

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย รูปแบบการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาหลักการ/แนวคิด/ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวินัยนักเรียน ผู้วิจัยขอเสนอ ดังนี้

1. หลักการ/แนวคิด/ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวินัยนักเรียน
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการณ์วินัยของนักเรียน
3. การเสริมสร้างวินัยนักเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา
4. รูปแบบและการสร้างรูปแบบ
5. บริบทจังหวัดปทุมธานี
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักการ/แนวคิด/ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวินัยนักเรียน

การศึกษาเกี่ยวกับหลักการ/แนวคิด/ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวินัยนักเรียน ผู้วิจัยขอเสนอ 4 หัวข้อ ได้แก่ 1) แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา 2) แนวคิดและหลักการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา 3) ความหมายของวินัย และ 4) กระบวนการรักษาระเบียบวินัย นำเสนอ ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี จำเป็นต้องมีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้สามารถพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมกับหลักการบริหารและภารกิจของสถานศึกษา ดังนั้น จึงทบทวนแนวคิดในการบริหารสถานศึกษา มีรายละเอียดที่สำคัญ สรุปได้ดังนี้

ความหมายของการบริหาร

นักบริหารและนักวิชาการให้คำจำกัดความของคำว่า การบริหารหรือการจัดการไว้ต่างๆ กัน ตามทัศนะของแต่ละบุคคลที่สำคัญไว้ ดังนี้

เมื่อกล่าวถึงคำว่า การบริหารส่วนใหญ่มักจะนึกถึงการบริหารราชการคำศัพท์ที่ใช้มี 2 คำ คือ การบริหาร (Administration) นิยมใช้กับการบริหารราชการหรือการจัดการเกี่ยวกับนโยบาย ศัพท์อีกคำหนึ่ง คือ การจัดการ (Management) นิยมใช้กับการบริหารธุรกิจเอกชนหรือการดำเนินการตามนโยบาย

ที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตามคำว่า การบริหารกับคำว่า การจัดการใช้แทนกันได้ มีความหมายเหมือนกัน (สมคิด บางโม. 2546: 60)

การบริหารเป็นศาสตร์และศิลปะเพื่อเอาคน ทรัพยากรมารวมกันแล้วอำนวยความสะดวกให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ ปัจจัยในการบริหารมีองค์ประกอบที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. คนหรือบุคคล (Man) เป็นปัจจัยสำคัญของการบริหารงาน หน่วยงานหรือองค์การต่างๆ จำเป็นต้องมีคนที่ปฏิบัติงาน ผลงานที่ดีจะออกมาได้ต้องประกอบด้วยบุคคลที่มีคุณภาพและมีความรับผิดชอบต่อองค์การหรือหน่วยงานนั้นๆ

2. เงิน (Money) หน่วยงานจำเป็นที่จะต้องมีงบประมาณเพื่อการบริหารงาน หากขาดงบประมาณ การบริหารงานของหน่วยงานก็ยากที่จะบรรลุเป้าหมาย

3. ทรัพยากรหรือวัสดุ (Material) การบริหารจำเป็นต้องมีวัสดุอุปกรณ์หรือทรัพยากรในการบริหาร หากหน่วยงานขาดวัสดุอุปกรณ์หรือทรัพยากรในการบริหารแล้วก็ย่อมจะเป็นอุปสรรคหรือทำให้เกิดปัญหาในการบริหารงาน

4. การบริหารจัดการ (Management) เป็นภารกิจของผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาโดยตรง คือเป็นกลไกและตัวประสานที่สำคัญที่สุดในการประมวล ผลักดันและกำกับปัจจัยต่างๆ ทั้ง 3 ประการให้สามารถดำเนินไปได้โดยมีประสิทธิภาพจนบรรลุเป้าหมายของหน่วยงานตามที่ต้องการ

ทั้งนี้ สมคิด บางโม (2546: 7) ได้สรุปปัจจัยสำคัญของการบริหารไว้ 4 ประการ คือ คน (Man) เงิน (Money) ทรัพยากรหรือวัสดุ (Material) และการบริหารจัดการ (Management) ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่ผู้บริหารใช้บริหารงานเพราะถ้าหากมีคนและมีเงิน มีวัสดุ มีการบริหารจัดการที่ดีก็จะสามารถการจัดบรรยากาศในโรงเรียนให้เหมาะสมต่อการส่งเสริมความมีวินัยในตนเองได้

เกษม จันทรแก้ว (2540: 512-514) ได้ให้ความหมายว่า การบริหาร หมายถึง ศิลปะการดำเนินการนำวัตถุประสงค์สู่ระบบด้วยกระบวนการผลิตจนได้ผลผลิตตามที่กำหนดไว้ การบริหารจึงเป็นการดำเนินการให้ทุกโครงการทำหน้าที่สัมพันธ์กัน เป็นเรื่องยากที่จะทำให้เกิดการผสมผสานกันถ้าไม่วางแผนการดำเนินการที่ดี ซึ่งขึ้นอยู่กับผู้บริหารที่วางแผนบริหารอย่างไร อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารมีหน้าที่อำนวยความสะดวก (Directing) ตามอำนาจหน้าที่จากหน่วยงาน (Organizing) ที่เป็นผู้รับผิดชอบควบคุม (Controlling) ในการนำแผนงาน (Planning) ที่ได้กำหนดไว้แล้วไปดำเนินการร่วมกับทรัพยากร (Assembling Resource) ทำให้การผลิตหรือการใช้ปัจจัยการบริหาร (ได้แก่ คน งบประมาณ เครื่องมือ อุปกรณ์ วัสดุการ ฯลฯ) ก่อให้เกิดผลผลิตขั้นสุดท้าย

ไซมอน (Simon. 1957: 1) ได้ให้ความหมายของการบริหารว่า เป็นศิลปะในการทำกิจกรรมต่างๆ ให้ได้รับการปฏิบัติจนเป็นผลสำเร็จ

ฟรีแมน (Freemen. 1992: 3) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการวางแผน การจัดองค์การ ภาวะผู้นำและการควบคุมการทำงานของสมาชิกขององค์กรและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

ดริคเกอร์ (Drucker. 1998: 163) กล่าวว่า การบริหาร คือ ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น การทำงานต่างๆ ให้ลุล่วงไป โดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำภายในสภาพองค์กรที่กล่าวมานั้น ทรัพยากรด้านบุคคลจะเป็นทรัพยากรหลัก ขององค์กรที่เข้ามาร่วมกันทำงานในองค์กรซึ่งคนเหล่านี้จะเป็นผู้ใช้ทรัพยากรด้านวัตถุอื่นๆ เครื่องจักร อุปกรณ์ วัตถุดิบ เงินทุน รวมทั้งข้อมูลสนเทศต่างๆ เพื่อผลิตสินค้าหรือบริการ ออกจำหน่ายและตอบสนองของความพอใจให้กับสังคม

บาร์โทล และมาร์ติน (Bartol; & Martin. 1997: 6) ได้ให้ความหมายการบริหารว่า เป็นกระบวนการที่ทำให้เป้าหมายขององค์กรประสบความสำเร็จโดยการวางแผน การจัดองค์การ การใช้ภาวะผู้นำ และการควบคุม

นิวแมน และชาร์ลส์ (Newman; & Charles. 1964: 9) อธิบายว่า การบริหารเป็นกระบวนการทางสังคมที่ประกอบด้วยชุดของกิจกรรม อันจะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายและกิจกรรมต่างๆ นั้น มักจะเกี่ยวข้องกับการติดต่อสัมพันธ์

รอบบินส์ (Robbins. 1980: 6) ได้ให้ความหมายของการบริหารว่า เป็นกระบวนการในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยบุคคลอื่น

สมพงษ์ เกษมสิน (2523: 5-6) กล่าวว่า การบริหารนิยมใช้กับการบริหารราชการ หรือการจัดการเกี่ยวกับนโยบาย ซึ่งมีศัพท์บัญญัติว่ารัฐประศาสนศาสตร์ (Public Administration) และคำว่า การจัดการ (Management) นิยมใช้กับการบริหารธุรกิจเอกชนหรือการดำเนินการตามนโยบายที่กำหนดไว้ สมพงษ์ เกษมสิน ยังให้ความหมายการบริหารไว้ว่า การบริหารมีลักษณะเด่นเป็นสากลอยู่หลายประการ ดังนี้

1. การบริหารย่อมมีวัตถุประสงค์
2. การบริหารอาศัยปัจจัยบุคคลเป็นองค์ประกอบ
3. การบริหารต้องใช้ทรัพยากรการบริหารเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน
4. การบริหารมีลักษณะการดำเนินการเป็นกระบวนการ
5. การบริหารเป็นการดำเนินการร่วมกันของกลุ่มบุคคล
6. การบริหารอาศัยความร่วมมือหรือร่วมมือกันของบุคคล กล่าวคือ ความร่วมมือ (Collective Mind) จะก่อให้เกิดความร่วมมือของกลุ่ม (Group Cooperation) อันจะนำไปสู่พลังของกลุ่ม (Group Effort) ที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์
7. การบริหารมีลักษณะการร่วมมือกันดำเนินการอย่างมีเหตุผล

8. การบริหารมีลักษณะเป็นการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานกับวัตถุประสงค์
  9. การบริหารไม่มีตัวตน (Intangible) แต่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์
- วิจิตร ศรีสอ้าน และคณะ (2523: 4) ได้สรุปสาระสำคัญของการบริหารไว้ ดังนี้

1. การบริหารเป็นกิจกรรมของกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป
2. ร่วมมือกันทำกิจกรรม
3. เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน
4. โดยการใช้กระบวนการและทรัพยากรที่เหมาะสม

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ (2543: 3) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการบริหารสถานศึกษา เพราะจะเป็นผู้กำหนดนโยบายของการศึกษา กำหนดจุดหมาย ตลอดจนวางแผนพิธีการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุผลดังกล่าว ภาพลักษณ์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ต้องมีความเป็นผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็ง และเป็นผู้จัดการที่เสียเปรียบ ซึ่งการที่จะปฏิบัติได้ตามที่กล่าวมานั้น ผู้บริหารมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาแนวคิดการบริหารสถานศึกษาเพื่อที่จะได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544: 8) ให้ความสำคัญการบริหารสถานศึกษาว่า ถ้าระบบการบริหารงานไม่ดีจะมีผลกระทบต่อส่วนอื่นๆ ของหน่วยงาน นักบริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะให้งานนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ซึ่งการบริหารสถานศึกษานั้นจะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ทุกประการ เพราะว่าการดำเนินงานต่างๆ มิใช่เพียงกิจกรรมที่ผู้บริหารจะกระทำเพียงลำพังคนเดียว แต่ยังมีผู้ร่วมงานอีกหลายคนที่มีส่วนทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จได้

จันทราณี สงวนนาม (2545: 140) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายหลัก คือนักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร กล่าวคือ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นคนเก่ง เป็นคนดี และมีความสุข งานวิชาการจะเป็นงานที่ทำให้สถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์หลักโดยตรง

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2546: 12) ให้ความหมายการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า เป็นการอำนวยความสะดวกเพื่อการจัดการเรียนการสอน ซึ่งควรพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน คำนึงถึงความสะดวกที่ให้แก่ครูในด้านอุปกรณ์ เครื่องมือและบรรยากาศสิ่งแวดล้อมในการเรียนการสอน

ทบ กรรภูมิ (2546: 13) กล่าวว่า การบริหารโรงเรียนเป็นกระบวนการจัดการที่ซับซ้อน เพราะเป็นการจัดการที่ต้องอาศัยความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนต้องคำนึงถึงมาตรฐานหรือหลักการศึกษที่สามารถจะทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้ข้อจำกัดทางทรัพยากรของสิ่งแวดล้อมด้านกายภาพและชีวภาพ คือ บุคคล คุณภาพของบุคคล ธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์โดยตรงต่อนักเรียน ทั้งปัจจุบันและอนาคตของเราเอง

ตีวรวรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2545: 18-19) ได้รวบรวมความหมายของคำว่า “การบริหารจัดการ” ได้ว่า การบริหาร (Administration) จะใช้ในการบริหารระดับสูงโดยเน้นที่การกำหนดนโยบาย ที่สำคัญและการกำหนดแผนของผู้บริหารระดับสูงเป็นค่านิยมใช้ในการบริหารรัฐกิจ (Public Administration) หรือใช้ในหน่วยงานราชการ และคำว่า “ผู้บริหาร” (Administrator) จะหมายถึง ผู้บริหารที่ทำงานอยู่ในองค์กรของรัฐหรือองค์กรที่ไม่มุ่งหวังกำไร (Schermerhorn. 1999: G-2) การบริหาร คือกลุ่มของกิจกรรม ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การสั่งการ (Leading/Directing) หรืออำนาจการ และการควบคุม (Controlling) ซึ่งจะมีความสัมพันธ์ โดยตรงกับทรัพยากรขององค์กร (6M's) เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์และด้วยจุดมุ่งหมายสำคัญใน การบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลครบถ้วน

พยอม วงศ์สารศรี (2542: 3) การบริหารงานไม่ว่าจะเป็นองค์กรหรือรัฐบาลหรืองานธุรกิจเอกชนต่างมีจุดมุ่งหมายสำคัญที่ต้องการให้งานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างประหยัด มีประสิทธิภาพและพัฒนาอยู่เสมอองค์ประกอบที่สำคัญในการบริหารงานคือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการในบรรดาเหล่านี้เป็นที่ยอมรับกันว่า “คน” เป็นปัจจัยที่สำคัญและมีค่าในแต่ละองค์การ จะมีงานที่รับผิดชอบอยู่จำนวนหนึ่งซึ่งจะต้องปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลตามเป้าหมาย ดังนั้น ในแต่ละองค์การจึงต้องมี “บุคคล” ซึ่งเรียกว่า ข้าราชการบ้างเจ้าหน้าที่บ้างหรือพนักงานบ้างเป็นผู้ปฏิบัติงาน งานจึงสำเร็จ และได้ผลตามเป้าหมายโดยทั่วไป การเลือกสรรบุคคลเข้ามาทำงานในหน่วยราชการ หรือองค์การธุรกิจขนาดใหญ่ จะมีการกำหนดหลักเกณฑ์เป็นอย่างดี เช่น มีการกำหนดพื้นความรู้ มีการสอบแข่งขันสอบคัดเลือก เมื่อผ่านการทดสอบแข่งขันหรือการสอบคัดเลือกได้แล้วยัง กำหนดให้มีการทดลองปฏิบัติงานระยะหนึ่งก่อน เมื่อปรากฏว่าเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่แล้วจะบรรจุแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งประจำอีกต่อไป แต่การบรรจุแต่งตั้งบุคคลเข้าปฏิบัติงานดังกล่าวแม้จะมีการกำหนดคุณสมบัติและกฎเกณฑ์ไว้อย่างดีแล้วก็ตาม แต่ก็ไม่ได้เป็นเครื่องประกันที่ดีในการคัดเลือกบุคลากรได้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่เสมอไป ทั้งนี้ เพราะปัจจุบันนี้วิทยาการต่างๆ ได้เจริญรุดหน้าไปมากได้มีการค้นพบหลักการและกฎเกณฑ์ใหม่ๆ ซึ่งนำมาใช้แทนของเก่าได้อย่างดี ดังนั้น คนที่เคยเหมาะสมอยู่ในระยะแรกเข้าทำงานอาจกลายเป็นคนที่ไม่เหมาะสมไปได้โดยง่ายในระยะเวลาต่อมา ประกอบกับบุคลากร เมื่อปฏิบัติงานไปนานๆ อาจเกิดความเบื่อหน่าย ความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานน้อยลง ดังนั้น หากได้มีการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ความชำนาญและให้ประสบการณ์ใหม่ๆ ย่อมทำให้บุคคลเกิดความกระตือรือร้น อันเป็นผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า การบริหาร คือ กระบวนการทำงานโดยอาศัยผู้อื่นที่ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจเป็นการดำเนินการร่วมกับบุคคลอื่นหรือดำเนินการผ่านบุคคลอื่น

หน้าที่และกระบวนการในการบริหาร

สมยศ นาวิการ (2544: 23) กล่าวถึง กิจกรรมการบริหารที่สำคัญไว้ 5 อย่าง คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การสั่งการ (Directing) และการควบคุม (Controlling)

กูลิก และเออร์วิค (Gulick; & Urwick. 1973: 13) ได้กล่าวถึงการบริหารไว้ 7 ประการ คือ

1. การวางแผนปฏิบัติงาน การกำหนดวิธีการที่จะให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย
2. การจัดระเบียบบริหารงาน โดยกำหนดหน้าที่รับผิดชอบ และอำนาจอย่างเป็นทางการ แบ่งหน้าที่เป็นหน่วยงานหลัก หน่วยงานที่ปรึกษา และการประสานงาน
3. การคัดเลือก บรรจุ การใช้ การพัฒนาบุคลากร เพื่อมอบหมายอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงาน
4. การอำนวยความสะดวกเพื่อวินิจฉัยสั่งการ หรือแนะนำให้ผู้ได้บังคับบัญชาปฏิบัติหน้าที่
5. การติดต่อประสานงานทั้งภายในและภายนอกให้เป็นไปด้วยความราบรื่น
6. การรายงานเพื่อทราบความก้าวหน้าของงานเป็นระยะๆ
7. การจัดสรรงบประมาณการเงิน การทำบัญชี และควบคุมการเงิน

นิวแมน (Newman. 1950: 4-5) เสนอกระบวนการบริหาร ไว้ 5 ขั้น คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การจัดหาทรัพยากร (Assembling Resources) การอำนวยความสะดวก (Directing) และการควบคุมงาน (Controlling)

ซีเยร์ (Sears. 1950: 14) เสนอกระบวนการบริหารไว้ 5 ขั้น คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organize) การอำนวยความสะดวก (Directing) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุมงาน (Controlling)

แนวคิดของสมาคมผู้บริหารโรงเรียนแห่งสหรัฐอเมริกา (American Association of school administration-AASA. 1955: 17-22) ได้กำหนดไว้ 5 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดสรรทรัพยากร (Allocating Resources) 3) การกระตุ้นและจูงใจ (Stimulating) 4) การประสานงาน (Coordinating) 5) การประเมินผล (Evaluating)

เกรกก์ (Gregg. 1957: 274) เสนอกระบวนการบริหาร ไว้ 7 ขั้น คือ การตัดสินใจ (Decision) การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การติดต่อสื่อสาร (Communicating) การใช้อิทธิพล (Influencing) การประสานงาน (Coordinating) และ การประเมินผลงาน (Evaluation)

คเนเซวิช (Knezevich. 1962: 2) เสนอกระบวนการบริหาร ไว้ 6 ขั้น ดังนี้ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การสั่งการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุมงาน (Controlling) และการตัดสินใจ (Decision Making)

จากการศึกษากระบวนการบริหารดังกล่าว พอจะสรุปได้ว่า กระบวนการบริหารแบ่งออกเป็น 6 ขั้น คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การอำนวยการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การควบคุมงาน (Controlling) และ การประเมินผลงาน (Evaluation)

งานของสถานศึกษา

จากการศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2545 กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษา ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการบริหารจัดการ และขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2546 และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง พบสาระสำคัญและขอบข่ายภารกิจของสถานศึกษาขึ้นพื้นฐาน ซึ่งแบ่งการบริหารงานออกเป็น 4 งาน คือ งานบริหารงานวิชาการ งานบริหารงานงบประมาณ งานบริหารงานบุคคล งานบริหารทั่วไป ในงานบริหารทั่วไปนั้นได้รวมเอางานธุรการ งานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน งานกิจการนักเรียน และงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมไว้ด้วยกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขึ้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. 2549: 9) โดยมีรายละเอียดในแต่ละงานดังนี้ คือ

การบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารสถานศึกษา โดยมีกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

กมล ภู่อะเสริฐ (2545: 6) ได้กล่าวถึง การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา หมายถึง การบริหารที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของภารกิจของโรงเรียนการบริหารงานวิชาการเป็นภารกิจสำคัญที่สุดของสถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายจากสังคมให้ทำหน้าที่จัดการศึกษา

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546: 120) กล่าวว่า ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการวางแผนงานวิชาการที่ได้ถือว่เป็นงานหลัก เป็นหัวใจสำคัญและดำเนินการพัฒนาเพื่อการก้าวไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริงและสิ่งที่สามารถพิจารณาได้ว่าสถานศึกษาใดมีคุณภาพตามมาตรฐานนั้นขึ้นอยู่กับผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษานั้นเอง

ส่วนหลักของการบริหารงานวิชาการนั้นผู้บริหารควรจัดทำแผนวิชาการที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือนโยบาย มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในงานวิชาการ มีการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบ โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาทางวิชาการมีการส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานพัฒนารับผิดชอบ ให้ครูผู้สอนเข้าใจจุดประสงค์และจุดมุ่งหมายของการสอน ติดตามและประเมินผล รวมทั้งสร้างขวัญและ

กำลังใจให้เกิดขึ้นในการทำงาน เพื่อให้การบริหารงานวิชาการพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่กำหนด (กิตติมา ปรีดีดิติก. 2542: 48)

งานวิชาการจึงเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารสถานศึกษาและมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุดด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระคล่องตัว รวดเร็ว และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่น รวมถึงการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการศึกษาสามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผลประเมินผล รวมทั้งการประสานความร่วมมือและปัจจัยเกื้อหนุนจากบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นๆ อย่างกว้างขวางเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพ

แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดแนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านวิชาการ โดยกำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้แก่ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ การจัดการประเมินผู้เรียน จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแกนกลาง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบันในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 ได้แก่ การจัดการศึกษาเป็นพิเศษสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา การสื่อสาร และการเรียนรู้หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือเด็กซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส หรือเด็กที่มีความสามารถพิเศษ โดยให้ได้รับการศึกษาภาคบังคับด้วยรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม รวมทั้งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดตามความจำเป็นเพื่อประกันโอกาสและความเสมอภาคในการได้รับการศึกษาภาคบังคับ

สำหรับแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ได้แก่ การประสานการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งควบคุมดูแลบุคลากร การเงิน การพัสดุ สถานที่ และทรัพย์สินอื่นของสถานศึกษาให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ การอนุมัติประกาศนียบัตร และวุฒิปัตร์ของสถานศึกษาตามระเบียบที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด การปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เลขาธิการสภาการศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษา และงานอื่นที่กระทรวงมอบหมาย การกระจายอำนาจและการมอบอำนาจ โดยมีข้อข่ายและภารกิจการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา
8. การแนะแนวการศึกษา
9. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
10. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
12. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวย องค์กรหน่วยงาน

และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

การบริหารงานวิชาการเป็นภารกิจที่สำคัญที่สุดของการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้บรรลุเป้าหมายการปฏิรูปการศึกษา จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องศึกษาทำความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ที่กำหนดขึ้นตามกฎหมาย ระเบียบที่กำหนด รวมทั้งการมีวิสัยทัศน์ที่จะพัฒนาตนเอง ให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะสำหรับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานการบริหารงานวิชาการให้ดีขึ้นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาไปสู่จุดมุ่งหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารงานงบประมาณ

ความหมายและความสำคัญของการบริหารงบประมาณ การบริหารงานงบประมาณ หมายถึง การควบคุมงบประมาณ การเบิกจ่ายเงิน การตรวจสอบ การใช้จ่ายเงินตลอดจนการรายงานผลงาน (สมเดช สีแสง. 2544: 416)

ภารกิจการบริหารงานงบประมาณเป็นภารกิจที่สำคัญของการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่เดิมการบริหารงานงบประมาณของหน่วยราชการดำเนินงานโดยใช้รูปแบบ (PPBS: Planning Programming Budgeting System) และได้เปลี่ยนมาในรูปแบบบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (PBB: Performance-based Budgeting) ซึ่งเป็นระบบงบประมาณที่แสดงถึงความเชื่อมโยงระหว่างทรัพยากรที่ใช้กับผลงานที่เกิดขึ้นว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไรค คุมค่ามากขึ้นเพียงใดผสมผสานกัน

ระหว่างการวางแผนจัดทำงบประมาณ การตรวจสอบติดตามทบทวนผลงาน ซึ่งหน่วยงานที่ได้รับจัดสรรงบประมาณต้องรับผิดชอบผลงานที่เกิดขึ้นนั้นคือ ผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome)

จากการปฏิรูประบบการบริหารงานภาครัฐ นำมาสู่การปรับกลยุทธ์การบริหารงานภาครัฐใหม่ภายใต้แนวคิดที่มุ่งเน้นผลงานหรือผลสัมฤทธิ์ (RBM: Result-based Budgeting) ซึ่งเป็นการบริหารที่มุ่งผลสัมฤทธิ์หรือผลงานหลัก โดยใช้ระบบการประเมินผลงานที่อาศัยตัวชี้วัดเป็นตัวสะท้อนผลงานให้ออกมาเป็นรูปธรรม ซึ่งผลการประเมินจะชี้วัดถึงความคุ้มค่าในการทำงานให้แสดงผลงานต่อสาธารณะและเพื่อปรับปรุงกระบวนการทำงานให้ดียิ่งขึ้นสามารถพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของหน่วยงานภาครัฐให้เกิดประสิทธิภาพสูงขึ้นคุ้มค่าเป็นรูปธรรมและได้รับการยอมรับจากสาธารณชน อันเป็นการสร้างศักยภาพเพิ่มขีดความสามารถของประเทศส่วนแนวทางการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานนั้นหน่วยงานต้องพัฒนาการจัดการทางการเงินให้มีมาตรฐาน 7 ด้าน คือ

1. การวางแผนงบประมาณ
2. การกำหนดผลผลิตและการคำนวณต้นทุน
3. การจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง
4. การบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ
5. การรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน
6. การบริหารทรัพย์สิน
7. การตรวจสอบภายใน

การบริหารงบประมาณมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการบริหารงานด้านต่างของภาครัฐให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยคำนึงถึงผลลัพธ์การทำงานเป็นหลัก รวมทั้งเป็นการพัฒนาระบบบัญชีการเงินและงานพัสดุภาครัฐ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2549: 61)

แนวทางการบริหารงบประมาณ การบริหารงบประมาณของสถานศึกษามุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานเพื่อให้ได้ผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome) เป็นไปตามข้อตกลงการให้บริการมีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา สามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่ได้อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ด้านการบริหารงบประมาณไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ได้แก่ การประสานการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา การควบคุมดูแลบุคลากร การเงิน การพัสดุ อาคารสถานที่ และทรัพย์สินอื่นของสถานศึกษาให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของทาง

ราชการ ดำเนินการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2546 โดยดำเนินงานตามที่ได้รับการกระจายอำนาจและมอบอำนาจที่มีการวิเคราะห์และจัดทำนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา การเสนอขอจัดตั้งงบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไป โดยมีกฎหมาย ระเบียบ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง คือ ระเบียบว่าด้วยการบริหารงบประมาณ พ.ศ. 2545 และได้กำหนดแนวทางการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา ดังนี้

1. ข้อ (6) ให้สถานศึกษามีอำนาจปกครอง ดูแล บำรุง รักษา ใช้และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้แก่สถานศึกษา เว้นแต่การจำหน่ายทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้แก่สถานศึกษาต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ และรายงานให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทราบโดยเร็ว

2. ข้อ (7) การจดทะเบียน ชื่นทะเบียนหรือดำเนินการทำทะเบียนใดๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้แก่สถานศึกษา ให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ในนามนิติบุคคลสถานศึกษา

3. ข้อ (8) ในกรณีที่นิติบุคคลสถานศึกษาถูกฟ้องร้อง ให้สถานศึกษารายงานตามลำดับให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทราบเพื่อดำเนินการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบดำเนินการ

4. ข้อ (9) สถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการงบประมาณในส่วนของที่ตั้งไว้สำหรับสถานศึกษาตามที่ได้รับการกำหนดวงเงินและได้รับมอบอำนาจ ยกเว้นงบประมาณในหมวดเงินเดือน

5. ข้อ (10) สถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการพัสดุในส่วนที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบหรืออยู่ในวงเงินงบประมาณที่ได้รับมอบหมาย

6. ข้อ (11) การรับบริจาคเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้แก่สถานศึกษา ให้สถานศึกษารับบริจาคตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการรับเงินหรือทรัพย์สิน

7. ข้อ (12) การบริหารจัดการเกี่ยวกับการเงินและบัญชีของสถานศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

8. ข้อ (13) ให้สถานศึกษาจัดทำบัญชีแสดงรายการรับจ่ายเงินและทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้ และสรุปรายการบัญชีทรัพย์สินให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทราบทุกสิ้นปีงบประมาณ

จากแนวทางการบริหารงบประมาณมีการกำหนดขอบข่ายและภารกิจดำเนินการดำเนินงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. การจัดทำและเสนอของบประมาณ
2. การจัดสรรงบประมาณ

3. การตรวจสอบติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงิน และผลการดำเนินงาน

4. การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

5. การบริหารการเงิน

6. การบริหารบัญชี

7. การบริหารพัสดุและสินทรัพย์การบริหารงานงบประมาณเป็นการบริหารทรัพยากรการบริหารให้มีประสิทธิภาพเป็นหน้าที่ของผู้บริหารต้องดำเนินการด้วยความรอบคอบ ถูกต้อง ตามกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องให้บรรลุตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

การบริหารงานบุคคล

ความหมายและความสำคัญของการบริหารงานบุคคล บุคคลหรือบุคลากร ถือว่าเป็นหนึ่งในทรัพยากรการบริหาร 4 อย่าง นั่นคือ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (materials) และการจัดการ (management) ซึ่งทรัพยากรบุคคลนั้นถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการบริหาร

วิจิตร ศรีสอาน (2545: 12) กล่าวไว้ว่า บรรดาสิ่งก่อสร้าง อาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์ และการเงินแม้จะสมบูรณ์สักเพียงใดแต่จะไม่มี ความหมายเลย ถ้าคนที่จะใช้สิ่งเหล่านั้นไม่มีความสามารถที่จะใช้ ผู้บริหารที่มีความสามารถสูงในการบริหารงานบุคลากรสามารถทำให้บุคคลในองค์กรร่วมมือกันปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น บุคคลจึงเป็นทรัพยากรการบริหารที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นปัจจัยแห่งประสิทธิภาพและประสิทธิผลแห่งกิจการนั้นๆ

การบริหารงานบุคคล (Personal Administration or Personal Management) มีคำที่มีความหมายเดียวกัน นั่นคือ การบริหารงานบุคลากร โดยมีผู้ให้ความหมายหลายท่าน เช่น

อาภัสสร ไซยคณา (2542: 4) ได้ให้คำจำกัดความของการบริหารงานบุคคล คือ การวางแผนกำหนดนโยบาย การดำเนินงานในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ตั้งแต่การแสวงหาคนที่มีความรู้ความสามารถใช้ให้เป็นประโยชน์ พัฒนาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

สมเกียรติ พ่วงรอด (2544: 17-20) กล่าวว่า กระบวนการบริหารงานบุคคล เป็นกระบวนการในการดำเนินงานเกี่ยวกับบุคคลเป็นขั้นตอน เพื่อให้ได้บุคคลตรงตามที่หน่วยงานหรือองค์กรต้องการ เพื่อมาปฏิบัติงานและพัฒนางานในหน้าที่ที่รับผิดชอบได้เป็นอย่างดี อยู่ในสังคมองค์กรมีความมั่นคง มีขวัญกำลังใจและมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเพื่อความสำเร็จขององค์กร โดยใช้กระบวนการบริหารงานบุคคล

จากความหมายของนักการศึกษาและนักวิชาการที่ได้กล่าวมาทั้งหมดพอจะสรุปความหมายของการบริหารงานบุคคลได้ 2 ประเด็น คือ 1) เป็นการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร 2) เป็นกรดำเนินงานที่เป็นกระบวนการตั้งแต่

การวางแผนกำลังคน การสรรหา การคัดเลือก การบรรจุแต่งตั้ง การบำรุงรักษา การพัฒนาบุคลากร การดำเนินการทำงานวินัย ตลอดจนการให้พ้นจากราชการ

แนวทางการบริหารงานบุคคล กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวทางการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้แก่ การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา การบริหารกิจการของสถานศึกษาให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการและของสถานศึกษา รวมทั้งนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา การประสานการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ควบคุมดูแลบุคลากร การเงิน และพัสดุ สถานที่และทรัพย์สินอื่นของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามกฎหมายระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ และปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เลขาธิการสภาการศึกษา รวมทั้งงานอื่นที่กระทรวงมอบหมาย การดำเนินงานตามที่ได้รับจากการกระจายอำนาจและมอบอำนาจ กำหนดไว้ใน พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ได้แก่

1. การควบคุมดูแลการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ และวิธีการตามที่คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) และคณะอนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (อ.ก.ค.ศ.) เขตพื้นที่การศึกษา กำหนด
2. การพิจารณาความดีความชอบและเลื่อนขั้นเงินเดือนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา
3. การส่งเสริม สนับสนุนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
4. การจัดทำมาตรฐานภาระงานสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา
5. การประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อนาเสนอ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา
6. การปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายอื่นหรือตามที่ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาหรือคณะกรรมการสถานศึกษามอบหมาย
7. การสั่งให้ข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษาออกจากราชการ กรณีขาดคุณสมบัติตามมาตรฐานตำแหน่งหรือขาดคุณสมบัติพิเศษ

8. การบรรจุและแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วย ตำแหน่งครู และตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา

9. การสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่อยู่ระหว่างทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการออกจากราชการ รวมทั้งการสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่อยู่ระหว่างทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งที่จะได้รับแต่งตั้งต่อไป

10. การสั่งบรรจุข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ออกจากราชการไปแล้ว กลับเข้ารับราชการโดยการอนุมัติของ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ. กำหนด

11. การสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษารักษาการในตำแหน่ง

12. การยกย่องเชิดชูเกียรติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีผลงานดีเด่นเป็นที่ประจักษ์

13. การแจ้งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับการบรรจุให้ทราบถึงภาระงาน มาตรฐาน คุณภาพ มาตรฐานวิชาชีพ จรรยาบรรณวิชาชีพ เกณฑ์การประเมินผลงานระเบียบแบบแผน หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติราชการ รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของข้าราชการในฐานะเป็นพลเมืองที่ดี ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ. กำหนด การปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาและพัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพที่เหมาะสม ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ. กำหนด การส่งเสริมสนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชาโดยการให้ไปศึกษา ฝึกอบรม ดูงานหรือปฏิบัติงานวิจัยและพัฒนาตามระเบียบที่ ก.ค.ศ. กำหนด การเสริมสร้างพัฒนาและการรักษาวินัยให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีวินัยป้องกันมิให้ผู้ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัยและดำเนินการทางวินัยแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ซึ่งมีกรณีอันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัย

14. การพิจารณาอนุญาตให้หรือยับยั้ง การอนุญาตให้ลาออกของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

15. การสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา กรณีถูกกล่าวหา

16. การสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาออกจากราชการ

17. การสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน กรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาถูกกล่าวหาหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ บกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ

18. การสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาออกจากราชการ กรณีหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ บกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ทางราชการตามมาติ ก.ค.ศ. หรือ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา

19. การสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับโทษจำคุกโดยคำสั่งของศาลหรือต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษออกจากราชการ

รุ่ง แก้วแดง (2546: 133) กล่าวถึง อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาด้านการบริหารงานบุคคล คือ 1) กำกับ ดูแลการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการตามที่ ก.ค.ศ. และ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษากำหนด 2) เสนอความต้องการจำนวนและอัตราตำแหน่งของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาเพื่อเสนอ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษากำหนด 3) ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อผู้บริหารสถานศึกษา 4) ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องหรือตามที่ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่ศึกษามอบหมาย และได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

ด้านการบริหารงานบุคคลตามมาตรา 27 คือ การให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาและมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. ควบคุมดูแล ให้การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสอดคล้องกับนโยบาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการตามที่ ก.ค.ศ. และ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษากำหนด
2. พิจารณาความดีความชอบของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา
3. ส่งเสริม สนับสนุน ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
4. จัดทำมาตรฐานภาระงานสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา
5. ประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเสนอ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา
6. ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องหรือตามที่ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือคณะกรรมการสถานศึกษามอบหมาย

จากแนวทางการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการกำหนดมีขอบข่ายและภารกิจหลักการดำเนินการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง
2. การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง
3. การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ
4. วินัยและการรักษาวินัย
5. การออกจากราชการ

สรุป การบริหารงานบุคคลจึงถือเป็นภารกิจที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา มีการดำเนินการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัว อิสระ ถูกต้องเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลภายใต้กฎหมายระเบียบที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมบุคลากรให้ได้รับการพัฒนา มีความรู้ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ และมีจิตสำนึกในการปฏิบัติภารกิจที่รับผิดชอบให้เกิดผลสำเร็จตามหลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีการยกย่องเชิดชูเกียรติ สร้างความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะทำให้ส่งผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน

การบริหารทั่วไป

ความหมายและความสำคัญของการบริหารทั่วไป การบริหารทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กร การบริการ ให้การบริหารงานอื่นๆ บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริมสนับสนุนและการอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการให้บริการการศึกษา มุ่งพัฒนาสถานศึกษาโดยใช้รูปแบบของการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสมมาใช้ส่งเสริมให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามหลักการบริหารงานที่มุ่งหน้าผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบต่อที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การบริหารและจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2549: 61)

แนวทางการบริหารทั่วไป

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวทางการบริหารทั่วไปของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้แก่ การร่วมกับบุคคล ครอบครัวยุติธรรม ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนการบริหารและจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปตามที่กระทรวงกระจายอำนาจมาให้ การเป็นกรรมการและเลขานุการในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเปิดเผยต่อสาธารณชน การให้ความร่วมมือ

ในการจัดเตรียมเอกสารหลักฐานที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาตามคำร้องขอของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือบุคคล หรือหน่วยงานภายนอกที่ทำการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา การอนุมัติประกาศนียบัตรและวุฒิปัตร์ของสถานศึกษาตามระเบียบที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด การปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เลขาธิการสภาการศึกษาเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งงานอื่นที่กระทรวงมอบหมาย

ส่วนพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 กำหนดอำนาจหน้าที่ไว้ ได้แก่ การผ่อนผันให้เด็กเข้าเรียนก่อนหรือหลังอายุตามเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด สำหรับกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดอำนาจหน้าที่ไว้ ได้แก่ การวิเคราะห์และจัดทำนโยบาย และแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา การแต่งตั้งคณะกรรมการหรือบุคคลเพื่อพิจารณาและเสนอความคิดเห็นหรือปฏิบัติการอย่างใดอันอยู่ในอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานหรือสถานศึกษา ซึ่งการบริหารทั่วไปสามารถกำหนดขอบข่ายและภารกิจหลักของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2549: 61) ดังนี้

1. การดำเนินงานธุรการ
  2. งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
  3. งานพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
  4. การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
  5. การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
  6. งานเทคโนโลยีสารสนเทศ
  7. การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและบริหารทั่วไป
  8. การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
  9. การจัดทำสามะโนผู้เรียน
  10. การรับนักเรียน
  11. การส่งเสริมและประสานงานการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตาม
- อัครยาศัย
12. การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
  13. งานส่งเสริมงานกิจการนักเรียน
  14. การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา

15. การส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จุดการศึกษา

16. งานประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่นจัดระบบ การควบคุมในหน่วยงาน

17. การจัดระบบการควบคุมภายใน

18. การบริการสาธารณะ และ

19. งานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่น

การบริหารทั่วไปเป็นการบริหารงานที่สนับสนุนงานอื่นๆ จึงเป็นภารกิจที่ผู้บริหารให้ความสำคัญ เพราะทำให้สามารถดำเนินการบริหารด้านอื่นๆ ได้อย่างต่อเนื่องสัมพันธ์กันและบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากงานส่งเสริมงานกิจการนักเรียน อยู่ในขอบข่ายของงานการบริหารงานทั่วไป และขอบข่ายการบริหารกิจการเป็นงานบริการและส่งเสริมการเรียนของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ เป็นงานปกครองนักเรียนให้มีวินัยในตนเองและในโรงเรียน เป็นกิจกรรมที่พัฒนาความรู้ ความสามารถของนักเรียนตามความถนัดและความสนใจ

แนวคิด และหลักการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา

นักการศึกษาและนักบริหารการศึกษา ได้ให้ความหมายของคำว่า กิจการนักเรียนไว้ หลากหลาย พอสรุปได้ดังนี้

นีล (Niel. 1981: 235) ได้ให้คำนิยามว่า การบริหารกิจการนักเรียนเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือให้เด็กปรับตัวเข้ากับโรงเรียน เพื่อน อาจารย์ และเป็นกิจกรรมซึ่งฝึกนิสัย ความรับผิดชอบ ให้เกิดความพร้อมที่จะออกไปสู่โลกของงานอาชีพ

กูด (Good. 1973: 7) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมนักเรียนไว้ว่า เป็นโปรแกรมและจัดการดำเนินงานที่นักเรียน นักศึกษา หรือสถาบันทางการศึกษาจัดทำขึ้นให้โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความ สนุกสนาน เพิ่มพูนความรู้ ให้โอกาสแสดงความสามารถ ไม่มีการให้หน่วยกิตและอยู่ภายใต้ การควบคุมของสถาบันทางการศึกษา

เฟรดเดอริก (Frederick. 1959: 213) ได้กล่าวถึงความหมายของกิจกรรมนักเรียนไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นโดยนักเรียนสมัครใจเข้าร่วมดำเนินการเอง โดยความเห็นชอบและการ สนับสนุนจากคณาจารย์ ไม่มีการให้หน่วยกิตหรือคะแนนใดๆ ที่จะช่วยให้นักเรียนเลื่อนชั้นหรือความสำเร็จ การศึกษา

พนัส หันนาคินท์ (2538ข: 269) ได้สรุปงานบริหารกิจการนักเรียนออกเป็น 4 อย่าง คือ การจัดกิจกรรมนักเรียน การจัดบริการแนะแนว การรักษาระเบียบวินัยของโรงเรียนและการบริการอื่นๆ ที่จัด ให้แก่นักเรียน

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2538: 132) ได้ให้ความหมายที่เน้นด้านกิจกรรมการให้บริการด้านต่างๆ ที่จัดขึ้นเพื่อเป็นการพัฒนาบุคคล การจัดสภาวะแวดล้อม การพัฒนากิจกรรมการให้สวัสดิการ และบริการแก่นักศึกษา งานกิจกรรมนักศึกษา นอกจากจะเสริมวัตถุประสงค์ของสถาบันด้วยการสอน การวิจัย การบริการทางวิชาการแก่ชุมชน และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมแล้ว ยังมุ่งเน้นพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เพิ่มเติมจากสิ่งที่การศึกษาในชั้นเรียนไม่สามารถจัดให้ได้

นงเยาว์ กัลยาลักษณ (2541: 11) ได้สรุปความหมายของงานกิจการนักเรียนไว้ว่า กิจการนักเรียน หมายถึง การจัดดำเนินงานกิจการและกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนและเป็นกิจกรรมที่นอกเหนือจากการเรียนการสอนในห้องเรียนซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีความประพฤติที่ดีงาม มีระเบียบวินัยมีความคิดไตร่ตรองมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์แสวงหาความรู้ อยู่เสมอ รู้จักนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์

วรเวทย์ บุญมา (2541: 12) ได้กล่าวถึงการบริหารกิจการนักเรียนว่า เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนนอกเหนือจากการเรียนการสอนปกติในชั้นเรียน ขอบข่ายของการบริหารกิจการนักเรียนขึ้นอยู่กับสภาพสังคม ชุมชน ขนาดและระดับของสถานศึกษา รวมทั้งทรัพยากรการบริหารที่มีอยู่ในสถานศึกษาด้วย

พูนสวัสดิ์ นาคเสน (2544: 10) ได้ให้ความหมายของการบริหารกิจการนักเรียนไว้ว่า งานกิจการนักเรียนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรง นอกเหนือจากการสอนในชั้นตามปกติ เป็นงานที่มุ่งส่งเสริมการเรียนการสอนของนักเรียนของนักเรียนทุกคนให้ก้าวหน้าประสบผลสำเร็จและมุ่งส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียนในโรงเรียนให้ดำเนินไปด้วยดี

สันติ นิลหมื่นไวย (2546: 9) ได้กล่าวถึงการบริหารกิจการนักเรียนว่า เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรง นอกเหนือจากการสอนในชั้นตามปกติ เป็นงานที่มุ่งส่งเสริมการเรียนการสอนของนักเรียนทุกคนให้มีความก้าวหน้า ประสบผลสำเร็จและมุ่งส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียนในโรงเรียนให้ดำเนินไปด้วยดี อันจะมีผลไปถึงการพัฒนาบุคลิกภาพและความรู้ความสามารถ หรือความถนัดเฉพาะตนของนักเรียนแต่ละคนให้ก้าวหน้าและเป็นประโยชน์สูงสุดแก่ตัวนักเรียน

ชาญวิทย์ โสภิตะชา (2546: 11) ได้ให้ความหมายของงานกิจการนักเรียน หมายถึง งานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรง นอกเหนือจากการสอนในชั้นตามปกติและมุ่งส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียนในโรงเรียนให้ดำเนินไปด้วยดี อันจะมีผลไปถึงการพัฒนาบุคลิกภาพและความรู้ความสามารถ หรือความถนัดเฉพาะตนของนักเรียนแต่ละคน ให้ก้าวหน้าและเป็นประโยชน์สูงสุดแก่ตัวของเขาเองทั้งในขณะที่มีชีวิตในโรงเรียนและเมื่อสำเร็จการศึกษาออกไปสู่อาชีพการงานอีกด้วย

จรัญ ชูชื่น (2547: 13) ได้ให้ความหมายการบริหารกิจการนักเรียน หมายถึง การบริหารงานเกี่ยวกับตัวนักเรียน และกิจกรรมนักเรียนทั้งหมดที่ไม่เกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน แต่เป็น

กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติพัฒนาตนเองตามความรู้ความสามารถ และเต็มศักยภาพของผู้เรียน

สตูพส์ และคณะ (Stoops; et al. 1981: 331) อธิบายความหมายของการบริหารกิจการนักเรียนว่า เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการต่างๆ แก่นักเรียน ซึ่งมีใช้กิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนตามปกติ เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนในห้องเรียน และเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดของนักเรียน ทั้งยังส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลดีขึ้น จนสามารถให้ความช่วยเหลือนักเรียนได้มากขึ้น

เฟรดเดอริก (Frederick. 1959: 53) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมนักเรียนไว้ดังต่อไปนี้

1. เพื่อพัฒนาความเป็นผู้นำ ให้นักเรียน
2. เพื่อสนับสนุนให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
3. เพื่อเพิ่มพูนความสนใจ ความถนัดของนักเรียนรายบุคคล
4. เพื่อส่งเสริมการแสดงออกของนักเรียน
5. เพื่อพัฒนาความต้องการของนักเรียน
6. เพื่อส่งเสริมวินัยในตัวเอง ให้นักเรียน
7. เพื่อให้โอกาสนักเรียนทำ กิจกรรมร่วมกับสังคม
8. เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีโอกาสสำรวจความสนใจ และความถนัด
9. เพื่อส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

แคมป์เบลล์, คอร์บาลีย์ และแรมเซเยอร์ (Campbell; Corbally; & Ramseyer 1974: 189) ได้เสนอขั้นตอนของกระบวนการบริหารกิจการนักเรียนตามหลักการบริหารไว้ 5 ประการ คือ

1. การตัดสินใจสั่งการ ผู้บริหารจะต้องพิจารณาวิเคราะห์เหตุการณ์และปัญหาต่างๆ อย่างรอบคอบ เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเลือกแนวทางที่ดีที่สุด
2. การกำหนดแผนงานและโครงการ
3. การกระตุ้นและส่งเสริมการปฏิบัติงาน เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมาย และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด
4. การประสานงานระหว่างบุคลากรของหน่วยงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
5. การประเมินผลงาน เป็นการติดตามผลและตรวจสอบผลการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามเป้าหมายเพียงใด มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไข

ไอแซกเซน (Isaksen. 1964: 503) ได้กล่าวถึงขอบข่ายงานบริหารกิจการนักเรียนว่า ควรประกอบด้วย การบริหารงานด้านสุขภาพอนามัย งานทะเบียนนักเรียน การจัดสอน ซ่อมเสริม การจัดชั้น พิเศษสำหรับเด็กนักเรียนที่พิการทางร่างกายและสมอง การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และการจัดบริการแนะแนว เป็นต้น

ทริพพ์ (Tripp. 1970: 74-76) ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารงานไว้มี 4 ด้าน คือ

1. ด้านสวัสดิการหรือบริการ ประกอบด้วย
  - 1.1 บริการแนะนำ
  - 1.2 บริการสุขภาพอนามัย
  - 1.3 บริการทุนการศึกษา
  - 1.4 บริการอาหาร
2. ด้านการควบคุม ประกอบด้วย
  - 2.1 การรับนักเรียน
  - 2.2 งานทะเบียนนักเรียน
  - 2.3 งานหอพัก/ที่พักร
  - 2.4 การควบคุมวินัย
3. ด้านกิจกรรมร่วมหลักสูตร (ใช้ในความหมายเดียวกับกิจกรรมนักเรียน)
  - 3.1 คณะกรรมการนักเรียน
  - 3.2 กิจกรรมนักเรียน
  - 3.3 กิจกรรมทางสังคมวัฒนธรรม
  - 3.4 กิจกรรมสัมพันธ์ชุมชน
4. ด้านการสอน (สนับสนุนการสอน) ประกอบด้วย
  - 4.1 การปฐมนิเทศ/ปัจฉิมนิเทศ
  - 4.2 การสอนซ่อมเสริม
  - 4.3 การสอนเวลาพิเศษ
  - 4.4 วิทยบริการ (ห้องสมุด ไลบรารี ทัศนศึกษา คอมพิวเตอร์)

เฟเบอร์ และเชียร์รอน (Faber; & Chearron. 1970: 213) ได้จัดหมวดหมู่ของงานบริหารกิจการนักเรียนไว้ 7 ประการ คือ

1. การสร้างและรักษาทะเบียนบัญชีนักเรียน
2. การปฐมนิเทศนักเรียน
3. การจัดการบริการแนะแนวและให้คำปรึกษาหารือ

4. การจัดบริการด้านสุขภาพอนามัยของนักเรียน
5. การจัดดูแลเครื่องใช้ประจำตัวนักเรียน
6. การจัดกระบวนการตรวจสอบความเจริญเติบโตทางร่างกายของนักเรียน
7. การจัดให้มีการปฏิบัติงานด้านความผิดปกติของนักเรียน

เกลทเทอร์น และสเปนเซอร์ (Glatthorn; & Spencer. 1986: 101-102) ได้กล่าวถึงกิจกรรมนักเรียนที่สมบูรณ์แบบว่า ประกอบด้วยกิจกรรม 3 ประเภท ได้แก่

1. กิจกรรมด้านกีฬา ประกอบด้วยการจัดกีฬา 2 ประเภท คือ การแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียนต่างๆ กับกีฬาภายในโรงเรียน ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนที่มี ความสามารถทางกีฬา ได้แสดงความสามารถของตนให้ปรากฏ ทั้งยังสมานสามัคคีแสดงถึงความ เป็นหมู่คณะเดียวกันของนักเรียนอื่นๆ ทั้งโรงเรียนให้มีมากขึ้น โดยชนิดของกีฬาที่จะแข่งขัน ในโรงเรียนและระหว่างโรงเรียน ได้แก่ บาสเกตบอล ฟุตบอล วอลเลย์บอล เทนนิส เปตอง เป็นต้น

2. กิจกรรมพิธีการ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการประชุมและกิจกรรมทางสังคมในรูปแบบต่างๆ ซึ่งส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง อันเป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่า เนื่องจากเป็นกิจกรรมทางสังคมที่จะช่วยให้เด็กที่ขาดแคลน หรือช้อาย ให้สามารถเข้าร่วมงานกับเพื่อนๆ ได้ตามความสามารถของตนเอง

3. กิจกรรมกลุ่มสนใจ หมายถึงถึงกิจกรรมชนิดต่างๆ เช่น กิจกรรมของชุมนุม (ชมรม) ต่างๆ กิจกรรมของกลุ่มการพิมพ์ กิจกรรมของชุมนุมการละคร กิจกรรมชมรมดนตรี เป็นต้น ซึ่งล้วนแต่เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความสามารถตามความสนใจ ในการร่วมกิจกรรมอย่างเต็มที่

บอห์แมน (Baughman. 2000: 143) ได้จำแนกประเภทของกิจกรรมนักเรียนไว้ 10 ประการ คือ

1. สภานักเรียน (Student Council)
2. ชุมนุม (Clubs)
3. กิจกรรมที่เกี่ยวกับการพิมพ์ (Publication)
4. การแสดงนิทรรศการทางศิลปะ (Art Exhibition)
5. การแสดงละคร (Drama)
6. การแสดงดนตรี (Music)
7. การทัศนศึกษา (Sight Seeing Excursion)
8. การกีฬาและกรีฑา (Sport and Athletics)
9. การประชุม (Assembly)
10. การสังคมสงเคราะห์ (Social Welfare)

กอร์ตัน (Gorton. 1983: 328-329) ให้ความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักเรียนว่า ควรเพิ่มประเด็นต่อไปนี้เข้าไปด้วย คือ

1. การให้นักเรียนได้พักผ่อนหย่อนใจ
2. การพัฒนาเจตคติที่มีต่อตนเอง และต่อผู้อื่นในทางที่ดี

วิลเลียม (William. 1968: 3-4) ได้เสนอคุณลักษณะของครูที่ปรึกษากิจกรรมนักเรียนที่พึงประสงค์ไว้ ดังนี้

1. จะต้องเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้น มีความสนใจในกิจกรรมนักเรียนอย่างแท้จริง มีความเต็มใจใช้เวลาและเพื่อช่วยงานกิจกรรมอย่างเต็มความสามารถ
2. จะต้องเป็นผู้ยอมรับในหลักการที่ว่า กิจกรรมนักเรียนในรูปแบบต่างๆ มีคุณค่า สามารถส่งเสริมประสบการณ์นักเรียนได้อย่างกว้างขวาง
3. จะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในงานกิจกรรมนักเรียน
4. จะต้องเป็นผู้ที่มีความสนใจและมีความเข้าใจในตัวนักเรียน
5. จะต้องเป็นผู้ที่มีความเข้าใจในปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียน และรู้จักวิธีการแก้ปัญหา
6. จะต้องเป็นผู้ที่มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีความสุขุมรอบคอบ เป็นที่ไว้วางใจและเคารพนับถือของนักเรียน
7. จะต้องเป็นผู้มีบุคลิกภาพดี เหมาะสมกับงานที่รับผิดชอบนักเรียน

สรุป จากความหมายการบริหารกิจการนักเรียนที่กล่าวมาสรุปได้ว่า งานกิจกรรมนักเรียน เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรง นอกเหนือจากการเรียนการสอนตามปกติที่มุ่งส่งเสริมการเรียน การสอนของนักเรียนทุกคน ให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีความประพฤติที่ดีงาม มีระเบียบวินัย ในตนเอง อันจะส่งผลให้นักเรียนก้าวหน้าและประสบผลสำเร็จในการเรียนและการทำงานเมื่อสำเร็จ การศึกษาออกไป

ความมุ่งหมายและประโยชน์ของการบริหารงานกิจการนักเรียน

งานกิจกรรมนักเรียนที่มุ่งส่งเสริมเติมเต็มคุณภาพของผู้เรียนนอกเหนือจากการเรียนการสอนตามปกติและเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำความรู้ความสามารถที่ได้ไปใช้ได้จริง เป็นการถ่วงโยงการ เรียนรู้สู่การปฏิบัติ มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการบริหารงานกิจการ นักเรียน ดังนี้

กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ (2544: 6) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการบริหารกิจการนักเรียน ดังนี้

1. ส่งเสริมการเรียนและชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียนในโรงเรียนให้ดำเนินไปได้ ด้วยดีมีความปรกติสุขต่อไป

2. พัฒนาบุคลิกภาพ การมีวินัยในตนเอง การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม

3. พัฒนาความสามารถ ความสนใจ และความถนัดเฉพาะของนักเรียนแต่ละคนให้ก้าวหน้าเป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคมให้ได้มากที่สุด

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2538: 32) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกิจการนักเรียนไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาให้นักเรียนนักศึกษาที่มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม มีความสัมพันธ์และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น

2. เพื่อฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบสามารถปกครองตนเองได้

3. เพื่อฝึกความคิดและการตัดสินใจของนักเรียนนักศึกษา

4. เพื่อพัฒนาสติปัญญาของนักเรียนนักศึกษา

5. เพื่อให้นักเรียนนักศึกษาเพิ่มพูนความรู้ด้านอาชีพในอนาคต และรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

6. เพื่อให้นักเรียนนักศึกษารู้จักทักษะทางสังคม เสียสละทำงานให้ส่วนรวม

7. เพื่อให้นักเรียนนักศึกษาพัฒนาลักษณะนิสัยความกตัญญูและความคิดที่ดี

8. เพื่อให้นักเรียนนักศึกษามีความสามัคคี

สันติ นิลหมื่นไวย (2546: 10) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการบริหารกิจการนักเรียนไว้ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียนนักศึกษา ตามลักษณะอันพึงประสงค์ของตลาดแรงงาน

2. ช่วยแก้ปัญหาอันจะเกิดขึ้นแก่นักเรียนนักศึกษา

3. ช่วยป้องกันปัญหาอันที่จะเกิดแก่นักเรียนนักศึกษา

จรัญ ชูชื่น (2547: 14) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารงานกิจการนักเรียนมีความมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการเรียนการสอนในหลักสูตรให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้เรียนรู้ตามความถนัดความสนใจและเต็มศักยภาพ เพื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

จากความมุ่งหมายของการบริหารกิจการนักเรียนที่กล่าวมาสรุปได้ว่าการบริหารกิจการนักเรียน มีความมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเองและปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม

2. เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถ สติปัญญาของนักเรียนให้นักเรียนสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเรียน การประกอบอาชีพการงานในอนาคต

จากแนวคิดของนักการศึกษาที่ได้ให้ความหมายของการบริหารงานกิจการนักเรียนไว้ดังกล่าวข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า การบริหารงานกิจการนักเรียนเป็นงานที่โรงเรียนต้องดำเนินการจัดทำเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมให้กับนักเรียนให้มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ ตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตร ได้แก่ การจัดกิจกรรม การบริการ และกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนตั้งแต่ก่อนเข้าเรียนจนจบหลักสูตร

ประโยชน์ของการจัดกิจการนักเรียน

โกษีย์ วงษ์สุธา (2546: 15) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมนักเรียนว่าเป็นกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นด้วยความร่วมมือของนักเรียน เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์และพัฒนาทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของนักเรียนเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายและเป้าหมายที่กำหนดไว้ เพื่อให้นักเรียนมีโอกาสพัฒนาตนเองทางด้านสังคม ด้านระเบียบวินัย แบบความรักในเกียรติคุณชื่อเสียงของโรงเรียน ด้วยการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผลที่ได้จากการจัดกิจกรรมช่วยให้นักเรียนรู้จักตนเอง รู้จักผู้อื่น และระเบียบวินัย ซึ่งทำให้คนอยู่ร่วมกัน ทำงานด้วยกันอย่างมีความสุข

จากประโยชน์ของการจัดกิจการนักเรียนที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ประโยชน์ของการจัดกิจการนักเรียน มีดังนี้

1. ครูสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนักเรียนมีระเบียบวินัยในตนเอง สามัคคี รักหมู่คณะ

2. ทำให้นักเรียนเกิดประสบการณ์ตรงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

3. ช่วยเสริมสร้างพัฒนานักเรียนทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา

วรเวทย์ บุญมา (2541: 16) ได้สรุปขอบข่ายการบริหารกิจการนักเรียนไว้ 4 ด้าน ดังนี้

1. การจัดทำทะเบียนประวัติ

2. การปกครองนักเรียนและวินัยในโรงเรียน

3. การจัดกิจกรรมต่างๆ

4. การจัดกิจกรรมนักเรียน

จรัญ ชูชื่น (2547: 16) กล่าวไว้ว่า ขอบข่ายงานกิจการนักเรียนมีขอบข่าย ดังนี้

1. เป็นกิจกรรมที่จัดให้กับผู้เรียน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความถนัดความสนใจของผู้เรียน

2. เป็นกิจกรรมที่สถานศึกษาจัดให้กับผู้เรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนนอกเวลาเรียน หรือจัดเสริมให้ในเวลาเรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามความถนัด และความสนใจของตนเอง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามความรู้ความสามารถและเต็มตามศักยภาพ

จากขอบข่ายการบริหารกิจการนักเรียนที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ขอบข่ายงานกิจการนักเรียนมีดังนี้

1. เป็นงานบริการและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ
2. การปกครองนักเรียนให้มีวินัยในตนเองและในโรงเรียน
3. เป็นกิจกรรมที่พัฒนาความรู้ความสามารถของนักเรียนตามความถนัดและความสนใจ

4. ประโยชน์ของการจัดกิจการนักเรียน

สรุป โดยปกติแล้วโรงเรียนประถมศึกษากับมัธยมศึกษา จึงมักจะกำหนดให้งานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของอาจารย์ฝ่ายปกครอง หรือรองผู้อำนวยการ เป็นต้น ทำหน้าที่ดูแลและรับผิดชอบตั้งแต่การปกครองนักเรียน การแนะแนวนักเรียนตลอดจนการจัดกิจกรรมนักเรียนให้เป็นไปตามแนวนโยบายของโรงเรียน โดยมีผู้บริหารสูงสุดของสถานศึกษาทำหน้าที่ควบคุม และบริหารงานกิจการนักเรียนให้บรรลุยังสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย พร้อมทั้งพยายามสร้างสรรค์ สืบสาน และส่งเสริมทุกวิถีทางเพื่อให้นักเรียนมีประสิทธิภาพสามารถสร้างภูมิคุ้มกันตนเองให้มีคุณภาพ และสมรรถภาพที่เป็นประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมได้มากยิ่งขึ้น การบริหารงานกิจการนักเรียนมีความสำคัญที่นอกเหนือไปจากการบริหารงานด้านอื่นๆ (งานวิชาการ บุคคล ธุรการ และการเงิน) ประการหนึ่ง ก็คือเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวของนักเรียนนับตั้งแต่นักเรียนได้เข้าสู่ระบบของโรงเรียน กระทั่งออกจากโรงเรียน งานบริหารกิจการนักเรียนจึงมีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบจัดทำเกี่ยวกับ ตัวนักเรียนแต่ละคน อาทิ ดูแลปกครองและจัดบริการสิ่งต่างๆ ให้แก่นักเรียน รวมทั้งกิจกรรม ต่างๆ เพื่อเสริมบทเรียนให้แก่นักเรียนอีกด้วย (สมพิศ ให้งาม. 2550: 1-5)

ความหมายของวินัย

การปลูกฝังและเสริมสร้างวินัยให้แก่คนในชาติ จึงต้องดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง และไม่ปล่อยให้เป็นภาระหน้าที่ของรัฐบาลแต่ฝ่ายเดียวเท่านั้น แต่เป็นหน้าที่ของประชาชนในชาติและทุกฝ่ายจะต้องช่วยเหลือและร่วมมือกัน โดยเริ่มต้นที่เยาวชนซึ่งเป็นนักเรียนตั้งแต่แรกเกิดและระดับอนุบาลขึ้นไป ด้วยการฝึกฝน อบรมจนเป็นนิสัย และนาระเบียบวินัยที่ฝึกฝนไว้นั้นออกไปปฏิบัติจริงในชุมชนให้ประพฤติปฏิบัติตามไปด้วยวินัย จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นสำหรับนักเรียน เพราะ “วินัย” เป็นคุณสมบัติที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ประพฤติดีและเป็นคุณสมบัติพื้นฐานในการดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคต และวินัยจะเป็นสิ่งที่ช่วยในการเรียนรู้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพราะวินัยจะเป็นสิ่งที่

คอยป้องกันจากสิ่งที่รบกวนย่ำยู่การเรียนรู้ และทำให้การเรียนรู้ถูกรบกวนน้อยที่สุดการพัฒนาวิสัย
 นักเรียน สถานศึกษาต่างๆ ถือเป็นหน่วยงานที่สำคัญที่สุด เพราะจะช่วยสร้างสรรคความเจริญก้าวหน้า
 ให้แก่ประเทศไทย โดยการมุ่งพัฒนานักเรียนให้มีความสมดุล ทั้งด้านปัญญา จิตใจ และสังคม เป็นผู้รู้
 จักคิดวิเคราะห์ ใช้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ มีความคิดรวบยอดรักการเรียนรู้ รู้วิธีการแก้ปัญหา และ
 สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีเจตคติที่ดี มีวินัย มีความรับผิดชอบ และมีทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนา
 ตน รู้จักพัฒนาอาชีพ และพัฒนาสังคมดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการ
 การประถมศึกษาแห่งชาติ. 2545: 94-95)

มีผู้กล่าวถึงคำว่าวิจัยไว้ดังนี้

การวิ สุทธพาทันธุ (2558: ออนไลน์) ได้เสนอแนวคิดในการรักษาวินัย” ดังนี้

1. จากคำประพันธ์ที่พบในหนังสือ 80 เรื่อง 80 ปี ชีวานันทะและไมปราภาณามผู้แต่งนี้
 เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นว่า สังคมจะน่าอยู่มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของคนในสังคมแต่ปัจจุบัน
 บ้านเมือง ของเราเกิดความวุ่นวายไม่เว้นแต่ละวัน มีการประท้วงเรียกร้องสิทธิต่างๆ มีการลอบทำร้าย
 ประชาชนในพื้นที่ทางภาคใต้ เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ปฏิบัติตามระเบียบกฎหมาย ผู้คนบางกลุ่มพยายาม
 สร้างความวุ่นวายให้บ้านเมือง นักการเมืองยุ่งปลุกปั่นให้ประชาชนทะเลาะกัน ประชาชนในสังคมไทย
 ส่วนใหญ่เน้นบริโภควัตถุนิยมมากกว่าจิตนิยม ตัดสินปัญหาด้วยความถูกต้องมากกว่าความถูกต้อง และ
 “ไม่รู้จักคำว่า “จิตสาธารณะหรือจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม” ในส่วนของเยาวชนซึ่งไม่ค่อยสนใจความเป็นไป
 ของบ้านเมือง มุ่งมั่นหาแต่ประโยชน์สุขส่วนตน ไม่ว่าจะเป็นการติดเกมออนไลน์ทางอินเทอร์เน็ต (Internet)
 ติดยาเสพติด หนีเรียน มั่วสุมทางเพศ หลงไหลคลั่งไคล้เทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น โทรศัพท์มือถือถูกรุ่นล่าสุด
 น้อยคนนักที่จะสนใจหรือให้ความสำคัญกับการพัฒนาตนเอง สังคม และประเทศชาติ จากสภาวะดังกล่าว
 คงไม่ต้องบอกว่าอนาคตของประเทศจะเป็นไปในทิศทางใด เมื่อมาคิดหาสาเหตุของสภาพสังคมที่เป็นอยู่
 พบว่าเรายังขาดวินัยในตนเองและวินัยของสังคม การแก้ปัญหาของสังคมไทยจึงควรเน้นการปลูกฝังเรื่อง
 “วินัย”

2. คนส่วนใหญ่ราวสามในสี่ เชื่อว่าการใช้วิธีบังคับ กฎระเบียบจะทำให้เด็กมีวินัย
 สังคมไทย ในอดีตเรานิยมใช้วิธีลงโทษหรือเขียนติถ้าไม่ทำตามที่พ่อแม่สั่งหรือนักเรียนมาสายก็จะถูก
 คุณครูลงโทษ เมื่อเด็กโตเป็นผู้ใหญ่จึงคิดว่า วินัย คือการทำตามคำสั่งหรือการโดนบังคับทำให้รู้สึกอึดอัด
 เมื่อได้ยินคำว่า วินัย ด้วยเหตุนี้วินัยจึงไม่ใช่เรื่องสนุกเลย ตรงกันข้ามหากกล่าวถึงคำนี้ขึ้นมาจะทำให้
 เกิดความเครียดเสียด้วยซ้ำประสบการณ์ที่แต่ละคนได้รับ คือ การเรียนรู้รู้อย่างหนึ่งและเป็นการเรียนรู้ที่มี
 ความสำคัญที่สุด การเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่ได้รับในวัยเด็กย่อมมีผลต่อเนื่องจนถึงวัยผู้ใหญ่ ดังที่ได้
 กล่าวมาข้างต้นว่าเราผูกวินัยไว้กับกฎระเบียบ และการลงโทษมากกว่าที่จะผูกวินัยไว้กับความสำเร็จ
 โดยลืมไปว่า การฝึกฝนคนนั้นจะต้องใช้ความเมตตา การสอน และการจูงใจด้วยวิธีที่เหมาะสมมากกว่า

การใช้ความรุนแรงหรือการบังคับ ดังนั้น เราจึงไม่เข้าใจ และเข้าใจวินัยที่แท้จริงวินัย จึงมีความหมายมากกว่าระเบียบหรือข้อบังคับ และมีความหมายต่อ การพัฒนาชีวิตของเรามากแต่ถ้าหากเราเข้าใจว่าวินัยเป็นสิ่งที่ตึงตังเรายอมปรารถนาที่จะฝึกตนเองให้เป็น ผู้มีวินัยจนสามารถใช้วินัยเป็นเครื่องมือในการทำงานจนบรรลุเป้าหมายและสร้างความสำเร็จตามที่เราต้องการให้เกิดขึ้นได้ ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า “วินัยนั้นเมื่อนามาฝึกหัด ปฏิบัติจะเป็นดังข้อบังคับที่ควบคุมบุคคลให้ประพฤติปฏิบัติเป็นระเบียบจึงอาจทำให้เกิดความอดัด ถ้าหากใจ เพราะต้องฝืนกระทำ แต่เมื่อปฏิบัติไปให้ชินจนรู้สึกว่าเป็นไปโดยอัตโนมัติแล้วจะสำเร็จผล ทำให้คนมีระเบียบ และเป็นระเบียบ คือ คิดก็เป็นระเบียบ ทำก็เป็นระเบียบ ตามลำดับขั้นตอนตามกาลเทศะ ตามความเหมาะสมพอสมควร หายสับสน หายลังเล และหายขัดแย้งทั้งในความคิด ทั้งในการทำงาน สามารถนำวิชาความรู้และความชำนาญทุกๆ ประการ ไปใช้อย่างถูกต้องคล่องแคล่ว สำเร็จผลเต็มเม็ดเต็มหน่วยช่วยให้ผลสมบูรณ์ ตามจุดหมาย ทั้งจะเกื้อกูลรักษาผู้มีวินัย ให้เจริญสวัสดิ์ทุกเมื่อ”

พอล (Paul. 1995: 25-26) ได้สำรวจความคิดเห็นของครูโดยสมาคมการศึกษาแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (National Education Association) ได้รายงานไว้ว่า สิ่งที่ทำทนายครุมากที่สุดและยังเป็นการบีบคั้นครุมากที่สุด คือ “การจัดการกับระเบียบวินัยของห้องเรียน” (Managing Classroom Discipline)

หรือจากการที่มีคำว่า ระเบียบวินัยหรือวินัยไปปรากฏอยู่ในคำขวัญวันเด็กแห่งชาติของไทยในหลายๆ ปี ดังนี้

ตาราง 1 คำขวัญวันเด็กแห่งชาติจากนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2502 ถึงปีปัจจุบัน

พ.ศ.	นายกรัฐมนตรี	คำขวัญ
พ.ศ. 2502	จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์	ขอให้เด็กสมัยปฏิวัติของข้าพเจ้า จงเป็นเด็กที่รักความก้าวหน้า
พ.ศ. 2503	จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์	ขอให้เด็กสมัยปฏิวัติของข้าพเจ้า จงเป็นเด็กที่รักความสะอาด
พ.ศ. 2504	จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์	ขอให้เด็กสมัยปฏิวัติของข้าพเจ้า จงเป็นเด็กที่อยู่ในระเบียบวินัย
พ.ศ. 2505	จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์	ขอให้เด็กสมัยปฏิวัติของข้าพเจ้า จงเป็นเด็กที่ประหยัด
พ.ศ. 2506	จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์	ขอให้เด็กสมัยปฏิวัติของข้าพเจ้า จงเป็นเด็กที่มีความขยันหมั่นเพียร
พ.ศ. 2507	จอมพล ถนอม กิตติขจร	***จัดจัดงาน (ไม่กำหนดคำขวัญ) ***
พ.ศ. 2508	จอมพล ถนอม กิตติขจร	เด็กจะเจริญต้องรักเรียนและเพียรทำดี
พ.ศ. 2509	จอมพล ถนอม กิตติขจร	เด็กที่ดีต้องมีสัมมาคารวะ มานะบากบั่น และสมานสามัคคี
พ.ศ. 2510	จอมพล ถนอม กิตติขจร	อนาคตของชาติจะสุกใส หากเด็กไทยแข็งแรงเรียนดีและมีความประพฤติเรียบร้อย

ตาราง 1 (ต่อ)

พ.ศ.	นายกรัฐมนตรีน	คำขวัญ
พ.ศ. 2511	จอมพล ถนอม กิตติขจร	ความเจริญและความมั่นคงของไทย ในอนาคตขึ้นอยู่กับเด็กที่มีวินัย เฉลียวฉลาดและรักชาติยิ่ง
พ.ศ. 2512	จอมพล ถนอม กิตติขจร	รู้เรียน รู้เล่น รู้สามัคคี เป็นความดีที่เด็กพึงจำ
พ.ศ. 2513	จอมพล ถนอม กิตติขจร	เด็กประพฤติดีและศึกษาดี ทำให้มีอนาคตแจ่มใส
พ.ศ. 2514	จอมพล ถนอม กิตติขจร	ยามเด็กจงหมั่นเรียน เพียรกระทำดี เติบใหญ่จะได้มีความสุขความเจริญ
พ.ศ. 2515	จอมพล ถนอม กิตติขจร	เยาวชนฝึกตนดี มีความสามารถ
พ.ศ. 2516	จอมพล ถนอม กิตติขจร	เด็กดีเป็นศรีแก่ชาติ เด็กฉลาดชาติเจริญ
พ.ศ. 2517	นายสัญญา ธรรมศักดิ์	สามัคคี คือ พลัง
พ.ศ. 2518	นายสัญญา ธรรมศักดิ์	เด็กคือทายาทของชาติไทย ต้องร่วมใจร่วมพลังสร้างความดี
พ.ศ. 2519	ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช	เด็กที่ต้องการเห็นอนาคตของชาติ รุ่งเรือง จะต้องทำตัวให้ดี
พ.ศ. 2520	นายธานินทร์ กรัยวิเชียร	รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ เป็น คุณสมบัติของเยาวชนไทย
พ.ศ. 2521	พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์	เด็กดีเป็นศรีแก่ชาติ เด็กฉลาดชาติมั่นคง
พ.ศ. 2522	พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์	เด็กไทยคือหัวใจของชาติ
พ.ศ. 2523	พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์	อดทน ขยัน ประหยัด เป็นคุณสมบัติของเด็กไทย
พ.ศ. 2524	พลเอก เปรม ติณสูลานนท์	เด็กไทยมีวินัย ใจซื่อสัตย์ รู้ประหยัด เคร่งครัดคุณธรรม
พ.ศ. 2525	พลเอก เปรม ติณสูลานนท์	ขยันศึกษา ใฝ่หาความรู้ เชิดชูชาติ ศาสน์ กษัตริย์ เป็นคุณสมบัติของเด็กไทย
พ.ศ. 2526	พลเอก เปรม ติณสูลานนท์	รู้หน้าที่ ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัดมีวินัยและคุณธรรม
พ.ศ. 2527	พลเอก เปรม ติณสูลานนท์	รักวัฒนธรรมไทย ใฝ่ดี มีความคิด สุจริตใจมั่น หมั่นศึกษา
พ.ศ. 2528	พลเอก เปรม ติณสูลานนท์	สามัคคี มีวินัย ใฝ่คุณธรรม
พ.ศ. 2529	พลเอก เปรม ติณสูลานนท์	นิยมไทย ใช้ประหยัด ใจสัตย์ซื่อ ถือคุณธรรม
พ.ศ. 2530	พลเอก เปรม ติณสูลานนท์	นิยมไทย มีวินัย ใช้ประหยัด ใจสัตย์ซื่อ ถือคุณธรรม
พ.ศ. 2531	พลเอก เปรม ติณสูลานนท์	นิยมไทย มีวินัย ใช้ประหยัด ใจสัตย์ซื่อ ถือคุณธรรม
พ.ศ. 2532	พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ	รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ใจสัตย์ซื่อ ถือคุณธรรม
พ.ศ. 2533	พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ	รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ใจสัตย์ซื่อ ถือคุณธรรม
พ.ศ. 2534	นายอานันท์ ปันยารชุน	รู้หน้าที่ มีวินัย ใฝ่คุณธรรม นำชาติพัฒนา
พ.ศ. 2535	นายอานันท์ ปันยารชุน	สามัคคี มีวินัย ใฝ่ศึกษา จรรยางาม
พ.ศ. 2536	นายชวน หลีกภัย	ยึดมั่นประชาธิปไตย ร่วมใจพัฒนา รักษาสิ่งแวดล้อม
พ.ศ. 2537	นายชวน หลีกภัย	ยึดมั่นประชาธิปไตย ร่วมใจพัฒนา รักษาสิ่งแวดล้อม
พ.ศ. 2538	นายชวน หลีกภัย	สืบสานวัฒนธรรมไทย ร่วมใจพัฒนา รักษาสิ่งแวดล้อม

ตาราง 1 (ต่อ)

พ.ศ.	นายกรัฐมนตรีน	คำขวัญ
พ.ศ. 2539	นายบรรหาร ศิลปอาชา	มุ่งหาความรู้ เชิดชูความเป็นไทย หลีกไกลยาเสพติด
พ.ศ. 2540	พลเอก พลเรือโท พลเรือตรี ชาติชาย ชุณหะวัณ	รู้คุณค่าวัฒนธรรมไทย ตั้งใจ ใฝ่ศึกษาไม่พึงพายาเสพติด
พ.ศ. 2541	นายชวน หลีกภัย	ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด มีวินัย
พ.ศ. 2542	นายชวน หลีกภัย	ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย
พ.ศ. 2543	นายชวน หลีกภัย	มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ คู่คุณธรรม นำประชาธิปไตย
พ.ศ. 2544	นายชวน หลีกภัย	มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ คู่คุณธรรม นำประชาธิปไตย
พ.ศ. 2545	พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร	เรียนให้สนุก เล่นให้มีความรู้ สู่อนาคตที่สดใส
พ.ศ. 2546	พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร	เรียนรู้ตลอดชีวิต คิดอย่างสร้างสรรค์ ก้าวทันเทคโนโลยี
พ.ศ. 2547	พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร	รักชาติ รักพ่อแม่ รักเรียน รักสิ่งดี ๆ อนาคตดีแน่นอน
พ.ศ. 2548	พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร	เรียนให้สนุก เล่นให้มีความรู้ สู่อนาคตที่สดใส
พ.ศ. 2549	พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร	อยากฉลาด ต้องขยันอ่าน ขยันคิด
พ.ศ. 2550	พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์	มีคุณธรรมนำใจ ใช้ชีวิตพอเพียง หลีกเลียงอบายมุข
พ.ศ. 2551	พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์	สามัคคี มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ เชิดชูคุณธรรม
พ.ศ. 2552	นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ	ฉลาดคิด จิตบริสุทธิ์ จุดประกายฝัน ผูกพันรักสามัคคี
พ.ศ. 2553	นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ	คิดสร้างสรรค์ ขยันใฝ่รู้ เชิดชูคุณธรรม
พ.ศ. 2554	นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ	รอบคอบ รู้คิด มีจิตสาธารณะ
พ.ศ. 2555	นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร	สามัคคี มีความรู้ คู่ปัญญา คงรักษาความเป็นไทย ใส่ใจเทคโนโลยี
พ.ศ. 2556	นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร	รักชาตินิยม ใฝ่เรียนรู้ เพิ่มพูนปัญญา นำไทยสู่อาเซียน
พ.ศ. 2557	นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร	กตัญญู รู้หน้าที่ เป็นเด็กดี มีวินัย สร้างไทยให้มั่นคง
พ.ศ. 2558	พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา	ความรู้ คู่คุณธรรม นำสู่อนาคต

ที่มา: กมล อรุณโชคสมศักดิ์ (2558: ออนไลน์)

จากที่กล่าวมายังทำให้ทราบอย่างชัดเจนว่า ระเบียบวินัยนั้นเป็นสิ่งซึ่งมีความสำคัญยิ่ง โดยเฉพาะกับนักเรียนหรือเยาวชน อันจะเป็นกำลังอย่างมากในการพัฒนา เพื่อที่จะนำพาประเทศชาติไปสู่ความรุ่งเรืองได้ คำว่า “ระเบียบวินัย” นั้นแม้ปรากฏอยู่ในสิ่งต่างๆ ทั้งที่เป็นหนังสือ ตำรา เอกสารอื่นใด แม้กระทั่งคำขวัญวันเด็กที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น หากแต่ยังมีส่วนน้อยที่จะรู้ว่า ความหมายของคำว่าระเบียบวินัยที่แท้จริงนั้นว่าหมายถึงอะไร การศึกษาถึงความหมายของระเบียบวินัยจึงมีความจำเป็น เพื่อให้สามารถทราบในเบื้องต้นอันจะนำไปสู่การศึกษาในส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวินัยต่อไป

มีผู้ให้ความหมายของวินัยไว้ ดังนี้

พนัส หันนาคินทร์ (2538ก: 292) ให้ความหมายของวินัยว่า วินัย หมายถึง มาตรการที่สร้างขึ้นเพื่อให้สมาชิกในสังคมปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ และเป็นการส่งเสริมให้ปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับซึ่งมักจะเรียกกันว่าวินัย กับระเบียบควบคุมกันวาระเบียบวินัย

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540: 20) ได้ให้ความหมายของวินัยไว้ว่า วินัย หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจ และพฤติกรรมที่ช่วยให้สามารถควบคุมตนเองและปฏิบัติตามระบบระเบียบเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม ซึ่งคนส่วนมากเห็นว่าวินัยเกิดจากการดูแลควบคุมในระยะแรกที่เด็กยังเยาว์ การทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี และการแนะนำบอกกล่าวด้วยเหตุผลโดยไม่รู้สึกว่าคุณต้องนับว่าเป็นสิ่งจำเป็น ทั้งนี้ เพื่อสร้างความเคยชินที่ดีและเกิดความเต็มใจที่จะปฏิบัติตามส่วนมากการใช้วินัยภายนอกมักเกิดในลักษณะภาวะจำยอม เกรงกลัวอำนาจ และการลงโทษ มักถูกควบคุมให้ปฏิบัติหรือเสริมแรง เช่น ให้อ่านหนังสือหรือลงโทษ ทำให้เด็กตกอยู่ในภาวะจำใจและไม่เต็มใจ

จริงใจ บุญเรืองรอด (2540: 117-136) ได้ให้ความหมายของวินัยว่า วินัย หมายถึง การควบคุมความประพฤติและระเบียบวินัยของนักเรียน ดังนี้

1. ความประพฤติ คือการแสดงออกของพฤติกรรมของคนในกรณีต่างๆ เช่น การศึกษาเล่าเรียน การประกอบอาชีพการร่วมกิจกรรมทางสังคม การพักผ่อนหย่อนใจ การแสวงหาปัจจัยดำรงชีวิต เป็นต้น การแสดงพฤติกรรมเหล่านี้ย่อมต้องอยู่ในขอบเขตของความถูกต้องเป็นธรรมและบังเกิดผลโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

2. ระเบียบวินัย เป็นคำที่มักพบว่ามีคำตอบเนื่องเพราะในแง่หนึ่ง ระเบียบและวินัยมีความหมายเหมือนกัน เช่นกรณีระเบียบวินัยของโรงเรียนจะหมายถึง “แบบแผนของความประพฤติที่ครูและนักเรียนร่วมกันกำหนดขึ้นไว้เพื่อให้สมาชิกในโรงเรียนปฏิบัติตาม หรือดเว้นการปฏิบัติ” ซึ่งถือว่าเป็นมาตรฐานภายนอก (External Standard) อย่างไรก็ตาม กรณีเป็นมาตรฐานภายใน (Internal Standard) จะเน้นคำ “วินัย” เท่านั้น เราเรียกว่าวินัยในตนเอง หรือความสามารถในการบังคับตนเอง

อาคม สมบูรณ์พงศ์ (2542: 11) ได้ให้ความหมายของวินัยว่าหมายถึง ระเบียบกฎเกณฑ์ และข้อบังคับต่างๆ ที่กำหนดขึ้นเพื่อควบคุมพฤติกรรมบุคคลและเป็นแนวทางให้ยึดถือปฏิบัติและปฏิบัติตาม

จุไรรัตน์ แสนวัง (2543: 22) ให้ความหมายของวินัยว่า วินัย หมายถึง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ที่สถานศึกษากำหนดขึ้น เพื่อให้ให้นักเรียนนักศึกษาได้ปฏิบัติตนให้เป็นรูปแบบ และแนวทางเดียวกัน โดยตัวของนักเรียนเองภายใต้การกำกับดูแลของครูอาจารย์

ธิติมา จักรเพชร (2544: 9) ให้ความหมายของวินัยว่า วินัย หมายถึง ระเบียบแบบแผน ข้อบังคับที่สังคมกำหนดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางสำหรับบุคคลในสังคมเป็นสิ่งควบคุมให้บุคคลตกอยู่ใน ระเบียบแบบแผนเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อความเป็นระเบียบ ความสงบสุขของสังคม

บัณฑิต เหล่าสุชา (2544: 4) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมกรรมมีระเบียบวินัย หมายถึง การกระทำพฤติกรรมตามระเบียบกฎเกณฑ์ ข้อบังคับต่างๆ ที่สังคมกำหนดขึ้นเพื่อความเป็นระเบียบ เรียบร้อยของสังคม

รัตนาภรณ์ พลชา (2544: 21) ให้ความหมายของวินัยว่า วินัย หมายถึง ข้อปฏิบัติตน สำหรับควบคุมความประพฤติของบุคคลเพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

พิสิทธิ์ หอมสมบัติ (2546: 14) ได้สรุปไว้ว่า วินัย หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตามระเบียบ แบบแผนข้อบังคับที่สังคมกำหนดขึ้น ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติสำหรับบุคคลในสังคม เป็นสิ่งควบคุมให้บุคคล อยู่ในระเบียบแบบแผนเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อความเป็นระเบียบ ความสงบสุขของสังคม

อดุลย์ศักดิ์ ทองดี (2546: 18) ได้สรุปความหมายของวินัยไว้ว่า วินัยเป็นข้อบังคับสำหรับ ควบคุมความประพฤติส่วนรวมของคนในชาติที่จะต้องประพฤติปฏิบัติตนเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย ของสังคม

ปราชญา กล้าผจญ และพอดตา บุตรสุทธิวงศ์ (2550: 111) กล่าวว่า วินัย หมายถึง การ ควบคุมความประพฤติให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผน นอกจากนี้แล้ว วินัยยังหมายถึง ลักษณะเชิง พฤติกรรมที่แสดงออกมามีความสามารถควบคุมตนเองให้อยู่ในกรอบของวินัยตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายด้วย

ไรซ์ (Rice. 1981: 164) ได้อธิบายความหมายของวินัยไว้ 3 ประการ คือ

1. การฝึกอบรมเพื่อแก้ไขความประพฤติ ให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผน ฝึกฝนให้มี ความแข็งแรง หรือปรับปรุงให้สมบูรณ์
2. ควบคุมโดยใช้ระเบียบกฎหมายให้ปฏิบัติตาม
3. การลงโทษหรือการสั่งสอน

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า วินัย หมายถึง คุณลักษณะที่อยู่ภายในของ บุคคลที่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบแบบแผน ตามที่สังคมกำหนดไว้ โดยไม่ถือว่าเป็นการบังคับให้กระทำ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง 2 ทฤษฎี คือ

1. ทฤษฎีการเกิดวินัยในตนเอง ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจักษ์ (2520: 62) ได้สรุปทฤษฎีการมีวินัยในตนเองของ เมอเรอร์ (Mowrer. 1939) ไว้ว่า การเกิดวินัยในตนเอง ของบุคคลนั้น นักจิตวิทยาเชื่อว่าจะต้องมีพื้นฐานมาตั้งแต่ระยะแรกเกิดจนกระทั่งเติบโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่

จุดเริ่มต้นคือ ความสัมพันธ์ระหว่างทารกกับมารดา หรือผู้เลี้ยงดูอันจะนำไปสู่ความสามารถในการควบคุมตนเองเมื่อเติบโตขึ้น การเรียนรู้ของทารกจะเกิดขึ้นหลายระดับ และมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.1 จุดเริ่มต้นอยู่ที่การที่ทารกได้รับการบำบัดความต้องการ เช่น หิวก็ได้ดื่มนม ร้อนก็ได้อาบน้ำ เมื่อทารกได้รับความรู้สึกสบายพอใจ ความรู้สึกนี้จะติดตราตรึงอยู่ในสำนึกของทารก ไปจนเติบโตขึ้น

1.2 ขั้นต่อมาเมื่อทารกได้รับการบำบัดความต้องการจนพอใจแล้วสิ่งที่เกิดควบคู่กับเหตุการณ์นี้อยู่เสมอทุกครั้ง คือ การปรากฏตัวของมารดาหรือผู้เลี้ยงดู

1.3 การรับรู้ขั้นต่อมาของเด็กก็คือ ความสุข ความพอใจของเด็กที่เกิดจากการได้รับการบำบัดความต้องการต่างๆ ที่ถ่ายทอดจากมารดาทำให้การปรากฏตัวของมารดา ก่อให้เกิดความพอใจความสุขแก่เด็กได้

เมอเรอร์ (Mowrer, 1939) เชื่อว่าการเรียนรู้จะเกิดเป็นลำดับขั้น ขั้นแรกจะเป็นรากฐานของการเรียนรู้ขั้นต่อไป ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็ก คือ มารดา ผู้เลี้ยงดู จะเป็นแบบอย่างให้แก่เด็กได้เลียนแบบทั้งคำพูด การกระทำ ทั้งทางดีและไม่ดี เช่น เด็กเห็นมารดาสูบบุหรี่เสมอ เด็กก็จะสูบบุหรี่ด้วยความพอใจผู้ที่ไม่ผ่านการเรียนรู้ตามขั้นตอนที่กล่าวแล้วจะกลายเป็นผู้ขาดวินัยในตนเอง ขาดความยับยั้งชั่งใจในการกระทำ และกลายเป็นผู้ทำผิดกฎเกณฑ์และกฎหมายของบ้านเมืองอยู่เสมอในรายที่ร้ายแรงอาจกลายเป็นอาชญากรหมดโอกาสที่จะแก้ไขได้

2. ทฤษฎีแรงจูงใจทางจริยธรรม การที่บุคคลจะกระทำพฤติกรรมทางจริยธรรมต่างๆ นั้น ความต้องการกระทำเป็นเหตุสำคัญ เพค (Peck, 1958) ดวงเดือน พันธุมนาวิณ และเพ็ญแข ประจวบจันท์ (2520: 64) ก็เห็นความสำคัญนี้และเชื่อว่า การควบคุมของอีโก้ (Ego) และซูเปอร์อีโก้ (Super Ego) ร่วมกันช่วยให้เกิดความต้องการ แสดงเพื่อผู้อื่นอย่างมีเหตุผล ในแต่ละคนจะมีพลังควบคุมอีโก้ และซูเปอร์อีโก้ในส่วนผสมที่ไม่เท่ากัน และอาจจะแบ่งบุคคลตามลักษณะทั้งสองนี้รวมกันออกเป็น 5 ประเภท คือ

2.1 พวกปราศจากจริยธรรม หมายถึง พวกที่มีพลังทั้งสองน้อยมากโดยบุคคลจะยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและเห็นแก่ตัวฝ่ายเดียวเป็นพวกที่ไม่สามารถควบคุมตัวเองได้

2.2 พวกเอาแต่ใจ หมายถึง พวกที่มีพลังอีโก้เล็กน้อยแต่ตัวพลังควบคุมซูเปอร์อีโก้มีมากขึ้น แต่ก็จัดอยู่ในประเภทปานกลางค่อนข้างน้อย บุคคลประเภทนี้ยึดตนเอง เป็นศูนย์กลางและกระทำทุกอย่างเพื่อความพอใจและผลของตัวเอง

2.3 พวกคล้อยตาม หมายถึง บุคคลที่มีพลังอีโก้เล็กน้อยเหมือนสองประเภทแรก แต่มีพลังควบคุมของซูเปอร์อีโก้มากกว่า คือ อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก คนพวกนี้จะยึดพวกพ้องเป็นหลัก และคล้อยตามผู้อื่นโดยไม่ไตร่ตรอง คนประเภทนี้จะอยู่ภายใต้ความควบคุมของกลุ่มหรือสังคม

2.4 พวกตั้งใจจริงแต่ขาดเหตุผล หมายถึง บุคคลที่มีพลังควบคุมอิโก้ในระดับปานกลาง แต่มีพลังควบคุมของซูปเปอร์อีโก้มาก พวกนี้จะยอมรับกฎเกณฑ์และค่านิยมของสังคมถือตามกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัด เห็นว่ากฎเกณฑ์เป็นของศักดิ์สิทธิ์ มักจะเกิดผลเสียต่อคนอื่นที่ไม่สนใจ คนพวกนี้ขาดความยืดหยุ่นอย่างมีเหตุผล แต่ก็เป็นหลักให้กับสังคมได้

2.5 พวกเห็นแก่ผู้อื่นอย่างมีเหตุผล หมายถึง บุคคลที่มีพลังควบคุมอิโก้มาก ขณะเดียวกันก็มีพลังซูปเปอร์อีโก้มากเช่นกัน ทำให้เกิดความสมดุล ระหว่างการทำตามกฎเกณฑ์ของสังคมและความสมเหตุสมผล บุคคลประเภทนี้จะมีความสามารถควบคุมตนเองไม่ตกอยู่ในอิทธิพลของสังคมหรือกลุ่มอย่างปราศจากเหตุผล นักทฤษฎีเชื่อว่า เป็นขั้นที่บุคลิกภาพได้พัฒนาถึงขีดสูงสุดของมนุษย์

จากทฤษฎีข้างต้นสรุปได้ว่า การวางรากฐานการมีวินัยในต่อตนเอง ต้องเริ่มที่วัยเด็ก ส่วนการวัดว่าใครมีวุฒิภาวะจิตใจมากน้อยเพียงใด อาจเริ่มวัดจากวัยรุ่นตอนปลายหรือวัยผู้ใหญ่ตอนต้น

หลักการและแนวคิด

ลักษณะของวินัยที่ดี ได้มีผู้ให้ความเห็นหลายประการ ดังนี้

सनัน สุมิตร (2527: 60) ได้ให้ทัศนะไว้ว่าระเบียบจะต้องมาจากนักเรียนความสำคัญอยู่ที่การฝึกให้นักเรียนมีวินัย เพื่อประพฤติในทางที่ถูกและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

ไพโรจน์ นาคะสุวรรณ (2528: 9) กล่าวว่า ลักษณะของวินัยที่ดีนั้นเป็นการส่งเสริมและสร้างศักดิ์ศรีและความภาคภูมิใจแก่ผู้ปฏิบัติ ซึ่งกล่าวสรุปไว้ 3 ข้อ ดังนี้

1. วินัยที่ดีจะต้องทำให้เด็กเกิดความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์และสร้างความเจริญอกงามในทางที่ดีให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก
2. วินัยที่ดีจะต้องคงรักษาเกียรติและศักดิ์ศรีของเด็กไว้
3. วินัยที่ดีจะต้องความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างผู้ปกครอง ครูและตัวเด็ก

สุพล วงสินธุ์ (2541: 34) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของเด็กยุคใหม่ ควรมีลักษณะนิสัยที่รู้จักความมีระเบียบวินัย และความเป็นระเบียบทางสังคม รู้จักคุณค่าแห่งการแบ่งปัน ละความเห็นแก่ตัว ความเห็นแก่ได้ รู้จักการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี มีความเป็นตัวของตัวเอง มีสติปัญญาเพียงพอที่จะแยกแยะสิ่งที่ดีงามออกจากความชั่วร้าย สิ่งที่มีประโยชน์ออกจากสิ่งที่ไร้สาระ ครอบตนเองอย่างมีคุณค่า มีความรู้ควบคุมคุณธรรม ใฝ่รู้ใฝ่เรียนรู้จักคุณค่าของความเป็นคน และดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2542: 6) ได้กล่าวว่าโรงเรียนยังมีหน้าที่สำคัญในการปลูกฝังแนวทางปฏิบัติให้แก่ นักเรียน ให้มีการปรับตัวที่ดี ดูแลป้องกันและควบคุมแก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหาสำคัญของนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้สามารถลดปัญหาพฤติกรรมในด้านความประพฤติของนักเรียนได้ กฎ ข้อบังคับ

ระเบียบต่างๆ ตลอดจนวินัยในโรงเรียนได้กำหนดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริม และพัฒนาบุคลิกภาพที่ดีของนักเรียนให้ควบคุมตนเอง และปฏิบัติตนตามกฎ ระเบียบ กติกาของสังคมได้อย่างเหมาะสม เพื่อประโยชน์สุขของตนเองและส่วนรวม

สมบุญ สิงห์คำป๋อง (2542: 2) ได้กล่าวว่า โรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศได้ดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล โดยการปฏิบัติกิจกรรมเสริมสร้างวินัยนักเรียนขึ้นโรงเรียนจะต้องเสริมสร้างให้นักเรียนมีวินัยในตนเองอย่างต่อเนื่อง และจะต้องดำเนินการอย่างจริงจัง เพราะวินัยคือกรอบที่คอยควบคุมให้อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมหรือสังคมต้องการ วินัยที่ต้องการเป็นวินัยที่เกิดจากความเข้าใจตนเองที่เรียกว่า วินัยในตนเอง (Self-Discipline) การจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ยังมีปัญหาจัดกิจกรรมเสริมสร้างวินัยนักเรียน โดยเฉพาะด้านคุณธรรม จริยธรรม พฤติกรรมด้านประชาธิปไตย ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่างก็มุ่งหวังที่จะหาวิธีการต่างๆ ที่จะนำมาปรับปรุงความมีวินัยของนักเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร

นอกจากนี้ กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ (2544: 7) ยังให้ความเห็นว่าการส่งเสริมวินัยนักเรียนถือเป็นภารกิจสำคัญของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าวให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนทุกคน ถึงแม้ว่าวินัยจะมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อสังคม แต่ในปัจจุบันนี้เกิดปัญหาด้านวินัยนักเรียนในทุกระดับการศึกษาเพิ่มความหนักใจให้แก่ผู้บริหาร คณะครู ผู้ปกครอง มากยิ่งขึ้น พฤติกรรมของนักเรียนโดยทั่วไปที่ก่อให้เกิดความรู้สึกไม่สบายใจแก่ครู มีหลายรูปแบบ ตั้งแต่เรื่องเล็กน้อยไปจนถึงเรื่องใหญ่ที่น่าห่วงและน่าตกใจ เช่น การไม่ตั้งใจเรียน การหนีเรียน การแต่งตัวไม่สุภาพ แสดงท่าทีไม่เหมาะสมในสถานที่ต่างๆ ฯลฯ

ดังนั้น เพื่อเป็นการสร้างลักษณะวินัยที่ดี การออกระเบียบโรงเรียนหรือสถานศึกษาจะต้องพิจารณาถึงหลักเกณฑ์และลักษณะของวินัยที่ดีให้เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของนักเรียนโดยการส่งเสริมศักดิ์ศรีและความภูมิใจแก่การปฏิบัติ จะทำให้เยาวชนเป็นพลเมืองที่ดีของชาติต่อไป

กระบวนการรักษาระเบียบวินัย

การที่บุคลากรในองค์กรหรือหน่วยงานจะปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้นั้น ต้องขึ้นอยู่กับกระบวนการทางวินัย ซึ่งมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบและขึ้นอยู่กับรักษาระเบียบวินัยของบุคลากรในองค์กรหรือหน่วยงานเป็นสำคัญเพื่อสร้างความเข้าใจและการยอมรับร่วมกับบุคลากรในองค์กรหรือหน่วยงานนั้น

กรมวิชาการ (2545: 2) ได้กำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยคำนึงถึงความถนัด ความสนใจ ความต้องการ และความสนใจของผู้เรียน เพื่อมุ่งพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมจากกิจกรรมในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ รวมถึงการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ การบำเพ็ญตนให้เกิดประโยชน์ การอยู่ร่วมกับ

ผู้อื่นในสังคม การประหยัด รู้จักสิทธิหน้าที่ของตนเอง ซึ่งเป็นเป้าประสงค์ วิทยุหรือเยาวชนในปัจจุบัน ต้องปรับปรุง เพื่อให้เป็นพลเมืองดี

นอกจากนี้ ประไพ เดชวรรณ (2550: บทนำ) ยังได้กล่าวว่า การที่จะทำให้สังคมเราอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขนั้น คนในสังคมต้องยึดถือปฏิบัติตามกฎหมายและกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนดขึ้น ควบคู่กับความมีวินัย ซึ่งหากขาดวินัยแล้วสังคมอาจเกิดความสับสนวุ่นวายได้ นักเรียนจึงควรได้รับการปลูกฝังให้เกิดการเรียนรู้แนวทางในการปฏิบัติ ได้รับการอบรม รู้จักประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม พฤติกรรมของนักเรียนที่ไม่มีวินัยจะเป็นปัญหาต่อตัวเอง สังคม และยังส่งผลไปถึงการพัฒนาในด้านต่างๆ ให้ขาดประสิทธิภาพ ดังนั้น พฤติกรรมด้านวินัยจึงมีความสำคัญต่อนักเรียน

กนกวรรณ จันทร์กลม (2550: 3) วินัยเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็ก และโรงเรียนเปรียบเสมือนบ้านหลังที่สองของเด็ก สมาชิกในสังคมมาจากครอบครัวที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งโรงเรียนจะต้องกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในสังคมให้เด็กได้ฝึกฝน การที่เด็กจะเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในภายหน้าเด็กจะเอาอย่างการแนะนำ และการนำทาง ผู้ที่จะให้ตัวอย่างที่ดีก็คือพ่อแม่ ผู้ปกครอง และครู ในการเสริมสร้างวินัยให้เกิดขึ้นกับเด็กนั้นจะต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้นแต่แรก โดยการชี้แจงและตกลงกันด้วยเหตุผลของครู ในกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กยอมรับข้อตกลง ในข้อตกลงนั้นๆ และเสริมเข้าไปตลอดเวลาที่สอนเนื้อหาวิชานั้นอยู่ และการแต่งกายเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่บ่งบอกถึงความเป็นผู้มีอารยธรรม โดยเฉพาะในสถาบันที่มีเครื่องแบบ ซึ่งระเบียบการแต่งกายได้ระบุไว้ชัดเจนให้ยึดปฏิบัติ ในฐานะที่นักเรียนเป็นผู้ที่อยู่ในวัยที่ต้องฝึกการรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการแต่งกายของนักเรียน และการรักษาความสะอาดของเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายให้เรียบร้อยอยู่เสมอ เป็นการสร้างบุคลิกที่ดี การแต่งกายตามระเบียบข้อตกลงหรือข้อบังคับของนักเรียนนักเรียนที่ทำตามระเบียบข้อบังคับถือว่าเป็นนักเรียนที่มีวินัย

อรรณพ อุณจะนำ (2541: 19) ได้กล่าวว่า วินัยในโรงเรียนควรมีลักษณะ ดังนี้ การกระทำที่ดีของนักเรียนเป็นไปเพราะเห็นดีเห็นงามที่จะได้จากการกระทำดี ไม่ใช่เพราะอำนาจภายนอกคอยบังคับให้กระทำดี การเชื่อฟังควรเกิดขึ้นจากความเข้าใจเหตุผลของการกระทำตามกฎระเบียบ ไม่ใช่กลัวอำนาจของผู้ที่ออกกฎนั้น จุดหมายปลายทางของระเบียบวินัยในโรงเรียนคือ ต้องการให้รู้จักควบคุมตนเองและนักเรียนปฏิบัติตามกฎที่มีอำนาจได้ออกมาด้วยความเต็มใจการส่งเสริมวินัยนักเรียน เป็นการกำหนดแนวทางปฏิบัติของโรงเรียน โดยที่ให้ผู้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมกำหนดและเผยแพร่ให้เข้าใจแนวปฏิบัติอย่างชัดเจน เพื่อให้ นักเรียนได้เห็นคุณค่าและควรถือปฏิบัติตามในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านการแต่งกาย
2. ด้านการตรงต่อเวลา
3. ด้านความสะอาด
4. ด้านการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2540: 30-34) ได้กล่าวไว้ว่า การสร้างวินัยให้นักเรียนยอมรับวินัยหรือกฎต่างๆ ต้องมีลักษณะ 3 ประการ ดังนี้

1. กฎต้องสมเหตุสมผล หมายความว่า สิ่งที่ให้นักเรียนทำนั้น จะต้องเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ตามระดับอายุของนักเรียนแต่ละช่วงชั้น
2. กฎต้องถูกต้องชัดเจนไม่คลุมเครือ คือ ต้องแน่ใจว่ากฎที่ตั้งขึ้นให้นักเรียนทุกเรื่องเป็นสิ่งที่ชัดเจนอย่าให้มีข้อสงสัยหรือโต้เถียงได้
3. กฎต้องบังคับได้ คือ ต้องมีการกำหนดโทษ ถ้าทำผิดก็ต้องโทษอย่างจริงจังทำอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

นอกจากนี้ นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2553: 12) ยังได้กล่าวถึงการสร้างวินัยนั้นว่าจำเป็นอย่างยิ่งกับเด็กทุกคนอย่าคอยจนเกิดปัญหาเพราะวินัยเป็นสิ่งที่ต้องสร้างเสริมให้เกิดขึ้นกับเด็กตั้งแต่เมื่อเขายังเล็ก ยิ่งเด็กเท่าไรก็ยิ่งดีเพราะวินัยที่ดีเมื่อเกิดกับเด็กแล้วจะติดตัวเขาไปจนโตและจะกลายเป็นส่วนของมโนธรรมประจำใจเขาไปจนตลอดชีวิต

ส่วนพจนานุกรมของเว็บสเตอร์ (New Webster's Dictionary and Roget's Thesaurus. 1991: 115) ได้ให้ความหมายของคำว่า วินัย (Discipline) ดังนี้

1. การฝึกอบรมเพื่อควบคุมตนเองหรือบุคลิกภาพให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยมีประสิทธิภาพ
2. ผลที่ได้รับจากการฝึกอบรมในด้านการรู้จักควบคุมตนเองหรือความประพฤติที่เป็นระเบียบ
3. การยอมรับหรือการปฏิบัติตามผู้ที่มีอำนาจหน้าที่รวมทั้งการควบคุม
4. การกระทำเพื่อแก้ไขความประพฤติหรือการลงโทษ

พีเกอริส และไมเยอริส (Pigors; & Myers. 1973: 308-311) ได้กล่าวว่า กระบวนการรักษาระเบียบวินัยนั้น จำเป็นต้องดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. สืบสอบสวนเบื้องต้น
2. พบปะ พูดคุยผู้กระทำผิดเป็นการส่วนตัวอย่างไม่เป็นทางการ
3. ว่ากล่าวตักเตือนโดยการพูด
4. ว่ากล่าวตักเตือนโดยการบันทึกไว้เป็นหลักฐาน
5. ให้ออกหรือย้าย หรือไล่ออก

กระบวนการรักษาระเบียบวินัยจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ เป็นขั้นตอนที่มีความต่อเนื่องที่คอยควบคุมดูแลกับปฏิบัติ ในที่นี้กระบวนการรักษาวินัยในโรงเรียนก็คือ ครูกับนักเรียนหรือผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนต้องให้มีการรักษาระเบียบวินัยที่มีประสิทธิภาพ

วนิดา เสวกตรุณทร (2537: 71-72) ได้ให้แนวคิดและแนวทางในการสร้างวินัยให้แก่ นักเรียนไว้ ดังนี้ 1) ผู้ใหญ่สามารถสร้างวินัยให้กับเด็กได้ คือ การทำตัวอย่างที่ดีให้เด็กเห็นประพฤติ ปฏิบัติตน คอยชี้แนะ ตักเตือน รวมทั้งให้เหตุผลข้อดีข้อเสียของการประพฤติปฏิบัติในเรื่องต่างๆ ด้วย 2) ชั้นเรียนกับการสร้างวินัย ในการจัดกิจกรรมการเรียนต่างๆ ในชั้นเรียน ครูต้องควบคุมเอาจริงเอาจังกับ ระเบียบข้อบังคับ ถ้าทำผิดก็ลงโทษและทำอย่างต่อเนื่อง 3) กิจกรรมโฮมรูม-กิจกรรมสร้างวินัยในโรงเรียน ประถมศึกษา ครูประจำชั้นมีความใกล้ชิดกับเด็กมากจึงเหมาะที่จะช่วยปลูกฝังและสร้างนิสัยให้กับเด็ก ในหลายโอกาสที่เอื้ออำนวยให้โดยเฉพาะตอนเช้าหลังการเคารพธงชาติ ซึ่งโรงเรียนส่วนมากมีการจัด กิจกรรมโฮมรูม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนมีโอกาสเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ การปรับตัว ตลอดจน การฝึกทักษะต่างๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และกิจกรรมต่างๆ ควรวางโครงการอย่างมีจุดประสงค์และ แนวปฏิบัติที่ชัดเจน รวมทั้งมีการประเมินผล

สรุปได้ว่า แนวทางการสร้างวินัยให้กับนักเรียนนั้นควรตั้งอยู่บนรากฐานแห่งการชื่นชมหรือ เต็มใจมากกว่าวินัยที่มีรากฐานของคำสั่ง การบังคับหรือการลงโทษ และควรจะมีตั้งแต่เด็กวิธีส่งเสริม วินัยในโรงเรียนให้นักเรียนรู้จักปกครองตนเอง การกระทำตามระเบียบหรือข้อบังคับต่างๆ โดยความ สม่ครใจผู้สมคร คือ นักเรียนที่มองเห็นคุณค่าแล้วว่าการปฏิบัติตามกฎข้อบังคับที่โรงเรียนสร้างขึ้นไว้ และตนเองก็เห็นพ้องด้วยนั้น เป็นสิ่งที่ำรงไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยอันจะนำมาซึ่งความสุขและความ เสมอภาคแก่สมาชิกทุกคนในสังคม

แนวทางการสร้างวินัยให้กับนักเรียน นำเสนอ ดังนี้

วินัยด้านการแต่งกาย

การแต่งกายถือเป็นวินัยอีกอย่างหนึ่ง การแต่งกายที่ถูกกาลเทศะเป็นการบ่งบอกให้ ผู้อื่นรู้ว่า เขาเป็นคนเช่นไร เครื่องแต่งกายจะทำให้ผู้พบเห็นรู้ว่าบุคคลนั้นเป็นบุคคลเช่นไร ถ้าแต่งกายดี เรียบร้อย ก็จะทำให้ตนเองเกิดความเชื่อมั่นมีความภูมิใจ

มีผู้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการแต่งกาย ดังนี้

ปฟาณี วิถีวัฒนา (2546: 18) ได้ให้ความหมายของการแต่งกายไว้ว่า การแต่งกาย คือ การสวมใส่สิ่งต่างๆ เข้าไปในร่างกายไม่ว่าจะเป็นเสื้อผ้า หรือแม้แต่เครื่องประดับ สภาพแวดล้อม เป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งที่ทำให้มนุษย์ต้องสรรค์สร้างสิ่งมาปกปิดร่างกาย ซึ่งแต่ละท้องถิ่นจะมี สภาพแวดล้อมแตกต่างกันออกไป การที่จัดหาสิ่งเหล่านั้นมาใช้ต้องให้เหมาะสมด้วย นอกเหนือจาก สภาพแวดล้อมแล้ว ฐานะทางสังคมยังเป็นอีกปัจจัยหนึ่ง โดยส่วนมากมนุษย์จะนำค่านิยมการแต่งกาย มาวัดฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม มารยาทในการแต่งกายของแต่ละบุคคลจะสุภาพมากน้อยแค่ไหนนั้นก็ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมของชนกลุ่มนั้น เช่น สังคมไทยในอดีต คนไทยนุ่งห่มเหมือนกันหมด ความแตกต่าง ของชนชั้นจะดูจากเครื่องประดับ ผู้ชายไทยแต่งตัวตามสภาพแวดล้อม โดยนุ่งโสร่ง ไม่สวมเสื้อจะมี

ผ้าขาวม้าพาดไหล่ ในอดีตคนไทยไม่นิยมสวมรองเท้า เนื่องจากอากาศร้อนจึงไม่มีความจำเป็นที่ต้องรักษาเท้าให้อบอุ่น ซึ่งแตกต่างจากชาติตะวันตกที่สภาพอากาศหนาวจัด จึงต้องสวมรองเท้าตลอดเวลา ซึ่งการไม่สวมรองเท้าถือเป็นการไม่สุภาพ จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าการแต่งกายของแต่ละท้องถิ่นขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ซึ่งปัจจุบันได้มีการนำเอาวัฒนธรรมสากลมาใช้ร่วมกัน คนไทยจึงรับเอาการแต่งกายแบบชาวตะวันตกมาใช้ แนวคิดเรื่องสไตล์การแต่งตัวจึงเปลี่ยนไป ดังนั้น จึงพิจารณาให้ดีว่าสิ่งไหนดี หรือสิ่งไหนไม่ดีก็คือแนวคิดในการแต่งกายให้เหมาะสมกับกาลเทศะและโอกาสต่างๆ

พวงผกา คูโรวาท (2538) ได้ให้ความหมายของเครื่องแต่งกายว่า หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์นำมาใช้เป็นเครื่องห่อหุ้มร่างกาย การแต่งกายของมนุษย์แต่ละเผ่าพันธุ์สามารถค้นคว้าได้จาก หลักฐานทางวรรณคดีและประวัติศาสตร์ เพื่อให้เป็นเครื่องช่วยชี้้นำให้รู้และเข้าใจถึงแนวทางการแต่งกาย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสภาพของการดำรงชีวิตของมนุษย์ในยุคสมัยนั้นๆ

นอกจากนี้ พวงผกา คูโรวาท ได้กล่าวถึงประวัติของเครื่องแต่งกายว่า ในยุคก่อนประวัติศาสตร์ มนุษย์ใช้เครื่องห่อหุ้มร่างกายจากสิ่งที่ได้มาจากธรรมชาติ เช่น ใบไม้ ใบหญ้า หนังสัตว์ ขนนก ดิน สีต่างๆ ฯลฯ มนุษย์บางเผ่าพันธุ์รู้จักการใช้สิ่งที่ทำมาจากต้นพืช โดยนำมาเขียนหรือสีกตามร่างกายเพื่อใช้เป็นเครื่องตกแต่งแทนการใช้เครื่องห่อหุ้มร่างกาย ต่อมามนุษย์มีการเรียนรู้ถึงวิธีที่จะดัดแปลงการใช้เครื่องห่อหุ้มร่างกายจากธรรมชาติให้มีความเหมาะสมและสะดวกต่อการแต่งกาย เช่น มีการผูก มัด สาน ถัก ทอ อัด ฯลฯ และมีการวิวัฒนาการเรื่อยมา จนถึงการรู้จักใช้วิธีตัดและเย็บ จนในที่สุดได้กลายมาเป็นเทคโนโลยีจนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้ และเสนอแนวคิดเกี่ยวกับความแตกต่างในการแต่งกายว่า มนุษย์เป็นสัตว์โลกที่อ่อนแอที่สุดในทางฟิสิกส์ เพราะผิวหนังของมนุษย์มีความบอบบาง จึงจำเป็นต้องมีสิ่งปกคลุมร่างกายเพื่อสามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้ จากความจำเป็นนี้จึงเป็นแรงกระตุ้นที่สำคัญในอันที่จะแต่งกาย เพื่อสนองความต้องการของมนุษย์เอง โดยมีสังคมและสิ่งอื่นๆ ประกอบกัน และเครื่องแต่งกายก็มีรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามสาเหตุนั้นๆ คือ

1. สภาพภูมิอากาศ ประเทศที่อยู่ในภูมิอากาศแถบเส้นอาร์คติก ซึ่งมีอากาศที่หนาวเย็นมาก มนุษย์ในแถบภูมิภาคนี้จะสวมเสื้อผ้าซึ่งทำมาจากหนังหรือขนของสัตว์ เพื่อให้ความอบอุ่นแก่ร่างกาย ส่วนในภูมิภาคที่มีอากาศร้อนอบอ้าว เสื้อผ้าที่สวมใส่จะทำจากเส้นใย ซึ่งทำจากฝ้าย แต่ในทวีปแอฟริกา เสื้อผ้าไม่ใช่สิ่งจำเป็นสำหรับใช้ในการป้องกันจากสภาพอากาศ แต่เขากลับนิยมใช้พวกเครื่องประดับต่างๆ ที่ทำจากหินหรือแก้วสีต่างๆ ซึ่งมีอยู่ในธรรมชาตินำมาตกแต่งร่างกาย เพื่อใช้เป็นเครื่องรางหรือเครื่องป้องกันภูติผีปีศาจอีกด้วย

2. ศัตรูทางธรรมชาติ ในภูมิภาคเขตร้อน มนุษย์จะได้รับความรำคาญจากพวกสัตว์ปีกประเภทแมลงต่างๆ จึงหาวิธีขจัดปัญหาโดยการใช้โคลนพอกร่างกายเพื่อป้องกันจากแมลง ชาวฮาวายเอี้ยน แถบทะเลแปซิฟิก สวมกระโปรงซึ่งทำด้วยหญ้า เพื่อใช้สำหรับป้องกันแมลง แต่ก็ได้

กลายเป็นที่เก็บแมลงเสียมากกว่า ชาวพื้นเมืองโบราณของญี่ปุ่นรู้จักใช้กางเกงขายาว เพื่อป้องกันสัตว์และแมลง

3. สภาพของการทำงานและอาชีพ หนึ่งสัตว์และใบไม้สามารถใช้เพื่อป้องกันอันตรายจากภายนอก เช่น การเดินป่าเพื่อหาอาหาร มนุษย์ก็ใช้หนึ่งสัตว์และใบไม้เพื่อป้องกันการถูกหนามเกี่ยวหรือถูกสัตว์กัดต่อย ต่อมา สามารถนำเอาใยจากต้นแฟลกซ์ (Flax) มาทอเป็นผ้าที่เรียกกันว่า ผ้าลินิน เมื่อความเจริญทางด้านวิทยาการมีมากขึ้น ก็เริ่มมีสิ่งทีผลิตเพิ่มขึ้นอีกมากมายหลายชนิด สมัยศตวรรษที่ 19 เสื้อผ้ามีการวิวัฒนาการเพิ่มมากขึ้น มีผู้คิดประดิษฐ์เสื้อผ้าพิเศษ เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้สวมใส่ โดยเฉพาะผู้ที่ทำงานประเภทต่างๆ เช่น กลาสีเรือล่าปลาวาฬ คนงานเหมืองแร่ เกษตรกร คนงานอุตสาหกรรม ข้าราชการทหาร ตำรวจ พนักงานดับเพลิง เป็นต้น อันตรายต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ในระหว่างปฏิบัติงาน ทำให้ความต้องการของมนุษย์ในด้านเสื้อผ้ามีมากยิ่งขึ้น จนกระทั่งในปัจจุบันนี้ เสื้อผ้าที่ผลิตขึ้นมานั้นได้มีการปรับปรุงและตกแต่งพิเศษเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับอาชีพต่างๆ เช่น ให้มีความคงทนต่อสารเคมี ทนต่อพิษ และอุณหภูมิ นอกจากนี้ยังมีการตกแต่งพิเศษอื่นอีก อาทิเช่น ทนต่อการซักและทำความสะอาด ไม่เป็นลื่นไฟฟ้า ไม่ดูดซึมน้ำ และไม่เป็นตัวนำความร้อน เป็นต้น

4. ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและศาสนา เมื่อมนุษย์มีสติปัญญามากยิ่งขึ้น มีการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มชน และจากการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะนี้เอง จึงจำเป็นต้องมีระเบียบและกฎเกณฑ์ในอันที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข โดยไม่มีการรุกรานซึ่งกันและกัน จากการปฏิบัติที่กระทำสืบต่อกันมาในอันที่ที่สุดได้กลายมาเป็นขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมขึ้น ในสมัยโบราณ เมื่อมีการเฉลิมฉลองประเพณีสำคัญต่างๆ เช่น การเกิด การตาย การเก็บเกี่ยวพืชผล หรือเริ่มมีการสังคมกับกลุ่มอื่นๆ ก็จะมีการประดับหรือตกแต่งร่างกาย ให้เกิดความสวยงามด้วยเครื่องประดับต่างๆ เช่น ขนนก หนึ่งสัตว์ หรือทาสีตามร่างกาย มีการสักหรือเจาะ บางครั้งก็วาดลวดลายตามส่วนต่างๆ ของร่างกาย เพื่อแสดงฐานะหรือตำแหน่ง ซึ่งในปัจจุบันก็ยังมีหลงเหลืออยู่ ส่วนใหญ่ก็จะเป็นชาวพื้นเมืองของประเทศต่างๆ ศาสนาก็มีบทบาทสำคัญในการแต่งกายด้วยเหมือนกัน ในสมัยสงครามทางศาสนา เช่น สงครามครูเสด ซึ่งเป็นสงครามที่ยืดเยื้อยาวนานกว่า 300 ปี การสงครามที่ยาวนานทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างข้าศึกเกิดขึ้น ทำให้ได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดและวัฒนธรรมซึ่งกันและกันตามมา

5. ความต้องการดึงดูดความสนใจจากเพศตรงข้าม ธรรมชาติของมนุษย์เมื่อเจริญเติบโตขึ้น ย่อมมีความต้องการความสนใจจากเพศตรงข้าม โดยจะมีการแต่งกายเพื่อให้เกิดความสวยงาม มีการจับจ่ายใช้สอยในเรื่องเสื้อผ้ามากยิ่งขึ้น ผู้ที่ทำหน้าที่สนองความต้องการนี้ได้ดีทีสุดก็คือ นักออกแบบเสื้อผ้า ซึ่งได้พยายามออกแบบเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย เพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะที่แตกต่างกันออกไปตามระดับของสังคมและเศรษฐกิจของผู้สวมใส่

6. เศรษฐกิจและสภาพแวดล้อม สถานะภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของมนุษย์แต่ละบุคคลย่อมไม่เหมือนกัน จึงทำให้เกิดการแต่งกายที่แตกต่างกันออกไป สังคมทั่วไปมีหลายระดับชนชั้น มีการแบ่งแยกกันตามฐานะทางเศรษฐกิจ เช่น ชนชั้นระดับเจ้านาย ชาวบ้าน และกรรมกร การแต่งกายสามารถบอกได้ถึงสถานะภาพทางสังคมของผู้แต่งกายนั้น

ฉันทนิช อัครนนท์ (2546: 12) ได้กล่าวถึงการแต่งกายไว้ว่า “แต่งกายดีมีชัยไปกว่าครึ่ง” การแต่งกายดีย่อมเป็นที่ไว้นใจและมีลักษณะให้ได้รับการเชื่อถือ การอยากเข้ามาใกล้ซัดสัมผัสพูดคุยทักทาย เมื่อไปปรากฏกายที่ใดจะได้รับความสะดวกรสบาย มีผู้คนยินดีต้อนรับ การแต่งกายเป็นสิ่งแรกของการพบเห็นพร้อมกับใบหน้าเรียกว่า First Sight และจะสร้างความประทับใจครั้งแรก (First Impression) ของการสัมผัส (Approach)

กรรณีย์ ถาวรสุข (2558: ออนไลน์) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการแต่งกาย ดังนี้

1. แฟชั่นและสไตล์ แฟชั่น (Fashion) หมายถึง สมัยนิยม ส่วนสไตล์ (Style) หมายถึงลักษณะตามยุคสมัยที่บ่งบอกความเป็นเอกลักษณ์ สไตล์ของการแต่งกายจะหมายถึง การแต่งกายที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคลหรือโอกาส มีระยะเวลาอันยาวนานกว่าแฟชั่นและอาจยั่งยืนได้ การแต่งกายที่ดีควรอยู่ในสมัยนิยม ไม่ล้ำสมัย เหมาะสมกับตนเอง การแต่งกายตามแฟชั่นจนเกินไปโดยไม่พิจารณาถึงรูปร่างและบุคลิกภาพตนเอง อาจทำให้สภาพตัวเองแย่กว่าความเป็นจริง ซึ่งทางหนึ่งที่จะช่วยได้คือการรู้จักศิลปะการแต่งกาย

2. ศิลปะกับการแต่งกาย ความรู้เกี่ยวกับศิลปะในการแต่งกายจะช่วยให้สามารถแต่งกายได้ดี เป็นการเสริมสร้างบุคลิกภาพให้ดีขึ้น อย่างเช่นเรื่องของเส้น การเลือกใส่เสื้อผ้าที่มีลายเส้นตามขวางจะช่วยให้คนที่รูปร่างผอมดูอ้วนขึ้นและการสวมใส่เสื้อผ้าที่มีลายในแนวตั้งจะช่วยให้คนอ้วนดูผอมลง หรืออย่างเช่นเสื้อผ้าที่มีสีอ่อน สีสว่าง จะช่วยให้ผู้สวมใส่ดูมีรูปร่างขนาดใหญ่ขึ้น ดูสดใส ส่วนเสื้อผ้าที่มีสีเข้ม มีด จะทำให้รูปร่างดูมีขนาดเล็กกลง และดูหมองมัว เป็นต้น

3. บุคลิกกับการแต่งกาย บุคลิกภาพของสตรี มีด้วยกันหลายลักษณะ เช่น

3.1 ผู้หญิงลักษณะเข้มแข็งเชื่อมั่น (Dramatic type) รูปร่างจะสูงใหญ่ แข็งแรง แต่งกายสะดุดตา เรียบๆ ไม่ตกแต่ง ไม่นิยมผ้ามีลวดลาย

3.2 ผู้หญิงลักษณะงามพร้อม (Classic type) รูปร่างสวย สมส่วน ท่วงท่าสง่างาม แต่งกายประณีต คำนึงถึงสไตล์มากกว่าแฟชั่น

3.3 ผู้หญิงลักษณะนุ่มนวล (Romantic type) ท่วงท่าอ่อนช้อย แต่งกายสวยงาม เน้นรายละเอียด ชอบการตกแต่ง

3.4 ผู้หญิงลักษณะเป็นธรรมชาติ (Natural type) คล่องแคล่ว ร่าเริง แข็งแรง แต่งกายตามสบายคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยมากกว่าการแต่งกาย

3.5 ผู้หญิงลักษณะสร้างสรรค์ (Creative type) บุคลิกเป็นของตัวเอง ชอบงานศิลปะ จึงมีสไตล์การแต่งกายไม่เหมือนใคร

3.6 ผู้หญิงลักษณะภูมิฐาน (Euro chic) เป็นผู้ประสบความสำเร็จในชีวิต ชอบความหรูหราและผ่อนคลายมั่นใจตนเอง เป็นบุคลิกผสมระหว่าง Dramatic และ Classic

4. บุคลิกของสุภาพบุรุษ

4.1 ผู้ชายลักษณะหล่อแบบฝั่งผาย (Handsome) มีลักษณะแข็งแรง สมชายชาติวีรบุรุษร่างสูงใหญ่ แต่งกายเป็นระเบียบ ค่อนข้างเป็นการเป็นงาน

4.2 ผู้ชายลักษณะสำรวย (Dandy) แต่งกายประณีตด้วยสิ่งดีเยี่ยม นิยมใช้น้ำหอม

4.3 ผู้ชายลักษณะอ่อนโยน (Sissy) ช่างเอาใจ แต่งกายเรียบร้อย นิยมใช้เครื่องประดับมีค่าเหมาะสมกับเสื้อผ้า

4.4 ผู้ชายลักษณะไม่เป็นระเบียบ (Sloppy) ชอบแต่งตัวซอมซ่อ ไม่สะอาด

4.5 ผู้ชายลักษณะสามัญ (Common man) แต่งกายตามสบาย ไม่พิถีพิถัน แต่ไม่ถึงกับดูซอมซ่อ

5. อาชีพกับการแต่งกาย

5.1 การแต่งกายเป็นการบ่งบอกสถานภาพทางสังคม บางอาชีพมีการกำหนดลักษณะการแต่งกาย หรือเรียกว่าเครื่องแบบ ดังนั้น จึงควรแต่งกายให้มีความเหมาะสมกับอาชีพและสถานภาพของตนเอง จึงมีข้อแนะนำด้านการแต่งกายสำหรับผู้มีอาชีพต่างๆ ดังนี้

5.2 นิสิต นักศึกษา ควรแต่งกายตามเครื่องแบบของสถาบันที่กำหนดไว้ให้ การแต่งหน้าควรแต่งเพียงบางๆ รักษาผิวพรรณให้สะอาด เครื่องแบบต้องสวมอย่างถูกต้อง ไม่ปล่อยชายเสื้อผ้าหลุดลุ่ย ผมผ่นควรจัดให้เป็นทรงไม่ทำให้เป็นสีสันจนเกินงามอุปกรณ์แต่งกายเช่นกระเป๋ารองเท้าไม่ควรใช้ของแบรนด์เนมเนื่องจากยังไม่มีรายได้เป็นของตนเอง

5.3 เจ้าหน้าที่ในสำนักงาน อันได้แก่ ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัท ควรแต่งกายเรียบร้อยตามสมัยนิยมใส่เสื้อเชิ้ตผูกเนคไทหรือแต่งเครื่องแบบของหน่วยงาน สุภาพตรีควรนุ่งกระโปรง บางแห่งให้สวมกางเกงได้แต่ควรเป็นทรงและสีแบบเรียบร้อยเอาชายเสื้อไว้ในกางเกงหรือสวมสูททับ ส่วนรองเท้าควรมีสีสู่ภาพและเป็นแบบเรียบร้อย เครื่องประดับแต่งได้พอสมควรไม่ถึงกับบรกรุงรัง

5.4 ผู้บริหาร อันได้แก่ ข้าราชการผู้ใหญ่ นักธุรกิจระดับบริหารทั้งในภาครัฐและเอกชน ทั้งชายและหญิงควรสวมเสื้อผ้าที่ดูภูมิฐาน ตัดเย็บปราณีต สมวัยและฐานะ สวมเครื่องประดับตามสมควร

5.5 ครู อาจารย์ เนื่องจากเป็นอาชีพที่เป็นตัวอย่างของลูกศิษย์ จึงต้องแต่งกายให้สุภาพเรียบร้อย สวมกับวัยแต่ไม่ถึงกับเซ็กซี่สมัย อาจตกแต่งด้วยเครื่องประดับได้บ้าง แต่ไม่ถึงกับโลดโผนหรือตามแฟชั่นจนเกินไป

5.6 นักร้อง นักแสดง เนื่องจากเป็นบุคคลสาธารณะ และเป็นตัวอย่างของเยาวชน การแต่งกายจึงควรแต่งกายให้ดูเรียบร้อยประณีตน่านิยมนะฮาด แต่งกายให้เข้ากับสมัยนิยมตามแฟชั่น แต่ไม่ควรแต่งกายโป๊จนเกินงาม

6. การพัฒนาตนเองด้านการแต่งกาย

6.1 การพิจารณาตนเอง ควรพิจารณาข้อดีข้อด้อยของตนเองเพื่อนำมาปรับปรุงกายแต่งกายให้เหมาะสม เช่นการเลือกเสื้อผ้าที่เหมาะสมกับรูปร่างที่ผอมหรืออ้วน รูปร่างสูงหรือต่ำ สีผิวกายเพศและวัยรวมถึงบุคลิกภาพ

6.2 การรับฟังคำวิจารณ์ การเปิดใจกว้างรับฟังคำวิจารณ์จากบุคคลรอบข้างจะเป็นข้อมูลที่ช่วยให้เราสามารถทราบจุดเด่นจุดด้อยของร่างกายเรา เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

6.3 การแต่งกายให้เหมาะสมการแต่งกายให้เหมาะสมกับเพศ วัย เวลา สถานที่ จะช่วยเสริมสร้างบุคลิกภาพได้อีกทางหนึ่ง

6.4 การพรางส่วนด้อยเน้นส่วนดี บุคคลทุกคนจะมีจุดเด่นและจุดด้อยของร่างกาย เช่นบางคนหน้าสวยแต่ขาไม่สวย จึงต้องพยายามทำให้ดึงดูดความสนใจให้คนอื่นมองที่จุดเด่นจนกระทั่งลืมมองที่จุดด้อย หรือใช้เสื้อผ้าช่วยพรางส่วนด้อยของร่างกาย

6.5 บุคคลที่ร่างกายเตี้ยล่ำ ควรใช้เสื้อผ้าลายเส้นแนวตั้งหรือเฉียงขึ้น เสื้อผ้าควรใช้ทรงแคบยาวคลุมสะโพก กางเกงควรเป็นแบบเรียบๆ ไม่มีจีบ กระโปรงแบบเรียบๆ ควรใช้ผ้าสีเข้มแบบทึงตัว หลีกเลี้ยงการใช้เข็มขัดเส้นใหญ่

6.6 บุคคลที่มีร่างกายอ้วน ควรใช้เสื้อผ้าลายเส้นแนวตั้ง หลีกเลี้ยงลายเส้นโค้งหยักหรือทรงกลม ไม่ควรใช้เสื้อรัดรูปหรือหลวมมากจนเกินไป แบบเสื้อควรเป็นแบบเรียบ ควรใช้เสื้อผ้าสีเข้มหรือโทนหม่นๆ เป็นผ้าที่มีน้ำหนักควรหลีกเลี้ยงการใส่เสื้อแขนกุดและผ้าที่มันวาว

6.7 บุคคลที่มีร่างกายผอม ควรสวมเสื้อผ้าลายขวางหรือเส้นโค้ง เสื้อผ้าควรมีการหนุนไหล่ ควรใช้เสื้อคอปิดเพื่อบังความผอมของลำคอ ถ้าใส่เสื้อสูทควรให้ยาวคลุมสะโพก เข็มขัดควรใช้เส้นใหญ่ ถ้าสวมกระโปรงควรเป็นกระโปรงยาวปิดขาถ้าเป็นกางเกงควรเลือกแบบมีจีบที่เอวควรเลือกใช้เสื้อผ้าสีสว่างหรือสีอ่อน

6.7 บุคคลที่มีร่างกายสูงใหญ่ จะแต่งตัวได้ค่อนข้างง่าย สามารถใช้เสื้อผ้าได้หลายแบบ แต่ที่สำคัญก็คือควรเลือกให้เหมาะสมกับเวลาและสถานที่

วิจิตร อาชวะกุล (2538: 123-124) ได้ให้ข้อคิดไว้ว่า การแต่งกายเป็นการเสริมสร้างบุคลิกภาพให้แก่ตนเอง ผู้ที่แต่งกายดีย่อมดึงดูดความสนใจ ทำให้ผู้อื่นอยากคบหาสมาคมด้วยเครื่องแต่งกายช่วยเสริมสร้างและสามารถเปลี่ยนบุคลิกภาพของตนเองได้ การแต่งกายที่ดี ทำให้มีเสน่ห์ ไม่จำเป็นต้องใช้สิ่งของที่มีราคาแพงหรือหรูหราแบบนำสมัยให้สิ้นเปลือง สิ่งสำคัญ คือ การแต่งกายเป็นจะช่วยเสริมสร้างบุคลิกให้โดดเด่น มีเสน่ห์และสง่างาม การแต่งกายที่เหมาะสมนั้นควรคำนึงว่าเหมาะสมกับวัย โอกาส สถานการณ์ ผู้ที่แต่งกายดี ประพฤติดีเป็นผู้ที่มีเสน่ห์ ผู้คนอยากใกล้ชิดสนิทสนม

ธรรมรส โชติบุญพร (2540: 126-133) กล่าวโดยสรุปว่า การแต่งกายดีเป็นการเสริมสร้างบุคลิกลักษณะที่ดีให้กับบุคคลและเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ กับผู้อื่น การแต่งกายเป็นการเพิ่มบุคลิกลักษณะ และการจะเป็นผู้มีบุคลิกลักษณะที่ดี จะต้องรู้ศิลปะในการแต่งกายเพื่อเพิ่มบุคลิกลักษณะ เพราะบุคคลจะมองหรือวินิจฉัยกันด้วย การอาศัยการแต่งกายนั่นเอง

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยเครื่องแบบนักเรียน พ.ศ. 2551

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยเครื่องแบบนักเรียน พ.ศ. 2551 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องแบบนักเรียน พ.ศ. 2551 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จึงวางระเบียบไว้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551) ดังนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยเครื่องแบบนักเรียน พ.ศ. 2551”

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ข้อ 3 ให้ยกเลิก

1. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยเครื่องแบบนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2527

2. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยเครื่องแบบนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2540

3. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยเครื่องแบบนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2542

4. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยเครื่องแบบนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2546

ข้อ 4 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับแก่นักเรียนผู้ซึ่งศึกษาในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน และสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ เว้นแต่สถานศึกษานั้นจะมีกฎหมายกำหนดเรื่องการแต่งกายไว้เป็นการเฉพาะแล้ว

ข้อ 5 ลักษณะของเครื่องแบบนักเรียนแบ่งตามระดับและประเภทการศึกษา

เครื่องแบบนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา

เครื่องแบบนักเรียนระดับประถมศึกษา

เครื่องแบบนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

เครื่องแบบนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสามัญศึกษา

เครื่องแบบนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายประเภทอาชีพและระดับ

อุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา

เครื่องแบบนักเรียนสำหรับสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

เครื่องแบบนักเรียนซึ่งนับถือศาสนาอิสลามในสถานศึกษาอื่นนอกจาก
สถานศึกษาเอกชน สอนศาสนาอิสลาม

ข้อ 6 เครื่องแบบนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา

นักเรียนชาย

เสื้อ ผ้าสีขาว แบบคอเชิ้ต หรือคอปกกลม แขนสั้น

เครื่องหมาย ใช้ชื่ออักษรย่อของสถานศึกษาปักที่อกเสื้อเบื้องขวา บน
เนื้อผ้าด้วยด้ายหรือไหม โดยสถานศึกษารัฐใช้สีน้ำเงิน สถานศึกษาเอกชนใช้สีแดง

กางเกง ผ้าสีดำ สีน้ำเงิน สีกรมท่า หรือสีแดง ขาสั้น

รองเท้า หนังหรือผ้าใบสีดำ แบบหุ้มส้นปลายเท้า ชนิดผูกหรือมีสายรัด

หลังเท้าถุงเท้าสั้น สีขาว

นักเรียนหญิง

เสื้อ ผ้าสีขาว แบบคอเชิ้ต หรือคอปกกลม แขนสั้น

เครื่องหมาย ชื่ออักษรย่อของสถานศึกษาปักที่อกเสื้อเบื้องขวา บน
เนื้อผ้าด้วยด้ายหรือไหม โดยสถานศึกษารัฐบาลใช้สีน้ำเงิน สถานศึกษาเอกชนใช้สีแดง

กระโปรง ผ้าน้ำเงิน สีกรมท่าหรือสีแดง แบบจีบรอบตัว หรือ

ยาวเพียงใต้เข่า แบบจีบทบรอบเอว หรือพับเป็นจีบ ข้างละสามจีบทั้งด้านหน้าและด้านหลัง เมื่อสวมแล้ว
ชายกระโปรงคลุมเข่า

รองเท้า หนังหรือผ้าใบสีดำ แบบหุ้มส้นหุ้มหลายเท้า ชนิดผูกหรือมี

สายรัดหลังเท้าถุงเท้าสั้น สีขาว

ข้อ 7 เครื่องแบบนักเรียนระดับประถมศึกษา

นักเรียนชาย

เสื้อ ผ้าสีขาว แบบคอเชิ้ต หรือคอปกกลม แขนสั้น

เครื่องหมาย ใช้ชื่ออักษรย่อของสถานศึกษาปักที่อกเสื้อเบื้องขวา บน
เนื้อผ้าด้วยด้ายหรือไหม โดยสถานศึกษารัฐใช้สีน้ำเงิน สถานศึกษาเอกชนใช้สีแดง
กางเกง ผ่าสีดำ สีน้ำเงิน สีกรมท่า หรือสีแดง ขาสั้น
รองเท้านั่งหรือผ้าใบสีดำ แบบหุ้มส้นปลายเท้า ชนิดผูกหรือมีสายรัด
หลังเท้า ถุงเท้าสั้น สีขาว

นักเรียนหญิง

เสื้อ ผ่าสีขาว แบบคอเชิ้ต คอบัว หรือคอปกกลาสีผูกด้วยฟ้ายูกคอส
ชายสามเหลี่ยมเงื่อนกลาสี สีดำหรือสีกรมท่า แขนสั้น

เครื่องหมาย ชื่ออักษรย่อของสถานศึกษาปักที่อกเสื้อเบื้องขวา บน
เนื้อผ้าด้วยด้ายหรือไหม โดยสถานศึกษารัฐบาลใช้สีน้ำเงิน สถานศึกษาเอกชนใช้สีแดง

กระโปรง ผ่าดำ สีน้ำเงิน สีกรมท่าหรือสีแดง แบบจีบรูปครอบครัว หรือ
ยาวเพียงได้เข้า แบบจีบทบรอบเอว หรือพับเป็นจีบ ข้างละสามจีบทั้งด้านหน้าและด้านหลัง เมื่อสวมแล้ว
ชายกระโปรงคลุมเข่า

รองเท้านั่งหรือผ้าใบสีดำ แบบหุ้มส้นหุ้มหลายเท้า ชนิดผูกหรือมี
สายรัดหลังเท้าถุงเท้าสั้น สีขาว

ข้อ 8 เครื่องแบบนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

นักเรียนชาย

เสื้อ ผ่าสีขาว แบบคอเชิ้ต หรือคอปกกลม แขนสั้น เครื่องหมาย ใช้ชื่อ
อักษรย่อของสถานศึกษาปักที่อกเสื้อเบื้องขวา บนเนื้อผ้าด้วยด้ายหรือไหม โดยสถานศึกษารัฐใช้สีน้ำเงิน
สถานศึกษาเอกชนใช้สีแดง

กางเกง ผ่าสีดำ สีน้ำเงิน สีกรมท่า หรือแบบสุภาพ ขาสั้น

เข็มขัดหนัง สีดำหรือสีน้ำตาล หัวเข็มขัดเป็นโลหะรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า
ชนิดหัวกลัด นักเรียนที่เป็นลูกเสือจะใช้เข็มขัดลูกเสือแทนได้

รองเท้านั่งหรือผ้าใบสีดำ แบบหุ้มส้นปลายเท้า ชนิดผูกหรือมีสายรัด
หลังเท้า ถุงเท้าสั้น สีขาว

นักเรียนหญิง

เสื้อ ผ่าสีขาว แบบคอเชิ้ต คอบัว หรือคอปกกลาสีผูกด้วยฟ้ายูกคอส
ชายสามเหลี่ยมเงื่อนกลาสี สีดำหรือสีกรมท่า แขนสั้น

เครื่องหมาย ชื่ออักษรย่อของสถานศึกษาปักที่อกเสื้อเบื้องขวา บน
เนื้อผ้าด้วยด้ายหรือไหม โดยสถานศึกษารัฐบาลใช้สีน้ำเงิน สถานศึกษาเอกชนใช้สีแดง

กระโปรง ผ้าน้ำเงิน สีกรมท่าหรือสีแดง แบบจีบรอบตัว หรือยาวเพียงได้เข้า แบบจีบทบรอบเอว หรือพับเป็นจีบ ข้างละสามจีบทั้งด้านหน้าและด้านหลัง เมื่อสวมแล้ว ชายกระโปรงคลุมเข้า

รองเท้านั่งหรือผ้าใบสีดำ แบบหุ้มส้นหุ้มหลายเท้า ชนิดผูกหรือมีสายรัดหลังเท้า ถุงเท้าสั้น สีขาว

ข้อ 9 เครื่องแบบนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและภาคสามัญศึกษา

นักเรียนชาย

เสื้อ ผ้าน้ำเงิน แบบคอเชิ้ต หรือคอปกกลม แขนสั้น

เครื่องหมาย ใช้ชื่ออักษรย่อของสถานศึกษาปักที่อกเสื้อเบื้องขวา บนเนื้อผ้าด้วยด้ายหรือไหม โดยสถานศึกษารัฐใช้สีน้ำเงิน สถานศึกษาเอกชนใช้สีแดง

กางเกง ผ้าน้ำเงิน สีกรมท่า หรือแบบสุภาพ ขาสั้น

เข็มขัด หนัง หรือผ้า สีดำ หัวเข็มขัดเป็นโลหะรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ชนิดหัวกลัด รองเท้านั่งหรือผ้าใบสีดำ แบบหุ้มส้นปลายเท้า ชนิดผูกหรือมีสายรัดหลังเท้า ถุงเท้าสั้น สีขาว

นักเรียนหญิง

เสื้อ ผ้าน้ำเงิน แบบคอเชิ้ต คอบัว หรือคอปกกลาสีผูกด้วยฟ้าผูกคอ ชายสามเหลี่ยมเงื่อนกลาสี สีดำหรือสีกรมท่า แขนสั้น

เครื่องหมาย ชื่ออักษรย่อของสถานศึกษาปักที่อกเสื้อเบื้องขวา บนเนื้อผ้าด้วยด้ายหรือไหม โดยสถานศึกษารัฐบาลใช้สีน้ำเงิน สถานศึกษาเอกชนใช้สีแดง

กระโปรง ผ้าน้ำเงิน สีกรมท่าหรือสีแดง แบบจีบรอบตัว หรือยาวเพียงได้เข้า แบบจีบทบรอบเอว หรือพับเป็นจีบ ข้างละสามจีบทั้งด้านหน้าและด้านหลัง เมื่อสวมแล้ว ชายกระโปรงคลุมเข้า

เข็มขัด หนังหรือผ้า สีดำ หัวเข็มขัดรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ชนิดหัวกลัดหุ้มด้วยหนังหรือผ้าสีเดียวกับเข็มขัด

รองเท้านั่งหรือผ้าใบสีดำ แบบหุ้มส้นหุ้มหลายเท้า ชนิดผูกหรือมีสายรัดหลังเท้า ถุงเท้าสั้น สีขาว

ข้อ 10 เครื่องแบบนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายประเภทอาชีพและระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา

นักเรียนชาย

เสื้อ ผ้าน้ำเงิน แบบคอเชิ้ตผูกเนคไท แขนสั้นหรือแขนยาว

เครื่องหมายติดเข็มเครื่องหมายของสถานศึกษาที่อกเสื้อเบื้องขวา

กางเกง ผ้าสีดำหรือสีกรมท่า แบบสุภาพ ขายาว
 เข็มขัด หนังสีดำ หัวเข็มขัดเป็นโลหะตราของสถานศึกษา
 รองเท้า หนังหรือผ้าใบสีดำ แบบหุ้มส้น ชนิดผูก ถุงเท้า สั้น สีดำ

นักเรียนหญิง

เสื้อ ผ้าสีขาว แบบคอเชิ้ต แขนสั้นหรือแขนยาว
 เครื่องหมาย ติดเข็มเครื่องหมายของสถานศึกษาที่อกเสื้อเบื้องขวา
 กระโปรง ผ้าสีดำหรือสีกรมท่า แบบสุภาพ เมื่อสวมแล้วชายกระโปรง

คลุมเข้า

เข็มขัด หนังสีดำ หัวเข็มขัดเป็นโลหะตราของสถานศึกษา
 รองเท้า หนังหรือผ้าใบสีดำ แบบหุ้มส้นหุ้มปลายเท้า มีส้นสูงไม่เกิน 2 นิ้ว

ข้อ 11 เครื่องแบบนักเรียนสำหรับสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

นักเรียนชาย

เสื้อ ผ้าสีขาว แบบคอเชิ้ต หรือคอปกกลม แขนสั้นหรือแขนยาว
 เครื่องหมาย ใช้ชื่ออักษรย่อของสถานศึกษาปักที่อกเสื้อเบื้องขวา บน
 เนื้อผ้าด้วยด้ายหรือไหม โดยสถานศึกษารัฐใช้สีน้ำเงิน สถานศึกษาเอกชนใช้สีแดง
 หมวกใช้หมวกสีขาว (กะปิเยาะห์) หรือหมวกสีดำ (ซอเกาะาะห์) ในโอกาส

อันควร

กางเกง ผ้าสีดำ สีน้ำเงิน สีกรมท่า หรือแบบสุภาพ ขายาว
 เข็มขัด หนังสีดำ หัวเข็มขัดเป็นโลหะชนิดหัวกลัดหรือหัวเข็มขัดเป็นตรา

ของสถานศึกษา

รองเท้า หนังหรือผ้าใบสีดำ แบบหุ้มส้น ถุงเท้าสั้นสีดำ

นักเรียนหญิง

เสื้อ กรุงสีพื้น ไม่มีลวดลาย แบบคอกลมไม่มีปก
 เครื่องหมาย ใช้ชื่ออักษรย่อของสถานศึกษาปักที่อกเสื้อเบื้องขวา บน
 เนื้อผ้าด้วยด้ายหรือไหม โดยสถานศึกษารัฐใช้สีน้ำเงิน สถานศึกษาเอกชนใช้สีแดง ผ้าคลุมศีรษะ ผ้าสีพื้น
 ไม่มีลวดลาย ลักษณะเย็บเป็นถุง หรือตัดเย็บในลักษณะอื่น ซึ่งต้องคลุมศีรษะทั้งหมด เว้นใบหน้า ชายผ้า
 คลุมศีรษะคลุมไหล่ กระโปรงหรือใส่รง กระโปรง ผ้าสีพื้นไม่มีลวดลาย แบบทรงปลายบาน ไม่มีจีบ หรือ
 มีจีบหรือเกิดเกิดความยาว เมื่อสวมแล้วชายกระโปรงคลุมข้อเท้า ใส่รง มีลักษณะเช่นเดียวกับผ้าถุงหรือ
 ผ้าใส่รงทั่วไป เป็นผ้าสีพื้นไม่มีลวดลาย ขนาดกว้างพอเหมาะ ไม่ผ่าข้างหรือรัดรูป เมื่อสวมแล้วชายผ้าใส่รง
 คลุมข้อเท้า รองเท้า หนังหรือผ้าใบสีขาว แบบหุ้มส้น หุ้มปลายเท้า ถุงเท้า สั้นสีขาว

ข้อ 12 เครื่องแบบนักเรียนซึ่งนับถือศาสนาอิสลามในสถานศึกษาอื่นนอกจากสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

นักเรียนชาย

เสื้อ ผ้าสีขาว แบบคอเชิ้ต แขนสั้น

เครื่องหมาย ใช้ชื่ออักษรย่อ สัญลักษณ์ หรือเข็มเครื่องหมายของสถานศึกษาตามที่สถานศึกษากำหนด ปักที่อกเสื้อเบื้องขวา

กางเกงใช้ผ้าสีเดียวกันกับสีผ้าของกางเกงนักเรียนทั่วไปที่ใช้ในสถานศึกษานั้น ขายยาวระดับตาตุ่ม ปลายขาพับเข้าด้านใน

เข็มขัดชนิดหัวกลัด สำหรับผู้ที่เป็นลูกเสือจะใช้เข็มขัดลูกเสือแทนก็ได้ หรือหัวเข็มขัดเป็นตราของสถานศึกษา

รองเท้านั่งหรือผ้าใบสีดำหรือสีน้ำตาล แบบหุ้มส้นชนิดผูก ถักเท้า ส้นสีขาว สีน้ำตาล หรือสีดำ

นักเรียนหญิง

เสื้อ ผ้าสีขาวคอปกบัว ผ่าด้านหน้าตลอด แขนยาว ปลายแขนจีบรูปมีสากกว้าง ไม่เกิน 5 เซนติเมตร ตัวเสื้อยาวคลุมสะโพก ไม่รัดรูป

เครื่องหมาย ใช้ชื่ออักษรย่อ สัญลักษณ์ หรือเข็มเครื่องหมายของสถานศึกษาตามที่สถานศึกษากำหนด ปักที่อกเสื้อเบื้องขวา ผ่าคลุมศรีษะ ใช้ผ้าสีขาวเกลี้ยงไม่มีลวดลายหรือสีเดียวกันกับสีผ้าของกระโปรง สีเหลืองมัจจุรัส ความยาวด้านละ 100-120 เซนติเมตร ขณะสวมใส่เย็บติดตลอดตั้งแต่ใต้คางจนถึงปลายมุมผ้า

กระโปรง ใช้ผ้าสีเดียวกันกับสีผ้าของกระโปรงนักเรียนทั่วไปที่ใช้ในสถานศึกษานั้น แบบสุภาพ พับเป็นจีบข้างละสามจีบทั้งด้านหน้าและด้านหลัง เมื่อสวมแล้วชายกระโปรงคลุมข้อเท้า

รองเท้านั่งหรือผ้าใบสีดำ มีสายรัดหลังเท้าหรือแบบหุ้มส้น หุ้มปลายเท้า มีส้นสูงไม่เกิน 2 นิ้ว ไม่มีลวดลาย ถักเท้า ส้นสีขาว ไม่มีลวดลาย ปลายถุงเท้าไม่พับ

นักเรียนซึ่งนับถือศาสนาอิสลามในสถานศึกษาอื่นนอกจากสถานศึกษาเอกชน สอนศาสนาอิสลาม อาจเลือกแต่งเครื่องแบบนักเรียนตามวรรคหนึ่งหรือตามแบบที่สถานศึกษากำหนดได้ตามความสมัครใจ

ข้อ 13 ให้สถานศึกษาโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา กำหนดให้รายละเอียดเกี่ยวกับการแต่ง วิธีการ และเงื่อนไขในการแต่งเครื่องแบบนักเรียน ดังนี้

ชนิดและแบบของเครื่องแบบ รวมทั้งจัดทำรูปเครื่องแบบตามระเบียบนี้ไว้เป็นตัวอย่างเครื่องหมายของสถานศึกษา

การกำหนดรายละเอียดตามวรรคหนึ่งให้สถานศึกษาขอความเห็นชอบจากผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปอีกชั้นหนึ่ง หรือผู้กำกับดูแลสถานศึกษานั้น แล้วแต่กรณี และประกาศให้นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนทราบ

ข้อ 14 สถานศึกษาใดมีความประสงค์จะขอใช้เครื่องแบบเป็นอย่างอื่นนอกจากที่กำหนดในระเบียบนี้ให้ขออนุญาตต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปอีกชั้นหนึ่งหรือผู้กำกับดูแลสถานศึกษานั้นแล้วแต่กรณี

ข้อ 15 สถานศึกษาใดจะกำหนดให้นักเรียนแต่งเครื่องแบบลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด นักศึกษาวิชาทหารหรือแต่งชุดพื้นเมือง ชุดไทย ชุดลำลอง ชุดฝึกงาน ชุดกีฬา ชุดนาฏศิลป์ หรือชุดอื่นๆ แทนเครื่องแบบนักเรียนตามระเบียบนี้ในวันใด ให้เป็นไปตามที่สถานศึกษากำหนดโดยคำนึงถึงความประหยัดและเหมาะสม

ข้อ 16 ในกรณีมีเหตุจำเป็นหรือมีเหตุพิเศษให้สถานศึกษาพิจารณาขออนุญาตหรือผ่อนผันการแต่งเครื่องแบบนักเรียนได้ตามความเหมาะสม

ข้อ 17 นักเรียนซึ่งศึกษาในสถานศึกษาที่จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้แต่งกายสุภาพ

ข้อ 18 นักเรียนผู้ใดไม่แต่งเครื่องแบบนักเรียนโดยไม่ได้รับยกเว้นตามระเบียบนี้ให้สถานศึกษาพิจารณาลงโทษทางวินัยตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนตามความเหมาะสม

ข้อ 19 สถานศึกษาใดที่ใช้เครื่องแบบนักเรียนอยู่แล้วตามระเบียบเดิม หรือใช้เครื่องแบบเป็นอย่างอื่นโดยได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการก่อนวันที่ระเบียบนี้ใช้บังคับให้คงใช้ได้ต่อไป

ข้อ 20 ให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการรักษาการให้เป็นไปตามระเบียบนี้ และให้มีอำนาจตีความและวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2551

ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่า มารยาทในการแต่งกาย คือ ความคิดเกี่ยวกับการแต่งกาย ทั้งของเดิมที่มีมาในอดีตและของสังคมตะวันตกที่คนไทยรับมาปฏิบัติความถูกต้องอยู่ที่ต้องรู้จักเลือกแสดงให้เหมาะสมแก่กาลเทศะและบุคคล โดยคำนึงถึงโอกาสและกิจกรรมเป็นหลักเกณฑ์ และวินัยด้านการแต่งกายของนักเรียน คือ การแต่งกายที่เหมาะสมกับวัย โอกาส สถานที่และแต่งกายได้ถูกต้องตามกฎระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน

วินัยด้านการตรงต่อเวลา

“เวลาเป็นสิ่งที่เราเก็บสะสมไว้ไม่ได้ เราจึงต้องใช้เวลาอย่างดีที่สุด” จากคำปรารภของ ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ดังปรากฏในข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้เวลาให้เกิดความคุ้มค่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตรงต่อเวลา รักษาวินัยถือเป็นคุณธรรมข้อสำคัญที่คนไทย ควรปลูกฝังในมโนสำนึก เพราะกอบประโยชน์ทั้งแก่ตนเอง คนรอบข้างและสังคม ทั้งนี้ คำกล่าวที่ว่า “นัดคนไทยมาล่าช้า นัดแล้วตรงเวลาคือฝรั่ง” น่าจะเป็นถ้อยคำที่ช่วยกระตุ้นเตือนให้เราได้ตระหนักว่าถึงเวลาแล้ว ที่สังคมไทยจะต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ประชาชนตั้งมั่นอยู่ในค่านิยมของการตรงต่อเวลามากยิ่งขึ้น เพื่อให้ประเทศไทยเป็นสังคมที่พัฒนาทั้งวัตถุและจิตใจควบคู่กันไป (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2542)

การตรงต่อเวลา รักษาวินัยนั้นมีคุณูปการทั้งต่อตนเองและส่วนรวม เพราะทำให้คนรอบข้างเกิดความเชื่อถือและมั่นใจได้ว่าเรามีความรับผิดชอบ และมีระเบียบวินัยในตนเอง ขณะเดียวกันการกอบประโยชน์ได้ก็ย่อมประสบความสำเร็จ เพราะทุกองค์กรเกิดความพร้อมเพรียง เห็นอกเห็นใจกันโดยไม่เบียดบังเวลาของผู้อื่น ในทางตรงกันข้าม หากไร้คุณธรรมตรงต่อเวลา ย่อมส่งผลให้เราขาดความน่าเชื่อถือ ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตเพราะเอาวัดเอาเปรียบเวลาของผู้อื่น ทั้งนี้ หากมองในระดับสังคมไทยแล้วหลายภาคส่วน อาจมองว่าสมาชิกในสังคมไทยยังให้ความสำคัญกับการตรงต่อเวลาค่อนข้างน้อย อาจด้วยเหตุผลของนิสัยใจคอของคนไทยที่เน้นความเรียบง่าย ไม่เร่งรีบจนละเลยความตรงต่อเวลาไป จนเป็นที่มาของวลีที่ว่า “ทำอะไรตามใจคือไทยแท้”

ดังนั้น คนไทยจึงควรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสียใหม่ให้มีความตรงต่อเวลา รักษาวินัยมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ อาจดำเนินรอยตามพระราชจริยวัตรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พ่อของแผ่นดิน ที่ทรงเป็นนักบริหารเวลาได้อย่างดีเยี่ยม เพราะพระองค์ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจอย่างตรงต่อเวลา โดยเคร่งครัด ตามพระราโชวาทของสมเด็จพระราชชนนีที่ทรงปลูกฝังให้พระราชโอรสตระหนักถึง ความตรงต่อเวลาอยู่เสมอดังพระดำรัสที่ว่า “เวลา เป็นของมีค่า” ส่งผลให้พระองค์ทรงครองแผ่นดิน โดยธรรมเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยามได้จนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ ขออัญเชิญพระราดำรัสตอนหนึ่ง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในเรื่องการตรงต่อเวลาเพื่อเป็นข้อคิดเตือนใจให้พสกนิกรไทยได้นำไปปฏิบัติตามความว่า “...รู้จักทำตนให้ตรงต่อเวลา ฝึกให้มีสมาธิในการงาน รู้จักรักษาสมบัติส่วนตัวและส่วนรวม รู้จักมีเมตตาไปถึงผู้อื่น รู้จักทำตัวให้เข้ากับส่วนรวม...” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2542)

การทำกิจกรรมใดๆ ก็แล้วแต่ต้องมีการมีวางแผนด้านเวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรมนั้น และต้องทำให้สำเร็จในเวลาที่กำหนด จึงจะสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มีผู้ได้ให้ความหมายของการตรงต่อเวลาไว้หลายท่าน ดังนี้

พนัส หันนาคินทร์ และคณะ (2542: 60) ได้ให้ความหมายการตรงต่อเวลาไว้ว่า หมายถึง การทำงานหรือทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งได้สำเร็จตามกำหนดเวลา

วินัย พัฒนรัฐ และคณะ (ม.ป.ป.: 16) ได้สรุปว่า การตรงต่อเวลา หมายถึง การทำงานหรือการปฏิบัติหน้าที่ให้ตรงเวลาหรือทันเวลาที่กำหนด การฝึกให้ตรงต่อเวลาเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างระเบียบวินัย

รุจิรี ภู่อาระ และคณะ (ม.ป.ป.: 29) กล่าวว่า การตรงต่อเวลา หมายถึง ทำกิจกรรมใดๆ ให้สำเร็จไปตามที่กำหนดไว้ ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง และเมื่อรู้ว่าทำอะไรได้ล่าช้ากว่าที่กำหนดก็ไม่นั่งนอนใจควรรีบทำงานให้สำเร็จ เพื่อมิให้งานล่าช้ามากกว่าเดิม

สวัสดิ์ ปทุมราช และคณะ (ม.ป.ป.: 2) ได้ให้คำจำกัดความการตรงต่อเวลา หมายถึง การปฏิบัติงานหรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งให้เสร็จตามที่กำหนดเวลา เช่น นักเรียนทำแบบฝึกหัดส่งทันตามเวลาที่ครูกำหนดทุกครั้งแนวทางในการปฏิบัติตนให้ตรงเวลา

พนัส หันนาคินทร์ และคณะ (2542: 61) ได้ให้แนวทางการปฏิบัติงาน ดังนี้ เมื่อได้รับมอบหมายงานหรือหน้าที่ให้รับผิดชอบต้องรีบดำเนินการทันที เมื่อนัดกับใครต้องไปพบตามเวลาและสถานที่ ที่นัดหมาย พยายามให้ตรงเวลา ถ้าไปตามเวลาที่นัดหมายไม่ได้หรืออาจล่าช้า ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้าทันทีเมื่ออยู่ที่บ้านตื่นนอนตอนเช้าให้ทันเวลา เมื่ออยู่ที่โรงเรียนต้องเข้าเรียนตามเวลาที่กำหนด เพื่อจะได้ความรู้เต็มที่เมื่อมีอุปสรรคในขณะปฏิบัติงาน ต้องไม่เกิดความท้อแท้ จนการทำงานต้องหยุดชะงัก แต่ต้องเร่งแก้ไขเพื่อให้งานสำเร็จได้ตามกำหนดเวลา

รุจิรี ภู่อาระ และคณะ (ม.ป.ป.: 30) ได้กล่าวไว้ว่าการกระทำตนให้ตรงเวลา มีแนวปฏิบัติ ดังนี้ รับผิดชอบต่อภารกิจทันทีที่ได้รับงาน ไม่หยุดหรือชะงักอยู่กับที่ สร้างตารางหรือกำหนดการที่จะเริ่มต้นการดำเนินงานและเสร็จสิ้นตามโครงการ

ภาววี สุนทรพันธ์ (2558: ออนไลน์) ได้เสนอบทความ เรื่อง “ตรงต่อเวลา รักษาวินัย” ดังนี้

1. การปลูกฝังวินัยที่ง่ายที่สุด ควรเริ่มต้นด้วยการฝึกเรื่องตรงต่อเวลา ผู้มีวินัยแล้วจะเป็นผู้ที่ “ตรงต่อเวลา” ในการปฏิบัติงานใดๆ ไม่ว่าจะ เป็นบทบาท/หน้าที่อะไรก็ตาม จะเกี่ยวข้องกับเวลาเสมอ ทั้งแง่เวลาที่ต้องใช้ในการทำกิจกรรม และเวลาที่เป็นตัวกำหนดการทำงานแต่ละขั้น ผู้ที่มีความรับผิดชอบเมื่อดำเนินตรงตามเวลา ผลงานที่บังเกิดขึ้นก็จะเป็นไปตามความต้องการทั้งในแง่ปริมาณ คุณภาพ และเวลา เพราะฉะนั้นหัวใจสำคัญของวินัย คือ “ตรงต่อเวลา” การที่เราเป็นคนตรงต่อเวลา จะช่วยให้เราเป็นคนที่ยืนชนแข็ง เอากรเอางาน มีความกระตือรือร้น รักที่จะเรียนรู้อยู่เสมอ ช่วยให้เราไม่เฉื่อยชา ทันท่วงที มีชีวิตชีวา เป็นคนมีวินัย สามารถจัดการกับงานหรือสิ่งที่เข้ามาได้อย่างเป็นระเบียบ จึงทำให้เป็นคนประสบความสำเร็จ มีความก้าวหน้าในชีวิต รวมถึงเป็นคนน่าเชื่อถือ และผู้อื่นให้ความ

ไว้วางใจแก่เรา การตรงต่อเวลาเป็น การเพิ่มเวลาและเพิ่มคุณค่าให้ชีวิตทุกคนมีเวลาเท่าเทียมกันเพียงแต่ การบริหารเวลาอาจแตกต่างกัน ดังคำกล่าวที่ว่า “หนึ่งวินาทีเดินไป คือหนึ่งวินาทีของชีวิตที่เหลือนำได้เสียไปแล้วนั่นเอง และเราไม่อาจจะ เอาคืนมาได้” และสิ่งที่ต่อต้านเวลา คือ “ความมีวินัย” การตรงต่อเวลา จะเพิ่มผลิตผลให้แก่งานและการเรียน ทำให้เรามีผลงานมากขึ้น หากเวลานั้นได้ใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า เราจะมีสติและเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้นนอกจากจะเป็นประโยชน์แก่ตนเองแล้วยังเป็นประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมด้วย

2. การพัฒนาตนเองให้เป็นคนตรงต่อเวลานั้นไม่ใช่เรื่องยาก เราสามารถทำได้โดยการที่เรารู้จักแบ่งเวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรมต่างๆ เป็นการจัดระเบียบให้กับชีวิตสำหรับในการทำงาน หรือการเรียนก็คือ การพยายามทำงานหรือส่งงานให้เสร็จก่อนเวลาเพื่อมีเวลาตรวจงานและส่งงานให้ตรงตามกำหนดรวมถึง หากนัดหมายกับผู้อื่นควรที่จะเผื่อเวลาในการเดินทางเพื่อไปถึงจุดหมายก่อนเวลาสักเล็กน้อย เพื่อจะได้ ไม่ต้องเร่งรีบรวมถึงมีเวลาเตรียมความพร้อมให้กับตนเองดังคำกล่าวที่ว่า “จงเป็นคนตรงต่อเวลาและเรียกร้องให้ผู้อื่นตรงต่อเวลาด้วย”

3. ผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดในการปลูกฝัง การตรงต่อเวลา คือ บิดา มารดา หรือบุคคลในครอบครัว ซึ่งต้องปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ด้วยความตรงต่อเวลาเป็นตัวอย่าง ตั้งแต่เด็กยังเยาว์วัย แนะนำ ให้เด็กสร้างปฏิทินปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน เช่น เวลาห่านาฬิกา ตื่นนอน เข้าห้องน้ำ ล้างหน้า แปรงฟัน หกนาฬิกา แต่งตัวไปโรงเรียน เป็นต้น แล้วคอยติดตามผลให้เป็นไปตามปฏิทินอย่างต่อเนื่อง จนเป็นนิสัย ในสังคมชนบทผู้เป็นบิดามารดาอาจไม่เข้าใจ ไม่ให้ความสำคัญของเรื่องนี้ควรมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาให้คำแนะนำ

4. โรงเรียนเป็นสถาบันหลักที่มีหน้าที่ในการสร้างจิตสำนึกของการตรงต่อเวลา ในลำดับถัดมา มีการกำหนดกิจกรรมเริ่มจากเวลาเช้า ตั้งแต่เข้าแถวเคารพธงชาติ จนถึงเวลาเย็น ให้ ความสำคัญกับ การมาโรงเรียนสาย เข้าห้องเรียนช้า ถือเป็นเรื่องเสียหาย เน้นย้ำการส่งงานให้ตรงเวลา ครูต้องสร้าง กรอบเวลาให้สม่ำเสมอตลอด เมื่อนักเรียนฝึกฝนจากวันเป็นเดือนจากเดือนเป็นปีก็เกิด ความเคยชินจนถือเป็นปฏิบัติเรื่องปกติ ไม่รู้สึกลำบากใจ เมื่อพ้นวัยศึกษาเล่าเรียนเป็นผู้ใหญ่ สังคม หน่วยงาน องค์กรต่างๆ ควรสานต่อเรื่องตรงต่อเวลาด้วยการสร้างกรอบเวลาในการปฏิบัติงานในหน่วยงาน ผู้มาติดต่อต้องมาตรงเวลานัดหมาย เมื่อพ้นเวลานัดหมายไม่ควรมีการผ่อนปรน วิธีการผ่อนปรนเป็นนิสัย ที่เอื้ออารีของคนไทย แต่ได้ทำร้ายสังคมไทยทางอ้อม สุดท้ายได้พัฒนาการเป็นการคอร์รัปชัน

นอกจากนี้ ภาววิ สุทธราพันธ์ มีความเชื่อว่า เราฝึกฝนเรื่องการตรงต่อเวลา ความมี ระเบียบวินัยก็จะเกิดขึ้นในตัวเอง จึงอยากให้คนไทยทุกคนมีวินัย ประเทศของเราคงพัฒนาเจริญรุ่งเรือง กว่าที่เป็นอยู่ถ้าเปรียบคนไทยเหมือนดอกไม้แต่ละดอกหากวางอยู่ระเกะระกะจะจัดกระจาย แสดงถึง คนในสังคมขาดระเบียบวินัย ต่างคนต่างทำตามอำเภอใจ ความขัดแย้ง และลักลั่นก็จะเกิดขึ้นยิ่งมากคน

ก็ยิ่งมากเรื่อง ไม่มีความสงบสุข การงานที่ทำก็จะเสียผล ดอกไม้ทั้งหลายเหล่านี้ก็จะด้อยค่าลง แต่เมื่อเรานำดอกไม้เหล่านี้มาร้อยรวม เข้าด้วยกันด้วยเส้นด้าย ดอกไม้เหล่านี้ก็จะกลายเป็นพวงมาลัยอันงดงาม เหมาะที่จะนำไปใช้ประดับตกแต่ง ให้เจริญตาเจริญใจ เส้นด้ายที่ใช้ร้อยดอกไม้ให้รวมกันอยู่อย่างเป็นระเบียบงดงามนั้นเปรียบเสมือน “วินัย” เราต้องก้าวไปสู่ความดีความก้าวหน้า เราต้องการความบริสุทธิ์ กระจ่างแจ้ง เราต้องยกฐานะให้สูงขึ้น เราจึงจำเป็นต้องรักษาวินัยด้วยการตรงต่อเวลา

อัจฉราพรรณ บุญจีน (2558: ออนไลน์) ได้เสนอกรอบของการเสริมสร้างค่านิยม ดังนี้

1. “สถาบันครอบครัว” ถือเป็นหน่วยย่อยที่เล็กที่สุดของสังคมจึงเป็นรากฐานสำคัญของการเสริมสร้างค่านิยม “ตรงต่อเวลา รักษาวินัย” โดยพ่อแม่ผู้ปกครองต้องอบรมสั่งสอนบุตรหลานให้ตระหนักในคุณค่าของการตรงต่อเวลาเพื่อรักษาวินัยภายในครอบครัวเป็นเบื้องต้นก่อน เข้าทำนองที่ว่า “ไม้อ่อนดัดง่าย ไม้แก่ดัดยาก” เพราะการจะปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมใดก็ตามเราต้องปลูกฝังตั้งแต่ยังเป็นเด็กและเยาวชนอยู่ เพื่อให้เติบโตไปเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพในอนาคต อนึ่ง พ่อแม่ผู้ปกครองต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ บุตรหลานในการตรงต่อเวลา รักษาวินัยด้วย เพราะถ้าอบรมสั่งสอนแค่เพียงลมปาก แต่ไม่ปฏิบัติตนให้บุตรหลานยึดถือเป็นแบบอย่าง ก็ยากที่เด็กและเยาวชนจะเชื่อมั่นศรัทธา ทั้งนี้ การตรงต่อเวลาและรักษาวินัยภายในครอบครัวนั้นย่อม ได้แก่ การตื่นนอนแต่เช้า ไม่นอนตื่นสายเพื่อให้มีเวลาเพียงพอกับการเตรียมตัวไปทำกิจกรรมนอกบ้าน สอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่าการตื่นนอนแต่เช้าเท่ากับเป็นผลกำไรของชีวิต เพราะมีเวลาในการเรียนรู้ ตั้งรับและปรับเปลี่ยนในทุกก้าวของชีวิตได้มากกว่าคนนอนตื่นสาย อย่านำกิน หมิ่นเงินน้อย และคอยวาสนา ที่ใช้เวลาอย่างขาดดุลจนหมดต้นทุนของชีวิต ต่อยอดไปจนถึงวัฒนธรรมการกินที่สมาชิก ทุกคนในครอบครัวต้องรักษามารยาทในการรับประทานอาหารกันอย่างพร้อมหน้าพร้อมตา เพื่อเสริมสร้าง ความรักความอบอุ่นภายในครอบครัว และปลูกฝังให้สมาชิกในครอบครัวทุกคนรู้จักเห็นอกเห็นใจกันมากยิ่งขึ้น เห็นสิ่งอื่นใด การกลับบ้านให้ตรงต่อเวลาถือเป็นการถนอมน้ำใจของคนในครอบครัวได้อย่างดียิ่ง เพราะสร้างความสบายใจคลายกังวลและแสดงตนถึงความมีระเบียบวินัย ส่งผลให้สถาบันครอบครัวมี ความปกติสุขด้วยค่านิยม “ตรงต่อเวลา รักษาวินัย”

2. “สถาบันการศึกษา” ในฐานะแหล่งบ่มเพาะปัญญาชนไปเป็นปัญญาชาติ ให้ถึงพร้อมด้วยภูมิรู้ภูมิธรรม ย่อมจำเป็นต้องสอดแทรกค่านิยม “ตรงต่อเวลา รักษาวินัย” ลงในหลักสูตรการเรียนการสอนของนักเรียนนักศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลไปจนถึงอุดมศึกษาโดยบูรณาการให้สอดคล้องกับทุกกลุ่มสาระวิชาแล้วต่อยอดไปสู่กิจกรรมในเชิงปฏิบัติเพื่อปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนเห็นคุณค่าของการตรงต่อเวลา รักษาวินัย เป็นต้นว่า รมรงค์ให้นักเรียนนักศึกษามาเข้าแถวเคารพธงชาติรับประทานอาหารเช้าและเลิกเรียนให้ตรงต่อเวลา ซึ่งตัวของครูอาจารย์เองก็ต้องปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่าง

ที่ดีในเรื่องการตรงต่อเวลาแก่ลูกศิษย์ด้วย อาทิ รักษาวินัยในการเข้าสอนหรือเลิกเรียนให้ตรงต่อเวลา รักษามารยาทในการเข้าประชุมหรือร่วมกิจกรรมอื่นใด ในสถานศึกษาให้ตรงต่อเวลา เป็นต้น นอกจากนี้ สถานศึกษาควรมีนโยบาย ในการนำคุณธรรมเรื่อง ความตรงต่อเวลามาเป็นหนึ่ง ในมาตรฐานของการให้ คะแนนแก่นักเรียนนักศึกษาด้วย อาทิ หากนักเรียนคนใดไม่มาเรียนสาย ไม่โดดเรียนและใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ในการเล่นดนตรี กีฬาหรือสร้างสุนทรีย์ภาพ ผ่านงานศิลปะ ครูอาจารย์ก็จะเพิ่มคะแนน ในส่วนนี้ให้ เพื่อเสริมสร้างกำลังใจให้นักเรียนนักศึกษาได้ตระหนักว่า การตรงต่อเวลา รักษาวินัยนั้นเป็น คุณธรรมที่เราทุกคนควรรยึดถือปฏิบัติ ดังนั้น สถานศึกษาจึงเป็นอีกสถาบันหนึ่งที่มีส่วนร่วมในการ เสริมสร้างค่านิยมการตรงต่อเวลา รักษาวินัยให้เกิดขึ้นในสังคมไทย

3. “ระดับชุมชน” ถือเป็นจุดหลอมรวมสถาบันครอบครัว สถานศึกษาและประชาชน เข้าไว้ด้วยกัน แน่นนอนว่าชาวบ้านย่อมมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ดังนั้น การตรงต่อเวลา รักษาวินัยจึงเป็น คุณธรรม ข้อสำคัญที่ประชาชนทุกคนควรตระหนักและยึดถือปฏิบัติให้เป็นปกตินิสัยเพื่อประโยชน์ในการ อยู่ร่วมกับ เพื่อนบ้านในชุมชนได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้ หัวหน้าหรือผู้นำชุมชนต้องรณรงค์ให้ชาวบ้าน ทุกคนรักษาวัฒนธรรมตรงต่อเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ชุมชนมีการประชุมหรือจัดกิจกรรมอื่นใด ที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากสมาชิกในหมู่บ้าน ยิ่งจำเป็นต้องรักษาเวลาและระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด หากชุมชนใด ที่ชาวบ้านมีความตรงต่อเวลา รักษาวินัยก็ย่อมทำให้ชุมชนพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น ปฏิบัติ กิจกรรมอื่นใดก็สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ในทางตรงกันข้าม หากสมาชิกในชุมชนไร้ระเบียบวินัยไม่ตรงต่อ เวลา ก็ย่อมทำให้การพัฒนาล่าช้า เพราะองคาพยพในชุมชนไม่รักษาเวลา จึงเท่ากับการไม่รักษาน้ำใจ ระหว่างกัน จึงกล่าวได้ว่า การตรงต่อเวลาถือเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง

4. “สื่อสารมวลชน” ถือเป็นกระบอกเสียงของสังคมที่ต้องเข้ามามีบทบาทในการ เผยแพร่ ข้อมูลข่าวสารและรณรงค์ให้ประชาชนหันมาให้ความสำคัญกับการตรงต่อเวลา รักษาวินัยมากยิ่งขึ้น ผ่านสื่อสารมวลชนแขนงต่างๆ ทั้งทางโทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ตและสื่อสิ่งพิมพ์ ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของละครโทรทัศน์ ภาพยนตร์ หนังสือหรือรายการวิทยุที่ต้องสอดแทรกเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการตรงต่อเวลา รักษาวินัย เพื่อให้ประชาชนเกิดความตื่นตัว อนึ่ง ศิลปินดาราก็เป็นบุคคลที่มีอิทธิพล ต่อพฤติกรรมของประชาชน ควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่คนในสังคม เพื่อเป็นแม่เหล็กดึงดูด ความสนใจให้สังคมไทยหันมาตั้งมั่นอยู่บนรากฐานของการตรงต่อเวลา รักษาวินัยมากยิ่งขึ้น

5. “ภาครัฐบาล” ถือเป็นตัวแปรสำคัญในการส่งเสริมให้วัฒนธรรม ตรงต่อเวลา รักษาวินัย เกิดสัมฤทธิ์ผลเป็นรูปธรรมผ่านการกำหนดให้เป็นนโยบายของชาติที่ต้องปลูกฝังให้คนไทย เห็นคุณค่าของการรักษาเวลามากยิ่งขึ้น จะเห็นได้ว่าที่ผ่านมาหน่วยงานของรัฐหลายแห่งยังไม่เป็น แบบอย่างที่ดีให้แก่ประชาชนทั่วไปจนประชาคมส่วนใหญ่ขาดความเชื่อมั่นศรัทธา อาทิ กรณี การประชุม รัฐสภาที่ผู้แทนประชาชนไม่รักษาเวลา มาประชุมล่าช้า ขาดสามัญสำนึกต่อประโยชน์ส่วนรวม เป็นต้น

รัฐบาลจึงต้องออกกฎระเบียบที่เด่นชัดถึงมาตรการลงโทษบุคคลที่ไม่ตรงต่อเวลา เพราะเป็นถึงผู้แทนประชาชนย่อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้อื่น ไม่ทำพฤติกรรมตามใจตนจนมองข้ามความสำคัญของการตรงต่อเวลา เป็นต้นว่า ผู้ใดที่มาประชุมสภาล่าช้าหรือไม่มาประชุมอย่างไรเหตุผลจนเป็นเหตุให้การประชุมล่าช้าหรือต้องล้มเลิกไป ย่อมต้องรับผิดชอบด้วยการยุติบทบาททางการเมืองในระยะเวลาหนึ่ง ที่เห็นสมควร เพื่อให้ผู้แทนของประชาชน มุ่งปรับปรุงพัฒนาตนเองให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนได้ ยึดถือปฏิบัติตาม เพราะตราบไต่ถามศาลรัฐบาล ยังไม่จริงจังและจริงจังในการเสริมสร้างค่านิยมตรงต่อเวลารักษาวินัย ก็เป็นการยากที่จะมุ่งหวังให้ประชาชนทั่วไปมีคุณธรรมในข้อนี้ จึงกล่าวได้ว่าทั้งรัฐและราษฎรต้องประสานกายและใจร่วมกัน

อัชฌาลินี เวยสาร (2558: ออนไลน์) ได้เสนอแนวคิด “ตรงต่อเวลา รักษาวินัย” ว่าในฐานะเยาวชนรุ่นใหม่ของสังคมไทย จึงมีความคิดเห็นว่าเราควรวางรากฐานของการเป็นคนดีในสังคมด้วยการที่ทุกฝ่ายควรหันมาร่วมมือกัน เริ่มต้นจาก ครอบครัว โรงเรียนขยายไปสู่ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ดังนี้

1. สถาบันครอบครัว บิดา มารดา ญาติผู้ใหญ่ เป็นสิ่งที่ใกล้ตัวเราที่สุด และเป็นแห่งแรกที่ทำหน้าที่ปลูกฝังและหล่อหลอมตลอดจนถ่ายทอดลักษณะอันทรงคุณธรรม และจริยธรรมด้านต่างๆ โดยปกติเด็กจะเรียนรู้จากการสังเกต และเลียนแบบมากกว่าที่จะได้จากการฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ หากเกิด ความศรัทธายกย่องบูชาแล้วก็จะทำตาม ฉะนั้นการกระทำจึงสำคัญกว่าคำพูดหรือคำสอน
2. โรงเรียน โดยผู้ที่มีบทบาทสำคัญคือครูที่ต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม ช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เด็กมีวินัยในตนเองมีคุณธรรม จริยธรรม ต้องสอดแทรกการมีวินัยในตนเองในทุกๆ กิจกรรมการเรียนการสอน นอกจากนั้นที่โรงเรียนยังมีเพื่อนที่มีบทบาทกับเด็กในวัยเรียนมาก ที่เด็กต้องเรียนรู้พฤติกรรมจากการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน ซึ่งครูและผู้ปกครองต้องคอยดูแลให้คำแนะนำ เรื่องการคบเพื่อน
3. ผู้นำทางศาสนาและพระสงฆ์ การปฏิบัติตน ปฏิบัติธรรมเป็นตัวอย่างให้น่าศรัทธาเลื่อมใสจะเป็นตัวอย่างที่ดีแก่คนในชุมชน และมีอิทธิพลต่อการปลูกฝังจริยธรรมด้านต่างๆ ได้อีกด้วย
4. สื่อมวลชนทุกแขนง มีบทบาทอย่างยิ่งต่อการปลูกฝังหรือเปลี่ยนแปลงความรู้สึกนึกคิด ตลอดจนรูปแบบพฤติกรรมของเด็กโดยเฉพาะวินัยในตนเอง สื่อมวลชนควรมีความรับผิดชอบในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมที่ดีแก่เด็ก
5. อาชีพ ในการเข้าสู่อาชีพบางอาชีพย่อมมีกฎระเบียบแบบแผนสำหรับอาชีพซึ่งจะทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ปรับตัวอยู่ร่วมในกลุ่มอาชีพจึงเป็นการสร้างวินัยให้เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ

6. สถาบันทางการเมือง รัฐบาล พรรคการเมือง โดยเฉพาะรัฐบาลมีส่วนสำคัญที่จะเป็นองค์กรกำหนดนโยบายในการบริหารประเทศและควบคุมการปฏิบัติงานของข้าราชการ พรรคการเมืองเองก็ต้องเสริมสร้างวินัยให้กับสมาชิกพรรคด้วยการกำหนดเป็นระเบียบพรรค และสิ่งสำคัญ คือ ตัวนักการเมืองเองที่ต้องรักษาวินัยอย่างจริงจังเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของประชาชนและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนในสังคมด้วย

สรุปในปัจจุบันนี้คนในสังคมไทยขาดความมีวินัยในตนเอง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการไม่ตรงต่อเวลา ขาดคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรมในการดำเนินชีวิต ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ มีพฤติกรรมตามใจตนเอง ทำให้เกิดปัญหาวุ่นวายมากมาย แล้วประเทศไทยจะพัฒนาเจริญก้าวหน้าได้อย่างไร จะเห็นได้ว่าการสร้างเสริมวินัย การตรงต่อเวลา ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรมอันดีงามนั้นมีใช้หน้าที่รับผิดชอบของผู้ใดผู้หนึ่ง แต่เป็นหน้าที่ของคนทุกคนในสังคม ที่ต้องอาศัยความร่วมมือ ความรับผิดชอบ โดยเริ่มจากสถาบันครอบครัว ครูเป็นผู้อบรมสั่งสอนและให้ความรู้ทางด้านจริยธรรมและทาส้วมเป็นแบบอย่างที่ดี ทำยที่สุดนี้หากประเทศไทยของเรามุ่งเน้นที่จะพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเรามองข้ามไม่ได้เลย คือการปลูกฝังวินัยให้กับ คนในชาติคงไม่มีทางที่จะประสบความสำเร็จได้หากไม่เริ่มรณรงค์อย่างจริงจัง การตรงต่อเวลา รักษาวินัย เป็นการต้านภัยคอร์รัปชันได้ดีที่สุด และควรเริ่มต้นที่เยาวชนโดยให้ประพฤติและฝึกฝนจนเป็นนิสัย เพื่อจะได้เป็นผู้ใหญ่ที่มีวินัยในอนาคต และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศไทยของเราให้เจริญก้าวหน้าสืบไป

ประโยชน์ของการตรงต่อเวลา

รุจิรี ภูสาระ และคณะ (ม.ป.ป.: 31) กล่าวว่าไว้ว่าการปฏิบัติตนให้เป็นคนตรงต่อเวลา ทำให้ได้รับประโยชน์ ดังนี้ ทำให้การดำเนินงานสำเร็จตามกำหนดการไม่ล่าช้า ได้รับการยกย่องเป็นบุคคลที่มีเกียรติ เนื่องจากไม่ทำให้งานหรือผู้อื่นเสียหาย อาจได้มอบหมายงานอื่นที่สำคัญบางอย่างให้ทำเพิ่มขึ้น เพราะได้รับการไว้วางใจเป็นคนตรงต่อเวลามีความก้าวหน้าในหน้าที่การงานเพราะเป็นคนมีความรับผิดชอบ มีมิตรมาก อยากรคบหาสมาคมและอยากร่วมงานด้วยโทษของการไม่ตรงเวลา

วินัย พัฒนรัฐ และคณะ (ม.ป.ป.: 16) ได้สรุปไว้ว่า การเป็นคนไม่ตรงเวลาทำให้เกิดผลเสีย ดังนี้ จะทำให้งานล่าช้า ไม่ได้ได้รับความไว้วางใจจากบุคคลทั่วไป ขาดความพร้อมเพียงในหมู่คณะถูกตำหนิจากบุคคลอื่นได้

อัชฌาลินี เวยสาร (2558: ออนไลน์) ได้เสนอประโยชน์ของการตรงต่อเวลาว่า ประโยชน์ของการตรงต่อเวลามีมากมาย ด้วยเหตุผลนี้เราควรที่จะพัฒนาตนเองให้เป็น คนตรงต่อเวลา ซึ่งสามารถทำได้โดยการที่เราจักแบ่งเวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรมต่างๆ เป็นการจัดระเบียบให้กับชีวิต สำหรับในการทำงานหรือการเรียนก็คือ พยายามทำงานหรือส่งงานให้เสร็จก่อนเวลาเพื่อจะได้มีเวลาตรวจทานและส่งงานให้ตรงตามกำหนด รวมถึงหากมีการนัดหมายกับผู้ใด ควรที่จะเผื่อเวลาในการ

เดินทางเพื่อให้ไปถึงจุดหมายก่อนเวลาเล็กน้อย เพื่อที่จะไม่ต้องเร่งรีบและมีเวลาในการเตรียมความพร้อมให้กับตนเอง การที่เราเป็นคนตรงต่อเวลานั้นจะช่วยให้เราเป็นคนที่ยืนหยัดแข็ง เอาการเอางาน มีความกระตือรือร้น รักที่จะเรียนรู้อยู่เสมอ ช่วยให้เราไม่เฉื่อยชา ทนสมัย มีชีวิตชีวา เป็นคนมีวินัย สามารถจัดการกับงานหรือสิ่งที่ผ่านเข้ามาได้อย่างเป็นระเบียบ จึงทำให้เป็นคนที่ประสบความสำเร็จ มีความก้าวหน้าในชีวิต รวมถึงเป็นคนที่น่าเชื่อถือและผู้อื่นให้ความไว้วางใจ

สรุปได้ว่า วินัยด้านการตรงต่อเวลา หมายถึง การทำกิจกรรมใดๆ ให้สำเร็จตรงตามที่กำหนดไว้ ไม่ผิดวันประกันพ่วง และเมื่อรู้ว่าทำสิ่งใดล่าช้ากว่าที่กำหนด ก็ไม่นั่งนอนใจรีบทำให้สำเร็จ เพื่อมิให้งานล่าช้ากว่าเดิม

วินัยด้านความสะอาด

ความสะอาดเป็นการปฏิบัติ เพื่อบำรุงดูแลรักษาสถานที่ทำงานอุปกรณ์เครื่องใช้ในการทำงานเพื่อจัดของที่ไม่จำเป็นออกและจัดของที่จำเป็นให้สะดวกในการใช้แล้วให้ทำความสะอาดบริเวณต่างๆ ที่ตนรับผิดชอบและรักษาความสะอาดอยู่อย่างสม่ำเสมอ

กรมวิชาการ (2542: 21) ได้กล่าวถึงความสะอาดว่า ความสะอาดมีอยู่ 3 ทาง คือ สะอาดกาย สะอาดเวลา สะอาดใจ ซึ่งหมายถึงความดีงาม หรือความไม่ทุจริต ทางกาย วาจา ใจ และสะอาดภายนอก ได้แก่ ความสะอาดของร่างกายเครื่องใช้บ้านเรือน และความเป็นอยู่สะอาดภายใน ได้แก่ ความสะอาดภายในจิตใจ

วนิดา เพชรสุวรรณ (ม.ป.ป.: 8-13) ได้สรุปเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดทั้งที่บ้านและโรงเรียน ดังนี้ บ้านเป็นสถานที่ที่เราอาศัย พักผ่อนหลับนอนให้ความปลอดภัยสร้างความสบายทั้งกายและใจ ให้ทุกคนในครอบครัว ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องรู้จักทำความสะอาดในส่วนต่างๆ ภายในบ้านรวมทั้งสิ่งของวัสดุที่ใช้ให้มองดูสวยงาม และคงอยู่ในสภาพดีอยู่ตลอดเวลาการทำความสะอาดจะทำได้ตามลักษณะตามความเหมาะสม ดังนี้ บริเวณบ้าน ควรเก็บกวาดขยะ มูลฝอยลงถังขยะให้เป็นที่ ควรมีที่รองรับขยะมูลฝอย และสิ่งของที่ไม่ได้ใช้แล้ววางไว้ในบ้านหลายๆ แห่ง เช่นตามบริเวณบ้าน ห้องรับแขก ห้องนั่งเล่น เป็นต้น รักษาความสะอาด บริเวณห้องนอน ห้องแต่งตัว ห้องครัว ห้องน้ำห้องส้วม ให้อยู่ในสภาพที่นำอยู่เรียบร้อยและสะอาดโรงเรียน สถานที่ฝึกอบรมนักเรียนให้เป็นคนดี มีความรับผิดชอบในหน้าที่ ดังนั้น นักเรียนทุกคนต้องมีหน้าที่ช่วยพัฒนาโรงเรียนให้มีความสะอาดน่าอยู่ ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี คือ ทิ้งเศษขยะหรือสิ่งที่ไม่ต้องการลงในถังขยะให้ถูกต้อง ทำเวรตามที่ได้รับมอบหมาย รักษาทรัพย์สินของโรงเรียนอย่างยิ่ง เมื่อเห็นสิ่งใดชำรุดหรือเสียหาย ควรแจ้งให้ผู้รับผิดชอบทราบ เพื่อดำเนินการซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้ ช่วยกันตักเตือนผู้ที่ทำผิด หรือบอกครูอาจารย์ ให้ทราบชื่อเพื่อช่วยสร้างวินัยอันดีให้กับนักเรียนทุกคน วินัยเกี่ยวกับการรักษาความสะอาด ได้แก่ รักษาความสะอาดห้องเรียน โต๊ะเก้าอี้พื้นห้อง ระเบียบ เพดาน ฝาผนัง กระดานดำ การสำรวจและรายงานสิ่งที่จะต้องปรับปรุง

และแก้ไขสิ่งที่ชำรุดใช้การไม่ได้ อุปกรณ์ประจำห้องไม่ครบ การร่วมมือกันรักษาความสะอาดบริเวณ โรงเรียน ห้องน้ำ ห้องส้วม โรงรถ โรงอาหารและสถานที่รับประทานอาหาร รวมไปถึงการรักษาความสะอาดตนเองและที่อยู่อาศัย ประโยชน์ที่ได้รับจากการทำความสะอาด ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่ดีทำให้เกิดความสดชื่นน่าอยู่ เพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของเครื่องจักร อุปกรณ์ ยืดอายุการใช้งานของเครื่องจักร

ประไพ ประดิษฐ์สุขถาวร (2551: ออนไลน์) ได้เสนอแนวคิดเรื่องความสะอาด ดังนี้

1. สะอาด (Clean) หมายถึง ปราศจากความมัวหมอง ทั้งกาย ใจ และสภาพแวดล้อม ความผ่องใส เป็นที่เจริญตา ทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็น ผู้ที่มีความสะอาด คือ ผู้รักษาร่างกาย ที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามสุขลักษณะ ผีอกผืนจิตใจมิให้ขุ่นมัว มีความแจ่มใสอยู่เสมอ เมื่อพูดถึง “ความสุข” หรือภาวะปกติสุข คนทั่วไปมักนึกถึงเรื่องทางกายเท่านั้น แต่ในความเป็นจริง สุขภาวะทางกายเป็นเพียงส่วนหนึ่งของสุขภาวะทั้งหมดของมนุษย์ เพราะมนุษย์มีทั้งกายและใจ นอกจากนั้นเราแต่ละคนยังมีชีวิตอยู่ท่ามกลางผู้คน ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนเป็นองค์ประกอบที่ส่งผลถึงสุขภาวะของเราทุกคน

2. สุขภาวะทางกาย หมายถึง การมีสุขภาพดี ปลอดภัยจากโรคภัยไข้เจ็บ ไม่อดอยากหิวโหย มีปัจจัย 4 พอเพียงกับอัตภาพ อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เกื้อกูลต่อสุขภาพ ปราศจากมลภาวะ มีการเอาใจใส่ดูแลร่างกายให้สะอาด รวมทั้งบริโภคและใช้สอยอย่างถูกต้องเหมาะสม ดำเนินชีวิตไปในทางที่ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของตนเอง

3. สุขภาวะทางใจ หมายถึง การมีจิตใจที่สะอาด สดชื่น เบิกบาน ผ่องใส และสุขสงบ ไม่ก่ลัดลุ่มก้งวล มีกำลังใจและความมั่นคงภายใน ปราศจากความท้อแท้ หดหู่ เศร้าโศก หรือโกรธซึ่ง มีเมตตากรุณา และจิตใจที่อ่อนโยน สามารถเข้าถึงความสุขที่ประณีตได้

ดังนั้น พฤติกรรมทั้งหมดของเรา ล้วนเริ่มต้นมาจากความคิด ความเห็น และความเชื่อ เราคิด เราเชื่ออย่างไร เราก็ทำอย่างนั้น หากความคิด ความเห็น และความเชื่อนั้น ประกอบด้วยปัญญา มีเหตุผล หรือตั้งอยู่บนความรู้ที่ถูกต้อง ย่อมส่งผลให้เราประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องดีงามและนำไปสู่ความสุข เราทุกคนจึงควรทำความสะอาดกายและใจจนเป็นนิสัย

4. ความสำคัญของคุณธรรมพื้นฐานเรื่องสะอาด การดำเนินชีวิตของมนุษย์เป็นเรื่องของชีวิตที่เป็นอยู่ทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์กับโลกภายนอก ด้วยกาย ด้วยวาจา ด้วยใจ และด้วยการใช้ตา หู จมูก ลิ้น กาย สัมพันธ์กับวัตถุ และสัมพันธ์กับสังคม สิ่งทั้งหลายนี้ล้วนเป็นเหตุปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตของเรา เปรียบเหมือนภาชนะว่าง ถ้าหากเราไม่สนใจ ไม่ตั้งใจผีอกผืนอบรมตน เอาแต่ของไม่สะอาดใส่ไปในกาย วาจา ใจของเรา ชีวิตของเราที่เป็นภาชนะว่างก็จะกลายเป็น “กระโถน” แต่ถ้าเราฝึกนิสัยของตัวเอง ไม่ทำตามกิเลส สนใจที่จะหล่อเลี้ยงชีวิตด้วยคุณธรรม ทำชีวิตให้เบิกบานด้วยคุณธรรม ก็เหมือนกับเราตั้งภาชนะนี้ไว้ในที่ดี แล้วเอาดิน เอาต้นไม้ใส่ รดน้ำพรวนดิน กำจัดวัชพืช ภาชนะ

นี่จะเป็นกระโถนไม่ได้ ต้องเรียกว่าเป็น “กระถาง” ภายและจิตใจที่ยังไม่ได้ทำความสะอาด ไม่ได้รับการฝึกอบรม เปรียบเหมือนกับเทียนอยู่ในสายลม เปลวเทียนจะไม่นิ่ง จะใช้อ่านหนังสือหรือทำงานที่ละเอียดไม่ได้ แต่ถ้าเรานำเทียนให้พ้นจากสายลม มาอยู่ในที่ปราศจากลม เปลวเทียนจะมั่นคง นิ่ง สว่าง เราจะทำงานของเราได้สะดวก ดังนั้น ภายและใจของคนที่ยังไม่สะอาด ยังไม่เป็นศีลเป็นสมาธิ ก็จะมีลักษณะเหมือนเทียนเล่มนี้ วอกแวกกวัดแกว่งอยู่ตลอดเวลา ทุกคนรู้ว่า ความสงบเป็นความสุขอย่างยิ่ง และทุกคนล้วนต้องการความสงบสุข เราทุกคนจึงควรสนใจแหล่งความสุขที่สูงสุด นั่นคือ ความสงบ คนที่มีความสงบจะมีจิตใจผ่อนคลาย สามารถรักษาอารมณ์ของตัวเองได้ เบิกบาน ปลอดภัย ไม่เศร้าหมอง สามารถปล่อยวางความคิดที่เป็นอกุศล มีความรู้เห็น ความเข้าใจสิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริง มีความคิดสร้างสรรค์ เมื่อเรามีความศรัทธา เพียรพยายามรักษากาย วาจา และใจ ยิ่งศึกษา ยิ่งเห็น ยิ่งศรัทธา ก็ยิ่งปฏิบัติ ยิ่งปฏิบัติ ก็ยิ่งเห็น หมุนวนไปอย่างนี้ จะทำให้ชีวิตของเราดีขึ้นไปเรื่อยๆ

เด็กทุกคนจึงควรทำความสะอาดกันให้เป็นนิสัย ทั้งความสะอาดทางกาย และไม่ได้มีรักษาความสะอาดทางใจ ไม่ปล่อยให้สกปรก ช่วยกันปลูกต้นไม้แห่งคุณธรรม ให้โลกของเราร่มเย็นและงดงามกว่าที่เป็นอยู่ทุกวันนี้

5. ประโยชน์ของคุณธรรมพื้นฐานเรื่องสะอาด ในการดำเนินชีวิตของเด็ก ซึ่งหมายถึง องค์ประกอบทั้งหมดที่ทำให้ชีวิตดำรงอยู่ได้ ทั้งกาย ทั้งใจ และทั้งปัญญา ชีวิตที่ดำเนินไปนั้น จึงมีหลายด้าน แต่ไม่ว่าจะเป็นด้านไหนก็ตาม ถ้าเป็นอยู่หรือดำเนินผิดพลาด ก็จะทำให้เกิดปัญหาและส่งผลกระทบกันหมด การที่เด็กจะมีสุขภาพกายและใจที่แข็งแรง สะอาด ผ่องใส ไม่ขุ่นมัว จึงต้องดูแลระบบความสัมพันธ์นี้ให้เป็นไปด้วยดี ชีวิตของเด็กมีเครื่องมือหรือช่องทางสัมพันธ์กับโลกและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ทำหน้าที่รับรู้ข้อมูลข่าวสาร หรือ “เรียนรู้อะไร” ว่าเป็นอะไร อย่างไร และ “รู้สึก” เช่นสบายใจ ไม่ชอบใจ ทุกข์ เป็นต้น ถ้าจะพัฒนาชีวิต ก็ต้องใช้ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เพื่อศึกษาเรียนรู้ให้มาก นอกจากนี้ ชีวิตของเด็กยังมีช่องทางแสดงออกซึ่งพฤติกรรมในการสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ดังนี้ โดยการเคลื่อนไหว ใช้ร่างกายทำโน่นทำนี่ โดยการพูด ใช้ถ้อยคำเจรจาสื่อสารกับคนอื่น โดยการคิดออกไปสู่การพูดและการกระทำ

ดังนั้น เด็กที่มีสุขนิสัยในการรักษาความสะอาดสุขภาพกายและสุขภาพจิต เป็นประจำสม่ำเสมอ จะมีร่างกายแข็งแรง จิตใจแจ่มใส เบิกบานแจ่มใส มีความสุข มีความปลอดภัย สามารถประสานกับผู้อื่นโดยแผ่ขยายความรักใคร่เมตตา มีจิตใจแน่วแน่มั่นคง ใจอยู่กับสิ่งที่ทำ ไม่วอกแวก ไม่ฟุ้งซ่าน สงบ เย็น ผ่อนคลาย ไม่เครียด ไม่บีบคั้น แต่มีกำลังใจ อิ่มใจ ปลื้มใจ ทำอะไรด้วยใจรัก ด้วยความสุข ด้วยสุขภาพจิตที่ดี ทำให้มีความก้าวหน้า คืบหน้าไป เด็กที่มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ภายสะอาด ใจแจ่มใส เบิกบานแจ่มใส จะอยู่กับคนอื่นด้วยความรักใคร่ มีเมตตา จิตใจมั่นคงอยู่ในหน้าที่ และในการทำความดีได้ เพราะเด็กไม่ใช่ผู้ใหญ่ตัวเล็กๆ แต่เด็กคือเด็กที่มีความรู้สึก ความคิดเห็นของ

ตนเอง ซึ่งจะถูกหรือผิดขึ้นอยู่กับผู้ใหญ่ที่จะช่วยตัดสิน ช่วยนำพาเข้าสู่เส้นทางที่ถูกที่ควร เด็กจึงจะเจริญเติบโตเป็นเด็กที่แข็งแรง เก่ง ดี และมีความสุขอย่างสมดุล

6. บทบาทหน้าที่ครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมพื้นฐานเรื่องสะอาด
ข้อปฏิบัติที่นำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าของชีวิต ได้แก่ การรักษาสุขภาพให้ดี มีระเบียบวินัย ได้คนดีเป็นแบบอย่าง ตั้งใจเรียนให้รู้จริง ทำแต่สิ่งที่ถูกต้องดีงาม และมีความขยันหมั่นเพียร ครูจึงจัดกิจกรรมให้ลูกเรียนรู้เรื่องความสะอาด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

6.1 สอนเด็กทำความสะอาดกาย ครูจัดให้เด็กได้สำรวจความสะอาดร่างกายของตนเองก่อนเข้าเรียน และจัดกิจกรรมให้เด็กได้แปรงฟันหลังอาหาร ล้างมือ ล้างหน้า (หรืออาจอาบน้ำ) ก่อนเข้านอน ฝึกให้เด็กทำความสะอาดร่างกายของตนเองหลังการขับถ่าย การล้างมืออย่างถูกวิธีอย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น

6.2 สอนการใช้ผ้าเช็ดหน้า ทางโรงเรียนอาจสื่อสารกับทางบ้านให้ผู้ปกครองจัดเตรียมผ้าเช็ดหน้าให้เด็กมาโรงเรียนทุกวัน และทุกเช้าก่อนเริ่มเรียน คุณครูจะตรวจเช็ค ว่า เด็กได้พกผ้าเช็ดหน้ามาโรงเรียนหรือไม่ และสอนการใช้ผ้าเช็ดหน้าให้ถูกวิธี ตั้งแต่การปักชื่อของตัวเองลงบนผ้าเช็ดหน้า เพื่อให้รู้ว่าเป็นของใคร การพับผ้าเช็ดหน้าใส่กระเป๋า และการใช้เช็ดหน้าหรือปิดปาก เพื่อดูแลตัวเอง ไม่ให้แพร่เชื้อไปยังผู้อื่น

6.3 สอนเด็กช่วยดูแลทำความสะอาดสิ่งแวดล้อม ช่วงเวลารับประทานอาหารกลางวัน เป็นช่วงเวลาของการเรียนรู้กิจกรรมในวิถีชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็กเล็ก ครูจะสอนให้เด็กช่วยกันจัดโต๊ะอาหาร และเมื่อรับประทานอาหารเรียบร้อยแล้ว สอนให้เด็กล้างจาน ทำความสะอาดภาชนะให้ถูกวิธี พร้อมทั้งดูแลจัดเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย สำหรับกล่องนมที่เด็กนำมาจากบ้านดื่มหรือที่โรงเรียนจัดเตรียมให้เด็กดื่ม เมื่อเด็กดื่มเสร็จแล้ว ทิ้งลงถังขยะเลย ก็จะสกปรก ครูควรสอนให้เด็กตัดปากกล่องนม ล้างทำความสะอาด ตากให้แห้ง และเก็บพับกล่องนม เพื่อนำไปรีไซเคิล (Recycle) สำหรับช่วงเวลาหลังเลิกเรียน ฝึกให้เด็กช่วยกันทำความสะอาด เก็บกวาดห้องเรียน และแยกขยะเปียก-แห้ง นำไปทิ้งให้ถูกที่ สอนเด็กทำความสะอาดใจ ถ้ากิเลสของเรามาก ปัญหา รุมล้อมชีวิตก็จะมาก ภาวะสำคัญของมนุษย์จึงต้องเอาชนะกิเลสและอยู่เหนือปัญหาให้ได้ ภาวะเช่นนี้ทุกคนสามารถทำได้สำเร็จ ยุทธศาสตร์ที่นำมาฝึกเด็กได้ผลชะงัด คือ การพัฒนาจิตใจ เพื่อเอาชนะกิเลสและปัญหาชีวิต ด้วยการเจริญสมาธิภาวนา จะทำให้เด็กเห็นความคิดของตัวเองชัดเจน เห็นเรื่องที่ชอบคิด เรื่องที่ชอบวิตกกังวล เรื่องที่หมกมุ่น เพราะธรรมชาติของจิต ชอบคิดไม่หยุดหย่อน และสร้างเรื่องได้ต่างๆ นานา จิตใจของเราจึงเหมือนห้องที่เต็มไปด้วยของหลายอย่าง ซึ่งทำให้เราทำอะไรไม่สะดวก เมื่อไม่ได้จัดระเบียบ จึงสร้างปัญหา จิตใจของเรามีแต่ความคิดเต็มไปหมด นอนหลับก็ยังฝันอะไรต่ออะไร ไม่ได้พักผ่อนอย่างแท้จริง เราจึงควรทำความสะอาด ค่อยๆ ขนความคิดที่ไม่มีประโยชน์ ที่เกิดจากความโลภ ความโกรธ ความหลงออกไป ให้เหลือแต่

ความคิดที่มีเหตุมีผล และค่อยจัดระเบียบใหม่ จิตใจของเราจะได้เป็นห้องที่ปลอดโปร่ง ที่อากาศบริสุทธิ์ ได้ถ่ายเท ไม่อย่างนั้นก็ต้องทนอยู่ในห้องระเกะระกะและอากาศอับด้วยความอึดอัดใจอย่างไม่มีวันสิ้นสุด การสอนให้เด็กทำความสะอาดใจ ด้วย กิจกรรมฝึกสติ โดยฝึกให้เด็กสวดมนต์ นั่งสมาธิ เดินจงกรม การฝึกสมาธิสำหรับเด็ก อาจเน้นกิจกรรมเคลื่อนไหวหรือการสวดมนต์ เพราะการสวดมนต์เป็นการโยงไปถึงพฤติกรรมช่วยให้เรียบร้อย และทำให้จิตใจสงบ สำหรับเด็ก ครูจะเลือกบทสวดมนต์ที่มีความหมาย มีถ้อยคำที่ดีงาม มีพุทธภาษิตดีๆ มีสาระว่าเราจะดำเนินชีวิตกันอย่างไร ครูและเด็กจะสวดมนต์ไปพร้อมกัน พอสวดจบ จิตใจสงบสบาย ครูก็จะชักชวนเด็กๆ ว่า เรามาคุยกันเรื่องบทสวดมนต์กัน อาศัยบทสวดนี้เป็นข้อปรารภในการคุยกับเด็ก แล้วก็อธิบาย พร้อมทั้งยกตัวอย่างหรือเล่านิทานให้ฟัง เด็กก็ได้มีส่วนร่วม เป็นกิจกรรมที่เป็นเรื่องสมาธิ และเป็นเรื่องศีล แล้วยังได้ความรู้ เป็นเรื่องปัญญาไปด้วยกันหมดเลย

7. บทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการส่งเสริมคุณธรรมพื้นฐานเรื่องสะอาด
ข้อกำหนดที่เด็กและเยาวชน ตลอดจนประชาชนทั่วไป พึงปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ จนเป็นสุขนิสัย เพื่อให้มีสุขภาพดี ทั้งร่างกาย จิตใจ และสังคม หรือที่เรียกว่า สุขบัญญัติแห่งชาติ (National Health Discipline) ได้แก่

- 7.1 การดูแลรักษาร่างกายและของใช้ให้สะอาด
- 7.2 รักษาฟันให้แข็งแรงและแปรงฟันทุกวันอย่างถูกต้อง
- 7.3 ล้างมือให้สะอาดก่อนกินอาหารและหลังการขับถ่าย
- 7.4 กินอาหารสุก สะอาด ปราศจากสารอันตราย
- 7.5 หลีกเลี่ยงอาหารรสจัด สีฉูดฉาด
- 7.6 งดบุหรี่ สุรา สารเสพติด
- 7.7 สร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวให้อบอุ่น
- 7.8 ป้องกันอุบัติเหตุด้วยการไม่ประมาท
- 7.9 ออกกำลังกายสม่ำเสมอและตรวจสุขภาพประจำปี
- 7.10 ทำจิตใจให้ร่าเริงแจ่มใสอยู่เสมอ
- 7.11 มีสำนึกต่อส่วนรวม และร่วมสร้างสรรค์สังคม

8. การทำความสะอาด ทั้งทางกายและทางใจ เป็นสิ่งที่ต้องเริ่มต้นทำกันตั้งแต่วัยที่บ้าน นับตั้งแต่ลูกเกิดมาก็ว่าได้ พ่อแม่ต้องฝึกอบรมลูกให้เป็นคนรักความสะอาด มีสุขอนามัยที่ดี ตั้งแต่วัยยังเล็ก ดังนี้

8.1 การทำความสะอาดทางกาย ทำให้เป็นกิจวัตรประจำวัน คือ การทำความสะอาดร่างกาย ด้วยการอาบน้ำ แปรงฟัน ล้างมือให้สะอาด รับประทานอาหารที่สุก สะอาดอยู่เสมอ พ่อแม่

ควรทำให้กิจวัตรประจำวันต่างๆ เหล่านี้ เป็นช่วงเวลาแห่งความสนุกและผ่อนคลาย ในการทำความสะอาด ด้วยการให้ลูกเลือกอุปกรณ์ต่างๆ ที่เหมาะสมด้วยตัวของลูกเอง หรือชักชวนลูกไปซื้ออุปกรณ์ของใช้ใน ห้องน้ำ ห้องครัวด้วยกัน สร้างเสริมนิสัยรักความสะอาด ด้วยการฝึกฝนให้ลูกรู้จักทำงานบ้าน ทำความสะอาด บัด กวาด เช็ดถูห้องนอนและห้องต่างๆ ในบ้าน จัดเก็บของเข้าที่ จัดเก็บที่นอน ชวนลูกเล่นน้ำ ผ่านการทำกิจกรรมสนุกๆ ด้วยการล้างจาน ล้างรถ รดน้ำต้นไม้ เป็นต้น ทำเป็นตัวอย่างให้ลูกดู เมื่อถึงเวลาของกิจวัตรต่างๆ พ่อแม่อาจชักชวนให้ลูกมาอาบน้ำ แปรงฟัน หรือล้างมือก่อนรับประทานอาหาร โดยไม่ใช้การบังคับหรือออกคำสั่ง สิ่งสำคัญและปัจจัยที่ทำให้ลูกน้อยสามารถทำสิ่งต่างๆ ได้ผลก็คือ คุณพ่อคุณแม่ นั่นเอง และที่ขาดไม่ได้คือ การให้กำลังใจ ชื่นชมอย่างจริงใจ จะเป็นพลังบวกให้กับลูก ทำให้ลูกรู้สึกอยากทำได้และอยากทำต่อไป

8.2 การทำความสะอาดทางใจ การเจริญสติในชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่อง สิ่งที่คุณทำที่โรงเรียน เช่น กิจกรรมฝึกสติต่างๆ อาจสื่อสารให้ทางบ้านได้ รับทราบและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยโรงเรียนอาจทำหน้าที่เป็นตัวกระตุ้น นำให้การศึกษาที่บ้านดำเนินไปด้วย และช่วยเป็นที่เลี้ยงของพ่อแม่ในการจัดการศึกษาให้แก่ลูก ช่วย让孩子ได้พัฒนาชีวิตไปอย่างมีการศึกษา คือ กินอยู่เป็น ดูเป็น ฟังเป็น โดยเริ่มจากการชักชวนลูกๆ ทำกิจกรรมต่อเนื่องจากทางโรงเรียน นั่นคือ กิจกรรมเจริญสติ เริ่มจากการสวดมนต์ที่มีความหมายดีๆ ต่อการดำเนินชีวิตของเด็ก และต่อด้วยการนั่งสมาธิทุกวัน อย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง เข้ากับเย็น ถ้ามีโอกาสมากกว่านั้นก็ยิ่งดี สำคัญที่ความสม่ำเสมอและต่อเนื่อง การเจริญสติอย่างต่อเนื่อง จะทำให้เรามีความระมัดระวังในการแสดง ออกทางกาย ทางวาจา และทางใจ ใช้สติคอยกำกับควบคุมตา หู จมูก ลิ้น กาย

สรุปได้ว่า วินัยด้านความสะอาด หมายถึง การระมัดระวังดูแล ป้องกันไม่ให้สกปรกทั้งทางร่างกาย ที่อยู่อาศัย อาคารสถานที่ ชุมชน และสิ่งแวดล้อมต่างๆ และในสถานศึกษาควรควรปฏิบัติตัวให้เป็น ผู้มีสุขนิสัยและสุขปฏิบัติที่ดี เพื่อเป็นแบบอย่างให้เด็กได้ปฏิบัติตาม ด้วยการแต่งกายสะอาด เรียบร้อย เหมาะสม รักษาความสะอาดร่างกาย และเครื่องใช้ต่างๆ ตลอดจนจนโต๊ะทำงาน ห้องเรียน อาคารเรียน บริเวณโรงเรียน และอื่นๆ การมีครูเป็นตัวอย่างที่ดี จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ซึมซับ และสามารถปฏิบัติตามได้ง่าย เนื่องจากเด็กวัยเรียนชอบเลียนแบบบุคคลที่ตัวเองเชื่อถือ นับถือ และศรัทธา

การปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ

ระเบียบวินัยในโรงเรียน

หลักเกี่ยวกับระเบียบวินัยในโรงเรียน คำว่า “ระเบียบวินัย” พจนานุกรม และ คณะ (2542: 248) หมายถึง การปฏิบัติตามคำสั่ง หรือระเบียบข้อบังคับที่ใช้ควบคุมความประพฤติของ นักเรียนให้อยู่ในระเบียบและโดยเหตุนี้คำว่า วินัยจึงกลายเป็นการบังคับให้กระทำในสิ่งที่ผู้ใหญ่หรือครู เห็นว่าเป็นของดีของงามเพียงฝ่ายเดียวและอาจจะมองในมุมแคบเกินไป

เซาว์น มณีวงษ์ (2528: 169) และเจียรนัย ทรงชัยกุล (2532: 199) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ระเบียบวินัยของโรงเรียนมัธยมศึกษาต่างๆ ไป อาจแบ่งออกกว้างๆ ได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ระเบียบวินัยเกี่ยวข้องข้องการปฏิบัติตัวของนักเรียน เช่น การแต่งกาย การมาและการออกนอกบริเวณโรงเรียน การรักษาความสะอาดและการรักษาทรัพย์สินของโรงเรียน การเคารพเชื่อฟังครู-อาจารย์ การแสดงกิริยามารยาทและการพูดจากับคนทั่วไป การละเว้นการพนันและสิ่งเสพติด เป็นต้น

2. ระเบียบวินัยเกี่ยวกับการควบคุมความประพฤติของนักเรียน ได้แก่ ระเบียบเกี่ยวกับการกระทำความผิดของนักเรียน เช่น หนีโรงเรียน เสพสุราหรือสิ่งเสพติดให้โทษ ประพฤติตนในทางชั่วช้า พกอาวุธมาโรงเรียน ประพฤติตนเป็นอันธพาล ลบหลู่ดูหมิ่นครู-อาจารย์ และลักทรัพย์ เป็นต้น

ประไพ ประดิษฐ์สุขถาวร (2551: ออนไลน์) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเคารพกฎเกณฑ์ ดังนี้ การเคารพกฎเกณฑ์เป็นหลักการพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันของผู้คนในสังคมโดยปกติสุข ไม่ว่าจะ เป็นสังคมใดหรือประเทศใด การอยู่ร่วมกันของผู้คนเป็นจำนวนมากในสังคมต้องอาศัยกฎระเบียบกติกาของสังคม ซึ่งคนในสังคมนั้นๆ จำต้องเรียนรู้กฎกติกาของสังคม พร้อมทั้งต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมนั้นคือ ต้องยอมรับและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์กติกาทางสังคม การอบรมสมาชิกในสังคมให้เกิดการเรียนรู้กฎเกณฑ์และกติกาของสังคม คือ การถ่ายทอดวิถีชีวิตวัฒนธรรม และการทำให้สมาชิกในสังคมนั้นสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมถูกต้อง ซึ่งในสังคมที่ได้มีการจัดระเบียบอย่างดีแล้วนั้น การอบรมให้เรียนรู้กฎเกณฑ์ของสังคมเป็นกระบวนการที่จะต้องกระทำ เริ่มตั้งแต่วัยเด็กจนถึงผู้ใหญ่ การเข้าไปมีส่วนร่วมในรูปของสังคมใหม่และสถาบันใหม่ สมาชิกในสังคมก็ต้องเรียนรู้กฎเกณฑ์ใหม่ และยอมรับค่านิยมใหม่ และในขณะเดียวกันที่พ่อแม่ครอบครัวก็ต้องทำหน้าที่เป็นตัวหลักที่สำคัญในการเลี้ยงดูเด็ก เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในการเคารพกฎเกณฑ์ของสังคม เพื่อให้การดำรงชีวิตอยู่ของสมาชิกในสังคมได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

1. พฤติกรรมเคารพกฎเกณฑ์ของเด็ก ลักษณะของเด็กที่รู้จักเคารพกฎเกณฑ์ทางสังคมนั้นมีรายละเอียดดังนี้

1.1 มีความรู้และความเข้าใจในกฎเกณฑ์กติกาของสังคม ความรู้และความเข้าใจในกฎเกณฑ์กติกาของสังคมนั้น เกิดขึ้นจากกระบวนการทางสังคมนั้นๆ เองที่มีวิวัฒนาการทางสังคมมาอย่างยาวนาน จนสามารถทำให้ผู้คนภายในสังคมค่อยๆ ซึมซับหรือเรียนรู้ไปโดยอัตโนมัติ เช่น กฎเกณฑ์ทางศีลธรรม สำหรับสังคมไทยซึ่งเป็นสังคมแห่งพุทธศาสนา เด็กก็จะซึมซาบรับเอาหลักคุณธรรมและศีลธรรม ตลอดถึงวัฒนธรรม เจตคติในพุทธศาสนาเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติ สำหรับใช้เป็นเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกัน เช่น การนำศีลธรรมมาเป็นหลักในการดำรงชีวิต ก็เป็นปัจจัยสำคัญ

ที่ทำให้เกิดการประพฤติปฏิบัติเคารพกติกาในการอยู่ร่วมกัน อันได้แก่ การไม่เบียดเบียนกันไม่ว่าจะเป็นทางกายหรือทางวาจา ไม่ล้อเลียน หรือรังแกเพื่อน อาจกล่าวได้ว่า ศีล 5 นั้นเป็นหลักสากลของมนุษยชาติก็ได้ เพราะไม่ว่าในสังคมใดก็จำเป็นต้องอยู่ร่วมกันโดยไม่เบียดเบียน หากอยู่ด้วยกันด้วยความเบียดเบียนก็ทำให้สังคมนั้นไม่มีความเจริญ ปราศจากความสุขสงบ อาจถึงขั้นสังคมแตกสลายก็เป็นได้ การเคารพสิทธิผู้อื่นด้วยการไม่ละเมิดในทรัพย์สินของผู้อื่น ขออนุญาตก่อนที่จะหยิบยืมของใช้จากเพื่อน ไม่หยิบฉวยของของเพื่อนมาเป็นของตน การรู้จักประมาณคือพอเพียงไม่แย่งของรักของผู้อื่น การให้ความจริงหรือความซื่อ ตรงต่อคนอื่นโดยการพูดแต่ความจริง พูดสิ่งที่เป็นประโยชน์ พูดให้เกิดความสามัคคี ไม่พูดปิดนับเป็นการทำให้เกิดความเป็นปึกแผ่นทางสังคม หรือสร้างความรักความสามัคคีให้เกิดขึ้นในสังคมได้ และการดำรงสติด้วยการไม่ทำสติสัมปชัญญะของตนให้บั่นทอนลงไปด้วยอบายมุข มีสิ่งเสพติดให้โทษต่างๆ เห็นโทษและพิษภัยของสิ่งเสพติด นี้เป็นตัวอย่างในกระบวนการเรียนรู้กฎกติกาทางสังคม

1.2 ยอมรับและการปฏิบัติตามกฎกติกาทางสังคม บ่อยครั้งที่ปัญหาสังคมเกิดจากการที่คนในสังคมไม่ประพฤติปฏิบัติตามกฎกติกา ดังนั้น การมีกฎกติกาไม่ได้หมายความว่าทำให้สังคมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ถ้าหากว่าผู้คนในสังคมยังขาดจิตสำนึกในการที่จะปฏิบัติตามครรลองทางสังคม เด็กปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ทางสังคมจะทำตามระเบียบของโรงเรียน ข้อตกลงในห้องเรียน ข้อตกลงในบ้าน

1.3 ได้รับการกล่อมเกลาทางสังคม เป็นวิธีการในการช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม หมายถึงการที่เด็กจะปฏิบัติตามกรอบกติกาได้นั้น จำต้องได้รับความร่วมมือกันทุกภาคส่วน ทั้งจากสถาบันครอบครัว ชุมชน โรงเรียน และศาสนา อันเป็นเครื่องหลอมรวมให้เกิดความสำนึกในการรับผิดชอบต่อตนเองและกติกาสังคมร่วมกัน ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก จึงต้องคอยตักเตือนให้เด็กอยู่ในกฎเกณฑ์ของสังคมเสมอจนติดเป็นนิสัย

2. ความสำคัญของการเคารพกฎเกณฑ์ นักสังคมวิทยาได้กล่าวถึงธรรมชาติของมนุษย์ว่าเป็นสัตว์สังคม ซึ่งการดำรงชีวิตของมนุษย์นั้นจึงต้องอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เป็นกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อจะได้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน อันจะก่อให้เกิดผลต่อการใช้ชีวิตรอด และความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ แต่เนื่องจากลักษณะทางธรรมชาติของมนุษย์บางประการ มีสภาพที่ไม่แตกต่างไปจากสัตว์ประเภทอื่นๆ เช่น ความต้องการที่จะทำอะไรตามความคิดและจิตใจของตนเอง ความต้องการในเรื่องอำนาจและความเป็นใหญ่ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จึง เป็นปัจจัยที่ทำให้การอยู่ร่วมกันของมนุษย์ไม่สามารถดำเนินไปได้ ด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อย เกิดความวุ่นวายในด้านต่างๆ นั้น การกดขี่ข่มเหงซึ่งกันและกัน การเอาใจเอาเปรียบกัน และบางครั้งอาจนำไปสู่การต่อสู้ประหัตประหารกันขึ้น ดังนั้น มนุษย์จึงได้คิดแนวทาง วิธีการ ตลอดจนเครื่องมือต่างๆ มาใช้ในการจัดระเบียบทางสังคมขึ้น เพื่อกำหนดแนวทางในการปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันในสังคม ให้สังคมเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยและเจริญก้าวหน้า

ต่อไป การเคารพต่อกฎเกณฑ์ทางสังคมนั้น ไม่เพียงแต่เป็นการบ่งบอกความเจริญทางด้านคุณธรรมของผู้ประพฤติปฏิบัติเท่านั้น แต่แท้ที่จริงแล้วนั้นคือการสร้างความเจริญรุ่งเรืองความเป็นระเบียบเรียบร้อย และความสงบสุขให้กับบ้านเมืองและสังคม ซึ่งการที่ผู้คนในสังคมเคารพและประพฤติปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ทางสังคมนั้น เป็นดรรชนีชี้วัดถึงอารยธรรมของสังคมหรือประเทศนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี และการประพฤติปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของผู้คนในสังคมนั้น อุปมาประหนึ่งว่ามีความงดงามเหมือนพวงมาลัยที่ร้อยขึ้นจากดอกไม้หลายสีถูกนำมารวมอยู่ด้วยกันอย่างเป็นระเบียบ ดอกไม้นั้นก็คือตัวแทนของผู้คนในสังคมที่ประพฤติปฏิบัติตามกรอบกติกาทางสังคม ส่วนด้ายสำหรับร้อยดอกไม้นั้นก็คือตัวแทนของกติกา กฎเกณฑ์ทางสังคม อันจะใช้เป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันนั่นเอง ดังนั้น ในสังคม ถ้าหากว่า จะมีผู้คนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก และในสังคมนั้นก็มีกฎกติกาของสังคมอยู่อย่างมากมาย ก็มีได้เป็นเครื่องหมายการันตีว่า สังคมนั้นมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ถ้าหากว่าระเบียบกฎเกณฑ์ยังคงบัญญัติขึ้นเฉยๆ ไม่ได้มีการนำมาใช้จริงในภาคปฏิบัติ ความสำคัญจึงอยู่ที่การได้นำเอากฎเกณฑ์ต่างๆ มาสู่ภาคการปฏิบัติได้จริงเท่านั้น จึงจะทำให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย และเป็นสาเหตุของการที่จะได้นำมาซึ่งความเจริญรุ่งเรืองทางสังคมได้อย่างแท้จริง

3. ประโยชน์ของการเคารพกฎเกณฑ์ การที่เด็กได้ประพฤติปฏิบัติตามกฎเกณฑ์นั้น การปลูกฝังให้เด็กเพิ่มความรับผิดชอบและมีระเบียบวินัยในการที่จะอยู่ร่วมกันในสังคม เพื่อที่จะได้เติบโตเป็นผู้ใหญ่อย่างมีคุณภาพในวันข้างหน้า เพราะความประสบความสำเร็จในชีวิตของแต่ละบุคคลนั้น เริ่มมาจากการที่บุคคลแต่ละคนได้รับการปลูกฝังอบรมให้เป็นคนมีระเบียบวินัย และมีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ได้ทำตามกรอบกติกาตั้งแต่เด็กนั้น ก็คือการสอนให้เขาได้รู้จักความอดทนในอันที่จะไม่ทำอะไรตามใจตนเอง เอาชนะกิเลสหรือที่พูดกันโดยทั่วไปว่า เอาชนะใจตน เมื่อเป็นได้อย่างนี้ก็เป็นเครื่องรับรองได้ว่า ชีวิตของเด็กคนนั้นก็จะมี ความเจริญอย่างเดียวไม่มีความเสื่อมเลย ในทางพระพุทธศาสนาได้แสดงหลักธรรมที่แสดงถึงประโยชน์จากการเป็นคนเคารพต่อกฎกติกาไว้ ดังนี้

3.1 ทำให้เป็นคนน่ารัก น่าเอ็นดู น่าเกรงใจ เพราะเป็นคนว่านอนสอนง่าย ยึดมั่นในกฎกติกา จึงเป็นสาเหตุให้เป็นที่รักเป็นที่ปรารถนาของผู้คนโดยทั่วไป

3.2 ทำให้ได้รับความสุขกายสบายใจ การปฏิบัติตนตามครรลองของสังคมนั้น ย่อมทำให้ตนมีความเจริญรุ่งเรือง เพราะการกระทำที่ถูกต้องเป็นเหตุให้ได้รับผลเช่นนั้น

3.3 ทำให้ไม่มีความเดือดร้อน ไม่มีเวร ไม่มีภัย ความที่ตนเป็นผู้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ด้วยการพูดและทำ กล่าวคือ ด้วยกายกรรมและวจีกรรมที่แสดงออกมาได้อย่างถูกต้องตามกฎกติกา จึงเป็นผลให้ไม่ต้องได้รับความเดือดร้อนใจในภายหลัง มีความอยู่เย็นเป็นสุข ปราศจากการอยู่ร้อนนอนทุกข์นั่นเอง

3.4 ทำให้สามารถถ่ายทอดความดีจากผู้อื่นได้ง่าย การที่ตนเองเป็นคนว่านอนสอนง่ายนั้น เป็นการง่ายที่จะได้รับเอาคำสั่งสอนแนะนำจากผู้อื่น ไม่แข็งกระด้างและมีความอ่อนน้อมถ่อมตน

3.5 ทำให้ผู้อื่นอยากช่วยเหลือเพิ่มเติมคุณความดีให้ เป็นธรรมดาของคนที่ว่านอนสอนง่าย สามารถปฏิบัติตามกฎ เกณฑ์ทางสังคมได้ ย่อมเป็นที่รักและพร้อมให้การช่วยเหลือจากผู้อื่น

3.6 ทำให้สติดีขึ้น เป็นคนไม่ประมาท การเป็นคนที่สามารถปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ทางสังคมได้นั้น ปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ การครองสติและสัมปชัญญะเอาไว้ให้ได้ เมื่อทำได้ดังนี้ก็ได้อีกว่า เป็นคนไม่ประมาท

3.7 ทำให้เป็นคนมีปัญญาละเอียดอ่อน รู้จริง และทำได้จริง การดำรงตนอยู่ในกรอบกติกาช่วยให้เพิ่มพูน ความประณีต มีความละเอียดละไม สุขภาพ สุขุมลุ่มลึก และมีความสงบเย็นแก่บุคคลโดยทั่วไป

4. บทบาทพ่อแม่ ผู้ปกครองในการส่งเสริมการเคารพกฎเกณฑ์ให้ลูก การที่เด็กๆ จะเป็นผู้รู้จักเคารพกฎระเบียบกติกาของสังคมได้นั้น พ่อแม่ถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญต่อพฤติกรรมของลูก เพราะพ่อแม่เป็นต้นแบบที่แท้จริงสำหรับลูกๆ หากพ่อแม่ได้แนะนำอบรมลูกๆ ของตนได้อย่างถูกต้องด้วยแนวทางการสอนการถ่ายทอดที่ดีงามแล้ว ก็จะเป็นปัจจัยอย่างสำคัญต่อชีวิตลูกๆ ซึ่งแนวทางในการปลูกฝังความเป็นคนมีระเบียบวินัยให้กับลูกๆ นั้นอาจมีหลายวิธีแตกต่างกันไป ดังนี้

4.1 การทำให้ดูเป็นตัวอย่าง การสอนการอบรมทุกอย่างไม่มีวิธีการใดที่จะสัมฤทธิ์ผลได้เท่ากับการทำเป็นตัวอย่างให้ดู กล่าวคือ การดำรงตนตามปกติของมารดาบิดาอย่างมีระเบียบวินัยมีความเรียบร้อยนั้น เป็นการฝึกอย่างแท้จริง เพราะเด็กๆ ย่อมได้เห็นพฤติกรรมของพ่อแม่ที่เรียบร้อยดีงามเป็นต้นแบบในการที่จะประพฤติปฏิบัติตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าหากพ่อแม่ประพฤติปฏิบัติตนได้จริง แม้จะกล่าวสอนแนะนำบุตรหลาน โอวาทหรือคำแนะนำพร่ำสอนนั้นย่อมมีน้ำหนักอันควรเชื่อถือและนำไปประพฤติปฏิบัติได้ เพราะลูกหลานได้เห็นเป็นตัวอย่างมาแล้วว่าสามารถทำได้และให้ผลเป็นความดีเช่นไร การพร่ำสอนคนอื่นอย่างที่ตนกระทำได้ คือการพูดอย่างที่ทำนั่นเอง

4.2 การฝึกฝนให้ลูกๆ มีความซื่อตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปลูกฝังตั้งแต่เด็ก ด้วยการเริ่มจากเรื่องง่ายๆ คือการฝึกเด็กๆ รู้จักทำอะไรให้เป็นเวลา เช่น นอนเป็นเวลา ตื่นเป็นเวลา ทานอาหารเป็นเวลา แม้กระทั่งเล่นเป็นเวลา สิ่งเหล่านี้คือยกกลมเกลียดเด็กให้รู้จักทำอะไรเป็นเวลา เป็นการสอนให้เขารู้จักระเบียบวินัยในชีวิตโดยอ้อม

4.3 การฝึกให้เด็กทำงานพร้อมทั้งการติดตามดูแลเพื่อให้เด็กๆ ทำงานได้ตามกำหนดที่ตั้งไว้ เมื่อเด็กๆ เริ่มเติบโตขึ้น พ่อแม่ควรฝึกหัดให้เด็กได้มีความรับผิดชอบต่อการงานเล็กๆ น้อยๆ

เช่น ให้เด็กๆ รู้จักล้างจาน ซักเสื้อผ้าเอง หรือกวาดบ้านถูบ้าน เป็นต้น ตามกำหนดระยะเวลาที่กำหนดไว้ ว่าควรทำเมื่อไร อย่างไร การทำเช่นนี้เป็นการส่งเสริมให้เด็กๆ มีความรับผิดชอบต่อการงานและระเบียบเวลาที่ตั้งไว้ อีกทั้งตัวของเด็กๆ ยังได้เห็นผลของการกระทำเช่นนั้นว่าเป็นอย่างไร กล่าวคือ ได้เห็นความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในบ้าน หรือความสำเร็จของงานที่ตนรับผิดชอบ

4.4 การสอนให้เด็กๆ รู้จักกฎเกณฑ์ทางสังคมตลอดถึงวัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อและค่านิยมต่างๆ เพื่อเป็นการสอนให้เด็กๆ ได้รู้ว่าควรวางตนอย่างไรในสังคม กล่าวคือจะประพฤติปฏิบัติอย่างไรจึงจะถูกต้องในสังคม วิธีการนี้ อาจทำได้โดยให้เด็กๆ ได้เรียนรู้จากประสบการณ์โดยตรงจากการที่พ่อแม่เปิดโอกาสให้ลูกหลานได้ศึกษาจากประสบการณ์นอกบ้าน

5. มารยาทในการดำรงตนเพื่อการอยู่ในสังคมให้เป็นบุคคลที่มีมารยาท คุณพ่อคุณแม่ควรปลูกฝังในเรื่องต่อไปนี้

5.1 การรู้จักวางตน ต้องเป็นคนมีความอดทน มีความสงบเสงี่ยม ไม่แสดงกิริยาก้าวร้าว อดรู้ อดฉลาด อดมั่งมี และไม่ ควรตีตัวเสมอผู้ใหญ่ แม้ว่าจะสนิทสนมหรือคุ้นเคยกันสักปานใดก็ตาม

5.2 การรู้จักประมาณตน มีธรรมของคนดี 7 ได้แก่ รู้จักเหตุผลตน ประมาณกาล ชุมชน และบุคคล โดยไม่ทำตัวเองให้เด่น เรียกร้องให้คนอื่นสนใจ หรือสร้างจุดสนใจในตัวเรามากเกินไป ตัวอย่าง คำเตือนของหลวงวิจิตรวาทการที่กล่าวไว้ว่า“จงทำดีแต่อย่าเด่นจะเป็นภัย ไม่มีใครเขาอยากเห็นเราเด่นเกิน”

5.3 การรู้จักการพูดจา ต้องไม่ทักทายปราศรัยกับคนด้วยคำพูดที่จะทำให้คนเขาเกิดความอับอายในสังคม และ ไม่คุยเสียงดังหรือยกคิ้วหลิวตา ทำท่าทางประกอบจนทำให้เสียบุคลิกภาพได้

5.4 การรู้จักควบคุมอารมณ์ คือ รู้จักข่มจิตของตน ไม่ใช้อารมณ์รุนแรงเพื่อไม่ให้ล่วงสิ่งที่ไม่ควรล่วง ได้แก่ การข่มราคา โทสะ โมหะ ไม่ให้กำเริบ เป็นคุณลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ รู้จักข่มอารมณ์ต่างๆ ไม่ทำลายข้าวของ ไม่พูด และแสดงกิริยาประชดประชันหรือส่อเสียด

5.5 การสำรวมกิริยาเมื่อเดินผ่านผู้ใหญ่ ขณะที่เดินผ่านผู้ใหญ่ให้ก้มตัวพองาม หรือหากผู้ใหญ่กำลังเดินไม่ควรวิ่งตัดหน้า ควรหยุดให้ผู้ใหญ่เดินไปก่อน หรือไม่ควรเดินผ่านกลางขณะที่ผู้ใหญ่กำลังพูดกัน

5.6 การรู้จักควบคุมอริยาบถ ถือเป็นคุณสมบัติที่ดี เช่น เมื่อเราได้ยินเสียงเพลงก็ไม่ควรเขย่าตัว กระดิกเท้า หรือเคาะจังหวะโดยไม่เลือกสถานที่ ซึ่งการกระทำดังกล่าวนี้ ถือว่าเป็นอาการของคนที่ไม่ควบคุมอริยาบถ และไม่เหมาะสมกับกาลเทศะ

5.7 ความมีน้ำใจไมตรีอันดีต่อกัน การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขด้วยความรักและเข้าใจกัน ควรมีความเอื้ออาทร มีน้ำใจไมตรีต่อกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน มีความเห็นอกเห็นใจ เอาใจใส่ ทุกข์สุขของผู้เกี่ยวข้อง มุ่งดีมุ่งเจริญต่อกัน ที่สำคัญคือมีน้ำใจในการช่วยเหลือ หรือช่วยทำประโยชน์ให้แก่สังคม

5.8 การช่วยเหลือผู้อื่น เป็นคุณธรรมขั้นสูงของการอยู่ร่วมกันในสังคม ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์มีอุดมการณ์สำคัญคือ “การช่วยเหลือผู้อื่น” พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมเป็นปัจฉิมโอวาท ความว่า “จงยังประโยชน์ตนและประโยชน์ผู้อื่นด้วยความไม่ประมาทเถิด” การยังประโยชน์แก่ผู้อื่น ก็คือ การช่วยเหลือผู้อื่น หรือการปฏิบัติเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น เพื่อประโยชน์ส่วนรวม สังคมจะมีสันติสุข คือ มีความสงบสุข ถ้าบุคคลในสังคมรู้จักการช่วยเหลือผู้อื่น มีความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

สรุป แม้ว่าโรงเรียนจะมีระเบียบวินัยที่กำหนดให้นักเรียนทุกคนของโรงเรียนยึดถือและปฏิบัติตาม แต่การบริหารงานด้านการรักษาระเบียบวินัยนักเรียนยังเป็นปัญหาหนักและยุ่งยากที่สุด เนื่องจากยังมีนักเรียนวัยรุ่นจำนวนหนึ่ง ซึ่งมักฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดเหล่านั้น และมีความประพฤติที่ก่อให้เกิดความเสื่อมเสียเดือดร้อนต่อตนเองและบุคคลอื่น เช่น การเสพสุรา และสิ่งเสพติดให้โทษ การประพฤติตนในทางชั่วช้า และการลักทรัพย์ เป็นต้น ดังนั้น ครูควรที่จะหาสถานการณ์เพื่อใช้ในการถ่ายทอดและปลูกฝังให้เด็กเกิดการเรียนรู้และแยกแยะว่า สถานการณ์ใดที่ควรจะต้องแสดงพฤติกรรมแบบใด เพื่อสร้างประสบการณ์ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างถูกต้องและมีความสุขในสังคม

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียน

การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียน ผู้วิจัยขอนำเสนอ 3 หัวข้อ ได้แก่ 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีวินัย 2) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลาง พุทธศักราช 2551 และ 3) การแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน นำเสนอ ดังนี้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีวินัย

การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีวินัย ผู้วิจัยขอนำเสนอ 4 หัวข้อย่อย ได้แก่ 1) การอบรมเลี้ยงดู 2) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครอบครัว 3) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู และ 4) การจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา นำเสนอ ดังนี้

การอบรมเลี้ยงดู

ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู ดังนี้

สุรางค์ ไคว้ตระกูล (2543) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่บิดา มารดา หรือผู้ที่มีหน้าที่ดูแลเด็ก ได้อบรมสั่งสอนแก่เด็ก ในฐานะที่เป็นบุคคลแรกที่ใกล้ชิด ในกระบวนการสังคมประกิต

โดยการวางมาตรฐานตั้งความหวังของพฤติกรรมต่างๆ และมีการให้รางวัลและลงโทษ เพื่อช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมตามความคาดหวัง ซึ่งพฤติกรรมที่จะส่งเสริมหรือคัดค้านจะขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของสังคม

อัจนรา สุขารมณ (2542) ได้ศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา ที่ส่งผลต่อพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็ก พบว่า การอบรมเลี้ยงดู และการเป็นแบบอย่างที่ดี ของบุคคลสำคัญในครอบครัว หรือบิดามารดา ผู้ปกครอง มีอิทธิพลต่อการมีวินัยในตนเองของเด็ก และมีผลต่อพัฒนาการของเด็กในหลายด้าน ทั้งนี้เนื่องจากครอบครัวเป็นสถาบันแห่งแรกที่ปลูกฝัง อบรมสั่งสอน ให้เกิดการเรียนรู้ทักษะและเสริมสร้างประสบการณ์ทางสังคม การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมแก่เด็ก

เฮอร์ลิค (Hurlock. 1978) ได้กล่าวถึงเจตคติของบิดามารดา ที่มีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของบุตรดังนี้

1. การปกป้องบุตรมากเกินไป (Overprotection) บิดามารดาจะให้การดูแลเอาใจใส่ และควบคุมบุตรมากเกินไป จะทำให้บุตรเป็นคนที่พึ่งพาผู้อื่น ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง
2. การผ่อนปรน (Permissiveness) บิดามารดาจะให้โอกาสแก่บุตรได้กระทำในสิ่งที่เขาต้องการมีการควบคุมบ้างเล็กน้อยและใช้เหตุผล จะทำให้บุตรเป็นคนเจ้าความคิด เชื่อมั่นในตนเองปรับตัวได้ดี และมีความคิดสร้างสรรค์
3. การตามใจ (Indulgence) เป็นการปล่อยบุตรตามสบายมากเกินไป จะทำให้บุตรเห็นแก่ตัว เรียกร้องความสนใจ ชอบเรียกร้องราคา และมีความบกพร่องในการปรับตัว
4. การไม่ยอมรับ (Rejection) บิดามารดาไม่ให้ความสนใจความเป็นอยู่ของบุตร หรือเรียกร้องจากบุตรมากเกินไป เกลียดชังบุตร จะทำให้บุตรขุ่นเคือง คับข้องใจ หงุดหงิด ไม่มีความสุข และเกลียดชังคนอื่น
5. การยอมรับ (Acceptance) บิดามารดาให้ความรักแก่บุตรอย่างชัดเจน จัดเตรียมสิ่งต่างๆ สำหรับการพัฒนาความสามารถของบุตร
6. การใช้อำนาจ (Domination) บิดามารดาใช้อำนาจในการควบคุมบุตรทำให้บุตรเป็นคนที่ขี้อสย ใสุภาพ ตระหนี่ ขี้อาย หัวอ่อน ยอมจำนน และมีแนวโน้มที่จะพัฒนาความรู้สึกผิด
7. การยอมจำนน (Submission) บิดามารดาจะยอมให้บุตรใช้อำนาจกับตนและบุคคลในบ้าน โดยบุตรจะทำตนเป็นเจ้านายของบิดา มารดา และคนอื่นๆ
8. การเลือกชอบ (Favoritism) บิดามารดาจะตามใจและรักบุตรที่ตนให้ความสำคัญมากกว่าบุตรคนอื่น บุตรจะปล่อยบิดามารดา แต่จะก้าวร้าวและใช้อำนาจกับพี่น้อง
9. ความทะเยอทะยาน (Ambition) บิดามารดาที่มีความทะเยอทะยานจะมีความคาดหวังในตัวบุตรสูง เมื่อบุตรทำไม่ได้ตามที่บิดามารดาต้องการก็จะทำให้บุตรเกิดความขุ่นเคือง ไม่ยอมรับในความสามารถของตน รู้สึกท้อแท้ทรน เกิดความรู้สึกไม่พอใจเพียง

เฮอรัลล็อก (Hurlock) ได้แบ่งรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บุตรรู้สึกว่ามีบิดามารดาก้าว่ำก่ายเรื่องส่วนตัว ยับยั้ง ก้าวร้าว ทำให้ตนเองรู้สึกผิดเมื่อแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ถูกบังคับให้ทำตามความต้องการของบิดามารดา และบิดามารดาใช้คำพูดที่ทำให้บุตรรู้สึกอับอาย

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บุตรรู้สึกว่ามีบิดามารดาปฏิบัติต่อตนอย่างยุติธรรม บิดามารดามีความอดทน ไม่ตามใจจนเกินไป และเข้มงวดกวดขันจนเกินไป ยอมรับในความสามารถและความคิดของบุตร ให้ความร่วมมือแก่บุตรตามโอกาสสมควร

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บุตรรู้สึกว่ามีตนเองได้รับการตามใจ และไม่ได้รับการเอาใจใส่ ไม่ได้รับความแนะนำ ช่วยเหลือจากบิดามารดาเท่าที่ควร

ประไพ เจนคง (2541) ได้จำแนกการอบรมเลี้ยงดู ออกเป็น 4 แบบ ได้แก่

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การที่บิดามารดา หรือผู้ปกครอง ปฏิบัติต่อเด็กโดยแสดงความรักใคร่ เอาใจใส่ทุกข์สุขของเด็ก

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล หมายถึง การที่บิดามารดา หรือผู้ปกครองอธิบายเหตุผลแก่เด็ก ในขณะที่ส่งเสริมหรือขัดขวางการกระทำหรือลงโทษเด็ก มีการให้รางวัลและลงโทษที่เหมาะสมกับการกระทำของเด็ก มากกว่าปฏิบัติต่อเด็กตามอารมณ์

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม หมายถึง การที่บิดามารดา หรือผู้ปกครองออกคำสั่งให้เด็กปฏิบัติตาม และคอยตรวจตราอย่างใกล้ชิดว่าเด็กได้ทำตามที่ต้องการหรือไม่ หากเด็กมีการฝ่าฝืนก็จะลงโทษ

4. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน-ใช้เหตุผล หมายถึง การที่บิดามารดา หรือผู้ปกครองปฏิบัติต่อเด็ก โดยแสดงความรักใคร่ เอาใจใส่ควบคู่กับการอธิบายเหตุผล มีการส่งเสริมขัดขวางการกระทำ และมีการลงโทษ ให้รางวัล

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัย การอบรมเลี้ยงดูเด็กกับความมีวินัยในตนเอง ปรากฏรายละเอียดดังนี้

อรวรรณ พาณิชปฐมพงศ์ (2542) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เขตตลิ่งชัน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความอดทน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ส่งผลต่อความมีวินัยในตนเอง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

สินีนาง สุทธิจินดา (2543) ได้ศึกษาวินัยในตนเองของนักเรียนสาขาวิชาพาณิชยการ โรงเรียนอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ t-test และ F test ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน มีวินัยในตนเอง

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีวินัยในตนเองสูงกว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่นๆ

สรียา เหลลาธรรม (2546) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า การอบรมเลี้ยงดู ซึ่งประกอบด้วย การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย การอบรมเลี้ยงดูแบบการควบคุม การอบรมเลี้ยงดูแบบให้พึ่งตนเองเร็ว มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความมีวินัยในตนเองของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

เจอซิลด์ (Jersild. 1960) ได้ศึกษาแรงผลักดันภายในตัวเด็ก พบว่าบิดา มารดา มีอิทธิพลอย่างยิ่งในการสร้างวินัยให้แก่เด็ก โดยบิดามารดาจะต้องไม่ตามใจเด็กจนเกินไป แต่จะต้องไม่เข้มงวดจนเกินไป

ฮอฟฟ์แมน (Hoffman. 1970) ได้ศึกษาการฝึกวินัย 3 วิธี ได้แก่ การให้เหตุผล การปล่อยปละละเลย และการรวบอำนาจ ผลการศึกษาพบว่า บิดามารดาที่ฝึกวินัยเด็กโดยวิธีการให้เหตุผล จะทำให้เด็กมีวินัยในตนเองสูงกว่าที่ได้รับการฝึกวินัยโดยวิธีการปล่อยปละละเลยและการรวบอำนาจ

สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครอบครัว

สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครอบครัว หมายถึง การปฏิบัติตนระหว่างนักเรียนกับสมาชิกในครอบครัวเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ได้แก่ การเอาใจใส่เรื่องการเรียน ร่วมมือในการทำกิจกรรมการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย ให้คาปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการเรียน ให้กำลังใจ ให้ความรักและห่วงใยซึ่งกันและกัน ตลอดจนการเคารพ เชื่อฟัง และการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของสมาชิกในครอบครัวนักเรียน

กรมพลศึกษา (2536) ได้กล่าวถึงสาเหตุของการประพฤติผิดระเบียบวินัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางครอบครัวที่สำคัญ ของนักเรียน นักศึกษา ดังนี้

1. บิดามารดาเจ็บป่วยต้องให้นักเรียนดูแล
2. สภาพความเป็นอยู่ยากจนนักเรียนต้องทำงานหาเงินเอง
3. บิดาหรือมารดา ไม่มีอาชีพ
4. ความขัดแย้งของบุคคลในครอบครัว
5. บิดามารดาไม่มีเวลาให้ลูก
6. บิดามารดาหย่าร้างกัน
7. บิดามารดาเป็นแบบอย่างที่ไม่ดี
8. ครอบครัวมีสมาชิกมากเกินไป
9. ครอบครัวบิดามารดาเสียชีวิต

10. ครอบครัวไม่มีบิดาและมารดา
11. ผู้ปกครองเลี้ยงดูที่รักมักที่ชัง มีอคติ ลาเอียง
12. สภาพการเงินของครอบครัว
13. การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดเกินไป
14. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย
15. บิดามารดาขาดความรับผิดชอบ
16. บิดามารดาเป็นโรคจิตโรคประสาท
17. บิดามารดาปกป้องลูกมากเกินไป
18. บิดาหรือมารดาไปทำงานต่างถิ่น

ณัฐสุดา สุจินันท์กุล (2541) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ที่ราบรื่นในครอบครัวจะเป็นเครื่องมือในการป้องกันปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับบุคคลในครอบครัวอย่างมีประสิทธิภาพ และได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีส่วนช่วยสร้างความสัมพันธ์ของครอบครัว ได้แก่

1. สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ครอบครัวใดที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจไม่ขัดสน ย่อมนำมาซึ่งความสุขของครอบครัว ทำให้เกิดความกลมเกลียวสมัครสมานกันในครอบครัว
2. การรู้จักบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว ตลอดจนสามารถปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของตน พ่อแม่มีหน้าที่อบรมสั่งสอนบุตรโดยใช้เหตุผล และบุตรเองก็มีหน้าที่เคารพเชื่อฟังและให้การเลี้ยงดูพ่อแม่
3. การรู้จักลักษณะธรรมชาติและความต้องการมูลฐานของแต่ละคนในครอบครัว พ่อแม่ที่พยายามเข้าใจลักษณะธรรมชาติของการเจริญเติบโต และมีความพร้อมที่จะช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหา เมื่อบุคคลในครอบครัวมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ก็จะมีส่วนช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีและความคงเส้นคงวาในการมีระเบียบวินัยในตนเอง

สายสุวี จุติกุล (2542) กล่าวถึงลักษณะทางพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรักและความผูกพันของครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ดี ดังนี้

1. เอาใจใส่ดูแลเอาใจใส่อาหารต่อกัน หมายถึง การดูแลสุขภาพของกันและกัน ดูแลการศึกษาของบุตร อาหาร การใช้จ่ายเงิน การเดินทางไปทำงานหรือไปโรงเรียน ดูแลความทุกข์หรือความสุขที่ต้องการระบาย
2. ต้องเข้าใจกันระหว่างบุคคลในครอบครัว โดยเฉพาะบิดา มารดาและบุตรทุกคนในครอบครัวจะต้องปรับตัวเข้าหากัน เพื่อช่วยให้มีการตอบสนองที่ดีต่อกัน
3. ต้องมีความเคารพกัน หมายถึงความเคารพที่มาจากใจ เช่น การยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างกัน มีความเกรงใจกัน

4. มีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ทั้งต่อตนเองและหน้าที่ภายในครอบครัว รวมถึงการไว้ใจซึ่งกันและกัน
5. ต้องให้กำลังใจ และแนวทางเมื่อมีปัญหา และต้องให้อภัยเมื่อสมาชิกในครอบครัวมีการกระทบกระทั่งกัน หรือประพฤติไม่ถูกต้อง
6. ต้องสื่อสารกันด้วยคำพูดที่น่าฟัง ไม่ใช่คำพูดที่หยาบคาย
7. ต้องใช้เวลาอยู่ด้วยกัน มีการพูดคุยถึงปัญหาของแต่ละคน มีการทำกิจกรรมร่วมกัน และแสดงความรักต่อกัน เช่น การโอบกอด การหอมแก้ม เป็นต้น

จุไรรักษ์ แสนวง (2543) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ความสามัคคี บิดามารดาให้ความรักความห่วงใยในตัวลูก ให้การดูแลเอาใจใส่อบรมสั่งสอน ซึ่งแนวทางที่ดีที่ถูกต้องแก่บุตร เป็นตัวอย่างที่ดี ย่อมก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีภายในครอบครัว ทำให้ลูกเกิดความรัก เคารพ บิดามารดา มีแต่ความสุขในการดำรงชีวิต เด็กย่อมเจริญเติบโตขึ้นด้วยความเชื่อมั่น มองโลกในแง่ดี ในทางตรงกันข้าม ครอบครัวที่บิดามารดาทะเลาะเบาะแว้ง ขาดความสามัคคี ไม่รู้จักเสียสละ ให้อภัยซึ่งกันและกัน เด็กจะมีนิสัยก้าวร้าว พุดจาหยาบคาย ชอบการต่อสู้เพื่อเอาชนะ หรือเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่บิดามารดาเป็นโรคจิต โรคประสาท จู้จี้ขี้น เด็กจะขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง เป็นโรคหวาดระแวง ในครอบครัวที่พ่อแม่เล่นการพนันหรือติดสุราเด็กจะเลียนแบบและติดนิสัย เช่น พ่อแม่ ครอบครัวที่หย่าร้าง แยกแยกไม่ได้อยู่รวมกันเด็กจะมีนิสัยแข็งกระด้าง เป็นนักเลงหรืออันธพาล เพื่อชดเชยในส่วนที่ตนต้องการ เด็กกำพร้าจะเป็นเด็กที่ขาดความรัก ความอบอุ่น ความมั่นคงในชีวิต เด็กกับผู้ใหญ่ที่เกิดช่องว่างระหว่างวัย ไม่มีความเข้าใจกัน ผู้ใหญ่ที่ชอบออกคำสั่งบังคับว่าต้องทำอย่างนั้น ต้องทำอย่างนี้ ซึ่งชะตาชีวิตของเด็กหรือครอบครัวมีสภาพแตกแยก จะเป็นผลต่อสภาพจิตใจของเด็ก ขาดที่พึ่งทางใจ ทำให้ไม่มีความสุข ทำให้เด็กประพฤติผิดได้ง่าย

ป. มหาจันทร์ (2544) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวก่อให้เกิดการเรียนรู้ การเลียนแบบ การถ่ายทอดวัฒนธรรมทางสังคม ความสัมพันธ์ที่ดี ทำให้การอบรมสั่งสอนดำเนินไปได้ด้วยดี ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ถาวร มีประสิทธิภาพ จึงกล่าวได้ว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัวมีอิทธิพลอย่างยิ่งในการสร้างความรู้ความผูกพันให้เกิดขึ้นภายในครอบครัว ทำให้เด็กมีความรักและภูมิใจในบ้าน ไม่เกิดความเบียดเบียนกัน เมื่อในบ้านมีความอบอุ่นแล้ว ก็เป็นทางหนึ่งที่มีส่วนช่วยให้เด็กเลือกประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่เหมาะสม

พระมหาเสรี ยีพระบาง (2547) ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความมีระเบียบวินัยของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนวัดสระเกศ เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบ ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความมีระเบียบวินัยของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 บุคลิกภาพ นิสัยในการเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับสมาชิกใน

ครอบครัว ลักษณะทางกายภาพ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และพบว่าตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในทางลบกับความมีระเบียบวินัยของนักเรียน ได้แก่ สภาพครอบครัวด้านบิดามารดาหย่าร้างกัน

ทัศนีย์ จิตต์ชื่นมีชัย (2548) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อวินัยในตนเองด้านการเรียน ของนักเรียนระดับปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับวินัยในตนเองด้านการเรียนของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ นิสัยทางการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ภาวะความรับผิดชอบที่มีต่อครอบครัว สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับสมาชิกในครอบครัว สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และลักษณะทางกายภาพของการเรียน

ปัญญาวดี ชมสุวรรณ (2552) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่มีอิทธิพลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรีเขต 2 ซึ่งตัวแปรปัจจัยบางประการที่ศึกษา ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สัมพันธภาพภายในครอบครัว การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง และความมีคุณธรรมประจำใจ ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรปัจจัยทั้ง 5 มีความสัมพันธ์กับความมีวินัยในตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับสมาชิกในครอบครัว ส่งผลต่อวินัยในตนเองของนักเรียน

สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

จากการศึกษาสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูกับการมีวินัยในตนเอง ปรากฏรายละเอียดดังนี้

มาลี จุฑา (2542) ได้กล่าวถึงสาเหตุการที่นักเรียนประพฤติผิดวินัยนั้น อาจจะมีสาเหตุจากสภาพเกี่ยวกับตัวนักเรียน สภาพสิ่งแวดล้อม และครูมีบุคลิกภาพไม่ดี พูดจา วางตัว และแต่งกายไม่เหมาะสม ครูไม่เตรียมการสอน เข้าห้องเรียนแล้วเริ่มต้นด้วยการดูค่านักเรียน ครูขาดความชำนาญในการสอน สอนตะกุกตะกัก ทำให้เป็นที่น่าเบื่อหน่ายนักเรียนไม่สนใจ ครูไม่ยุติธรรมและมีอคติต่อนักเรียน ทำให้นักเรียนเสื่อมศรัทธาในตัวครู อาจารย์ขาดเทคนิคในการสอนที่ดี เช่น สอนไม่รู้เรื่อง ขาดเทคนิควิธีในการอบรมนักเรียน และครูอบรมนักเรียนไม่เป็น

ศรียา เหลาธรรม (2546) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย พฤติกรรมครู พฤติกรรมกลุ่มเพื่อน สภาพห้องเรียน บริเวณโรงเรียน และวิธีการ

ปกครองนักเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความมีวินัยในตนเองของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

มะลิวัลย์ พร้อมจิตร (2547) ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการมีวินัยในตนเองของนักเรียน นักเรียนโรงเรียนพาณิชย์การสุโขทัย กรุงเทพมหานคร ซึ่งตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ ตัวแปรด้านส่วนตัว ตัวแปรด้านครอบครัว และตัวแปรด้านสภาพแวดล้อม ผลการศึกษาพบว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียน นักเรียนกับครู ซึ่งเป็นตัวแปรด้านสภาพแวดล้อมตัวแปรหนึ่ง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความมีวินัยในตนเองของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พระมหาเสวี ยีพระบาง (2547) ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความมีระเบียบวินัยของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนวัดสระเกศ เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกและที่ส่งผลมากที่สุด ต่อความมีระเบียบวินัยของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

กฤษจา ดอนทอง (2549) ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับวินัยของนักเรียน นักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคนครปฐม ซึ่งตัวแปรปัจจัยที่ศึกษา ได้แก่ ปัจจัยด้านนักเรียน นักศึกษา ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสถานศึกษา และปัจจัยด้านครูผู้สอน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านครูผู้สอน และปัจจัยด้านนักเรียน นักศึกษา มีความสัมพันธ์กับวินัยในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยด้านครูผู้สอน เป็นปัจจัยสามารถทำนายการมีวินัยในตนที่ดีที่สุด ร้อยละ 65.61 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปัญญาวดี ชมสุวรรณ (2552) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่มีอิทธิพลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2 ซึ่งตัวแปรปัจจัยบางประการที่ศึกษา ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สัมพันธภาพภายในครอบครัว การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง และความมีคุณธรรมประจำใจ ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรปัจจัยทั้ง 5 มีความสัมพันธ์กับความมีวินัยในตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู ส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ต่อความมีวินัยในตนเอง จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตามระเบียบของสังคม และด้านความตั้งใจจริง

การจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา

การจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ตามความหมายของผู้วิจัยสำหรับการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ หมายถึง วิธีบริหารจัดการหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการศึกษา ประสิทธิภาพของสื่อการศึกษา และใส่ทัศนูปกรณ์ จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้อง ปรากฏรายละเอียดดังนี้

แอนเดอร์สัน และเฟลมมิง (Anderson; & Fleming. 1970) ได้ศึกษาผลของบรรยากาศในชั้นเรียนที่มีต่อผู้เรียน โดยระบุถึงลักษณะบรรยากาศที่มีอิทธิพล และส่งเสริมการเรียนรู้ ความรู้สึก และพฤติกรรมของผู้เรียนได้ ดังนี้

1. การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น หนังสือ เครื่องมือ วัสดุให้พร้อมใช้
ได้ตลอดเวลา
2. ความเป็นกันเอง ความรู้สึกใกล้ชิดสนิทสนม ความคุ้นเคย ของสมาชิกในกลุ่ม
ผู้เรียน
3. การแบ่งกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้
4. การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีรูปแบบ ที่สามารถปฏิบัติได้และมี
ประโยชน์
5. การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นไปอย่างมีลำดับขั้นตอน ไม่ล่าช้า และมีสอดคล้อง
เหมาะสม
6. การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้สอน และมีความ
พยายามที่จะลดความขัดแย้งระหว่างกัน
7. ผู้สอนและผู้เรียนทราบวัตถุประสงค์ของการเรียนอย่างชัดเจน
8. การสร้างความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติต่อนักเรียนของครูผู้สอน
9. ผู้เรียนได้มีโอกาสทำกิจกรรมที่ทำทลายความสามารถอยู่เสมอ
10. การสร้างความตื่นตัวและขจัดความเฉื่อยชา ที่เป็นสาเหตุของความเบื่อหน่ายต่อ
การเรียนการสอน
11. การตัดสินผลของการทำกิจกรรมต่างๆ ควรมาจากผู้เรียนเป็นส่วนใหญ่
12. ไม่ส่งเสริมการแบ่งพรรค แบ่งพวกในหมู่นักเรียน
13. ผู้เรียนมีความพึงพอใจกับกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน
14. การมีเสรีภาพอย่างมีขอบเขต ไม่ปล่อยปละละเลยจนขาดระเบียบ และขาดความ
รับผิดชอบ

กมลวัฒน์ วันวิชัย (2545) กล่าวว่า บรรยากาศการเรียนการสอนที่ดี ประกอบด้วย วิธีการสอนของครูที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีโอกาสซักถาม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทันสมัย ตลอดจนการจัดสิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียน จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียน ตั้งใจและเอาใจใส่ มีความกระตือรือร้น และมีความรับผิดชอบด้านการเรียน

มะลิวัลย์ พร้อมจิตร (2547) ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการมีวินัยในตนเองของนักเรียนนักเรียนโรงเรียนพาณิชย์การสุโขทัย กรุงเทพมหานคร ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ ตัวแปรด้านส่วนตัว ตัวแปร

ด้านครอบครัว และตัวแปรด้านสภาพแวดล้อม ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะทางกายภาพของโรงเรียนที่ดี ซึ่งประกอบไปด้วย วิธีการสอนของครู สถานที่เรียน สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัย จะส่งผลต่อการมีวินัยในตนเองของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พระมหาเสรี ยีพระบาง (2547) ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความมีระเบียบวินัยของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนวัดสระเกศ เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า การจัดลักษณะทางกายภาพของโรงเรียนให้มีความเรียบร้อย สะอาด สวยงาม เป็นระเบียบ จะส่งผลให้จิตสำนึกของนักเรียนให้รู้สึกว่าจะต้องเคารพสถานที่ ไม่ทำสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายกับโรงเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความมีระเบียบวินัยมากขึ้น

พรสิริ มั่นคง (2549) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 โรงเรียนเทคโนโลยีกรุงเทพ ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบลักษณะทางกายภาพทางการเรียน ซึ่งได้แก่ สถานที่เรียนมีอากาศถ่ายเท มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ขนาดและปริมาณของห้องเรียนเหมาะสม ปราศจากสิ่งรบกวน และสื่อ อุปกรณ์การเรียน มีปริมาณเพียงพอ ทันสมัย อยู่ในสภาพใช้งานได้ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความมีวินัยในตนเองของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ดังนั้น พอจะสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาน่าจะมีความสัมพันธ์กับความมีวินัยในตนเอง

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลาง พุทธศักราช 2551

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มี 8 ประการ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2551: 56) ได้แก่

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติ ดำรงไว้ซึ่งความเป็นชาติไทย ศรัทธา ยึดมั่นในศาสนา และเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ผู้ที่รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ คือ ผู้ที่มีลักษณะซึ่งแสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติ มีความสามัคคีปรองดอง ภูมิใจ เชิดชูความเป็นชาติไทย ปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ และแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

2. ซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในความถูกต้อง ประพฤติ ตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองและผู้อื่นทั้งทางกาย วาจา ใจผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต คือ ผู้ที่ประพฤติตรงตามความเป็นจริงทั้งทางกาย วาจาใจ และยึดหลักความจริง ความถูกต้องในการดำเนินชีวิต มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด

3. มีวินัย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในข้อตกลง กฎเกณฑ์และระเบียบข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคมผู้ที่มีวินัย คือ ผู้ที่ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคมเป็นปกติวิสัย ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

4. ใฝ่เรียนรู้ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ผู้ที่ใฝ่ เรียนรู้ คือ ผู้ที่มีลักษณะซึ่งแสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอด เผยแพร่ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

5. อยู่อย่างพอเพียง หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขผู้ที่อยู่อย่างพอเพียง คือ ผู้ที่ดำเนินชีวิตอย่างประมาณตน มีเหตุผล รอบคอบระมัดระวัง อยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความรับผิดชอบ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เห็นคุณค่าของทรัพยากร ต่างๆ มีการวางแผน ป้องกันความเสี่ยงและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

6. มุ่งมั่นในการทำงาน มุ่งมั่นในการทำงาน หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจและรับผิดชอบในการทำหน้าที่การทำงาน ด้วยความเพียรพยายาม อดทน เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย ผู้ที่มุ่งมั่นในการทำงาน คือ ผู้ที่มีลักษณะซึ่งแสดงออกถึงความตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเพียรพยายาม พุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ ในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดด้วยความรับผิดชอบ และมีความภาคภูมิใจในผลงาน

7. รักความเป็นไทย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ร่วมอนุรักษ์ สืบทอดภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ผู้ที่รักความเป็นไทย คือ ผู้ที่มีความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ชื่นชมมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สืบทอด เผยแพร่ภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมไทย มีความกตัญญูกตเวที ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารอย่างถูกต้องเหมาะสม

8. มีจิตสาธารณะ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคม ด้วยความเต็มใจ กระตือรือร้นโดยไม่หวังผลตอบแทน ผู้ที่มีจิตสาธารณะ คือ ผู้ที่มีลักษณะเป็นผู้ให้และช่วยเหลือผู้อื่น แบ่งปันความสุขส่วนตน เพื่อทำประโยชน์แก่ส่วนรวม เข้าใจ เห็นใจผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้วยร่างกาย สติปัญญา ลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดในชุมชน โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

ความมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ความมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี เคารพศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ รู้จักใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น มีหลักธรรมในการครองชีพมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาอย่างสันติด้วยเหตุผล และมีความสุขบนพื้นฐานของเศรษฐกิจแบบพอเพียงแบบไทย โดยมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2551: 56) ดังนี้

1. ปฏิบัติตามหลักธรรมของแต่ละศาสนาที่ตนนับถือมีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีในการดำเนินชีวิต
2. เห็นคุณค่าของตนเอง และผู้อื่น มีวินัยในตนเอง มุ่งพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลครบทั้ง 5 มิติ
3. มีทักษะ และคิตที่ดึงามประจำใจในการดำเนินชีวิต
4. มีความรู้เป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะ และศักยภาพในการจัดการ การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงาน สถานการณ์ คาดคะเนแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ได้อย่างเหมาะสม
5. มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน การเขียน และค้นคว้า มีทักษะ และกระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ การสร้างปัญญาโดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาต่างประเทศ
6. รักการออกกำลังกาย รู้วิธี และรักษาสุขภาพที่ดี ป้องกัน และหลีกเลี่ยงปัจจัย และพฤติกรรมที่เสี่ยงต่ออุบัติเหตุ อุบัติภัย มีบุคลิกภาพที่ดี มีความมั่นคงทางอารมณ์ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ความสำคัญและความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ความสำคัญของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กล่าวไว้ใน มาตราที่ 23, 24 และ 26 เกี่ยวกับการจัดการศึกษา สรุปได้ว่า ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม การจัดการกระบวนการเรียนรู้ต้องบูรณาการความรู้ด้านต่างๆ เช่น ความรู้เกี่ยวกับตนเอง ทักษะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย ทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข โดยต้องผสมผสานสาระความรู้เหล่านั้นให้ได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา และให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบ ควบคู่ไปในกระบวนการ

เรียนการสอน ตามความเหมาะสมในแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2551: 13-15)

ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้ มุ่งมั่นขยายโอกาสทางการศึกษา ให้เยาวชนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างกว้างขวางและทั่วถึง โดยคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านครอบคลุมทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา นอกเหนือจากการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา นอกจากนี้ยังได้ส่งเสริมและสร้างความตระหนักให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในคุณค่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี และวิถีประชาธิปไตย

ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์

มีผู้ให้ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้หลายท่าน ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2546) ให้ความหมายของคำว่า คุณลักษณะ หมายถึง เครื่องหมายหรือสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงความดีหรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง สิ่งที่ดีชี้ให้เห็นความดีหรือคุณลักษณะที่ควรปฏิบัติ

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2551: 56) กล่าวว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน อันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทย และพลโลก

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ 8 ประการ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริตมีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ

เขียน ไชยศร (2533: 17) กล่าวว่า คุณลักษณะ หมายถึง แบบแผน ความประพฤติของบุคคลซึ่งเป็นคุณลักษณะประจำตัวที่ให้คุณหรือประโยชน์โดยตรงแก่ตนเอง หรือผู้อื่นเป็นส่วนใหญ่

จากความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กล่าวมาข้างต้น สรุปความหมายได้ว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติของบุคคลให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึกที่ดีงามในการดำเนินชีวิต และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

การแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน

ปัญหาการเรียนของนักเรียนเกิดจากหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นที่ตัวนักเรียนเอง และสภาพแวดล้อมการอบรมเลี้ยงดูทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน ซึ่งหากเกิดจากหลายปัจจัยผสมผสานกันระหว่างนักเรียน ครอบครัว และโรงเรียน จะยิ่งทำให้ปัญหาการเรียนแย่งลง เช่น นักเรียนมีสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ อยู่กับครอบครัวที่ยากจนและพ่อแม่หย่าร้าง รวมทั้งเรียนในโรงเรียนที่ไม่มีคุณภาพ จะยิ่งทำให้การแก้ไขปัญหายากยิ่งขึ้น เป็นต้น ในทางกลับกัน ถ้านักเรียนมีความบกพร่องทางการเรียนเฉพาะด้าน เช่น

มีปัญหาเรื่องคำอ่านหรือการเขียน แต่สติปัญญาฉลาด ไม่มีปัญหาทางอารมณ์ ปรับตัวได้ดี มีฐานะดี ถ้าหากได้รับการศึกษาที่เหมาะสมจะช่วยแก้ปัญหาการเรียนให้ดีขึ้นได้ เกี่ยวกับการป้องกันแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนมี ดังนี้

พระธรรมปิฎก (2538: 30) ได้กล่าวถึงหลักการและวิธีการทั่วไปในการแก้ปัญหาจริยธรรม โดยต้องแก้ไขให้ครบทั้งทางด้านบวกและด้านลบ และให้ถึงสาเหตุ กำจัดเหตุเดียวได้ปัญหาหมดไป เป็นพวง พฤติกรรมทางด้านบวก ได้แก่ ความมีระเบียบวินัย ความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ เป็นต้น ส่วนพฤติกรรมทางด้านลบ ได้แก่ ค่านิยมบริโภคมาก ชอบหรูหราฟุ่มเฟือย ชอบอวดโอ้อวดฐานะ ชอบเอาดีเอาเด่นคนเดียว การก่ออาชญากรรม การแก้ไขต้องแก้ปัญหาที่สาเหตุโดยการวิเคราะห์พื้นฐานจิตใจของคนไทยที่ชอบเอาดีเอาเด่นเฉพาะตัว มีการแสดงออกที่ไม่ยอมกัน ทำงานเป็นทีมไม่ได้ ชอบบริโภคมากกว่าผลิต ขาดระเบียบวินัยถ้าไม่ทำตามกฎเกณฑ์ได้แสดงว่าเก่ง จากตัวอย่างพฤติกรรมดังกล่าวถ้าแก้ที่สาเหตุนั้นแล้วก็จะแก้ปัญหาที่โยงหรืออิงกันอยู่ได้

พนัส หันนาคินท์ (2521: 152) ได้กล่าวถึงการป้องกันแก้ไข ควบคุมความประพฤติของนักเรียนนั้น มีจุดมุ่งหมายที่จะให้นักเรียนคุ้นเคยกับการประพฤติ ปฏิบัติตนที่ดีเพื่อจะเป็นนิสัยในการปฏิบัติตนต่อไปในภายหน้า นอกจากนี้ ในส่วนที่จะช่วยสร้างนิสัยที่ดีที่ถูกต้องให้เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน คือการใช้วินัยในโรงเรียน นอกจากนี้ ยังได้เสนอแนะวิธีดำเนินการป้องกันการกระทำผิดทางวินัย ดังนี้

1. สร้างแรงจูงใจในบทเรียน เมื่อนักเรียนสนใจในบทเรียนแล้ว พฤติกรรมอันไม่พึงปรารถนาจะไม่เกิดขึ้น
2. สร้างความรักโรงเรียนให้เกิดขึ้นในหมู่นักเรียน ให้มีความภูมิใจในโรงเรียนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Sense of Belonging) แล้วนักเรียนย่อมไม่ประพฤติตน ในอันที่จะนำความเสื่อมเสียมาสู่โรงเรียน
3. รักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างครู อบรมสั่งสอนนักเรียนดี และเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน
4. สร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีภายในโรงเรียน เช่น ห้องเรียน อาคารเรียน บริเวณต่างๆ ในโรงเรียน เป็นต้น
5. มีการให้รางวัลความประพฤติดี เพื่อยั่วยุให้นักเรียนกระทำความดี
6. สร้างความร่วมมืออันดีระหว่างบ้าน อันได้แก่ผู้ปกครองและโรงเรียน

กรมวิชาการ (2544: 21) ได้กำหนดขอบข่ายของงานด้านการป้องกันแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนไว้ ดังนี้

1. จัดระบบสารสนเทศเกี่ยวกับการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน
2. แจ้งครู-อาจารย์ติดตามดูแลนักเรียน

3. กิจกรรมประจำชั้น
4. ประชุมผู้ปกครอง สมาคมผู้ปกครองและครู สมาคมศิษย์เก่า
5. จัดให้มีสารวัตรนักเรียน

การปกครองนักเรียนที่ดีมีคุณภาพต้องสามารถป้องกันไม่ให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และถ้าหากนักเรียนมีพฤติกรรม นอกชั้นนอกทาง ทางโรงเรียนโดยฝ่ายปกครองจะต้องมีการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนให้กลับตัวเป็นผู้มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมตามค่านิยมของสังคม รวมทั้งจะต้องส่งเสริมนักเรียนที่มีพฤติกรรมดีให้พัฒนายิ่งขึ้น โดยยึดหลักสำคัญ 2 ประการ คือ (กรมวิชาการ. 2544: 60)

1. หลักในการควบคุมนักเรียน คือ การใช้กฎระเบียบต่างๆ เป็นเครื่องมือในการควบคุมนักเรียน เพื่อให้มีพฤติกรรมเป็นไปตามแนวทางที่เหมาะสม เมื่อมีการกระทำผิดต้องหาวิธีตามควรต่อไป

2. หลักในการพัฒนาส่งเสริม คือ จะต้องจัดสภาพแวดล้อมหรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ออกมา แก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ควรพิจารณาถึงสาเหตุและปัญหา คือ สภาพของสังคมที่เปลี่ยนสภาพครอบครัวที่เป็นปัญหา และสภาพโรงเรียน ครูอาจารย์ในโรงเรียนจะต้องใช้ความพยายามอย่างมาก ต้องประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียน และผู้เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ออกมา

หลักการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมการปกครองนักเรียนที่ดีมีประสิทธิภาพ ต้องสามารถป้องกันมิให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ถ้านักเรียนมีพฤติกรรมออกนอกชั้นนอกทาง โรงเรียนต้องมีวิธีการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน ให้เป็นผู้มีความประพฤติตามค่านิยมของสังคมไทย และจะต้องสามารถส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีให้พัฒนายิ่งขึ้น ได้มีผู้วางหลักการแก้ไขพฤติกรรมนักเรียนที่ไม่เหมาะสมไว้ ดังนี้

เทิดเกียรติยศ คำไสยา (2542: 65-68) กล่าวว่า เด็กนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาเป็นเด็กวัยรุ่น ครูมีหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างสำคัญที่จะช่วยให้เด็กผ่านช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อจากวัยเด็กไปเป็นวัยผู้ใหญ่ที่ดีของสังคมและประเทศชาติ การปกครองเด็กในโรงเรียนมัธยมศึกษาควรดำเนินการดังนี้

1. ให้เหตุผลชี้แจงให้เด็กเข้าใจอย่างถูกต้อง เด็กวัยรุ่นมีอารมณ์รุนแรงอันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ การปกครองเด็กวัยรุ่นต้องใช้เหตุผลชี้แจงให้เข้าใจอย่างถูกต้องนอกจากมีผลด้านการปกครองแล้วยังช่วยให้เด็กมีนิสัยรักการเรียนและมีเหตุผล

2. มอบงานให้รับผิดชอบ เด็กในวัยนี้ชอบอิสระ มีความรับผิดชอบ ให้โอกาสเด็กแสดงความคิดเห็นและปฏิบัติงาน เกิดความภาคภูมิใจในการได้รับการไว้วางใจ ขณะเดียวกันครูควรอธิบายให้

เด็กเห็นคุณค่าของการทำงาน โดยครูให้การแนะแนวและควบคุมดูแลในการทำงานให้ได้ผลดี วิธีการเช่นนี้จะส่งเสริมความคิดความสามารถและฝึกความรับผิดชอบการตัดสินใจด้วยตัวเอง

3. การปกครองด้วยความละมุนละม่อม เด็กวัยนี้มีความสะเทือนใจง่ายเพราะว่าอารมณ์หงุดหงิด การปกครองต้องเป็นไปโดยความละมุนละม่อมให้เหตุผลประกอบ ไม่บังคับเดี่ยวเชิงญต่างๆ อันจะก่อให้เกิดความแค้นเคืองหรืออับอายจนเกินไป

4. ปกครองด้วยตัวอย่างอันดีและด้วยความเสมอภาค เด็กวัยนี้อารมณ์หวั่นไหวไม่แน่นอน การปกครองของครูควรเป็นไปในทางส่งเสริมให้เด็กเกิดความไว้วางใจและนับถือตัวครูให้เด็กรู้สึกปลอดภัยและเข้าใจในความปรารถนาดีของครู เป็นการส่งเสริมสุขภาพจิตและได้เห็นตัวอย่างที่ดีของครูเพื่อเป็นแนวทางในการประเมินตนเองของเด็กด้วย

5. ส่งเสริมวินัยของตนเอง เนื่องจากเด็กวัยนี้พอจะรู้จักผิดชอบชั่วดีและเข้าใจคำสั่งสอนของครู จึงควรอธิบายให้เด็กเห็นคุณค่าของการประพฤติดีและโทษของการประพฤติชั่วเด็กจะสำนึกการรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง ให้เด็กมีโอกาสกระทำกิจกรรมที่รับผิดชอบและฝึกฝนการปกครองตนเองอยู่เสมอ

6. ในด้านการเรียน เด็กวัยนี้ใช้เวลาเล่าเรียนได้ยาวนานเพราะเด็กมีความอดทนและความสนใจมากขึ้น การสอนโดยพ่วงถึงความสนใจและความสามารถของเด็กเป็นสิ่งที่ครูควรยึดปฏิบัติเป็นแนวทางการพัฒนาการในด้านต่างๆ ของเด็กให้เป็นไปอย่างสมบูรณ์ ทำให้การเรียนการสอนได้ผลดียิ่งขึ้น

กรมวิชาการ (2544: 5) ได้ให้หลัก 2 ประการ ในการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม คือ

1. หลักการควบคุม คือ การที่โรงเรียนใช้กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เป็นเครื่องมือควบคุมพฤติกรรมของบุคลากรทุกคนในโรงเรียนให้เป็นไปตามข้อตกลงที่กำหนดไว้ เมื่อมีผู้กระทำผิดไปจากข้อตกลงจะมีการลงโทษตามที่โรงเรียนกำหนดไว้

2. หลักการพัฒนาส่งเสริม คือ การที่โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมหรือกิจกรรมต่างๆ โดยอาศัยทฤษฎีทางจิตวิทยาเป็นพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมหรือกระตุ้นให้นักเรียนได้พัฒนาความถนัดความสามารถพิเศษ ทำให้นักเรียนรู้สึกว่าเป็นคนมีคุณค่าและมีแรงจูงใจที่จะประพฤติดีปัญหาและสาเหตุของความประพฤติที่ไม่เหมาะสมสาเหตุของความประพฤติที่ไม่เหมาะสม อาจแยกออกได้เป็น 3 ประการ (กรมวิชาการ. 2544: 12) ดังนี้

2.1 สภาพสังคม เช่น ความเปลี่ยนแปลงและความขัดแย้งในด้านค่านิยมต่างๆ เทคโนโลยีต่างๆ เทคโนโลยีและวัฒนธรรมใหม่ๆ ที่แพร่เข้ามา รวมทั้งสภาพเศรษฐกิจที่ทำให้เกิดความเอาเปรียบและแข่งขันกัน สิ่งเหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลต่อความประพฤติของเยาวชนเป็นอันมาก

2.2 สภาพครอบครัวที่เป็นปัญหา เช่น สภาพที่บิดาและมารดาต้องแยกกันอยู่ เนื่องจากความจำเป็นทางด้านอาชีพ ความแตกร้างในครอบครัว การดิ้นรนเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทำให้บิดามารดาไม่มีเวลาที่จะอบรมจิตใจบุตร-ธิดา

2.3 สภาพโรงเรียน โรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมและพัฒนาการที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน แต่เนื่องจากกระบวนการเรียนการสอนมุ่งเนื้อหาวิชาและการจัดครูเข้าสอนก็จัดเป็นรายวิชา ครูแต่ละรายวิชาจึงต้องสอนนักเรียนเป็นจำนวนมาก ทำให้ครูรู้จักนักเรียนแต่ละคนไม่ถ่องแท้ ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนส่วนใหญ่เป็นไปอย่างผิวเผินการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนจึงไม่ได้ผลเท่าที่ควร นอกจากนี้โรงเรียนกับผู้ปกครองยังขาดการประสานร่วมมือ จึงทำให้ทั้งสองฝ่ายไม่ทราบปัญหาของนักเรียนอย่างแท้จริง ที่มีผลกระทบต่อความประพฤติของนักเรียน ในการปกครองหรืออบรมบ่มนิสัยที่โรงเรียนส่วนมากทำอยู่ก็จะอยู่ในการตีกรอบให้นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้เป็นหลัก การนำระเบียบข้อบังคับทางด้านปกครองไปใช้แต่ละโรงเรียนมีการตีความหลวมล้ากันบางครั้งทำให้นักเรียนและครูเกิดปัญหาทางการปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนที่มีปัญหามาจากทางบ้านอยู่แล้ว มีแนวโน้มที่จะสร้างปัญหายิ่งขึ้น

สรุป ในการที่จะป้องกันแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน ฝ่ายปกครองในฐานะเป็นหน่วยงานหนึ่งในโรงเรียน ที่มีหน้าที่เสริมสร้างลักษณะนิสัย หรือค่านิยมที่พึงประสงค์ให้แก่ นักเรียน ต้องมีการสร้างแรงจูงใจ มีการแก้ไขปัญหา ป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาควบคุมไม่ให้นักเรียนประพฤติผิดนอกห้อง นอกทาง สร้างความรักโรงเรียนให้เกิดขึ้นกับเด็ก สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครู เป็นตัวอย่างที่ให้กับเด็ก สร้างบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่ดีภายในโรงเรียน ให้รางวัลผู้ประพฤติดีสร้างความร่วมมืออันดีระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียน สิ่งต่างๆ เหล่านี้พอที่จะเป็นหนทางที่จะป้องกัน และแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนในโรงเรียนได้

การเสริมสร้างวินัยนักเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

การศึกษาเกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ผู้วิจัยขอเสนอ 2 หัวข้อ ได้แก่ 1) การเสริมสร้างวินัยนักเรียนในประเทศญี่ปุ่น และ 2) แนวทางการจัดกิจกรรมเสริมสร้างวินัยในโรงเรียน นำเสนอ ดังนี้

การเสริมสร้างวินัยนักเรียนในประเทศญี่ปุ่น

กมล แสงทองศรีกมล (2559: ออนไลน์) ได้กล่าวถึงญี่ปุ่น ว่าเป็นประเทศมหัศจรรย์ รู้สึกแปลกใจและทึ่ง เวลาเราพูดถึงประเทศมหัศจรรย์ประเทศหนึ่งซึ่งเป็นประเทศที่แพ้สงครามโลกครั้งที่ 2 อย่างยับเยิน โดนระเบิดปรมาณูถึง 2 ลูก บ้านเมืองและเศรษฐกิจพังพินาศ แต่ปัจจุบันประเทศนี้กลายเป็นประเทศพัฒนาแล้ว และเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจที่มีรายได้ประชาชาติ (GDP) สูงเป็นอันดับ 2

ของโลก เป็นรองแต่เพียงประเทศสหรัฐอเมริกาเท่านั้น ทราบแล้วใช่ไหมว่าประเทศนั้นคือประเทศญี่ปุ่นนั่นเอง เคยสนใจเก็บข้อมูลเรื่องนี้มานานแล้วว่าคุณญี่ปุ่นนั้นเขาเลี้ยงลูกอย่างไร หรือเขามีลักษณะพิเศษต่างจากชนชาติอื่นอย่างไร ทำไมใช้เวลาเพียง 20-30 ปี พื้นฟูและพัฒนาประเทศได้รวดเร็วขนาดนี้

ทุกวันนี้เราก็ใช้รถญี่ปุ่น เครื่องใช้ไฟฟ้า อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ คอมพิวเตอร์มือถือ กล้องดิจิทัลของญี่ปุ่น ร้านอาหารญี่ปุ่นก็ขายดี ร้านขนมญี่ปุ่นก็ขายดี เด็กๆ ของเราก็ติดภาพยนตร์หรือการ์ตูนญี่ปุ่นกันจนมกมม ญี่ปุ่นมีอะไรดีเกี่ยวข้องกับเชื้อชาติ วัฒนธรรม ความเชื่อ การเลี้ยงดู และระเบียบวินัยหรือไม่ เป็นเรื่องที่น่าสนใจ เหตุผลที่ต้องมานำเรื่องนี้มาพูดคุยก็เพราะมีแรงจูงใจ คือเมื่อไม่นานมานี้ ได้มีโอกาสดูแลเด็กญี่ปุ่นคนหนึ่งที่อยู่โรงพยาบาลเอกชน เด็กคนนี้เป็นออทิสติก ค่อนข้างซนอยู่ไม่นิ่ง เขาเดินเข้าไปที่อ่างน้ำล้างมือของห้องตรวจโรค ปิดฝาระบายน้ำแล้วเปิดน้ำเล่นจนเกือบล้นพอดีคุณแม่ชาวญี่ปุ่นเหลือบไปเห็นเข้า เธอมีท่าที่ตกใจและเกรงใจมากรีบพูดขอโทษ “sorry ...sorry ..sorry” (นี่ภาพท่าทางเวลาเราเห็นคนญี่ปุ่นขอโทษในโทรทัศน์ประกอบไปด้วย) ลักษณะที่แสดงออกบ่งบอกความเกรงใจเด็กอ่อนเป็นอย่างมากยิ่งเกินกว่าชนชาติ (ดูเหมือนโอเวอร์ก็ว่าได้) แต่เขาไม่ได้แกล้งทำ เพราะตรงกับที่พยาบาลและเจ้าหน้าที่ที่โรงพยาบาลบอกแล้วว่าคนไข้ชาวญี่ปุ่นส่วนใหญ่ที่น่ารักคือจะมีระเบียบวินัยดีมากเวลานัดหมายก็มักมาตรงเวลา ถ้าจะผิดนัดหรือติดธุระก็จะโทรศัพท์มาเลื่อนล่วงหน้าพร้อมกับขอโทษ (ปกติเจ้าหน้าที่ต้องเป็นฝ่ายโทรศัพท์ไปตาม) เมื่อกล่าวถึงคนญี่ปุ่นนับว่าเป็นคนที่มีระเบียบวินัยมาก (กมล แสงทองศรีกมล. 2559: ออนไลน์) ได้นำเสนอเกี่ยวกับวินัยใน 4 ประเด็น ดังนี้

วินัยของคนในชาติ

วินัยของคนในชาติสะท้อนออกมาผ่านวินัยจราจร ใครเคยไปประเทศญี่ปุ่นคงเห็นความมีวินัยของคนญี่ปุ่นที่เข้าแถวรอขึ้นรถไฟใต้ดินตรงเส้น ถ้าเราไปออกนอกแถวที่เข้าคิว (เป็นเส้นด้านข้างไม่ใช่ล้ำเข้าเส้นอันตรายหน้าแถวนะ) เราจะถูกเจ้าหน้าที่เข้ามาเตือนให้อยู่ตรงแถวทันที ทุกคนเข้าแถวตรงเป๊ะ วินัยจราจรบนถนนดีเยี่ยม ไฟเขียวไฟแดงและทางม้าลายของเขาศักดิ์สิทธิ์มาก (เช่นเดียวกับประเทศสิงคโปร์) ถ้าใครเคยไป เวลาจะข้ามทางม้าลาย สีแยกจะเห็นว่แค่ไฟเหลืองเท่านั้นทุกอย่างสงบนิ่ง คือรถจอดสนิท ต่างจากบ้านเราข้ามทางม้าลาย แท้ๆ รถบางคันวิ่งมาไม่ยั้งแถมยังเปิดไฟสูงบีบแตรไล่ (ถ้าจะข้ามถนนก็ต้องวัดดวงวัดใจคนขับกันหน่อย) หรือไฟเหลืองก็ หมายถึงให้เหยียบคันเร่งรีบไปเพื่อให้พ้นไฟแดง ใครหยุดที่ไฟเหลืองอาจถูกคนที่นั่งข้างๆ ต่อว่า “หยุดทำไม จะบ้าหรือเปล่าทำไมไม่รีบไป” ดังนั้น วินัยของคนในชาติเป็นเรื่องดีแถมไม่ต้องสงสัย เพราะทำให้คนเราอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้เราคง เคยได้ยินกิตติศัพท์ของคนญี่ปุ่นในเรื่องการเอาจริงเอาจัง ความรับผิดชอบ และความจงรักภักดีต่อองค์กรและประเทศชาติสูงมาก ซึ่งมีส่วนทำให้พัฒนาประเทศได้รวดเร็ว

ลักษณะพิเศษของครอบครัวญี่ปุ่น

เราคงเคยได้ยินกันมาแล้วว่าครอบครัวญี่ปุ่นนั้นสามีเป็นใหญ่คล้ายสังคมจีน ผู้ชายนั้นมักมีภาระงานมาก และคนญี่ปุ่นก็เป็นคนเอาจริงเอาจังกับงานมาก หลังเลิกงานแล้วก็ต้องออกไปสังสรรค์กับลูกค้ำจนดึกดื่น ดังนั้น ผู้หญิงจึงมีหน้าที่หลักในการดูแลบ้าน สามีและลูก เป็นเรื่องแปลกที่ผู้หญิงญี่ปุ่นส่วนใหญ่เองก็ยอมรับสภาพนี้ด้วยความเต็มใจ เคยดูสารคดี เป็นเรื่องของแม่บ้านชาวญี่ปุ่นซึ่งมีการศึกษาสูงเป็นเภสัชกร เธอจะทำงานเพียงแค่ช่วงเวลาบ่าย 3-4 ชั่วโมงเท่านั้น ที่เหลือเธอเอาเวลามาทำหน้าที่เป็นแม่บ้านหมอดอย่างเต็มใจ และตั้งอกตั้งใจ

แผ่นดินไหว พายุไต้ฝุ่น และพ่อแผ่นดินไหว พายุไต้ฝุ่น และพ่อเป็น 3 สิ่งที่เด็กญี่ปุ่นกลัวที่สุด สุภาชีวิตโบราณของชาวญี่ปุ่นคงพอจะสะท้อนหน้าที่สำคัญของพ่อได้ ถึงแม้พ่อจะไม่ค่อยมีเวลาให้ลูก แต่ทำหน้าที่สำคัญในการควบคุมกฎเกณฑ์ระเบียบวินัยของลูก ซึ่งน่าจะมาจากสภาพสังคมชาวญี่ปุ่นสมัยโบราณที่ผู้ชายเป็นผู้นำของสังคม พ่อบ้านในฐานะเป็นผู้นำของครอบครัว จึงมีบทบาทอย่างมากในการควบคุม กฎเกณฑ์ ระเบียบวินัยในบ้าน จนทำให้ลูกรู้สึกกลัวในฐานะเป็นภัยอันตรายใกล้ตัวที่สุด (ถ้าทำสิ่งไม่ถูกต้อง) ความแตกต่างของคนญี่ปุ่นจากชนชาติอื่น

มีงานศึกษาวิจัยที่น่าสนใจมากเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของสังคม และวัฒนธรรมที่มีต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของคน (Landau. 1984) และเกี่ยวข้องกับคนเชื้อชาติญี่ปุ่นที่เรากำลังพูดถึงกันอยู่ เขาทำการศึกษาความเครียดที่เกิดขึ้นในสังคมว่าจะสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงของคนในสังคมหรือไม่ เขาใช้อัตราของครอบครัวที่มีปัญหาหย่าร้างต่อครอบครัวที่ชีวิตสมรสราบรื่นเป็นตัวบอกถึงความเครียดในสังคม นั้นหมายความว่ายิ่งในสังคมของประเทศใดมีอัตราที่ว่ามีสูง สภาพครอบครัวย่อมไม่มั่นคง เมื่อคนในครอบครัวมีความเครียดก็มีผลทำให้ความเครียดในสังคมสูงตามไปด้วย จากการศึกษาพบว่าประเทศใดที่มีสภาพสังคมที่มีความตึงเครียดสูงก็จะมีอัตราของอาชญากรรมและการทำร้ายผู้อื่นสูงตามไปด้วย อธิบายให้ง่ายๆ ก็คือเมื่อคนเราเครียด ความก้าวร้าวรุนแรงก็จะพุ่งไปสู่คนอื่น (ตัวอย่างเช่น สภาพสังคมของคนอเมริกันที่มีอัตราการหย่าร้างสูงก็จะมีความก้าวร้าวรุนแรงในสังคมสูง) จากทั้งหมด 12 ประเทศที่ทำการศึกษพบว่ากฎเกณฑ์นี้ เป็นกับทุกประเทศ ยกเว้นอยู่ประเทศเดียวที่ไม่เป็นไปตามกฎเกณฑ์นี้ คือ ประเทศญี่ปุ่น แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าคนญี่ปุ่นไม่ได้รับผลกระทบอะไรเลยเพียงความตึงเครียดในสังคมกลับไปสัมพันธ์กับอัตราการฆ่าตัวตายที่สูงขึ้นแทน พุดง่ายๆ อีกครั้งก็คือเมื่อเกิดความตึงเครียดแล้ว แทนที่ความก้าวร้าวรุนแรงจะพุ่งออกไปโดยการทำร้ายผู้อื่นกลับพุ่งย้อนกลับเข้าหาตัวเองโดยการฆ่าตัวตายแทน ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่อัตราการฆ่าตัวตายสูงมากติดอันดับโลก เราคงเคยได้ยิน ข่าวเกี่ยวกับนักเรียนมัธยมปลายของญี่ปุ่นที่สอบเข้ามหาวิทยาลัยไม่ได้แล้วตัดสินใจฆ่าตัวตาย ซึ่งเป็นอัตราที่สูงมากเมื่อเทียบกับประเทศอื่น เขาอธิบายปรากฏการณ์นี้ว่าเกิดขึ้นเพราะวัฒนธรรมของ

ชนชาติญี่ปุ่นมีความรู้สึกผิดชอบชั่วดีสูงมาก มีความละเอียดต่อความผิดพลาดและการทำผิดของตน (felling of shame for moral transgression)

การฮาราจิรีและกามิกาเซ่

ลองนึกย้อนถึงประวัติศาสตร์ของชนชาติญี่ปุ่นจะเห็นด้วยกับแนวคิดของงานวิจัยที่ได้กล่าวมาแล้วนั่นคือ เรื่องราวของฮาราจิรีและกามิกาเซ่ ในอดีตเวลาซามูไรซึ่งเป็นนักรบของญี่ปุ่นพ่ายแพ้ต่อศัตรู เขาจะทำพิธีฮาราจิรีโดยการใช้นิคมิตคว้านท้องตัวเองเพื่อฆ่าตัวตาย เพราะละเอียดต่อความผิดพลาดของตนเอง ไม่มีหน้า ไม่มีศักดิ์ศรีพอที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นต่อไป และการทำพิธีนี้ก็จะทำให้ซามูไรได้ตายอย่างสมศักดิ์ศรีและได้รับเกียรติอย่างสูง การฮาราจิรีไม่เคยพบในชนชาติอื่น ในสงครามโลกครั้งที่ 2 ช่วงที่กองทัพญี่ปุ่นกำลังจะพ่ายแพ้แก่ฝ่ายสัมพันธมิตร ทหารญี่ปุ่นใช้ปฏิบัติการกามิกาเซ่โดยขับเครื่องบินรบที่สมรรถนะด้อยกว่าพุ่งเข้าชนข้าศึก สร้างความเสียหายให้กองทัพอเมริกันเป็นอย่างมาก เพราะรู้ว่าถ้ารบกันตัวต่อตัวก็แพ้เครื่องบินรบอเมริกันแน่ กามิกาเซ่แสดงออกถึงความกล้าหาญ รักชาติ และเสียสละของคนญี่ปุ่น แต่อย่างไรก็ตามนั่นก็คือรูปแบบหนึ่งของการฆ่าตัวตาย

คติสอนใจในภาพยนตร์ญี่ปุ่น

ใครเคยนั่งดูหนังการ์ตูนกับลูกหรือนึกย้อนไปในวัยเด็ก เด็กผู้ชายทุกวันนี้ดูภาพยนตร์หรือการ์ตูนเรื่องเดียวกับที่คุณพ่อคุณแม่เมื่อ 20-30 ปีก่อน เช่น อุลตราแมน ใ้มดแดง หน้ากากเสือ หนังการ์ตูนญี่ปุ่นมักมีคติธรรม สอนใจ ให้ต่อสู้อดทน ไม่ย่อท้อ (ถึงแม้ว่าจะเป็นการต่อสู้กับสัตว์ประหลาด) เช่น ช่วงสุดท้ายของแต่ละตอนก็มักจะมีคำพูด ปลุกใจให้ต่อสู้เช่น "สู้เขาต่อไปใ้มดแดง (เพื่อผดุงคุณธรรม)" นอกจากนี้มักเน้นการยอมลำบาก เสียสละเพื่อส่วนรวม หรือเพื่อเด็กๆ บางเรื่องเน้นความมุมานะ พากเพียรพยายามในการฝึกฝนเช่นภาพยนตร์ชุดที่เกี่ยวข้องกับกีฬา เช่นเคนโด วាយน้ำ วอลเลย์บอล เราจะเห็นภาพของตัวละครญี่ปุ่นซึ่งไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค เหตุผลที่ประเทศญี่ปุ่นสร้างภาพยนตร์แบบนี้ก็เพราะมีอยู่ช่วงหนึ่งซึ่งทางญี่ปุ่นต้องการส่งเสริมให้เยาวชนเล่นกีฬาเพื่อแข่งขันในระดับนานาชาติ ซึ่งญี่ปุ่นก็เคยประสบความสำเร็จจนถึงระดับเจ้าเหรียญทองเป็นมหาอำนาจทางกีฬา เช่น การแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ และกีฬาโอลิมปิก ภาพเหล่านี้สะท้อนวัฒนธรรม และชีวิตของคนญี่ปุ่นได้เป็นอย่างดี และเด็กเองก็ซึมซับวัฒนธรรมเหล่านี้ผ่านสื่อโทรทัศน์เข้าไปโดยไม่รู้ตัว

วินัยนักเรียนในประเทศญี่ปุ่น

นอกจากนี้ เอ็ดดูไซน (Eduzones. 2559: ออนไลน์) ยังได้กล่าวถึงการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในประเทศญี่ปุ่นว่า โรงเรียนญี่ปุ่น ทุกๆ เข้าจะมีนักเรียนมารวมกันตามจุดต่างๆ ก่อนเข้าเรียนพร้อมๆ กัน โดยจะมีซีเวอร์ซึ่งมาดูแลความปลอดภัยให้เด็กนักเรียนทั้งตอนมาและตอนกลับโรงเรียน โรงเรียนในญี่ปุ่นเด็กนักเรียนจะเดินมาโรงเรียนด้วยตนเองกันส่วนใหญ่ เพราะที่โรงเรียนจะช่วยฝึกนักเรียนให้ช่วยเหลือตัวเองแต่ยังเด็กๆ ทางโรงเรียนจะมีจุดนัดพบให้เด็กๆ มารวมตัวกันบริเวณใกล้ๆ

โรงเรียน เมื่อครบตามจำนวนก็จะเดินทางไปโรงเรียนพร้อมๆ กัน เรื่องความปลอดภัยไม่ต้องกังวล เพราะกฎหมายการขับรถจะลงโทษแรงมากสำหรับผู้ขับขี่รถไม่หยุดรถให้คนเดิน ส่วนซีเวอร์ซังก็คือผู้สูงอายุ ในชุมชนที่เกษียณแล้วจะมาดูแลรักษาความปลอดภัย และอำนวยความสะดวกให้เดินข้ามถนนด้วยความปลอดภัย ซึ่งเป็นภาพน่าประทับใจมาก เรียกได้ว่าไม่ปล่อยให้เวลาให้ไม่มีประโยชน์ แต่สร้างประโยชน์กับเวลาที่เหลือได้อย่างมีคุณค่า และน่านับถือเด็กๆ จะใส่หมวกสีเหลือง อาจจะมีคนสงสัยว่าทำไมต้องใส่ ทำไมต้องสีเหลือง คำตอบก็คือเด็กนักเรียนที่อยู่ชั้นประถมปีที่ 1-6 ทั่วทั้งประเทศ เฉพาะโรงเรียนรัฐบาลเท่านั้น และเป็นที่ยุติกันของประชาชนญี่ปุ่นว่า เด็กเหล่านี้จะเริ่มเดินไปโรงเรียนปีแรก การใช้หมวกเหลืองเป็นสัญลักษณ์ให้ทุกคนในประเทศ ให้คอยดูแลและช่วยเหลืองเด็กๆ เหล่านี้เมื่อพบเห็นอีกทั้งยังช่วยความปลอดภัยบนท้องถนน เพราะสีเหลือง สามารถเห็นได้ชัดเจนบนท้องถนน

ตัวอย่างเช่น โรงเรียนประถมโดนิมะซุเอะ โตเกียว ญี่ปุ่น มีนักเรียน 315 คน มี ป.1-ป.6 มีทั้งหมด 14 ห้อง เด็กๆ ในโรงเรียนจะไม่ใส่ชุดนักเรียน ถ้าเป็นโรงเรียนรัฐบาลจะใส่ชุดอะไรก็ได้ เพื่อให้สร้างสรรค์และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการแต่งกาย เพื่อให้เหมาะสมกับการใช้ชีวิตประจำวัน และนำไปใช้ในอนาคต อีกทั้งยังบ่งชี้เอกลักษณ์ของเด็กคนนั้น ซึ่งคุณครูสามารถสังเกตได้จากการแต่งกาย และสะท้อนพฤติกรรมจากการแต่งตัว การแต่งกายชุดระเบียบในโรงเรียนญี่ปุ่นก็มีเหมือนโรงเรียนในไทย แต่จะเป็นโรงเรียนเอกชน ที่โรงเรียนในญี่ปุ่นทุกๆ ที่ก่อนเริ่มเรียนจะมีกิจกรรมทำเยอะมาก เริ่มจากให้นักเรียนเปลี่ยนรองเท้าและเก็บให้เป็นระเบียบ เด็กๆ จะมีรองเท้าเปลี่ยนเพื่อความสะอาดของห้องเรียน อาจจะคล้ายกับโรงเรียนในไทย ที่บางโรงเรียนจะถอดรองเท้าก่อนเข้าห้องเรียน ทุกโรงเรียนในญี่ปุ่นจะทำเป็นระเบียบมาตรฐาน แต่มากกว่าความสะอาด การเปลี่ยนรองเท้าให้เหมือนกันนั้นอีกเหตุผลสำคัญก็คือการสอนไม่ให้เกิดความแตกต่าง แยกความรวย ความจน ไม่ใช้รองเท้าแพง รองเท้าถูก เพราะทุกคนจะต้องเก็บรองเท้าใส่ช่องที่เตรียมไว้ให้ เรียกได้ว่าเท่าเทียมกันเมื่ออยู่โรงเรียนการสร้างความเป็นระเบียบวินัยของญี่ปุ่นจะเริ่มตั้งแต่จุดเล็กๆ แล้วเริ่มปลูกฝังตั้งแต่ยังเด็ก ซึ่งเด็กจะสอนง่ายและเชื่อฟัง แล้วที่สำคัญกว่านั้น เป็นการสร้างวินัยให้กับคนในชาติเป็นอย่างดี

การเรียนในญี่ปุ่น

เอ็ดดูโซน (Eduzones. 2559: ออนไลน์) ได้กล่าวถึงการเรียนในญี่ปุ่นว่า เด็กนักเรียนที่ญี่ปุ่นจะไม่พกเงินมาโรงเรียน เพราะที่โรงเรียนจะไม่มีอะไรขาย ถ้าใครพกเงินมาโรงเรียนก็就会被ครูยึดเอาไว้ให้ผู้ปกครอง เด็กทุกคนจะพกผ้าเช็ดหน้า และกระดาษทิชชูมาโรงเรียนทุกวัน ถ้าใครลืมก็จะโดนหักคะแนน แต่ถ้าไม่มี หัวหน้าชั้นเรียนก็มีผ้าเช็ดหน้าและกระดาษทิชชูแจกให้ เพราะผ้าเช็ดหน้าจะใช้ทำความสะอาดตนเอง กระดาษทิชชูทำความสะอาดห้องเรียนและโรงเรียน นอกจากนั้นก็จะมีคำถามว่ามีใครไม่สบายหรือเปล่า ถ้าไม่สบายก็ต้องมีผ้าปิดปากดูแลตัวเอง ไม่ให้แพร่เชื้อโรคกับเพื่อน ต่อหน้านั้นก็ต้องติดป้ายชื่อ ต้องมาติดที่โรงเรียนเท่านั้น เพื่อความปลอดภัย เพราะป้ายชื่อนั้นมีเข็มกลัด เด็กเล็กอาจเกิด

อันตรายได้ ถ้าเกิดติดไว้แล้วเดินมาโรงเรียนตอนเช้า อาจล้มลงแล้วโดนเข็มก๊ัด ทิ่มหรือแทงได้ จึงให้เด็กๆ เดินทางมาโรงเรียนพร้อมๆ กันในโรงเรียน แล้วแจกให้ติด จะเห็นได้ว่าเขาไม่ประมาท แม้แต่จุดเล็กๆ น้อยๆ ที่หลังห้องก็มีกระดาษที่มีลายมือของเด็กๆ เขียนติดเอาไว้ ข้อความที่เขียนเอาไว้ก็คือเป้าหมายของเด็กๆ ที่ต้องแก้ไขและทำให้ได้ เช่น ผมจะไม่มาสายอีก หนูจะยกมือตอบคำถามให้บ่อยขึ้น กระดาษจะติดไว้เพื่อเตือนสติ และให้ทุกคนเห็นเป้าหมายและการเปลี่ยนแปลงที่ตั้งใจไว้ ไม่ว่าจะเด็กหรือผู้ใหญ่การมีเป้าหมายในชีวิตก็เป็นสิ่งสำคัญ สิ่งสำคัญที่ทำให้เด็กๆ ตื่นเต้นกับการเรียนการสอน ก็คือการเปลี่ยนที่นั่น จะมีการเปลี่ยนที่นั่นกันทุกๆ 3 เดือน แล้วแต่กำหนด เป็นกฎมาตรฐานให้มีทุกๆ โรงเรียน เพื่อให้เด็กรู้จักกัน เรียนรู้การปรับตัว สร้างความสัมพันธ์และความสามัคคี เริ่มต้นให้เด็กผู้ชายออกจากนอกห้อง แล้วให้เด็กผู้หญิงมีสิทธิเลือกที่นั่งก่อน เด็กผู้ชายก็จะยืนต้นต้นอยู่นอกห้อง เด็กผู้หญิงจัดโต๊ะตัวเองเสร็จ เด็กผู้ชายก็ต้องไปเลือกที่นั่ง โดยไม่รู้เลยว่าโต๊ะที่นั่งข้างๆ เป็นเด็กผู้หญิงคนไหน ส่วนผู้หญิงถึงแม้มีสิทธิเลือกที่นั่งก่อนก็เหมือนกันไม่ว่าใครจะมานั่งด้วยกัน ถ้าเลือกแล้วไม่ถูกใจ ก็ต้องรอไปอีก 3 เดือน ถึงจะแลกเปลี่ยนโต๊ะได้ เมื่อแลกเปลี่ยนเปลี่ยนโต๊ะเสร็จแล้ว ก็เริ่มได้เวลาเรียน อย่างชีวโม่งวิทยาศาสตร์ จะเรียนเรื่องแสงแดด ก็จะพาเด็กออกมานอกห้อง เพื่อให้ดูความแตกต่างว่าอยู่ในร่มกับอยู่กลางแจ้งมีความแตกต่างกันอย่างไร ซึ่งจะได้ฝึกการสังเกต ได้เรียนรู้ สนุก และได้พบกับของจริงอีกด้วย ถ้าเรียนเรื่องท้องดวงจันทร์ ครูก็จะให้เด็กวาดดวงจันทร์ที่เห็นเมื่อคืน ซึ่งเด็กๆ วาดไม่เหมือนกัน แล้วก็มาค้นคว้าหาคำตอบว่ามันเกิดจากอะไร เป็นวิธีที่สร้างสรรค์ ไม่น่าเบื่อ และยังสร้างนิสัยให้เด็กวิเคราะห์เป็นระบบ การปลูกฝังให้เด็กคิดตั้งแต่เด็ก ก็คือเหตุผลหนึ่งที่ญี่ปุ่นทำมาตลอด

ส่วนภาษาอังกฤษ จะมีเรื่องมาให้ อย่างเช่น เรื่องกระต่ายกับเต่า ซึ่งจะให้เด็กจินตนาการเปลี่ยนเนื้อเรื่องได้ว่าจะให้จบแล้วไหน การเรียนการสอนแบบนี้จะให้เด็กได้ฝึกความคิดสร้างสรรค์ส่วนเรียนภาษาญี่ปุ่น เด็กนักเรียนจะไม่มีอาการอ่านออกเสียงพร้อมเพรียงกัน แต่จะให้เด็กทุกคนลุกขึ้นมาอ่านตามหนังสือคนละประโยค ใครอยากอ่านประโยคไหนก็ลุกขึ้นมาอ่านได้เลย ครูจะไม่ข่มขี้ ปล่อยให้เด็กๆ ทำได้อย่างอิสระ เด็กๆ ก็มีความสุข ไม่มีการเซ็น และมีความสุข สนุกกับการเรียน การเรียนดนตรีจะทำให้เด็กมีความอ่อนโยน ที่โรงเรียนญี่ปุ่นก็มีสอนดนตรีให้นักเรียนด้วย เพื่อให้เด็กมีจิตวิญญาณในการเข้าถึงดนตรี ตั้งใจในตัวเอง รู้จักจังหวะที่แท้จริง เพราะดนตรีนั้นจะช่วยทำให้เด็กมีจิตใจอ่อนโยน ถ้ามีเด็กๆ คุยกันให้ห้องเรียนระหว่างครูสอนที่ญี่ปุ่นจะไม่มีอาการดุหรือใช้เสียงดังเพื่อให้เด็กนั้นเงิบ หรือต่อว่านักเรียนเด็ดขาด ใครไม่ยกก็จะไม่ได้ความรู้กลับไป และจะเรียนไม่ทันเพื่อน ซึ่งในระหว่างเรียนจะมีกิจกรรมร่วมอยู่ด้วยเสมอ ใครที่ตอบคำถามคุณครูก็จะได้ติดป้ายชื่อที่กระดานจากครู เด็กก็จะตั้งใจเรียน แยกกันตอบ เพราะได้แข่งขันกัน ดูเก่งในสายตาเพื่อนๆ และคุณครู ทุกคนจึงตั้งใจเรียน และแข่งขันกันอย่างเต็มที่ การเรียนการสอนในญี่ปุ่นจะสอนให้เด็กมีความสุขสนุกสนาน ซึ่งไม่ได้แค่ความสนุกสนานเท่านั้น แต่ให้เด็กเข้าใจ และนำไปใช้ได้จริง

โดยสรุป ไม่ได้หมายความว่า เป็นญี่ปุ่นแล้วดีไปหมดทุกอย่าง ดีไปหมดทุกคน แต่กำลังชักชวนคุณพ่อคุณแม่ที่มีลูกมีหลานหันมาควบคุม และสร้างกฎเกณฑ์ระเบียบวินัยให้ลูก ฝึกให้รู้จักรับผิดชอบ และช่วยเหลือตัวเองตามวัย ตลอดจนมีคุณธรรม รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม เพราะเป็นเรื่องสำคัญไม่เพียงต่อตัวการดำรงชีวิต การเรียน การทำงานของลูกหลานเท่านั้น แต่สำคัญไปถึงการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ตลอดจนถึงการพัฒนาประเทศชาติของเราเลยทีเดียว

แนวทางในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างวินัยในโรงเรียน

การเสริมสร้างวินัยเป็นเรื่องสำคัญที่โรงเรียนจะละเลยมิได้ เนื่องจากเป็นเครื่องมือขัดเกลาจิตใจและควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนให้รู้จักการควบคุมตนเอง ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎ ระเบียบ และกติกาของสังคม มีผู้ให้ความหมายของวินัยในโรงเรียนไว้ต่างๆ กัน ดังนี้

วินัยในโรงเรียนนั้น หมายถึง การรู้จักปกครองตนเอง การกระทำตามระเบียบหรือข้อบังคับต่างๆ เกิดขึ้นโดยความสมัครใจของผู้ปฏิบัติ คือ นักเรียนที่ได้มองเห็นคุณค่าแล้วว่าการปฏิบัติตามกฎข้อบังคับที่โรงเรียนสร้างขึ้นไว้ และตัวเองก็เห็นพ้องด้วยนั้นเป็นสิ่งที่ จะอ้างไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยอันจะนำมาซึ่งความสุขและความเสมอภาคแก่สมาชิก ในสังคมนั้น

วินัยในโรงเรียนเป็นข้อบังคับที่ครูและนักเรียนบัญญัติขึ้น เพื่อเป็นแนวทางให้นักเรียนควบคุมความประพฤติของตนเอง และเป็นแนวทางให้ครูได้ใช้ควบคุมนักเรียนเพื่อให้ปฏิบัติตามที่ได้กำหนดไว้ (กรมวิชาการ. 2544: 12)

จากความหมายของวินัยในโรงเรียนตามที่กล่าวมาแล้ว พอสรุปได้ว่า หมายถึง ข้อบัญญัติหรือข้อตกลงที่คณะครูและนักเรียนร่วมกันกำหนดไว้เป็นแนวทางควบคุมความประพฤติของนักเรียนในโรงเรียนให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยโดยทุกคนต้องปฏิบัติตาม

นอกจากการเสริมสร้างวินัยในโรงเรียนให้เกิดขึ้นแล้ว ความมุ่งหมายของการเสริมสร้างก็เป็นเป้าหมายสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการให้เกิดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางให้บุคลากรในโรงเรียนช่วยกันปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น ตามแนวคิดของ สุรพันธ์ ยนต์ทอง (2536: 258) ได้กล่าวว่า วินัยในโรงเรียนมีจุดมุ่งหมายที่จะให้นักเรียนควบคุม ตนเอง มีวินัยในตนเอง เป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะต้องพัฒนาความประพฤติให้นักเรียนมีวินัย ในตนเอง ควบคุมตนเองจากภายในมากกว่าที่จะใช้กฎระเบียบ หรือสิ่งแวดล้อมเป็นตัวบังคับความประพฤติ วินัยที่ดีจะต้องมีเสรีภาพ มีความรับผิดชอบ และมีขอบเขต วินัยในโรงเรียนควรเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดความผิดขึ้นมามากกว่าที่จะแก้ไขความผิดที่ได้เกิดขึ้นแล้ว โดยการทำโทษ เมื่อทราบความหมาย หลักการเสริมสร้าง และความมุ่งหมายของการเสริมสร้างวินัยในโรงเรียนแล้ว ผู้บริหารและคณะครูในโรงเรียนต้องมองปัญหาวินัยในโรงเรียน ให้ชัด

เพื่อหาสาเหตุที่มาของปัญหาดังกล่าว ประมวล ตันยะ (2541: 124-125) ได้กล่าวถึงสาเหตุของปัญหาวินัยในโรงเรียน โดยสรุปได้ดังนี้

1. จากตัวนักเรียนเอง เช่น เกิดจากความผิดปกติทางร่างกาย จิตใจ สังคม และการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตลอดจนความรู้สึกปลอดภัย ในโรงเรียน

2. กลุ่มเพื่อนของนักเรียน มีอิทธิพลต่อความประพฤติและการปฏิบัติของนักเรียนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัยรุ่น เช่น เพื่อนฝูงชักชวนให้ก่อการทะเลาะวิวาทหรือสร้างบรรยากาศตึงเครียดขึ้น ในโรงเรียน

3. ครูในโรงเรียน ครูในโรงเรียนก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาทางวินัย เช่น เจตคติที่มีต่อนักเรียนไปในทางไม่ดีตลอดเวลา ทำให้นักเรียนไม่สบายใจ ไม่มีความสุขในโรงเรียน ไม่เตรียมการสอน สอนไม่ดี ไม่สามารถทำให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในวิชาที่เรียน มีความลำเอียง ไม่ยุติธรรม แม้แต่การแตกแยกกันในหมู่คณะครูด้วยกันก็มีส่วนทำให้นักเรียนไม่เคารพระเบียบวินัย ของโรงเรียนเช่นกัน

4. สภาพทางครอบครัว หรือสังคมแวดล้อมที่เด็กอาศัยอยู่ เช่น ทางบ้านมีภูมิหลังไม่ดี นักเรียนก็พลอยไม่ดีตามไปด้วย ตลอดจนความแตกแยกทะเลาะเบาะแว้งของพ่อแม่ก็เป็นสาเหตุที่สำคัญ ของปัญหาวินัยของโรงเรียน เป็นต้น

5. สภาพสังคมและบ้านเมือง อยู่ในสภาพไม่ดี มีแต่ความวุ่นวายแตกแยก ผู้ใหญ่ประพฤติตัวไม่เหมาะสม ขาดระเบียบวินัยและความรับผิดชอบ มีผลพลอยให้นักเรียนไม่ดี ขาดวินัยไปด้วย ซึ่งทางโรงเรียนคาดหวังให้นักเรียนมีวินัยได้อย่างไร ในเมื่อผู้ใหญ่ทั่วไปไม่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน

จากสาเหตุต่างๆ ที่เป็นปัญหาต่อกิจกรรมเสริมสร้างวินัยนักเรียน ผู้บริหารต้องเป็นผู้ประสานงานกับคณะครู ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนชุมชนทุกฝ่ายเพื่อวางแผน ป้องกันการทำผิดวินัยของนักเรียน

ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดแนวปฏิบัติให้โรงเรียน ในสังกัดดำเนินการโดยสรุป (กรมวิชาการ. 2544: 12) ดังนี้

1. ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการ ตลอดจนองค์ประกอบต่างๆ ที่ช่วย ส่งเสริมกิจกรรมการสร้างวินัยในโรงเรียน

2. ประชุมปรึกษาหารือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกิจกรรม ทบทวนผลการปฏิบัติกิจกรรม ในรอบปีการศึกษาที่แล้วมา พร้อมหาวิธีการแก้ไขข้อบกพร่องนั้นๆ

3. ร่วมกันกำหนดแนวปฏิบัติกิจกรรมเสริมสร้างวินัยในโรงเรียนไว้ตลอดปีการศึกษา

4. ควบคุม กำกับ ดูแล ติดตามการจัดกิจกรรมเสริมสร้างวินัย ในรูปแบบต่างๆ ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

5. ประเมินผลการปฏิบัติงานทุกระยะ และประเมินผลเมื่อสิ้นสุดปีการศึกษา

6. รายงานผลให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ

สรุปว่าถ้าโรงเรียนประถมศึกษาทุกโรงเรียนได้ดำเนินการเสริมสร้างวินัยนักเรียนตามที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ จะเป็นวิธีการที่ทำให้นักเรียนในโรงเรียนมีพฤติกรรม การแสดงออกในด้านความมีระเบียบวินัย แต่ถ้าหากผู้บริหารและครูละเลยไม่ปฏิบัติตามวิธีการดังกล่าวแล้วนี้ จะส่งผลให้เกิดความไม่เรียบร้อยขึ้น เนื่องจากการเสริมสร้างวินัยทุกระดับต้องมีมาตรการควบคุม ป้องกัน และเสริมสร้างอยู่อย่างต่อเนื่อง

การรักษาระเบียบวินัยของนักเรียน

ในปัจจุบันความเจริญทางด้านวัตถุและเทคโนโลยีกำลังเจริญขึ้น แต่ตรงกันข้ามความเจริญด้านจิตใจของคนกลับเสื่อมลง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงร่วมกับคณะครูและกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนวิเคราะห์ภารกิจของโรงเรียนด้านความประพฤติของนักเรียนที่ไม่เป็นไปตามความต้องการของสังคมและชุมชน สืบเนื่องมาจากการประพฤติปฏิบัติของบุคคลในสังคมที่ขาดความรับผิดชอบและมีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างของปัญหาในด้านการไม่มีวินัยของคนในชาติ เช่น ความไม่เรียบร้อยเรียบร้อยของสังคม การละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย การแก่งแย่งกันขึ้นรถ-ลงรถประจำทาง การแต่งกายไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยของนักเรียน นิสิต นักศึกษา เป็นต้น ปัญหาต่างๆ เหล่านี้จะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกๆ ฝ่าย ซึ่งโรงเรียนเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง นอกจากจะจัดการเรียนการสอนแล้วจะต้องมีหน้าที่อบรมให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรต้องการ เช่น เป็นผู้ใฝ่รู้ ขยัน อดทน ประหยัด ซื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัย ตรงต่อเวลา มีความสามัคคี เสียสละ เมตตา กรุณา กตัญญู กตเวที มีความยุติธรรม และความเป็นผู้มีวัฒนธรรมต่างๆ สิ่งเหล่านี้ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นผู้คอยกระตุ้นให้ครูผู้สอนนำจิตวิทยาและศึกษาพฤติกรรมต่างๆ ของนักเรียน เพื่อหาทางอบรมสั่งสอนให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยการให้ครูกำหนดแนวทางการดำเนินงานร่วมกับนักเรียนในการสร้างระเบียบวินัยของโรงเรียนขึ้น ดังนั้น การรักษาระเบียบวินัยของนักเรียนเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติที่ดี โรงเรียนต้องหมั่นเสริมสร้างวินัยของนักเรียนอยู่อย่างสม่ำเสมอ

ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้กล่าวถึงความหมายของวินัยว่า วินัย หมายถึง ระเบียบหรือข้อบังคับที่กำหนดไว้เพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติของนักเรียน อันจะก่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย และความเสมอภาคแก่นักเรียนภายในโรงเรียน โดยเน้นการควบคุมตัวเองของนักเรียนเป็นสำคัญ จะเห็นได้ว่าวินัยนักเรียนมีความสำคัญที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องร่วมมือกับบุคลากรของโรงเรียนในฝ่ายต่างๆ เพื่อเสริมสร้างวินัยของนักเรียนให้เป็นแบบแผนของความประพฤติที่พึงปรารถนาของนักเรียน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนโดยตรง เพราะวินัยทำให้เกิดผลดีในทางปฏิบัติ (กรมวิชาการ. 2544: 12) ดังต่อไปนี้

1. เป็นการป้องกันและควบคุมความประพฤติของนักเรียน
2. เป็นการช่วยปลูกฝังและเสริมสร้างสิ่งที่ดีงาม
3. เป็นการเตรียมตัวนักเรียนให้เป็นพลเมืองดีของชาติและพลโลก ที่มีคุณภาพ
4. เป็นการรักษาชื่อเสียงและสร้างเกียรติภูมิของโรงเรียน

นอกจากการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนดังกล่าวมาแล้ว ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องร่วมมือกับคณะครูและชุมชนหาทางป้องกันการกระทำผิดวินัยของนักเรียน ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้เสนอแนะวิธีป้องกันการกระทำผิดทางวินัยของนักเรียนไว้เพื่อให้โรงเรียนใช้เป็นแนวดำเนินการ พอสรุปได้ (กรมวิชาการ. 2544: 12) ดังนี้

1. ต้องส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการเรียนอย่างสม่ำเสมอ
2. ต้องสร้างความรักความภูมิใจในโรงเรียนให้เกิดแก่นักเรียนทุกคน
3. ต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างคณะครูในโรงเรียน
4. จัดสิ่งยั่วยุที่จะก่อให้เกิดความผิดทางวินัย
5. ให้อาจารย์ดูแลนักเรียนที่มีความประพฤติดี
6. ขอความร่วมมือจากผู้ปกครองเพื่อช่วยกันดูแลนักเรียนอย่างจริงจัง
7. มีการชี้แจงตักเตือนเมื่อนักเรียนมีข้อบกพร่องต่างๆ ทุกครั้ง
8. เน้นการจัดกิจกรรมนักเรียนให้แสดงออกในทางที่ถูกและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

ตาราง 2 ตัวอย่างเกณฑ์ และตัวบ่งชี้วินัยนักเรียน

ปัจจัยความสำเร็จ	ตัวชี้วัด	ระยะเวลา
1. การรักษาระเบียบวินัยนักเรียน		
1.1 การเดินแถว		
- นักเรียนต้องเดินแถวเพื่อเปลี่ยนชั่วโมงเรียน และเดินแถวไปรับประทานอาหารกลางวันที่โรงอาหาร	- ร้อยละของนักเรียนที่เดินแถวเพื่อเปลี่ยนชั่วโมงเรียน และเดินแถวไปรับประทานอาหารกลางวัน	ตลอดปีการศึกษา
- การเดินขึ้นลงบันได นักเรียนต้องเดินชิดด้านซ้ายมือของตนเองเสมอ	- ร้อยละของนักเรียนที่เดินขึ้นลงบันได นักเรียนต้องเดินชิดด้านซ้ายมือของตนเองเสมอ	

ตาราง 2 (ต่อ)

ปัจจัยความสำเร็จ	ตัวชี้วัด	ระยะเวลา
1.2 การแต่งกาย		
- นักเรียนทุกคนแต่งกายตามระเบียบและข้อบังคับของโรงเรียนดังต่อไปนี้	- ร้อยละของนักเรียนที่แต่งกายตามระเบียบของกระทรวง ศึกษาธิการ	ตลอดปีการศึกษา
1) ชุดนักเรียน แต่งกายตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการให้นักเรียนแต่งกายชุดนักเรียนในวันอังคารและวันศุกร์	ให้นักเรียนแต่งกายชุดนักเรียนในวันอังคารและวันศุกร์	
2) ชุดลูกเสือ-เนตรนารีแต่งตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการในวันพฤหัสบดี	- ร้อยละของนักเรียนที่ชุดลูกเสือ-เนตรนารีแต่งตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการในวัน	
3) ชุดอื่นๆ ตามข้อตกลงของโรงเรียน ดังนี้	พฤหัสบดี	
- วันจันทร์ให้แต่งกางเกงพละและเสื้อเหลือง		
- วันพุธให้แต่งชุดพละสีแดง		
1.3 มารยาทในการรับประทานอาหาร		
1) นักเรียนชั้น ป.1 ถึง ป.3 รับประทานอาหารในอาคารอเนกประสงค์ โดยมีครูผู้สอนในชั่วโมงที่ 3 ของทุกวันลงมาควบคุมดูแลมารยาทในการรับประทานอาหาร	- ร้อยละของนักเรียนชั้น ป.1-3 ที่มีมารยาทในการรับประทานอาหาร	ตลอดปีการศึกษา
2) นักเรียนชั้น ป.4 ถึง ป.6 รับประทานอาหารในห้องเรียนของตนเอง โดยมีครูผู้สอนในชั่วโมงที่ 3 หรือครูประจำชั้นคอยดูแลพิจารณาอาหาร และดูแลมารยาทในการรับประทานอาหาร	- ร้อยละของนักเรียนชั้น ป.4-6 ที่มีมารยาทในการรับประทานอาหาร	
2. การจัดระบบความเรียบร้อย สะดวกและปลอดภัยในการรับ-ส่งนักเรียน		
2.1 มีครูเวรประจำวันยืนรับนักเรียนที่หน้าประตูทางเข้าในตอนเช้า ให้ครูยืนด้านซ้ายมือ (กำหนดทิศทางหันหน้าเข้าหาโรงเรียน)	- ร้อยละของจำนวนครั้งที่ครูเวรยืนรับนักเรียนตอนเช้า	ตลอดปีการศึกษา
2.2 ในตอนเช้ามีผู้ปกครองมาส่งนักเรียนที่ประตูทางเข้าเท่านั้นยกเว้นวันฝนตก	- ร้อยละของผู้ปกครองที่มาส่งนักเรียนที่ประตูทางเข้าเท่านั้นยกเว้นวันฝนตก	

ตาราง 2 (ต่อ)

ปัจจัยความสำเร็จ	ตัวชี้วัด	ระยะเวลา
2.3 ผู้ปกครองมารับนักเรียนภายในบริเวณโรงเรียน กำหนดจุดจอดรถบริเวณถนนหน้าสนามฟุตบอล แนวห้ามจอดรถบริเวณหน้าอาคารเรียน ยกเว้นวันที่ มีฝนตก	- ร้อยละของผู้ปกครองที่รับนักเรียน ภายในบริเวณโรงเรียนกำหนด	
3. การเสริมสร้างวินัยนักเรียน		
3.1 ครูผู้สอนสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรมให้ความรู้แก่นักเรียน	- ร้อยละของนักเรียนมีความรู้ความ เข้าใจเรื่องเสริมสร้างวินัย นักเรียน	
1) การเสริมสร้างวินัยนักเรียน		
2) การเลือกประธานคณะกรรมการเสริมสร้างวินัย นักเรียน	- ร้อยละของนักเรียนมีความรู้และ เข้าร่วมกิจกรรมการเลือกการ เลือกนักเรียนตัวอย่างด้านวินัย นักเรียน	
3) บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการเสริมสร้างวินัย นักเรียน		
4) รูปแบบการเลือกตั้งการเลือกนักเรียนตัวอย่าง ด้านวินัยนักเรียน	- ร้อยละของนักเรียนกลุ่ม เป้าหมายใช้สิทธิเลือกการเลือก นักเรียนตัวอย่างด้านวินัยนักเรียน	
3.2 เลือกการเลือกนักเรียนตัวอย่างด้านวินัยนักเรียน	- มีการประชุมการเลือกนักเรียน ตัวอย่างด้านวินัยนักเรียนร้อยละ	
3.3 ประชุมการเลือกนักเรียนตัวอย่างด้านวินัยนักเรียน	ของจำนวนครั้งที่กำหนด	
3.4 การเลือกนักเรียนตัวอย่างด้านวินัยนักเรียน ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ กำกับ ติดตาม การ เสริมสร้างวินัยนักเรียน	- ร้อยละของจำนวนสมาชิกที่ ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ กำกับ ติดตาม การเสริมสร้างวินัย นักเรียน	
3.5 กำกับ ติดตาม การดำเนินงานการเสริมสร้างวินัย นักเรียน	- มีการกำกับติดตาม ตามที่กำหนด	
3.6 สรุปรายงานผลการเสริมสร้างวินัยนักเรียน	- มีการสรุปรายงานผลการ ดำเนินการการเสริมสร้างวินัย นักเรียน	

จากที่กล่าวมาแล้วนี้เป็นเพียงแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยของนักเรียน แต่คนที่ จะขับเคลื่อนให้งานดังกล่าวบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ดังนั้น ผู้บริหาร โรงเรียนจะต้องศึกษาระเบียบข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรักษาวินัยของนักเรียน แล้วร่วมกับคณะครู นักเรียน และผู้แทนของชุมชนฝ่ายต่างๆ ให้มีส่วนร่วม ในการกำหนดระเบียบข้อบังคับของโรงเรียนให้ สอดคล้องเหมาะสมโดยไม่ขัดแนวทางปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ อีกทั้งทำหน้าที่เป็น ที่ปรึกษาและประสานงานต่างๆ ทั้งโรงเรียนและชุมชนให้ช่วยกันอบรมนักเรียน กระตุ้นให้ครูร่วมมือกัน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการขัดเกลานิสัยของนักเรียนให้เป็นคนดี โดยผู้บริหาร และครูเองต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการประพฤติตน มีการประชุมปรึกษาหารือเพื่อป้องกันแก้ไข พฤติกรรมของนักเรียนให้เป็นคนดีทั้งในสภาวะปัจจุบันและอนาคตสืบไป

รูปแบบและการสร้างรูปแบบ

แนวคิดเรื่องการศึกษาที่ใช้รูปแบบนี้ บุญชม ศรีสะอาด (2549) ได้ให้ความเห็นว่า เป็นการวิจัย แนวใหม่ที่กำลังได้รับความสนใจมากขึ้น ทั้งนี้เพราะการวิจัยที่ใช้รูปแบบจะช่วยให้ได้ความรู้ที่มีความ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เป็นการวิจัยที่ช่วยพัฒนาความรู้ มีความชัดเจน เป็นระบบ

ความหมายของรูปแบบ

คำว่า “รูปแบบ” หรือ “Model” เป็นคำที่ใช้เพื่อสื่อความหมายหลายอย่าง ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว รูปแบบจะหมายถึง สิ่งหรือวิธีการดำเนินงานที่เป็นที่เป็นรูปแบบอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น รูปแบบจำลอง สิ่งก่อสร้าง รูปแบบในการพัฒนาชนบท รูปแบบในการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร เป็นต้น ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของรูปแบบไว้ ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายไว้ว่ารูปแบบ หมายถึง รูปที่ กำหนดขึ้นเป็นหลักหรือเป็นแนวซึ่งเป็นที่ยอมรับ (ราชบัณฑิตยสถาน. 2546)

เบญจพร แก้วมีศรี (2545) ที่กล่าวไว้ว่า รูปแบบ หมายถึง ตัวแทนของความเป็นจริงเป็น การทำให้ความสลับซับซ้อน สามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น เป็นการสะท้อนบางส่วนของปรากฏการณ์ออกมา ให้เห็นความสัมพันธ์ต่อเนื่องและความเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน รวมทั้งการเชื่อมโยงสิ่งที่เกี่ยวข้อง มาไว้ด้วยกัน โดยจะต้องใช้ข้อมูล เหตุผลและฐานคติมาประกอบ การแสดงรูปแบบสามารถทำได้หลาย ลักษณะ

ปราณี แสนทวีสุข (2547) กล่าวถึงความหมายรูปแบบสอดคล้องกับบุคคลอื่นว่า รูปแบบ หมายถึง แบบจำลองอย่างง่ายของปรากฏการณ์ต่างๆ ที่ผู้เสนอได้ศึกษาและพัฒนาขึ้น เพื่อแสดงหรือ อธิบายปรากฏการณ์ให้เข้าใจง่ายขึ้น สำหรับอธิบายปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ตลอดจนใช้เป็น

แนวทางในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง และควรแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรหรือปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

วิสุทธิ วิจิตรพัชรภรณ์ (2547) กล่าวว่า รูปแบบเป็นการจำลองภาพในอุดมคติที่นำไปสู่การอธิบาย คุณลักษณะสำคัญของปรากฏการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นให้เข้าใจง่ายต่อการทำความเข้าใจจากการศึกษาความหมายของรูปแบบของนักวิชาการมาหลาย ๆ คน

ทิสนา แคมมณี (2548: 220) ได้ให้ความหมายว่า รูปแบบเป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการสืบสอบหาคำตอบ ความรู้ ความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยสร้างมาจากความคิด ประสบการณ์ การใช้อุปมาอุปไมย หรือจากทฤษฎี หลักการต่างๆ และแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น เป็นคำอธิบาย แผนผัง ไดอะแกรม หรือแผนภาพ ช่วยให้ตนเองและบุคคลอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้น รูปแบบจึงไม่ใช่ทฤษฎี

โทชิ และคาร์โรลล์ (Tosi; & Carroll. 1982) กล่าวว่า รูปแบบอาจจะมีอย่างง่าย ๆ ไปจนถึงกระทั่งที่มีความซับซ้อนมากๆ และมีทั้งรูปแบบเชิงกายภาพ (Physical Model) ที่เป็นแบบจำลองของวัตถุ และรูปแบบเชิงคุณลักษณะ (Qualitative Model) ที่ใช้อธิบายปรากฏการณ์ด้วยภาษาหรือสัญลักษณ์ รูปแบบในทางสังคมศาสตร์มักหมายถึงเป็นชุดของข้อความเชิงนามธรรมเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เราสนใจเพื่อใช้ในการนิยามคุณลักษณะหรือบรรยายคุณสมบัติของมันๆ ให้เกิดความเข้าใจได้ง่าย ดังนั้นรูปแบบจึงไม่ได้บรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์อย่างละเอียดทุกแง่ทุกมุมเพราะจะทำให้โมเดลมีความซับซ้อนและยุ่งยากเกินไปในการที่จะทำความเข้าใจ

บาร์โด และฮาร์ทแมน (Bardo; & Hartman. 1982) ได้กล่าวถึงรูปแบบในทางสังคมศาสตร์ไว้ว่า “เป็นชุดของข้อความเชิงนามธรรมเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เราสนใจ เพื่อใช้ในการนิยามคุณลักษณะและ/หรือบรรยายคุณสมบัติของมันๆ” Bardo และ Hartman อธิบายต่อไปว่า รูปแบบเป็นอะไรบางอย่างที่เราพัฒนาขึ้นมา เพื่อบรรยายคุณลักษณะที่สำคัญๆ ของปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ รูปแบบจึงมิใช่การบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์อย่างละเอียดทุกแง่มุม เพราะการทำเช่นนั้นจะทำให้รูปแบบมีความซับซ้อนและยุ่งยากเกินไปในการที่จะทำความเข้าใจ ซึ่งจะทำให้คุณค่าของรูปแบบนั้นด้อยลงไป ส่วนการที่จัดระบบรูปแบบหนึ่งๆ จะต้องมีรายละเอียดมากน้อยเพียงใดจึงจะเหมาะสม และรูปแบบนั้นๆ ควรมีองค์ประกอบอะไรบ้าง ไม่ได้มีข้อกำหนดเป็นการตายตัว ทั้งนี้ก็แล้วปรากฏการณ์แต่ละอย่างและวัตถุประสงค์ของผู้สร้างรูปแบบที่ต้องการจะอธิบายปรากฏการณ์นั้นๆ อย่างไร

สารานุกรมสแตนฟอร์ดด้านปรัชญา (Stanford Encyclopedia of Philosophy. 2006) ได้ให้ความหมายของรูปแบบว่า รูปแบบเป็นระบบหรือโครงสร้างที่ถูกสร้างขึ้นมาจากทฤษฎีทั่วไปเพื่อใช้พรรณนาและอธิบายปรากฏการณ์นั้นๆ

กู๊ด (Good. 1973: 371) ได้ให้ความหมายของรูปแบบไว้ว่า เป็นวัตถุ หรือระบบ หรือกระบวนการที่ใช้แทนสิ่งนั้น โดยดำรงคุณลักษณะของทุกส่วนไว้ให้เหมือนเดิม

ฮูเซ็น และโพสท์เลทไวท (Husen; & Postlethwaite. 1994: 3865) ได้ให้ความหมายของรูปแบบว่า เป็นโครงสร้างที่ถูกลำมาเสนอเพื่อใช้ในการวินิจฉัยความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่สร้างมาจากเหตุการณ์ การหยั่งรู้ ด้วยวิธีการอุปมาอุปไมย หรือได้มาจากทฤษฎี รูปแบบจึงไม่ใช่ทฤษฎี

เมื่อพิจารณาความหมายของรูปแบบที่นักวิชาการดังกล่าวได้ให้ความหมายผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ข้อคิดเห็นบ่งชี้ที่สำคัญในความหมายของรูปแบบของนักวิชาการที่ได้อ้างอิงมีความคิดเห็นสอดคล้องตรงกัน คือ รูปแบบอาจเป็นระบบ เป็นโครงสร้างที่สร้างมาจากทฤษฎี สร้างมาจากประสบการณ์/เหตุการณ์ สร้างมาจากการอุปมาอุปไมยและไม่ใช่ทฤษฎี ส่วนข้อคิดเห็นบ่งชี้ความหมายของรูปแบบที่แตกต่างกันแต่มีความสำคัญของรูปแบบที่ได้นี้ ผู้วิจัยสามารถนำความรู้พื้นฐานนี้ไปเป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้

ความหมายของรูปแบบตามแนวคิดดังกล่าวพอจะสรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง แบบอย่างหรือแนวทางในการหรือดำเนินการใดๆ ที่แสดงหรืออธิบายให้เห็นถึงโครงสร้างทางความคิดหรือความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่สำคัญของปรากฏการณ์ที่ศึกษาให้สามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่ารูปแบบการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำลังพัฒนาขึ้นนี้จะต้องอยู่ภายใต้ทฤษฎีและแนวคิด จึงจะต้องมีการทบทวนทฤษฎีและแนวคิดในการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานก่อนเป็นเบื้องต้น

องค์ประกอบของรูปแบบ

ได้มีนักวิชาการอธิบายองค์ประกอบของรูปแบบไว้พอสังเขปที่สำคัญ ได้แก่

คีฟวิส (Keeves. 1988: 561-565) กล่าวว่า รูปแบบโดยทั่วไปจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ 1) รูปแบบจะต้องนำไปสู่การทำนายผลที่ตามมาซึ่งสามารถทดสอบได้ 2) โครงสร้างของรูปแบบจะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ซึ่งสามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์เรื่องนั้นได้ 3) รูปแบบจะต้องสามารถช่วยจินตนาการ ความคิดรวบยอด และความสัมพันธ์ รวมทั้งช่วยขยายขอบเขตของการสืบเสาะความรู้ และ 4) รูปแบบควรจะประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเชื่อมโยง

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นแต่ละบุคคล พอจะสรุปองค์ประกอบของรูปแบบได้ ดังนี้ รูปแบบควรจะต้องการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบว่าเป็นไปตามที่ทำนายผลไว้หรือไม่ มีองค์ประกอบอะไรบ้าง เพื่ออธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุอธิบายปรากฏการณ์เรื่องนั้น หรือปรากฏกลไกเชิงสาเหตุที่กำลังศึกษาและอธิบายเรื่องที่กำลังศึกษา ผลที่เกิดจากการใช้รูปแบบนี้จะช่วยสร้างมโนทัศน์หรือ

ความคิดรวบยอด ความสัมพันธ์ของสิ่งที่กำลังศึกษาและมีความสัมพันธ์กันในเชิงโครงสร้าง เพื่อช่วยให้การสืบเสาะหาความรู้ง่ายขึ้น บรรลุผล

จากผลสรุปองค์ประกอบของรูปแบบที่ได้นี้ ผู้วิจัยจึงได้นำความรู้พื้นฐานนี้ไปเป็นแนวทางในการกำหนดโครงสร้างองค์ประกอบของรูปแบบการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเบื้องต้นได้ เพื่อการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบว่าเป็นไปตามที่ทำนายผลไว้หรือไม่

ประเภทของรูปแบบ

คีฟวีส (Keeves. 1988: 561-565) และฮูเซ็น และโพสท์เลทไวท (Husen; & Postlethwaite. 1994: 3865) ได้อธิบายประเภทของรูปแบบไว้ 5 รูปแบบตรงกัน ดังนี้

1. รูปแบบเชิงเปรียบเทียบ (Analogue Models) เป็นรูปแบบที่แสดงความคิดออกมาเปรียบเทียบระหว่างองค์ประกอบของรูปแบบกับองค์ประกอบที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดปัญหาที่กำลังศึกษาอยู่ รูปแบบลักษณะนี้ใช้กันมากทางด้านวิทยาศาสตร์กายภาพ สังคมศาสตร์ และพฤติกรรมศาสตร์

2. รูปแบบเชิงภาษา (Semantic Models) เป็นรูปแบบที่แสดงความคิดออกมาผ่านทางภาษาพูดและเขียน รูปแบบลักษณะนี้ใช้กันมากทางด้านศึกษาศาสตร์

3. รูปแบบเชิงแผนผัง (Schematic Models) เป็นรูปแบบที่แสดงความคิดเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีกับโลกของความเป็นจริง ผ่านทางแผนผัง แผนภาพ ไดอะแกรม กราฟ เป็นต้น

4. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Models) เป็นรูปแบบที่แสดงความคิดผ่านออกทางสูตรคณิตศาสตร์ หรือสมการ ซึ่งส่วนมากจะเกิดขึ้นหลังจากใช้รูปแบบเชิงภาษาแล้ว

5. รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Models) เป็นรูปแบบที่แสดงความคิดผ่านออกทางความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรต่างๆ ของสภาพการณ์ ปัญหาใดๆ รูปแบบลักษณะนี้ใช้กันมากด้านศึกษาศาสตร์

สำหรับการวิจัย รูปแบบการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุทมาณี ผู้วิจัยได้เลือกรูปแบบตามแนวคิดของ คีฟวีส (Keeves. 1988: 561-565) คือ รูปแบบเชิงภาษา หรือรูปแบบที่อธิบายความหมายหรือให้ความหมาย (Semantic Models) ซึ่งเป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาในการบรรยายลักษณะของรูปแบบมานำเสนอในงานวิจัยในครั้งนี้

องค์ประกอบของรูปแบบ ลักษณะของรูปแบบที่ดี และการทดสอบหรือตรวจรูปแบบ

ในการสร้างรูปแบบ ควรประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ดังที่ นิคม ทาแดง (2536) กล่าวไว้พอสรุปได้ว่า รูปแบบอาจ ประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ส่วนประกอบ เป็นส่วนหนึ่งของระบบซึ่งถูกกำหนดขึ้นจากการกระทำต่างๆ เพื่อแสดงผลลัพธ์ของระบบ

2. ตัวแปร เป็นคุณสมบัติที่กำหนดขึ้นของระบบภายใต้เงื่อนไขต่างๆ กัน ซึ่งอาจใคร่ครวญได้หลายชนิด

3. พารามิเตอร์ เป็นคุณสมบัติของระบบ

4. ฟังก์ชันความสัมพันธ์ เป็นฟังก์ชันที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพารามิเตอร์ และตัวแปรต่างๆ ในระบบ ซึ่งจะบอกถึงพฤติกรรมของระบบนั้น

ในการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบว่าจะประกอบด้วยจำนวนเท่าใด มีโครงสร้างและความสัมพันธ์กันอย่างไรนั้น ปราณี แสตนทิวีส (2547) กล่าวไว้ว่าขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ ชุดของผู้วิจัยหรือตัวแปรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกันที่ผู้เสนอกำลังศึกษา หรือออกแบบ แนวคิด ทฤษฎี และหลักการพื้นฐานในการกำหนดรูปแบบแต่ละรูปแบบนั้นๆ เป็นหลัก ในการสร้างรูปแบบผู้วิจัยคิดว่าควรมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ส่วนที่เป็นปัจจัยกระบวนการ ผลผลิต ผลลัพธ์ สภาพแวดล้อม ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดเอาไว้ โดยแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่างๆ อย่างมีเหตุผล

ในการสร้างรูปแบบ ผู้สร้างจะต้องคำนึงลักษณะของรูปแบบที่ดี โดยในการสร้างรูปแบบให้เป็นรูปแบบที่ดี ได้มีผู้กล่าวถึงลักษณะของรูปแบบที่ดีไว้ดังต่อไปนี้

คีฟวีส (Keeves. 1988: 561-565) กล่าวไว้ว่า รูปแบบที่ใช้ประโยชน์ได้ควรมีลักษณะ 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1. รูปแบบควร ประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างมากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันแบบรวมๆ

2. รูปแบบควรใช้เป็นแนวในทางพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้น ซึ่งสามารถรวบรวมได้โดยการสังเกต ซึ่งเป็นไปได้ที่จะทดสอบรูปแบบพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ได้

3. รูปแบบควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา ดังนั้นนอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ ควรใช้อธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย

4. รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่และสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ ซึ่งเป็นการขยายในเรื่องที่กำลังศึกษา

ทาคาโอะ มียากาวะ (คงศักดิ์ สันติพิทักษ์วงศ์ (แปล). 1986) กล่าวไว้ว่า การสร้างรูปแบบที่ดีควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. รูปแบบควร ประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปรมากกว่าเน้นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแบบรวมๆ

2. รูปแบบควรนำไปสู่การพยากรณ์ที่ผ่านมา ซึ่งสามารถรวบรวมได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยเมื่อทดสอบรูปแบบแล้วถ้าปรากฏว่าไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์รูปแบบนั้นต้องถูกยกเลิกไป

3. รูปแบบควรอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่ได้ศึกษาได้อย่างชัดเจน

4. รูปแบบควรนำไปสู่การสร้างแนวคิดใหม่หรือความสัมพันธ์ของเรื่องที่ได้ศึกษาได้

5. รูปแบบในเรื่องใดจะเป็นเช่นไรขึ้นอยู่กับกรอบของทฤษฎีในเรื่องนั้นๆ

บราวน์ และโมเบิร์ก (Brown; & Moberg, 1980) ได้ทำการสังเคราะห์องค์ประกอบของแบบจำลองพบว่า แบบจำลองส่วนใหญ่ ประกอบด้วย

1. สภาพแวดล้อม (Environment)
2. เทคโนโลยี (Technology)
3. โครงสร้าง (Structure)
4. กระบวนการจัดการ (Management Process) และการตัดสินใจ (Decision Making)

สมาน อัครภูมิ (2537) กล่าวว่า ในการกำหนดองค์ประกอบของแบบจำลองว่าจะประกอบด้วยอะไรบ้าง จำนวนเท่าใด มีโครงสร้างและความสัมพันธ์อย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ที่เรากำลังศึกษาหรือออกแบบ มีแนวคิด ทฤษฎีและหลักการพื้นฐานในการกำหนดแบบจำลองนั้นๆ เป็นหลัก

สำหรับองค์ประกอบของแบบจำลองการบริหารการศึกษาเท่าที่พบจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่า ส่วนใหญ่จะกล่าวถึงการจัดการองค์การบริหารหรือโครงสร้างระบบบริหาร แนวทางดำเนินการ ภาระหน้าที่ (Functions) ที่สำคัญๆ ในการบริหารงานขององค์การนั้นๆ เช่น การบริหารงานบุคคลากร การบริหารงานการเงิน การบริหารงานวิชาการ เป็นต้น

ในแนวความคิดของผู้วิจัย การสร้างและพัฒนาารูปแบบที่ดีจะต้องได้มาจากแนวคิดของทฤษฎีที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ เพื่ออธิบายถึงโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่ได้ศึกษาค้นคว้าและชัดเจน ซึ่งรูปแบบที่ดีจะต้องผ่านการทดสอบหรือตรวจสอบก่อนนำไปใช้จริง เนื่องจากจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการสร้างรูปแบบ คือ การทดสอบหรือตรวจสอบรูปแบบที่สร้างขึ้นมาว่ามีความถูกต้อง เหมาะสมและสอดคล้องกับการนำรูปแบบไปใช้ประโยชน์ต่อไปหรือไม่ ซึ่งมีผู้กล่าวถึงวิธีการในการทดสอบรูปแบบดังต่อไปนี้

1. การทดสอบด้วยการประเมิน มาดัส, สคริฟเวน และสตัฟเฟิลบีม (Madaus; Scriven; & Stufflebeam, 1983) ได้เสนอการนำเสนอมาตรฐานการตรวจสอบรูปแบบเอาไว้ดังต่อไปนี้

1.1 มาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) เป็นการประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง

1.2 มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) เป็นการประเมินการสนองตอบต่อความต้องการของผู้ใช้รูปแบบ

1.3 มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) เป็นการประเมินความเหมาะสมทั้งในด้านกฎหมายและศีลธรรมจรรยา

2. การทดสอบรูปแบบโดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่ง ไอสเนอร์ (Eisner, 1976) กล่าวไว้ ดังนี้

2.1 การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพ ประสิทธิภาพ และความเหมาะสมของสิ่งที่จะทำการประเมิน

2.2 การประเมินเฉพาะทางในเรื่องที่จะประเมินเนื่องจากเป็นการวัดคุณค่า ที่ไม่อาจวัดด้วยเครื่องมือใดๆ จะต้องใช้ความรู้ ความสามารถของผู้ประเมินอย่างแท้จริง

2.3 การใช้ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการประเมิน จะต้องเชื่อถือถือว่าผู้ทรงคุณวุฒินั้นมีความตรงและมีเหตุผลที่ดี

2.4 การใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ ต้องยอมรับในความยืดหยุ่นของกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิ รวมทั้งการกำหนดประเด็นสำคัญที่จะนำมาพิจารณา การบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ การเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผล การวินิจฉัยข้อมูล ตรงตามการนำเสนอ

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องมาเป็นลำดับ ผู้วิจัยมีแนวคิดที่ว่ารูปแบบที่สร้างขึ้นมาก่อนที่จะนำไปใช้จริง ควรได้รับทดสอบหรือการประเมิน โดยเฉพาะงานวิจัยเรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี นี้ จะใช้ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ประเมิน เพื่อเป็นการรับรองคุณภาพของรูปแบบก่อนนำไปใช้จริง และผู้วิจัยกำหนดให้รูปแบบเป็นไปตามมาตรฐาน ตามแนวคิดของ มาดัส, สคริฟเวน และสตัฟเฟิลบีม (Madaus; Scriven; & Stufflebeam, 1983) โดยรูปแบบที่ได้จะต้องมีความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) เป็นประโยชน์ (Utility Standards) และมีความเหมาะสม (Propriety Standards) และประเมินรูปแบบโดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ ตามแนวคิดของ ไอสเนอร์ (Eisner, 1976)

บริบทจังหวัดปทุมธานี

สำนักงานจังหวัดปทุมธานี (2558) ได้นำเสนอแผนพัฒนาจังหวัดปทุมธานี พ.ศ. 2557-2560 ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับบริบทของจังหวัดปทุมธานี และผู้วิจัยได้คัดเลือกเฉพาะที่มีส่วนสัมพันธ์กับการวิจัยเรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี นำเสนอดังนี้

สภาพทั่วไปของจังหวัดปทุมธานี

“ปทุมธานีเป็นเมืองอุตสาหกรรมสะอาด เกษตรปลอดภัย ศูนย์การเรียนรู้ และสังคมสันติสุข”

ความเป็นมาของจังหวัดปทุมธานี

เดิมจังหวัดปทุมธานีเป็นถิ่นฐานบ้านเมืองแล้วไม่น้อยกว่า 300 ปี นับตั้งแต่รัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช แห่งกรุงศรีอยุธยา คือ เมื่อพุทธศักราช 2202 มังนันทมิตรได้กวาดต้อนครอบครัวมอญ เมืองเมาะตะมะอพยพหนีภัยจากศึกพม่า เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกรุงเทพทวารวดีศรีอยุธยา ซึ่งสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ครอบครัวมอญเหล่านั้น ไปตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านสามโคก จากนั้นมาชุมชนสามโคกได้พัฒนามากขึ้นเป็นลำดับ ต่อมาในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช แห่งกรุงธนบุรี ชาวมอญได้อพยพหนีพม่าเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร อีกเป็นครั้งที่ 2 สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ อนุญาตให้ตั้งบ้านเรือนที่บ้านสามโคก และครั้งสุดท้ายในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ได้มีการอพยพชาวมอญครั้งใหญ่จากเมืองเมาะตะมะ เข้าสู่ประเทศไทยเรียกว่า “มอญใหญ่” พระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ชาวมอญบางส่วนตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านสามโคกอีกเช่นเดียวกัน ฉะนั้นจากชุมชนขนาดเล็ก “บ้านสามโคก” จึงกลายเป็น “เมืองสามโคก” ในกาลต่อมาพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงเอาพระทัยใส่ดูแล ทำนุบำรุงชาวมอญเมืองสามโคกมิได้ขาด ครั้งเมื่อเดือน 11 พุทธศักราช 2358 ได้เสด็จประพาสออกเยี่ยมพสกนิกรที่เมืองสามโคก และประทับที่พลับพลาริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งซ้ายเยื้องเมืองสามโคก ยังความปลาบปลื้มใจให้แก่ชาวมอญเป็นล้นพ้น จึงได้พากันหลั่งไหล นำดอกบัวขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเป็นราชสักการะอยู่เป็นเนืองนิจ ยังความซาบซึ้งในพระราชหฤทัยเป็นที่ยิ่ง จึงบันดาลพระราชหฤทัยให้พระราชทานนามเมืองสามโคกเสียใหม่ว่า “เมืองประทุมธานี” ซึ่งวันนั้นตรงกับวันที่ 23 สิงหาคม พุทธศักราช 2358 ด้วยพระมหากรุณาธิคุณดังกล่าวชื่อเมืองปทุมธานีจึงได้กำเนิดนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ในปีพุทธศักราช 2459 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ใช้คำว่า “จังหวัด” แทน “เมือง” และให้เปลี่ยนการเขียนชื่อจังหวัดใหม่จาก “ประทุมธานี” เป็น “ปทุมธานี” ในวันที่ 19 พฤษภาคม 2459 ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ยุบจังหวัดฉะบุรีมาขึ้นกับจังหวัดปทุมธานี เมื่อ พ.ศ. 2475 จังหวัดปทุมธานี จึงได้แบ่งการปกครองเป็น 7 อำเภอ ดังที่เป็นเช่นปัจจุบันนี้ นับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ได้พระราชทานนามเมืองประทุมธานีเป็นต้นมา จังหวัดปทุมธานี ก็เจริญรุ่งเรืองขึ้นเป็นลำดับ เป็นจังหวัดที่อุดมสมบูรณ์มีศิลปวัฒนธรรม และเอกลักษณ์อื่นๆ เป็นของตัวเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่ชาวปทุมธานีภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง และเป็นจังหวัดในเขตบริเวณที่มีความเจริญรุ่งเรืองมากยิ่งขึ้นต่อไปในอนาคตอันใกล้

ที่ตั้งและอาณาเขตของจังหวัดปทุมธานี

จังหวัดปทุมธานีตั้งอยู่ในภาคกลางประมาณเส้นรุ้งที่ 14 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 100 องศาตะวันออก อยู่เหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง 2.30 เมตร มีเนื้อที่ประมาณ 1,525.856 ตารางกิโลเมตร

หรือประมาณ 953,660 ไร่ ห่างจากกรุงเทพมหานครไปทางทิศเหนือ ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) เป็นระยะทางประมาณ 27.8 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง คือ

- ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอบางไทร อำเภอบางปะอินและอำเภอมั่นขวัญน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภอหนองแค และอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก และอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม และอำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี
- ทิศใต้ ติดต่อกับเขตหนองจอก เขตคลองสามวา เขตสายไหม เขตบางเขน เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร และอำเภอปากเกร็ด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดเป็นที่ราบลุ่มริมสองฝั่งแม่น้ำโดยมีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านใจกลางจังหวัดในเขตอำเภอเมืองปทุมธานีและอำเภอสสามโคก ทำให้พื้นที่ของจังหวัดปทุมธานีถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ฝั่งตะวันตกของจังหวัดหรือบนฝั่งขวาของแม่น้ำเจ้าพระยา ได้แก่ พื้นที่ในเขตอำเภอลาดหลุมแก้วกับพื้นที่บางส่วนของอำเภอเมืองและอำเภอสสามโคก กับฝั่งตะวันออกของจังหวัด หรือบนฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยา ได้แก่ พื้นที่อำเภอเมืองบางส่วนของอำเภอธัญบุรี อำเภอคลองหลวง อำเภอหนองเสือ อำเภอลำลูกกา และบางส่วนของอำเภอสสามโคกโดยปกติระดับน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาในฤดูฝนจะเพิ่มสูงขึ้นเฉลี่ยประมาณ 50 เซนติเมตร ซึ่งทำให้เกิดภาวะน้ำท่วมในบริเวณพื้นที่ราบริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นบริเวณกว้าง และก่อให้เกิดปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ฝั่งขวาของแม่น้ำเจ้าพระยา สำหรับพื้นที่ทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยานั้น เนื่องจาก ประกอบด้วยคลองซอยเป็นคลองชลประทานจำนวนมากสามารถควบคุมจำนวนปริมาณน้ำได้ทำให้ปัญหาเกี่ยวกับอุทกภัยมีน้อยกว่า

การศึกษา

จังหวัดปทุมธานีแบ่งพื้นที่การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็น 2 เขต ประกอบด้วย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ครอบคลุมพื้นที่ 4 อำเภอ คือ อำเภอเมืองปทุมธานี คลองหลวง สามโคก และอำเภอลาดหลุมแก้ว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ครอบคลุมพื้นที่ 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอธัญบุรี อำเภอลำลูกกา และอำเภอหนองเสือ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ครอบคลุมพื้นที่ 7 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองปทุมธานี คลองหลวง สามโคก อำเภอลาดหลุมแก้ว อำเภอธัญบุรี ลำลูกกา และอำเภอหนองเสือ ในปีการศึกษา 2554 มีสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานและอื่นๆ รวม 191 แห่ง และสำนักงานบริหารงาน

การศึกษาเอกชน 82 แห่ง รวม 273 แห่ง จำนวนห้องเรียน 5,080 ห้องเรียน ครู 6,326 คน นักเรียน จำนวน 1,039,876 คน

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

จังหวัดปทุมธานีมีคดีประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์สินสูงขึ้น เป็นระยะที่มีสาเหตุจากการที่มีจำนวนประชากรในพื้นที่เพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากประชาชนต่างท้องถิ่นต่างเข้ามาทำงานตามสถานประกอบการต่างๆ เช่น โรงงานอุตสาหกรรมหมู่บ้านจัดสรร และห้างสรรพสินค้า รวมทั้งเด็กและเยาวชนที่เข้ามาศึกษาในสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาในเขตจังหวัด โดยที่ปัญหาอาชญากรรมที่ประกอบโดยเด็กและเยาวชนไม่ว่าจะเป็นการมีเพศสัมพันธ์ มั่วสุมยาเสพติด ทะเลาะวิวาท ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ หรืออาชญากรรมรุนแรง มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทั้งในแง่ความรุนแรงและปริมาณ ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้ว่าเด็กและเยาวชนไทยมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่นำไปสู่อาชญากรรมเพิ่มขึ้นซึ่งมีสาเหตุมาจากการเลียนแบบพฤติกรรมที่มีการเผยแพร่ทางสื่อที่ไร้พรมแดน และจากการที่ค่าครองชีพสูงขึ้น การใช้จ่ายจนเกินตัว นั้นเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อบุคคลบางกลุ่มจึงทำให้มีการก่ออาชญากรรมในคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน สำหรับปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนเมือง จะเกิดปัญหาในชุมชนแออัดเพราะสถานที่ดังกล่าวมีบุคคลหลายประเภท ซึ่งบุคคลทั่วไปสามารถเข้าออกชุมชนได้ตลอดเวลา เป็นแหล่งรวมบุคคลประเภทติดยาเสพติด คนจรจัดที่ยากต่อการควบคุม

ด้านการท่องเที่ยว

จังหวัดปทุมธานี เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจุดเด่นในเรื่องอาหารการกินรวมถึงธรรมชาติและชุมชนริมน้ำ วิถีชีวิตวัฒนธรรมชาวไทยเชื้อสายมอญที่น่าสนใจ รวมทั้งยังรักษาเอกลักษณ์การเป็นเมืองการเกษตรควบคู่กับความเจริญทางด้านอุตสาหกรรมและการบริการไว้ได้ จังหวัดปทุมธานี มีความหลากหลายทั้งทางด้านประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละชุมชน โดยเฉพาะถึงการท่องเที่ยวภายในจังหวัดปทุมธานี มีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่าน และ 2 ฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นวัดต่างๆ มากมาย เช่น วัดหงส์ปทุมมาวาส วัดศาลเจ้า วัดไผ่ล้อม ฯลฯ ซึ่งมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยวในจังหวัดปทุมธานี อีกทั้ง ความเจริญทางด้านอุตสาหกรรมทำให้การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจเจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว เพราะในจังหวัดปทุมธานีเป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมหลายแห่ง ทำให้มีการเข้ามาทำงานในจังหวัดปทุมธานีเป็นจำนวนมาก แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักของจังหวัดปทุมธานีได้แก่วัดเจติยทัต วัดศาลเจ้า วัดไผ่ล้อม รวมไปถึงแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นการท่องเที่ยวแบบเรียนรู้ เช่น พิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติ สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ สังกัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ และหอศิลป์ปิ่น สังกัดกระทรวงวัฒนธรรม รวมถึงศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษารังสิต สังกัดกระทรวง

ศึกษาธิการ สำหรับภาพลักษณ์ซึ่งเป็นที่รู้จักของจังหวัดปทุมธานีนอกจากดอกบัวแล้วคือ “ตุ่มสามโคก” ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เครื่องปั้นดินเผาของชาวมอญของสามโคก

สำหรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในจังหวัดปทุมธานี ส่วนใหญ่จะเป็นแบบไปเช้า เย็นกลับ ซึ่งจากสถิติที่กรมการท่องเที่ยวกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา รวบรวมพบว่าเมื่อปี พ.ศ. 2550 มีรายได้จากการท่องเที่ยว 879.96 ล้านบาท ปี พ.ศ. 2551 มีรายได้จากการท่องเที่ยว 916.91 ล้านบาท ปี พ.ศ. 2552 มีรายได้จากการท่องเที่ยว 761.78 ล้านบาท ปี พ.ศ. 2553 มีรายได้จากการท่องเที่ยว 907.74 ล้านบาท

แนวโน้มการท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานี

1. กระแสตื่นตัวจากภาวะโลกร้อนทำให้นักท่องเที่ยวสนใจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น
2. จังหวัดปทุมธานีเป็นจังหวัดที่อยู่ใกล้จังหวัดใหญ่หลายจังหวัดรวมทั้งมีการคมนาคมที่สามารถเชื่อมโยงในทุกภูมิภาค เป็นปัจจัยดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดปทุมธานี
3. การเติบโตของการท่องเที่ยวเฉพาะทาง เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงวิชาการ ประเภทพิพิธภัณฑ์ทางด้านวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และการเกษตรสมัยใหม่ มีแนวโน้มสูงขึ้น
4. แนวโน้มการเพิ่มขึ้นของผู้ที่สนใจสิ่งแวดล้อมและวิทยาศาสตร์ และการประกอบกิจกรรมร่วมกันโดยการพาครอบครัว และกลุ่มเพื่อนมารับประทานอาหารหรือสังสรรค์
5. จังหวัดปทุมธานีเป็นจังหวัดที่มีแม่น้ำไหลผ่าน ทำให้แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตของชุมชนริมแม่น้ำ เป็นปัจจัยผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวประเภทล่องเรือ และทางน้ำมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ปัญหาสำคัญของจังหวัดปทุมธานีและแนวทางแก้ไข

จังหวัดปทุมธานีเป็นจังหวัดที่มีการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงสภาพทางสังคม จากเดิมที่เป็นสังคมชนบทกลายเป็นสังคมเมืองและมีการเปลี่ยนแปลงการผลิตจากภาคเกษตรกรรมเป็นการผลิตในภาคอุตสาหกรรม สภาพการณ์ดังกล่าวทำให้จังหวัดปทุมธานีเป็นแหล่งรองรับการเข้ามาหางานทำจากคนในทุกภูมิภาคของประเทศ รวมทั้งแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาหางานทำ นอกจากนี้การที่จังหวัดปทุมธานีเป็นที่ตั้งของสถานศึกษาทั้งในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาหลายแห่งทำให้มีเยาวชนเข้ามาศึกษาในจังหวัดปทุมธานีเป็นจำนวนมาก ดังนั้น จังหวัดปทุมธานีจึงเป็นแหล่งรองรับปัญหาที่เกิดขึ้นจากปัจจัยดังกล่าว อาทิเช่น ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาสิ่งแวดล้อมและมลพิษที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมและชุมชนที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วและการที่จังหวัดปทุมธานีเป็นจังหวัดปริมณฑล ซึ่งอยู่ใกล้ความเจริญจึงทำให้เกิดการเรียกร้องต้องการในการรับบริการและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนจากส่วนราชการและองค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นสูง จากสภาพปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมดังกล่าว สามารถจำแนกปัญหาที่เกิดขึ้นในจังหวัดปทุมธานี ได้ดังนี้

ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

จังหวัดปทุมธานีมีคดีประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์สินสูงชันเป็นระยะ มีสาเหตุจากการที่มีจำนวนประชากรในพื้นที่เพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากประชาชนต่างท้องถิ่นต่างเข้ามาทำงานตามสถานประกอบการต่างๆ เช่นโรงงานอุตสาหกรรมโครงการก่อสร้างหมู่บ้านจัดสรร และห้างสรรพสินค้า รวมทั้งเด็กและเยาวชนที่เข้ามาศึกษาในสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาในเขตจังหวัด โดยที่ปัญหาอาชญากรรมที่ประกอบโดยเด็กและเยาวชนไม่ว่าจะเป็นการมีเพศสัมพันธ์ มั่วสุม ยาเสพติด ทะเลาะวิวาท ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ หรืออาชญากรรมรุนแรง มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทั้งในแง่ความรุนแรงและปริมาณ ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้ว่าเด็กและเยาวชนไทยมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่นำไปสู่อาชญากรรมเพิ่มขึ้นซึ่งมีสาเหตุมาจากการเลียนแบบพฤติกรรมที่มีการเผยแพร่ทางสื่อที่ไร้พรมแดน และจากการที่ค่าครองชีพสูงชัน การใช้จ่ายจนเกินตัว นับเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อบุคคลบางกลุ่มจึงทำให้มีการก่ออาชญากรรมในคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน สำหรับปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนเมือง จะเกิดปัญหาในชุมชนแออัดเพราะสถานที่ดังกล่าวมีบุคคลหลายประเภท ซึ่งบุคคลทั่วไปสามารถเข้าออกชุมชนได้ตลอดเวลา เป็นแหล่งรวมบุคคลประเภทติดยาเสพติด คนจรจัดที่ยากต่อการควบคุม

ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด

สภาพปัญหาหายาเสพติดในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ในปัจจุบันนี้พบว่าเป็นทั้งพื้นที่ค้าและพื้นที่แพร่ระบาดโดยเฉพาะอย่างยิ่งในอำเภอสำคัญ อำเภอธัญบุรี อำเภอลองหลวง อำเภอลำลูกกา อำเภอเมืองปทุมธานี ด้วยเหตุปัจจัยหลายประการ อาทิเช่น สภาพพื้นที่โรงงานอุตสาหกรรมจำนวนมาก ส่งผลถึงการอพยพเข้ามาทำงานของแรงงานนอกพื้นที่ และแรงงานต่างด้าว มีตลาดขายส่งสินค้าทางการเกษตรขนาดใหญ่ (ตลาดไท ตลาดสี่มุมเมือง) ซึ่งในบางครั้งมีการแอบแฝงซุกซ่อนยาเสพติดยากต่อการตรวจค้นจับกุมของเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งรวมของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะจังหวัดปทุมธานีที่มีสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษามากที่สุดในประเทศ เป็นต้น ทั้งนี้ จากข้อมูลการจับกุมและข้อมูลการบำบัดรักษา พบว่ากลุ่มเสี่ยงที่มีแนวโน้มจะทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น ได้แก่ ผู้พันโทษ ผู้ที่ได้รับการประกันชั่วคราว ผู้ที่ผ่านการบำบัดรักษา ผู้ว่างงาน และกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ทั้งนี้ พบว่าเครือข่ายการค้าบริเวณแนวชายแดนที่มีบทบาทสำคัญต่อการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่มาจาก 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มการค้าทางภาคเหนือที่มีการลักลอบนำเข้าจากบริเวณแนวชายแดนไทย-พม่า เช่นในพื้นที่ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย อำเภอพบพระ จังหวัดตาก เป็นต้น กลุ่มการค้าทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการลักลอบนำเข้าจากบริเวณชายแดนไทย-ลาว และกลุ่มการค้าทางภาคตะวันออกมีการลักลอบนำเข้าจากบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา

สภาพปัญหาเสพติด

ด้านการผลิต ไม่พบการผลิตในพื้นที่

รูปแบบและวิธีการซุกซ่อน

ส่วนใหญ่จะซุกซ่อนมาในกระเป๋าเดินทางปะปนมากับผู้โดยสาร หรือสินค้าทางการเกษตร กล่องผลิตภัณฑ์สินค้าที่มีการดัดแปลง ยานพาหนะที่มีการดัดแปลงเพื่อเก็บของ นอกจากนี้ยังพบว่า มีการซุกซ่อนไว้ตามส่วนต่างๆ ของร่างกาย เช่น พันติดกับตัว ต้นขาหรือน่อง

เส้นทางการลำเลียง

จากข้อมูลการจับกุมคดีที่น่าสนใจพบว่ามีเส้นทางการลำเลียงสำคัญ ดังนี้

1. เส้นทางหลัก
  - 1.1 จากภาคเหนือ โดยใช้ถนนสายเอเชียต่อเนื่องเส้นทางพหลโยธิน
  - 1.2 จากภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยใช้เส้นทางถนนมิตรภาพ-พหลโยธิน
2. เส้นทางรอง
  - 2.1 ถนนสายวงแหวนรอบนอก

สถานการณ์ด้านการค้า

การค้ารายย่อย

รูปแบบการค้า ส่วนใหญ่จะเช่าหอพักซึ่งมีจำนวนมากเป็นที่เก็บพัก หรือซุกซ่อนยาเสพติด โดยจะเช่าอยู่ประมาณ 1-2 เดือน แล้วจะย้ายไปเช่าที่ใหม่ ผู้ค้าบางคนจะ เช่าหอพักเป็นรายวัน ในส่วนของการจ่ายเงินค่ายาบ้า ถ้าเป็นลูกค้าประจำจะเป็นลักษณะของการให้เครดิตไปก่อน เมื่อขายได้จึงจะมีการจ่ายเงินให้ แต่ถ้าไม่ใช่ขอประจำการจ่ายค่ายาบ้า จะจ่ายเป็นเงินสดถูกละ 20,000-25,000 บาท ขายเป็นปลีก 150-350 บาท

การค้าส่ง

มีลักษณะเหมือนเดิม กล่าวคือ นักค้าในพื้นที่เครือข่ายขายส่งจากชายแดน จัดหายาบ้าได้ตามสั่งซึ่งปกติจะจำหน่ายให้กับลูกค้าประจำส่วนผู้ซื้อรายอื่นที่ไม่ใช่เครือข่ายผู้ค้า จะเพิ่มความระมัดระวังในการขายมากขึ้นในการติดต่อซื้อ-ขาย ใช้โทรศัพท์มือถือและชำระเงินโดยเงินสด แบบยื่นหมื่อยื่นแมว หรือการโอนผ่านบัญชีธนาคาร โดยผู้ซื้อจะต้องจ่ายเงินก่อนแล้ว จึงกำหนดสถานที่ส่งมอบยาเสพติด ซึ่งในการส่งมอบนั้น ผู้ค้าจะจ้างผู้ลำเลียงอีกต่อหนึ่งในการส่งมอบยาเสพติด ราคาขายบ้าซื้อมาในราคามัดละ 100,000-120,000 บาท จำมาจำหน่าย ขายส่งมัดละ 160,000-180,000 บาท

แนวโน้มการแพร่ระบาด

จังหวัดปทุมธานีจัดอยู่ในเขตปริมณฑล ซึ่งมีโรงงาน สถานประกอบการ สถานศึกษา หอพัก บ้านเช่า และชุมชนแออัดอยู่เป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้ จึงมีแรงงานทั้งที่เป็นคนไทยและต่างด้าวอพยพเข้ามาใช้แรงงานจำนวนมาก อีกทั้งนักศึกษาระดับอุดมศึกษาประมาณ 120,000 คน ซึ่งพักอาศัย

อยู่ในอำเภอคลองหลวง และธัญบุรี ด้วยสภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัยเสี่ยงดังกล่าว ส่งผลให้มีการแพร่ระบาดของเสฟติดในกลุ่มผู้ใช้แรงงานผู้ว่างงาน และนักเรียน/นักศึกษาบางส่วน

แหล่งแพร่ระบาด

สถานการณ์ของจังหวัดปทุมธานีเป็นพื้นที่ลุ่มเสี่ยงของยาเสฟติด การค้ายังคงมีกระจายอยู่ในทุกพื้นที่โดยอำเภอหนองเสือ สามโคก อยู่ในระดับบางเบา อำเภอลาดหลุมแก้วอยู่ในระดับปานกลาง อำเภอคลองหลวง ธัญบุรีลำลูกกา เมืองปทุมธานี อยู่ในระดับรุนแรง

ปัญหาแรงงานต่างด้าว

เนื่องจากจังหวัดปทุมธานีเป็นที่ตั้งของตลาดขายส่งสินค้าทางการเกษตรขนาดใหญ่ และโครงการก่อสร้างหมู่บ้านจัดสรร จึงมีความต้องการแรงงานไร้ฝีมือเป็นจำนวนมาก ประชากรวัยแรงงานมักไม่ประสงค์ที่จะทำงานในภาคการผลิตและการก่อสร้าง เนื่องจากเป็นกลุ่มคนที่มีการศึกษาสูงจึงเลือกทำงานที่สอดคล้องกับวุฒิการศึกษาของตน การขาดแคลนแรงงานไร้ฝีมือดังกล่าวทำให้เจ้าของกิจการจ้างแรงงานต่างด้าว สัญชาติพม่า ลาว และกัมพูชา เนื่องจากไม่สามารถหาแรงงานคนไทยมารองรับงานในประเภทดังกล่าวได้ และแรงงานต่างด้าวมักมีค่าจ้างแรงงานต่ำเป็นการลดต้นทุนในการผลิต จากปัจจัยข้างต้นทำให้นายจ้างชาวไทยนิยมจ้างแรงงานต่างด้าวเข้าทำงานรับจ้างใช้แรงงานในตลาดสดขนาดใหญ่ เป็นผู้ใช้แรงงานในโครงการก่อสร้างต่างๆ รวมทั้งจ้างเป็นผู้รับใช้ในบ้านเรือน โดยมีแรงงานต่างด้าวที่ได้รับใบอนุญาตทำงานจากการสำรวจในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2551 จำนวน 13,317 คน สำหรับแรงงานต่างด้าวที่ไม่มีการขึ้นทะเบียนคาดว่าจะมีจำนวนนับพันคน (ขณะนี้อยู่ในระหว่างการตรวจสอบของคณะทำงาน) แรงงานต่างด้าวเหล่านี้มักอาศัยอยู่รวมกันตามหอพักราคาถูกใกล้กับสถานที่ทำงาน เช่นตามเขตพื้นที่การก่อสร้างต่างๆ ตลาดสดขนาดใหญ่ และเป็นผู้ใช้ในบ้านเรือน สำหรับแรงงานต่างด้าวที่ไม่ได้มีการขึ้นทะเบียนทำให้ยากต่อการควบคุมและดูแล ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรม และปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดต่อที่ติดตัวมากับแรงงานต่างด้าว รวมทั้งการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรที่เป็นบุตรของแรงงานต่างด้าวเอง

ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม

ปัญหาคุณภาพน้ำของจังหวัดปทุมธานี

จังหวัดปทุมธานี มีการขยายตัวของชุมชนอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และเส้นทางคมนาคม ทำให้มีโครงการบ้านจัดสรรเกิดขึ้นหลายร้อยโครงการรวมทั้งการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมที่มีอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีพื้นที่เกษตรกรรมประมาณร้อยละ 60 ของพื้นที่จังหวัด ซึ่งต่างก็เป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดน้ำเสียด้วยกันทั้งสิ้น มลพิษทางน้ำที่เกิดขึ้นจากแหล่งกำเนิดมลพิษเหล่านี้บางส่วนได้รับการบำบัดจนได้มาตรฐานคุณภาพน้ำทิ้ง และบางส่วนก็ไม่ได้มีการบำบัดก่อนระบายน้ำทิ้งลงสู่ แหล่งรองรับน้ำ จึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำในแหล่งรองรับน้ำต่างๆ ของจังหวัดปทุมธานี โดยเฉพาะอย่างยิ่งแม่น้ำเจ้าพระยา และคลองสาขาต่างๆ มีคุณภาพน้ำที่เสื่อมโทรมและมีแนวโน้มที่จะ

ทวีความรุนแรงมากขึ้นทุกปี จากผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำผิวดิน (แม่น้ำเจ้าพระยา) ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2550 พบว่า คุณภาพน้ำที่ตรวจวัดบริเวณจุดน้ำดิบเพื่อการประปาสำแล โดยสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 6 มีค่าปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำ (DO) เท่ากับ 2.6 mg/l ปริมาณความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ (BOD) มีค่า 1.0 mg/L คุณภาพน้ำจัดอยู่ในแหล่งน้ำประเภทที่ 4 คือ เสื่อมโทรม (สามารถใช้ประโยชน์เพื่อการอุปโภคบริโภค โดยต้องผ่านการฆ่าเชื้อโรคตามปกติ และผ่านกระบวนการปรับปรุงคุณภาพน้ำเป็นพิเศษก่อนและการอุตสาหกรรม) ส่วนการจัดการน้ำเสียของจังหวัดปทุมธานี ส่วนใหญ่ไม่มีระบบบำบัดน้ำเสีย ปัจจุบันเทศบาลที่มีระบบรวบรวมบำบัดน้ำเสีย คือ เทศบาลเมืองปทุมธานี ใช้ระบบบำบัดน้ำเสียแบบตะกอนเร่ง (Activated Sludge, AS)

ปัญหาขยะมูลฝอย

สถานการณ์ในปัจจุบันจังหวัดปทุมธานี มีปริมาณขยะมูลฝอยประมาณ 1,233.73-1,274.73 ตัน/วัน ซึ่งได้มีการดำเนินการกำจัดนอกเขตพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ประมาณ 318-324 ตัน/วัน และในเขตพื้นที่ประมาณ 742-771 ตัน/วัน วิธีการกำจัดส่วนใหญ่จะใช้วิธีฝังกลบ (ข้อมูลปริมาณการกำจัดขยะมูลฝอยในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์-เดือนมีนาคม 2550) สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่จังหวัดปทุมธานี เป็นแบบฝังกลบที่มีการออกแบบอย่างถูกต้องหลักสุขาภิบาล มีอยู่ 2 แห่ง คือ

แห่งที่ 1 คือ บ่อขยะแบบฝังกลบของเทศบาลเมืองคูคต ตั้งอยู่หมู่ที่ 14 ตำบลบึงทองหลาง อำเภอลำลูกกา มีเนื้อที่ประมาณ 230 ไร่ ซึ่งเมื่อได้ดำเนินการสร้างศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวมที่ 1 แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2541 ได้มีการคัดค้านจากประชาชนบริเวณใกล้เคียง จึงไม่สามารถเปิดใช้ได้

แห่งที่ 2 คือ บ่อขยะแบบฝังกลบของเทศบาลเมืองปทุมธานี ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 4 ตำบลบ่อเงิน อำเภอลาดหลุมแก้ว มีเนื้อที่ในขณะนั้นประมาณ 118 ไร่ (เทศบาลเมืองปทุมธานี ได้จัดซื้อขึ้นอีกประมาณ 120 ไร่ ปัจจุบันจึงมีเนื้อที่ประมาณ 238 ไร่) ได้เริ่มเปิดดำเนินการเมื่อปี พ.ศ. 2541 โดยวางแผนรองรับขยะมูลฝอยจากพื้นที่ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา คือ อำเภอเมือง อำเภอสามโคก และอำเภอลาดหลุมแก้ว แต่เนื่องจากเป็นบ่อขยะแบบฝังกลบที่มีการดำเนินการอย่างถูกต้องหลักสุขาภิบาลเพียงแห่งเดียวในขณะนั้น ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนมากนำขยะมากำจัด จึงเกินขีดความสามารถที่จะให้บริการฝังกลบต่อวันได้ และถูกร้องเรียนคัดค้านจากประชาชน และไม่สามารถเปิดดำเนินการได้ในที่สุด โดยในขณะนี้จังหวัดปทุมธานีแก้ปัญหาโดยการนำขยะไปกำจัดที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

คุณภาพอากาศและเสียง

เนื่องจากจังหวัดปทุมธานีเป็นเมืองอุตสาหกรรมและยังเป็นเมืองที่มีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องจากกรุงเทพมหานคร จึงทำให้มีสถานประกอบการเป็นจำนวนมาก โดยกรมควบคุมมลพิษได้ทำการติดตั้งสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศ ณ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต ในปี พ.ศ. 2549 เพื่อเฝ้าระวังตรวจสอบคุณภาพอากาศ จากข้อมูลผลการตรวจวัดคุณภาพอากาศ ประจำปี 2549 และ 2550 พบว่า ดัชนีคุณภาพอากาศของสถานีตรวจวัดมหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต คุณภาพอากาศมีค่าอยู่ในระดับปานกลางยังไม่มีผลต่อสุขภาพ อย่างไรก็ตามผลการตรวจวัดบางวันพบว่า ค่าดัชนีคุณภาพอากาศมีค่าที่เกินมาตรฐาน ซึ่งมีผลกระทบต่อสุขภาพ แต่เป็นเพียงบางวันเท่านั้น

สำหรับปัญหามลพิษทางเสียงในจังหวัดปทุมธานี แบ่งตามแหล่งกำเนิดมลพิษเป็น 2 ประเภท คือ โรงงานอุตสาหกรรมและยานพาหนะ ซึ่งผลการตรวจวัดเสียง เฉลี่ย 24 ชั่วโมง ระหว่างวันที่ 27-28 เมษายน พ.ศ. 2550 บริเวณใกล้โรงงานอุตสาหกรรมบริษัท อายิโนะโมะไตะ จำกัด จังหวัดปทุมธานี พบว่าค่าระดับเสียงสูงสุด และระดับเสียงเฉลี่ย 24 ชั่วโมง มีค่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน

ปัญหาสังคมในจังหวัดปทุมธานี

จังหวัดปทุมธานีเป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายทั้งการเป็นศูนย์กลางการศึกษา และเมืองแห่งโรงงานอุตสาหกรรม ก่อให้เกิดการขยายตัวของชุมชนอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขยายตัวของชุมชนบริเวณรอบสถานศึกษาและสถานประกอบการ จากปัจจัยดังกล่าวจึงทำให้สภาพสังคมของจังหวัดปทุมธานีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมีการเคลื่อนย้ายของประชากรเป็นจำนวนมาก เป็นช่องทางให้ผู้ประกอบการที่เห็นแก่ได้ใช้โอกาสดังกล่าวในการมอมเมาเยาวชน ก่อให้เกิดปัญหาการมั่วสุมภายในหอพักที่อาจชักนำไปสู่การกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด การล่องละเมิดทางเพศ และอบายมุขอื่นๆ ปัญหาการจำหน่ายบุหรี่และสุราให้กับเด็กและเยาวชน ปัญหาการเปิดเกินเวลาและอนุญาตให้เยาวชนเข้าไปใช้บริการของสถานบันเทิง เช่น ผับ บาร์ ร้าน คาราโอเกะ และร้านจำหน่ายเหล้าป่น ปัญหาการเปิดร้านอินเทอร์เน็ตและร้านเกมส์เกินเวลาและปล่อยให้ให้นักเรียนเข้ามาใช้บริการ ปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องมีมาตรการในการดำเนินการเชิงป้องกันและปราบปรามมิให้มีการมั่วสุม หรือเกี่ยวข้องกับกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและอบายมุขอื่นๆ ทั้งการจัดระเบียบหอพัก การจัดระเบียบร้านค้า การจัดระเบียบการเปิดและปิดร้านอินเทอร์เน็ตและร้านเกมส์ การจัดจำหน่ายสุราและบุหรี่ โดยมุ่งเน้นสวัสดิภาพและความปลอดภัยของเยาวชน นักศึกษารวมทั้งประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ของจังหวัดปทุมธานี

นอกจากนี้ยังพบปัญหาต่างๆ ดังนี้

ปัญหาเด็กและเยาวชน พบว่า กลุ่มเยาวชนในครอบครัวยากจนที่ไม่มีวุฒิการศึกษาต่อกลุ่มเยาวชนที่ดื่มแอลกอฮอล์ สูบบุหรี่ และติดสารเสพติด ถือเป็นประเด็นปัญหาด้านเด็กและเยาวชนที่สำคัญ

ปัญหาครอบครัว พบว่า สถานการณ์ครอบครัวหย่าร้าง และการขาดผู้ปกครองดูแลเด็ก ถือเป็นสถานการณ์ครอบครัวที่มีความเปราะบางและส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน

ปัญหาสตรี พบว่า สตรีที่ต้องเลี้ยงดูบุตรตามลำพังหรือแม่เลี้ยงเดี่ยวเป็นปัญหาสำคัญของสตรีในพื้นที่

ปัญหาผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังขาดการรับรู้และไม่ได้ลงทะเบียนเพื่อรับสิทธิ เบี้ยยังชีพเป็นจำนวนมาก ตลอดจนสภาพของผู้สูงอายุในพื้นที่จำนวนมากที่ยากจนและมีภาระต้องเลี้ยงดูบุตรหลาน

ปัญหาคนพิการ พบว่า มีจำนวนคนพิการทางกายเป็นจำนวนมากและบางส่วนยังไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือทั้งกรณีที่เกิดทะเบียนแล้วและยังไม่ได้จดทะเบียน

ปัญหาแรงงาน พบว่า สถานการณ์ปัญหาแรงงานในพื้นที่โดยส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับปัญหาแรงงานต่างด้าวและแรงงานต่างถิ่น

ด้านที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม พบว่า มีครัวเรือนไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยเป็นจำนวนมากถึง 3,497 ครัวเรือน

ด้านสุขภาพอนามัย พบว่า มีประชากรที่ป่วยเป็นโรคเอดส์ สมควรได้รับการช่วยเหลือมากถึง 1,425 คน ซึ่งนับเป็นปัญหาด้านสุขภาพที่สำคัญที่สุดของจังหวัดปทุมธานี และมีประชากรติดสุราเรื้อรังกว่า 1,012 คน

ด้านการศึกษา พบว่า ปัญหาด้านการศึกษาที่สำคัญคือในรอบ 1 ปี ที่ผ่านมา มีเยาวชนที่สำเร็จการศึกษาทั้งระดับปริญญาตรีหรือสายอาชีพแล้วว่างงาน

ด้านการมีงานทำและรายได้ พบว่า ประเด็นการมีรายได้น้อย มีหนี้สินและมีปัญหาในการส่งเงินกู้ยืม เป็นประเด็นที่ควรได้รับการพิจารณาแก้ไขในอันดับต้น

ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน พบว่า การได้รับผลกระทบจากสาธารณภัยในรอบปีที่ผ่านมาเป็นประเด็นที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง

ด้านวัฒนธรรมและจริยธรรม พบว่า ร้านสื่อลามก ร้านเกมร้านอินเทอร์เน็ตในท้องถิ่น ตลอดจนร้านค้าที่ขายเหล้า/บุหรี่เป็นปัญหาที่สำคัญ

ข้อเสนอแนะในการจัดการ การจัดการปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นทั้งในเชิงประเด็นและกลุ่มเป้าหมาย ควรส่งเสริมสวัสดิภาพของกลุ่มเป้าหมายผ่านรูปแบบการสร้างงาน สร้างอาชีพ การพัฒนาเครือข่ายการเฝ้าระวังปัญหา รวมถึงจำเป็นต้องมีระบบฐานข้อมูลที่ถูกต้อง มีความเป็นเอกภาพและเป็นปัจจุบันการดำเนินการเพื่อจัดการปัญหาจำเป็นต้องมีการระดมความเห็น ความร่วมมือ และการใช้ทรัพยากรร่วมกันและมีการออกแบบกิจกรรม/โครงการอย่างเหมาะสมกับความต้องการกลุ่มเป้าหมาย และมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของพื้นที่และเครือข่ายชุมชน ควรมุ่งเน้นการพัฒนาบทบาทของชุมชนในการ

จัดการปัญหาของตนเอง ในลักษณะการพึ่งพาตนเอง ขณะที่หน่วยงานภาครัฐจำเป็นต้องสร้างภาพและพัฒนาศักยภาพของชุมชนอย่างต่อเนื่อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ที่ตรงกับเรื่องที่วิจัย และงานวิจัยที่มีลักษณะที่ใกล้เคียงกับเรื่องที่วิจัย ดังนี้

งานวิจัยในประเทศ

สมพิศ แซ่เฮง (2546) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความมีวินัยในตนเอง ของนักเรียนสาขาช่างอุตสาหกรรม โรงเรียนอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างจำนวน 796 คน พบว่า ในกลุ่มนักเรียนระดับชั้นปีที่ 1 ปัจจัยด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ลักษณะมุ่งอนาคต และบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ ส่งผลทางบวกต่อความมีวินัยในตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และปัจจัยด้านอิทธิพลของตัวแบบสัญลักษณ์ ส่งผลทางบวกต่อความมีวินัยในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นักเรียนระดับชั้นปีที่ 2 ปัจจัยด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนส่งผลบวกต่อความมีวินัยในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และปัจจัยด้านอิทธิพลของตัวแบบสัญลักษณ์ส่งผลทางลบต่อความมีวินัยในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นักเรียนระดับชั้นปีที่ 3 ปัจจัยด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ ส่งผลทางบวกต่อความมีวินัยในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และอิทธิพลของตัวแบบสัญลักษณ์ส่งผลทางลบต่อความมีวินัยในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำปุ่น พลรัตน์ (2548) ได้ทำการศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียน-นักศึกษา สถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 จังหวัดอุบลราชธานี มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารกิจการนักเรียน-นักศึกษา โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

สุรางค์ ปัญสังกา (2548) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 7 รถไฟสงเคราะห์ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี สรุปผลการศึกษาค้นคว้าได้ ดังนี้ ก่อนการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน พบว่า การจัดกิจกรรมพัฒนาวินัยในตนเองของนักเรียนยังไม่สอดคล้องกับปัญหา ครูส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมพัฒนาวินัยของนักเรียน จึงส่งผลให้นักเรียนขาดวินัย ด้านความสะอาด ด้านตรงต่อเวลาและ

ความสะอาด จึงได้พัฒนาการดำเนินการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนในวงรอบที่ 1 โดยใช้กลยุทธ์ การประชุมและการปฏิบัติ ตามขั้นตอนการพัฒนาวินัยในตนเองของนักเรียน จำนวน 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กำหนดเป็นนโยบายของโรงเรียน 2) แต่งตั้งคณะกรรมการในการพัฒนา 3) กำหนดกิจกรรมในการพัฒนา 4) ดำเนินการตามกิจกรรมที่กำหนด 5) นิเทศ ติดตาม ประเมินผลระหว่างการดำเนินการ และ 6) ประเมินสรุปผลการดำเนินงาน พบว่า กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจ มีความตระหนักและเห็นความสำคัญในการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนเพิ่มขึ้น และได้ร่วมมือกันดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน

จำปี มัจจุปะ (2549) ได้ทำการศึกษา การพัฒนาการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างวินัยนักเรียน ด้านการแต่งกาย โรงเรียนหนองขาวคูราษฎร์บำรุง อำเภอเขาตลัด จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า การพัฒนา วินัยด้านการแต่งกายของนักเรียนโดยใช้กลยุทธ์แบบมีส่วนร่วมและมีกิจกรรมให้การอบรม กิจกรรม เยี่ยมบ้านนักเรียน การคัดเลือกนักเรียนตัวอย่าง ทำให้นักเรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองได้ในทาง ที่ดีขึ้น และได้รับความร่วมมือจาก คณะครู ผู้บริหาร และผู้ปกครองนักเรียน จึงทำให้ผลการพัฒนาการ ดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบประสบผลสำเร็จ

วรกิจช์ กาศลุน (2549) ได้ทำการศึกษา การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเอง ของนักเรียน โรงเรียนบ้านหมุ่มนโพนสว่าง อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี ก่อนการพัฒนาการดำเนินงาน เสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายยังขาดความตระหนักไม่รู้จักควบคุม พฤติกรรมตนเองหรือปฏิบัติตนให้ถูกต้องเกี่ยวกับวินัยในตนเอง ด้านความสะอาด ยังขาดการดูแลรักษา ความสะอาดร่างกาย เสื้อผ้าขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่เวรทำความสะอาดห้องเรียนและบริเวณที่ รับผิดชอบ กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าจึงได้ดำเนินการสร้างความตระหนัก ดูแล แนะนำ ช่วยเหลือและยกย่อง ให้กำลังใจ เพื่อให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายรู้จักการควบคุมพฤติกรรมตนเองหรือปฏิบัติตนให้ถูกต้อง เกี่ยวกับวินัยด้านการรักษาความสะอาด โดยจัดกิจกรรมการพัฒนาป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนโดยการ มอบหมายให้ครูเวรประจำวันทำหน้าที่รับส่งนักเรียนที่หน้าประตูโรงเรียนตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์เพื่อ ตรวจสอบความสะอาดของเครื่องแต่งกายเวลากลับจากโรงเรียน โดยมอบหมายให้ครูประจำชั้นทำหน้าที่ ติดตามดูแลให้ความช่วยเหลือนักเรียนหน้าเสาธงและในชั่วโมงโฮมรูม ตั้งแต่วันจันทร์ถึงศุกร์ เพื่อตรวจ ความสะอาดร่างกาย และห้องเรียน และมอบหมายครูทำหน้าที่ติดตามดูแลให้ความช่วยเหลือนักเรียน โดยเน้นที่กลุ่มเป้าหมาย พร้อมกับให้คำชมเชย และให้กำลังใจนักเรียนที่ปรับพฤติกรรมดีขึ้น ทั้งยังมี กิจกรรมเยี่ยมชั้นเรียนโดยได้ดำเนินการกำกับติดตามช่วยเหลือครูประจำชั้นและครูผู้สอนในการดำเนิน กิจกรรม และมีกิจกรรมนักเรียนตัวอย่างเพื่อเป็นการยกย่องและมอบเกียรติบัตรทุกวันศุกร์ของแต่ละ สัปดาห์ จากการศึกษาค้นคว้านักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีการปรับพฤติกรรมดีขึ้น โดยดูแลความสะอาด ร่างกาย เสื้อผ้า ห้องเรียนและบริเวณที่รับผิดชอบ ได้สะอาดเรียบร้อยทุกวัน

สอาด ช้อนทอง (2549) ได้ทำการศึกษา กิจกรรมนักเรียนที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของนักเรียนนายร้อยตำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบ 1) กิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ 2) คุณลักษณะของนักเรียนนายร้อยตำรวจ และ 3) กิจกรรมนักเรียนที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของนักเรียนนายร้อยตำรวจ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน นายตำรวจปกครอง นักเรียนนายร้อยตำรวจ ชั้นปีที่ 4 จำนวน 226 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่า กิจกรรมนักเรียนจำนวนสองด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ กิจกรรมชมรมการพัฒนาสังคม และบำเพ็ญประโยชน์และกิจกรรมชมรมกีฬา อยู่ในระดับปานกลางสองด้าน ได้แก่ กิจกรรมชมรมศิลปะ และวัฒนธรรมและกิจกรรมชมรมวิชาการ คุณลักษณะของนักเรียนนายร้อยตำรวจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คุณลักษณะตำรวจที่ดี คนที่มีความสุข คนดี และคนเก่ง และกิจกรรมนักเรียนด้านชมรมการพัฒนาสังคมและบำเพ็ญประโยชน์ส่งผลต่อคุณลักษณะของนักเรียนนายร้อยตำรวจโดยภาพรวม เมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่า กิจกรรมนักเรียนด้านชมรมวิชาการ ด้านชมรมการพัฒนาสังคมและบำเพ็ญประโยชน์ ด้านชมรมศิลปะและวัฒนธรรม ส่งผลต่อคุณลักษณะของนักเรียนนายร้อยตำรวจด้านดีและคนเก่งกิจกรรมนักเรียนด้านชมกีฬาและด้านชมการพัฒนาสังคม และบำเพ็ญประโยชน์ส่งผลต่อคุณลักษณะของนักเรียนนายร้อยตำรวจด้านคนที่มีความสุข และกิจกรรมนักเรียนด้านชมรมการพัฒนาสังคมและบำเพ็ญประโยชน์ส่งผลต่อคุณลักษณะของนักเรียนนายร้อยตำรวจด้านคุณลักษณะตำรวจที่ดี

อรนิจ นาชัยเจียง (2549) ได้ทำการศึกษา การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนโรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยด้านการตรงต่อเวลาและด้านการแต่งกาย พบว่า นักเรียนมีวินัยด้านการแต่งกายและด้านการตรงต่อเวลาที่ดีขึ้น

แก้ว แก้วมงคล (2550) ได้ทำการศึกษา การดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน โดยใช้กลยุทธ์ในการศึกษาดูงาน และกลยุทธ์การนิเทศแบบมีส่วนร่วม พบว่า กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าทุกคนมีความรู้ความเข้าใจ มีความตระหนักและเห็นความสำคัญในการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนเพิ่มขึ้น และร่วมมือกันดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน ได้ครบทั้ง 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน 2) ได้แต่งตั้งคณะกรรมการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน 3) ได้กำหนดกิจกรรมในการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน จำนวน 3 กิจกรรม ได้แก่ 3.1) กิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม 3.2) กิจกรรมป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน และ 3.3) กิจกรรมนักเรียนตัวอย่าง 4) ได้จัดกิจกรรมในการเสริมสร้างวินัย

ในตนเองของนักเรียน จำนวน 3 กิจกรรม ในเวลาที่กำหนด 5) ได้เนื้เทศติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และ 6) ได้ดำเนินการประเมินและสรุปผลการดำเนินงาน ส่งผลให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ดังนี้ ด้านการรักษาความสะอาด นักเรียนกลุ่มเป้าหมายจำนวน 23 คน มีการปรับพฤติกรรมโดยดูแลความสะอาดร่างกายเสื้อผ้า ห้องเรียนและบริเวณที่รับผิดชอบ ได้สะอาดเรียบร้อยทุกวัน

ณัฐพล นาราษฎร์ (2550) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนบ้านกุดแคนโนนมันปลา กิ่งอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย พบว่า กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าทุกคนยังขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดความตระหนักและไม่เห็นความสำคัญในการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน การดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของโรงเรียนยังไม่เป็นระบบ การกำหนดนโยบายของโรงเรียนไม่ชัดเจน การดำเนินกิจกรรมในการพัฒนา ไม่ครอบคลุมและขาดการมีส่วนร่วมของครูทุกคน ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องขาดการนิเทศติดตามและประเมินผล อีกทั้งขาดการสรุปผลการดำเนินงาน ส่งผลให้นักเรียนขาดวินัยในตนเองโดยเฉพาะด้านกิริยามารยาท ด้านการรักษาความสะอาดร่างกาย กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า จึงได้พัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน โดยใช้กลยุทธ์ในการประชุมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศแบบมีส่วนร่วม พบว่า กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าทุกคนมีความรู้ความเข้าใจ มีความตระหนักและเห็นความสำคัญในการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนเพิ่มขึ้น และได้ร่วมมือกันดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน 1) ได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน ดังนี้ “เร่งเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน ด้านกิริยามารยาท ด้านการรักษาความสะอาดร่างกาย 2) ได้แต่งตั้งคณะกรรมการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนบ้านกุดแคนโนนมันปลา และ 3) ได้กำหนดกิจกรรมในการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน

ปรีชา หลักคำพันธ์ (2550) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน โรงเรียนบ้านท่าคำรวม อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดหนองคาย ก่อนการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน พบว่า กลุ่มผู้ศึกษาค้นคว้าทุกคนยังขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดความตระหนักและไม่เห็นความสำคัญในการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน การดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของโรงเรียนยังไม่เป็นระบบ การกำหนดนโยบายของโรงเรียนไม่ชัดเจน การดำเนินกิจกรรมในการพัฒนาไม่ครอบคลุมและครูทุกคนไม่มีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินงาน ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องขาดการนิเทศติดตามและประเมินผล อีกทั้งขาดการสรุปผลการดำเนินงาน ส่งผลให้นักเรียนขาดวินัยในตนเองโดยเฉพาะ ด้านการรักษาความสะอาดเพิ่มขึ้น กลุ่มผู้ศึกษาค้นคว้า จึงได้พัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน โดยใช้กลยุทธ์ การศึกษาดูงาน และการนิเทศแบบมีส่วนร่วม หลังการศึกษาดูงาน พบว่า กลุ่มผู้ศึกษาค้นคว้าทุกคนมีความรู้ความเข้าใจ

มีความตระหนักและเห็นความสำคัญในการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนเพิ่มขึ้น และหลังการนิเทศแบบมีส่วนร่วม พบว่า กลุ่มผู้ศึกษาค้นคว้าทุกคนได้ร่วมมือกันดำเนินงาน ดังนี้ 1) ได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน ดังนี้ “เสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน ด้านการรักษาความสะอาด ได้แต่งตั้งคณะกรรมการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนได้กำหนดกิจกรรมในการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน โดยใช้พัฒนานักเรียนกลุ่มปกติและกลุ่มเป้าหมายร่วมกัน คือ 1) กิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม 2) กิจกรรมดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3) กิจกรรมนักเรียนตัวอย่าง ได้จัดกิจกรรมในการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน ในเวลาที่กำหนด คณะครูมีความตั้งใจ เสียสละในการปฏิบัติหน้าที่เป็นอย่างดี มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนได้อย่างต่อเนื่อง และได้ดำเนินการประเมินและสรุปผลการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนกลุ่มปกติมีวินัยในตนเอง ดีขึ้นกว่าเดิมส่วนนักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดีขึ้น ด้านการรักษาความสะอาด นักเรียนกลุ่มเป้าหมายจำนวน 36 คน มีการปรับพฤติกรรมโดยดูแลความสะอาดร่างกาย เสื้อผ้า ห้องเรียนและบริเวณที่รับผิดชอบได้สะอาดเรียบร้อยทุกวัน

สมบุญ นครชัย (2550) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองเหล็กธาตุน้อย อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ สรุปผลได้ว่า 1) ก่อนการพัฒนาการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน ผลการศึกษพบว่า สภาพปัจจุบันปัญหาของนักเรียน มีพฤติกรรมความมีวินัยของนักเรียน ที่ยังไม่เหมาะสม 3 ด้าน คือ ด้านความสะอาด ด้านการเข้าแถว และด้านการแสดงความเคารพ โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างก่อนการพัฒนาของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด 48 คน ที่ร่างกายไม่ค่อยสะอาด เครื่องแต่งกายไม่สะอาด ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย การทำความสะอาดห้องเรียน และบริเวณที่มอบหมายยังขาดการเอาใจใส่ ทั้งขยะไม่ถูกที่ การเข้าแถวเคารพธงชาติไม่เป็นระเบียบ ไม่ตรง ไม่เรียงลำดับสูง ต่ำ สนนทากันในขณะเข้าแถว เดินแถวเข้าห้องเรียนไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย เดินแตกแถว และเดินแซงแถว การเดินแถวมาจากบ้านและกลับจากโรงเรียนเมื่อพ้นเขตรั้วโรงเรียนแถวจะไม่เป็นระเบียบ จะแตกแถว เวลาเดินมาไม่พร้อมกัน การเข้าแถวรับประทานอาหารและชื่อของไม่เรียงตามลำดับก่อน-หลังการแสดงความเคารพไม่ถูกระเบียบ ครูละเลยต่อหน้าที่ ทำให้นักเรียนขาดวินัย เกิดผลในทางลบต่อโรงเรียนเสมอมา ผลการดำเนินการพัฒนานักเรียนกลุ่มเป้าหมายได้รับการพัฒนาแล้วมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมากขึ้น คือ ด้านความสะอาดนักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีการพัฒนาบรรลุเป้าหมาย ด้านการเข้าแถวนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีการพัฒนาบรรลุเป้าหมาย และด้านการแสดงความเคารพนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีการพัฒนาบรรลุเป้าหมาย

สุเมธ ศรีสุระ (2550) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนโรงเรียนประชารัฐ กิ่งอำเภอไผ่ไร่ จังหวัดหนองคาย ผลการศึกษพบว่า กลุ่มผู้ศึกษาค้นคว้าทุกคน

ยังขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดความตระหนักและไม่เห็นความสำคัญ การดำเนินงานเสริมสร้างวินัยตนเองของโรงเรียนยังไม่เป็นระบบการกำหนดนโยบายของโรงเรียนไม่ชัดเจน การดำเนินกิจกรรมไม่ชัดเจน การดำเนินกิจกรรมไม่ครอบคลุม ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องขาดการนิเทศและติดตามและประเมินผล อีกทั้งขาดการสรุปผลการดำเนินงาน ส่งผลให้นักเรียนขาดวินัยในตนเองโดยเฉพาะด้านการรักษาความสะอาดเพิ่มขึ้น ผู้ศึกษาค้นคว้าได้พัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน โดยใช้กลยุทธ์การประชุมปฏิบัติการและการนิเทศแบบมีส่วนร่วม โดยดำเนินการคือ กำหนดนโยบายในการพัฒนางานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน เร่งเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนในด้านการรักษาความสะอาด แต่งตั้งคณะกรรมการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน และกำหนดกิจกรรมในการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน จำนวน 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมไฮมูม กิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรม และกิจกรรมนักเรียนต้นแบบ และผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องได้ให้การนิเทศ ติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และมีการประเมินผลการจัดกิจกรรม ผลการศึกษาการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนด้านความสะอาด นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีการปรับพฤติกรรมโดยดูแลความสะอาดห้องเรียน อาคารเรียน และบริเวณโรงเรียนเป็นที่น่าพอใจ

นฤมล ขลิบบูรินทร์ (2551) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนมุกดาหาร พบว่า การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการตรงต่อเวลา โดยใช้กลยุทธ์สร้างความตระหนัก ด้วยการจัดกิจกรรมอบรมระดับชั้นประจำสัปดาห์ กิจกรรมอบรมระเบียบวินัยในคาบไฮมูม ใช้กลยุทธ์พัฒนาและส่งเสริม ด้วยการจัดกิจกรรมออกเยี่ยมบ้านนักเรียน การจัดกิจกรรมโครงการประกวดห้องเรียนตัวอย่างเป็นการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนที่สามารถดำเนินกิจกรรมได้สอดคล้อง เหมาะสม ทุกคนมีส่วนร่วม เห็นคุณค่าในการทำงาน ดำเนินการแก้ปัญหาได้ดำเนินการเป็นทีมที่มีบุคคลหลายฝ่ายมาร่วมดำเนินการและการได้รับความร่วมมือจากคณะครู ผู้ปกครองและนักเรียนทุกคน ส่งผลให้นักเรียนมีวินัยด้านการตรงต่อเวลาที่ดีขึ้น

วิภาวี วิชัยวงษ์ (2551) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนห้วยหินวัฒนาลัย อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่าเมื่อดำเนินการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบครบทั้ง 2 วงรอบแล้ว โดยในวงรอบที่ 2 เพิ่มกลยุทธ์ในการดำเนินงาน การรายงานถึงชุมชน ในการประกาศรายชื่อ นักเรียนที่มาสาย และหนีเรียน ปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้ง 60 คน มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการแต่งกาย ด้านการตรงต่อเวลา ด้านการรักษาความสะอาดบริเวณที่รับผิดชอบ โดยนักเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้งหมดมีการปรับปรุงพัฒนาตนเองตลอดระยะเวลาของการดำเนินการ นักเรียนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมเป็นอย่างดี การดำเนินงานเสริมสร้างวินัย

นักเรียนก็ต้องมีความเข้าใจปัญหาของนักเรียนที่แท้จริงรวมทั้งความจำเป็นบางอย่างของแต่ละบุคคล และครอบครัว ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนาและเสริมสร้างวินัยนักเรียนของโรงเรียนประสบความสำเร็จได้

สุภาพร ขนันทเยี่ยม (2551) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน โรงเรียนบ้านน้ำขุนโนนผางาม อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี สรุปผลการศึกษาค้นคว้า ได้ดังนี้ ผลการศึกษาสภาพปัญหาก่อนการพัฒนา พบว่า การดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนยังไม่เป็นระบบ ขาดการนิเทศ ติดตามและประเมินผล อีกทั้งขาดการสรุปผลการดำเนินงาน ครูยังขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดความตระหนักและไม่เห็นความสำคัญในการดำเนินงาน ส่งผลให้นักเรียนขาดวินัยในตนเองด้านการรักษาความสะอาดร่างกายและเสื้อผ้า ผลการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน โดยใช้กลยุทธ์ในการศึกษาดูงาน การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการปฏิบัติ พบว่า กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าทุกคนมีความรู้ความเข้าใจ มีความตระหนักและเห็นความสำคัญในการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนเพิ่มขึ้น และสามารถดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนทั้ง 6 ขั้นตอน คือ การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนโดยเร่งเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน ด้านการรักษาความสะอาดร่างกายและเสื้อผ้า การแต่งตั้งคณะกรรมการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนบ้านน้ำขุนโนนผางาม และการกำหนดกิจกรรมในการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน จำนวน 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรม กิจกรรมเฝ้าระวังนักเรียน กิจกรรมนักเรียนต้นแบบ และกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน การจัดกิจกรรมในการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน จำนวนสี่กิจกรรม การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และการดำเนินการประเมินและสรุปผลการดำเนินงาน ส่งผลให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดีขึ้น

ปราโมทย์ ถาวรานุรักษ์ (2558) ได้ทำการศึกษาระบวนการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านท่ามะปราง อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อต้องการศึกษาระบวนการเสริมสร้างวินัยนักเรียน 2) เพื่อศึกษาความพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (นักเรียน ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน) ต่อกระบวนการเสริมสร้างวินัยนักเรียนที่ร่วมกันกำหนด และ 3) เพื่อศึกษารูปแบบกระบวนการเสริมสร้างวินัยนักเรียน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ห้องเรียนละ 10 คน รวม 90 คน ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ห้องเรียนละ 5 คน รวม 75 คน ครูผู้สอนจำนวน 24 คน และคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านท่ามะปราง จำนวน 11 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสำรวจ แบบสอบถามปลายปิดและปลายเปิด การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการเสริมสร้างวินัยนักเรียน มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้ 1) กำหนดนโยบายของโรงเรียนให้ชัดเจน 2) จัดทำแผนและโครงการ และ 3)

ประเมินผลโครงการอย่างต่อเนื่อง โดยหลังการจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรม ผลความพึงพอใจของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมากและรูปแบบกระบวนการเสริมสร้าง วินัยนักเรียน ควรประกอบด้วย ขั้นตอนการวางแผน การพัฒนาโครงสร้างการจัดการ การนำมาใช้ในการ จัดการ และการสอดส่องดูแลและทบทวน

ธานินท์ ชินวงษ์ (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการพัฒนาวินัยนักเรียนในโรงเรียน ของเครือข่ายห้องจอม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาและเปรียบเทียบการดำเนินการส่งเสริมการพัฒนาวินัยนักเรียนในโรงเรียนของเครือข่ายห้องจอม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียน ของเครือข่ายห้องจอม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 90 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการพัฒนา วินัยนักเรียน มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 ที่ใช้ในวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการเปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc Multiple Comparisons) โดยใช้วิธีการของเซฟเฟ (Scheffé) ผลการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนของเครือข่ายห้องจอม มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริม การพัฒนาวินัยนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ใน ระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการตรงต่อเวลา รองลงมาคือ ด้านความสะอาด ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการเข้าแถว และผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อ การส่งเสริมการพัฒนาวินัยนักเรียนในโรงเรียน พบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนของเครือข่ายห้องจอม ที่มี ประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินการส่งเสริมการพัฒนาวินัยนักเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ครูผู้สอนมีความ คิดเห็นไม่แตกต่างกันเพียงด้านเดียว คือ ด้านการแต่งกาย ส่วนด้านอื่นๆ ได้แก่ ด้านการตรงต่อเวลา ด้าน ความสะอาด ด้านการเข้าแถว ด้านการแสดงความเคารพ และด้านการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ มี ความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพบความแตกต่าง จึงทำการทดสอบ ค่าเฉลี่ยรายคู่ โดยวิธีการของเซฟเฟ พบว่า ครูผู้สอน ที่มีประสบการณ์ในการสอน 10-20 ปี มีความคิดเห็น แตกต่างกับครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อยกว่า 10 ปี และครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า 20 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีประสบการณ์สอน 10-20 ปี เห็นว่ามีการดำเนินการ ส่งเสริมการพัฒนาวินัยนักเรียนในโรงเรียน มากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อยกว่า 10 ปี และครู ที่มีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า 20 ปี

งานวิจัยต่างประเทศ

ชิว (Chiu. 1975) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมของนักศึกษาครู ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ปีสุดท้ายของมหาวิทยาลัยอินเดียนา ในด้านปัญหาระเบียบวินัยของนักเรียน พบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เป็นปัญหาเกี่ยวกับการพูดจากร้าวร้าวประมาณร้อยละ 85 อีกร้อยละ 15 เกิดในที่อื่น เช่น สนาม ห้องสมุด หอประชุมและโรงพลศึกษา นอกจากนี้ยังพบว่า ปัญหาทางวินัยก็มักเกิดกับเด็กชายมากกว่าเด็กหญิง โดยเกิดกับเด็กผู้ชายร้อยละ 56 เด็กผู้หญิงร้อยละ 8 อีกร้อยละ 36 เกิดกับกลุ่มรวมทั้งผู้หญิงและผู้ชาย

แมคมุลเลน (McMullen. 1985) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวินัยและระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตเมือง เพื่อเน้นการพัฒนาวิจัย พบว่า ปัญหาทางวินัย ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากพฤติกรรมของโรงเรียน เพราะนักเรียนต้องการสิ่งแวดล้อมที่ดี ยึดหยุ่นได้ โรงเรียนให้ความสนใจเอาใจใส่ และมีระเบียบวินัยสนับสนุนให้โรงเรียนจัดระบบอย่างมีประสิทธิภาพ ครูควรสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีในการเรียนการสอน สร้างความสัมพันธ์ให้เกิดภายในโรงเรียน โดยการให้คำปรึกษา กำหนดแนวทางของพฤติกรรม พิจารณาแก้ไข ปรับปรุงระเบียบวินัย และจำกัดขอบเขตการทำผิด วางแผนพัฒนาผู้ทำผิดบ่อยๆ และให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมรับรู้และเกี่ยวข้องในการรักษาระเบียบวินัยของโรงเรียน

บูลล์ (Bull. 1998) ได้ศึกษาเกี่ยวกับวินัยของนักเรียน โดยเน้นการบริหารโรงเรียน ศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ สิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยในโรงเรียน กฎ ระเบียบสำหรับนักเรียน วินัย สำหรับนักเรียนที่ไร้ความสามารถและการเสี่ยงทางเพศของนักเรียน พบว่าโรงเรียนควรจัดกลไกในการบริการ ควรจัดสิ่งแวดล้อมให้มีความปลอดภัย เมื่อนักเรียนทำผิดกฎระเบียบควรเปิดโอกาสให้มีการปรับปรุงตนเอง โดยเฉพาะนักเรียนที่ค่อนข้างไร้ความสามารถและคำนึงถึงสถานการณ์ทางเพศและเนื้อหาสาระที่ก่อให้เกิดขึ้นด้วย ไม่ควรกระทำในลักษณะจับผิด แต่เป็นการส่งเสริมช่วยเหลือและสนับสนุนให้มีโอกาสแก้ไขตนเอง โดยบุคลากรของโรงเรียน ครูบคุกรวัดและผู้มีความรู้ด้านกฎหมาย

แลนแคสเตอร์ และคณะ (Lancaster; et al. 1993) ได้ทำการวิจัยเรื่อง วินัยและความประพฤติในสถานศึกษา พบว่า เกิดความหย่อนยานของผู้รับผิดชอบผู้บริหารและสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนประกอบ ดังนั้น ผู้บริหารและฝ่ายรับผิดชอบเกี่ยวกับความประพฤติของนักเรียนศึกษาจะต้องร่วมมือร่วมใจเข้มงวดกวดขัน และตั้งกฎเกณฑ์เพื่อหามาตรการแก้ไข อย่างไรก็ตามสมาชิก 327 คน ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า กฎที่จะเกิดขึ้นได้จะต้องมาจากมติของกรรมการนักเรียนจึงจะถูกต้อง

จอห์นสัน (Johnson. 1997) ได้ศึกษาการใช้ทีมงานร่วมกันรักษาระเบียบวินัยด้านต่างๆของโรงเรียน และการจัดกลุ่มให้คำปรึกษาของครู จะช่วยลดจำนวนพฤติกรรมเกี่ยวกับการทำผิดต่างๆ และส่งผลต่อการหยุดและเลิกพฤติกรรมเหล่านั้น นอกจากนี้ยังได้สอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีต่อการจัดทีมงานรักษาระเบียบวินัยและการจัดกลุ่มมาเพื่อให้คำปรึกษาของครูว่า จะช่วยป้องกัน

ปัญหาการทำผิดวินัยซึ่งนำโรงเรียนสู่ความล้มเหลวได้หรือไม่ และศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างระดับความเห็นด้วยของผู้บริหารว่า มีผลต่อประสิทธิภาพของแนวปฏิบัติทั้งสองประการและอัตราของการกระทำผิดวินัยในโรงเรียนหรือไม่ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีนักเรียนไม่ต่ำกว่าเกรด 5 และไม่เกิดเกรด 8 จำนวน 180 โรงเรียน ในเมืองโอเรกอนจากคำตอบที่ได้ ผู้บริหารทุกคนเห็นด้วยว่า ทีมงานร่วมกันรักษาวินัยและการจัดกลุ่มให้คำปรึกษาของครู ช่วยลดปัญหาการทำผิดวินัยและช่วยปรับปรุงพฤติกรรมของนักเรียนและการลด เลิกพฤติกรรมทำผิดวินัยมีความสัมพันธ์กับความเห็นด้วยของผู้บริหารที่มีต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานทั้งสองอย่าง

มาร์กัวร์ (Marguerite. 1981) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับงานกิจการนักศึกษาที่วิทยาลัยชุมชน Semenole เมือง Sanford รัฐ Florida กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักศึกษาใหม่ นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนมาแล้วอย่างน้อย 1 ภาคการศึกษา และคณาจารย์ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ผลจากการวิจัยพบว่า บริการที่จัดว่าจำเป็นต้องมีคือ การปฐมนิเทศ การรับนักศึกษาใหม่ แบบทดสอบต่างๆ บริการจัดวางตัวบุคคล บริการให้คำปรึกษาด้านวิชาการและวิชาชีพ นักศึกษาใหม่ให้ความสนใจและให้ความสำคัญกับบริการที่เกี่ยวกับการรับลงทะเบียน บริการให้คำปรึกษาทางวิชาการและงานอาชีพ การปฐมนิเทศ ตลอดจนเทคนิคในการเรียนมีเป็นจำนวนมากกว่าร้อยละ 10 ของนักศึกษาใหม่ ตอบว่าบริการที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นนั้น พวกเขาไม่เคยใช้บริการเลยจำนวนมากกว่าร้อยละ 30 ของคณาจารย์ และประมาณร้อยละ 60 ของนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนแล้วอย่างน้อย 1 ภาคการศึกษา ตอบว่า ไม่สามารถประเมินผลจากบริการของงานกิจการนักศึกษาได้ นอกจากงานบริการที่เกี่ยวกับการรับนักศึกษาใหม่ การปฐมนิเทศ บริการให้คำปรึกษาด้านวิชาการและงานรับลงทะเบียน คณาจารย์มีความเห็นว่า บริการต่างๆ เหล่านี้ยังไม่เป็นที่เพียงพอ ได้แก่ การจัดให้นักศึกษาได้เรียนในรายวิชาต่างๆ บริการให้คำปรึกษาด้านวิชาการและการรับลงทะเบียน นักศึกษาทั้งสองกลุ่มส่วนมากให้คำตอบว่า สิ่งที่เขาตอบอยู่มากคือ ความสนใจกันในแต่ละบุคคล บริการให้ปรึกษาทางด้านสังคม

ฟินเคนสไตน์ (Finkenstein. 1983) ได้ทำการศึกษาบริการกิจการศึกษาด้านต่างๆ ในมหาวิทยาลัยนิวยอร์ก เพื่อพัฒนาและปรับปรุงบริการงานกิจการนักศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาผู้ใหญ่ กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาผู้ใหญ่ใน The City University of New York เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการใช้บริการกิจการนักศึกษา ได้แก่ การบริการให้คำปรึกษาก่อนรับนักศึกษาเข้าเรียน การปฐมนิเทศ การให้คำปรึกษาด้านอาชีพ และส่วนตัว ทุนการศึกษา บริการสนเทศ กิจกรรมนักศึกษา ห้องสมุด บริการด้านอาหาร บริการซ่อมบำรุง บริการนักศึกษาภาคค่ำ บริการพัฒนานักศึกษา บริการวิจัยและประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาให้ความสนใจบริการต่างๆ เหล่านี้อยู่ในระดับมาก ซึ่งจากผลการวิจัยนี้ จะช่วยให้กองกิจการศึกษานำมาปรับปรุงและพัฒนาบริการต่างๆ ให้ดี

ขึ้นเรื่อยๆ รวมทั้งพัฒนาเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่เหล่านี้ โดยการฝึกอบรมหรือศึกษาต่อ เพื่อจะได้ช่วยกันพัฒนาองคกิจการนักศึกษาให้ดีขึ้นเรื่อยๆ

แฮมมิลล์ (Hammill. 1986) ได้ทำการศึกษาถึงการใช้และการรับรู้เกี่ยวกับบริการทางด้านกิจการนักศึกษาใน Mississippi Public Junior Colleges โดยมีเพศ เชื้อชาติ ที่พักอาศัย ชั้นปีและอายุเป็นตัวแปรอิสระและการใช้การรับรู้เกี่ยวกับบริการด้านกิจการนักศึกษาเป็นตัวแปรตาม การศึกษาปรากฏผลดังนี้ ที่พักอาศัยเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่ออัตราการมาใช้บริการทางด้านกิจการนักศึกษา โดยนักศึกษาที่พักอาศัยนอกมหาวิทยาลัยจะใช้บริการด้านกิจการศึกษาน้อยกว่าที่พักอาศัยในมหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่ นักศึกษาผิวดำจะใช้บริการด้านทุนการศึกษา มากกว่าระบุว่าบริการด้านทุนการศึกษาเป็นบริการที่จำเป็นมากกว่านักศึกษาผิวขาว อายุไม่มีผลต่อความพึงพอใจในบริการด้านกิจการนักศึกษา การใช้บริการทางด้านกิจกรรมนักศึกษาในอัตราสูงไม่ได้หมายถึง ความพึงพอใจสูงตามไปด้วย ตัวแปรต่างๆ ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มีผลต่อการใช้ความพึงพอใจและการเห็นความสำคัญของงานกิจการนักศึกษา แต่ขณะเดียวกันยังมีปัจจัยอื่นที่มีผลต่อการใช้ความพึงพอใจและการเห็นความสำคัญของงานกิจการนักศึกษาด้วย เช่น คุณภาพ และความรู้ความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับงานกิจการนักศึกษา เป็นต้น ความต้องการให้บริการทางด้านกิจการนักศึกษาจะมีอัตราสูงขึ้นในระยะต่อไป ดังนั้นควรมีการศึกษาเกี่ยวกับธรรมชาติของนักศึกษา และกระบวนการให้บริการทางด้านกิจการนักศึกษา เพื่อพิจารณาปรับปรุงและพัฒนาการงานต่อไป

ริชาร์ด (Richard. 2002) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศีลธรรมจริยธรรมและชุมชนวิทยาการณศึกษาลิ่งที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักเรียน พบว่า มาตรฐานทางศีลธรรมและจริยธรรมสามารถรักษาได้ในทางการศึกษาและเน้นบทบาทของผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนานักเรียน

ลอร์เซน (Laursen. 2003) ได้ทำการศึกษา หลักการของควมมีวินัยที่สำคัญ พบว่าหลักการของควมมีวินัยที่ทำให้มีประสิทธิภาพนั้น จะอยู่บนพื้นฐานที่มีความสัมพันธ์ถึงการพัฒนาควมมีวินัยในตนเองและการนับถือตนเองโดยให้ควมมีวินัยเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับนักเรียน

เชเวียคอฟ และฟริทซ์ (Sheviakov; & Fritz. 1955) ได้ศึกษาประเภทของวินัยที่ควรจะเป็นปลูกฝังให้แก่เด็ก พบว่าควรจะเป็นการปลูกฝังวินัยในตนเองมากกว่าวินัยที่มาจากปฏิบัติตามคำสั่ง ซึ่งควรจะเป็นเรื่องของการเต็มใจที่จะกระทำ ไม่ใช่กระทำตามคำสั่งหรือการถูกลงโทษ การปลูกฝังวินัยในตนเองสำหรับเด็กควรอยู่บนพื้นฐานของความชื่นชมและความรัก

ออสซูเบล (Ausubel. 1968) ได้แสดงความคิดเห็นว่า วินัยในตนเองมาจากการควบคุมจากทั้งภายในและภายนอก ซึ่งการควบคุมภายใน ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู และการควบคุมภายนอกที่เป็นการลงโทษหรือการบังคับ จะช่วยในการปลูกฝังวินัยในตนเองได้น้อย

มูสเซน และคณะ (Mussen; et al. 1969) ศึกษาพบว่า การฝึกวินัยที่ได้ผลและมั่นคงที่ต้องการให้เกิดในตัวเด็กคือวินัยในตนเอง ที่มีรากฐานมาจากการควบคุมภายในตนและภายนอกตน การควบคุมภายในตน เช่น การอบรมเลี้ยงดูอย่างสม่ำเสมอ แต่การบังคับและการลงโทษ ซึ่งเป็น การควบคุมภายนอกจะช่วยปลูกฝังได้เพียงเล็กน้อย

วิกกินส์ และคณะ (Wiggins; et al. 1971) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเอง ผลการ ศึกษาพบว่า ผู้ที่มีวินัยในตนเองจะมีความรับผิดชอบสูง มีความวิตกกังวลน้อย มีความอดทน มีเหตุผล มีความยืดหยุ่นในความคิดและพฤติกรรมทางสังคม และมีสุขภาพที่ดีกว่าผู้ที่ขาดวินัยในตนเอง

แองเจลา และมาร์ติน (Angela; & Martin. 2006) ได้ทำการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ ของนักเรียนหญิงและชายในวิชาต่างๆ รวมทั้งการวัดระดับสติปัญญา ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนหญิง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนชายเนื่องจากการมีวินัยในตนเองสูงกว่า

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวินัยในตนเองดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า วินัยใน ตนเองนั้นมีความสำคัญต่อนักเรียน ครอบครัว สังคม เศรษฐกิจ และการเมืองเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะ ต่อนักเรียนทางไกล ที่จำเป็นจะต้องมีวินัยในตนเอง ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การศึกษาเล่าเรียน ด้วยตนเองให้สำเร็จตามความมุ่งหมาย ดังนั้น การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์กับวินัย จึงเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็น โดยจะเป็นแนวทางในการพัฒนาและปลูกฝังวินัยในตนเองให้แก่เด็ก เยาวชน และนักเรียน ซึ่งจะส่งผลให้ประเทศชาติเจริญรุ่งเรืองและมั่นคงในอนาคตยิ่งขึ้นไป และในการวิจัย รูปแบบ การเสริมสร้างวินัยนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประถมศึกษา ปทุมธานี นี้มุ่งหวังที่จะได้ข้อมูลที่เป็นจริง และเพื่อให้ได้รูปแบบการเสริมสร้างวินัยนักเรียนที่ผ่านการ ประเมินรูปแบบที่มีความเหมาะสมในการนำไปพัฒนานักเรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลาง พุทธศักราช 2551 ต่อไป